

Riksdagens protokoll

2012/13:46

Tisdagen den 18 december

Kl. 09.00 – 23.14

Protokoll
2012/13:46

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 december.

2 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Metin Ataseven (M) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 2013 sedan Mats Gerdau (M) av sagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nye ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 17 december 2012

Per Virdesten

ersättare för ordföranden

/Kerstin Siverby
sekreterare

3 § Anmälan om ersättare för statsråd

Tredje vice talmannen anmälde att följande ersättare skulle inträda från och med den 1 januari 2013 tills vidare:

Edip Noyan (M) för statsrådet Ewa Björling (M)

Bino Drummond (M) för arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)
och

Björn Samuelson (M) för försvarsminister Karin Enström (M).

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2012/13:171

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:171 Inmatningstariffer som klimatstöd till fattiga länder

av Helena Leander (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 januari 2013.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen kräver ytterligare utredning.

Stockholm den 17 december 2012

Utrikesdepartementet

Gunilla Carlsson (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 2012/13:FiU2–FiU5

Civilutskottets utlåtande 2012/13:CU14

Regional tillväxt

6 § Regional tillväxt

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2012/13:NU2

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt (prop. 2012/13:1 delvis).

Anf. 1 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Som vanligt kan jag inleda med att säga att vi saknar representation från regeringen. Jag tycker att det är ett svårslaget rekord. Jag hade förmodligen varit beredd att arbeta lite speciellt med regionalpolitiska frågor 2006. Sedan dess har ministrarna från den borgerliga regeringen lyst med sin frånvaro, vilket jag naturligtvis tar som intäkt för att man inte är så speciellt engagerad i de här frågorna. Mitt anförande kommer att handla lite grann om det, det vill säga brist på engagemang.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill utjämna de klyftor som driver in kilar i sammanhållningen och som hindrar både enskilda människors och regioners utvecklingskraft. Vi vill att alla Sveriges regioner ska få möjlighet att växa och utvecklas efter sina förutsättningar. Företag, naturresurser och arbetskraft finns i alla delar av landet. De är sinsemellan sammanlänkade i ett system av produktion och transporter som knyter Sverige samman. Den solidariskt uppbyggda välfärden måste bidra till att

stärka de ekonomiska banden mellan olika delar av landet, inte försvaga dem.

För att även framöver kunna ha en jämlik välfärd av hög kvalitet i hela landet krävs en fortsatt omfördelning av skatterna mellan landets regioner genom statsbidrag till kommuner och landsting och ett aktuellt skatteutjämningsystem. Jag vill därför i detta sammanhang upplysa kammaren om resultatet av Skatteutjämningskommitténs arbete.

En enig kommitté överlämnade sitt slutbetänkande med titeln *Likvärdiga förutsättningar – översyn av den kommunala utjämnningen* till den borgerliga alliansregeringen i april 2011. Kommittén föreslog förändringar i både inkomst- och kostnadsutjämnningen eftersom beräkningsgrunderna är föråldrade och leder till stora orättvisor. Bland annat leder felaktiga beräkningsgrunder till att rika kommuner överkompenseras på glesbygdskommunernas bekostnad. Kommittén föreslog att förändringar skulle införas den 1 januari 2013. Regeringen har efter drygt ett och ett halvt år inte kommit med något förslag till riksdagen. Detta är mycket dåligt skött. Den borgerliga alliansregeringen låter på detta sätt denna orättvisa fortsätta och visar på ett tydligt sätt hur man struntar i hur verkligheten ser ut i många kommuner och landsting.

Låt mig ta upp några lokala exempel i min egen valkrets. Högsby kommun skulle få motsvarande 2 skattekronor, och Västervik, som är min egen hemkommun, skulle vara berättigad till 35 miljoner mer varje år om det nya systemet var i bruk som det var tänkt. Jag skulle kunna lämna många andra exempel på hur fel systemet slår, men jag nöjer mig med dessa.

Herr talman! Vi socialdemokrater anser att Sverige behöver en aktiv statlig strategi för regional utveckling. En sådan strategi ska ta till vara varje regions och kommuns unika kvaliteter, särskilda resurser och specifika förmåga att bidra till hela Sveriges tillväxt och välfärd. Den kommunala skatteutjämnningen är en viktig hörnsten i denna strategi.

Herr talman! Sverige behöver en egen nationell strategi för en levande landsbygd och skärgård i stället för som det är nu, där den borgerliga regeringen bara förhåller sig till EU:s strukturfonder när det gäller regionalpolitiken. Låt oss ta skärgården som exempel. Vi vill understryka att den har en betydande utvecklingspotential, men om hela landet ska leva måste samhället stödja utvecklingsmöjligheter i hela landet så att verksamheterna kan fungera under alla årets månader.

Herr talman! Denna nationella strategi ska naturligtvis även innehålla lösningar på såväl de snabbväxande storstädernas problem som de svåra utmaningar som väntar många små regioner som tampas med kraftigt minskad befolkning, hög strukturell arbetslöshet och skev åldersstruktur.

Vi socialdemokrater vill därför göra den regionala utvecklingspolitiken till en central fråga och ta med den regionala aspekten i utformningen av alla strategiska politiska beslut. Vi vill att staten, kommunerna och myndigheterna arbetar tillsammans för att stärka den regionala utvecklingen och åstadkomma bästa möjliga service.

Så fungerar det tyvärr inte i dag, herr talman. Ett exempel på detta är den borgerliga alliansregeringens och den borgerliga majoritetens i riksdagen sätt att hantera anslagen till de mindre universitetet och högskolorna i hela landet. Riksrevisionen har pekat på att de har ett begränsat utrymme för forskning, vilket blir ett allvarligt kvalitetsproblem. Det i

sin tur gör att regionerna blir lidande när universiteten och högskolorna inte får vara de viktiga motorer som krävs för att utveckla hela Sverige. Den borgerliga regeringen visar på detta sätt ännu en gång att den, när det kommer till de praktiska besluten, inte står bakom tanken att hela Sverige ska leva.

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att yrka bifall till de socialdemokratiska reservationerna och önska alla en god jul och ett gott nytt år.

I detta anförande instämde Carina Adolfsson Elgestam, Ann-Kristine Johansson, Ingemar Nilsson, Jennie Nilsson, Ingela Nylund Watz och Karin Åström (alla S).

Anf. 2 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Miljöpartiet vill ha en politik som skapar förutsättningar för regional utveckling i hela landet. Även om vi har kommunala och regionala organ med en särskild uppgift att svara för detta är den statligt förda politiken av stor vikt för den regionala utvecklingen.

För en regional utveckling krävs god jordmån. I mitt hemlän finns flera kommuner som kämpar mot minskande invånarantal och för att behålla ett levande näringsliv. Det är inte unikt, utan sådana kommuner finns över hela landet. Många människor vill röra på sig, prova nya arbeten och uppleva nya miljöer. Andra är däremot i praktiken tvingade att flytta för att försörja sig, för att på ett rimligt sätt kunna ta sig till arbetet eller för att utbilda sig. Skulle man ha ett arbete i närheten kan det vara långt till närmaste förskola eller skola för barnen. Livsmedelsbutiken med postservice kan också vara långt borta. Företag har svårt att hitta rätt kompetens, få varor till sina lokaler eller transportera sina produkter till kunderna.

Jag har tagit del av berättelser om företagare som har lyckats bra, vill expandera och anställa fler men som nekas lån av banken. Banken har sedan länge lagt ned sitt lokalkontor, och på huvudkontoret saknar man lokalkännedom. I stället för att göra en korrekt individuell bedömning av företagets möjligheter säger man nej. Det här, herr talman, var de negativa tongångarna. Nu kommer de positiva.

Allt det som jag tagit upp går förstås att göra någonting åt. Vi behöver inte vara fripassagerare utan möjligheter att vara med och styra samhällsutvecklingen. Politiska beslut påverkar utvecklingen. Regional utveckling är beroende av flera faktorer, inte minst av att det skapas nya arbetstillfällen. Vi har sett hur arbetslösheten under en lång tid bara har ökat.

Medan allianspartierna i denna riksdag fastnar i resonemang om att arbetslösheten är lägre i Sverige än i många andra länder föreslår Miljöpartiet reformer som skapar förutsättningar för nya jobb. Det krävs ett långsiktigt engagemang i att bygga upp en god jordmån för näringsliv, offentlig service och boende i hela landet. Det kräver strukturella förändringar, satsningar på fungerande kommunikationer, tåg som går och kommer fram i tid, bredband i hela landet, utbildning och ett gott näringslivsklimat. Det kräver satsningar på ny teknik, innovationer och entreprenörskap för att ställa om samhället till att bli ett långsiktigt hållbart samhälle där vi löser miljö- och klimatutmaningarna.

Herr talman! Det finns fortfarande en outnyttjad potential för varor, tjänster och arbetskraft som inte har kommit ut på marknaden. Många avstår från att förverkliga sin idé om att starta företag eller att anställa fler för att man tycker att det är för krångligt eller för dyrt. Miljöpartiets småföretagarpolitik är därför en politik för regional utveckling. Vi vill att det ska bli enklare att starta och driva företag. Företagens villkor måste förbättras.

Vi vill sänka bolagsskatten, sänka kostnaderna att hålla anställda och minska företagens administrativa börda. Vi vill bland annat samordna myndigheternas informationsinhämtning och slopa sjuklöneansvaret för företag med upp till tio anställda.

Regional utveckling är också beroende av att den industri som verkat under lång tid i Sverige fortsatt kan utvecklas, ligga i framkant av teknikutvecklingen och vara konkurrenskraftig. Vi föreslår därför en sänkning av bolagsskatten. Men de positiva effekterna av en sådan reform blir inte lika stora för de små företagen, utan för dem är kostnaden för att hålla anställda och oron för sjuklöneansvaret mer betungande. En generell sänkning av arbetsgivaravgiften och dessutom en riktad sänkning för de allra minsta företagen som Miljöpartiet föreslår är tillsammans med ett slopat sjuklöneansvar mer efterfrågade reformer hos flertalet företag i Sverige än regeringens ensidiga kraftiga bolagsskattesänkning.

För att Sveriges ekonomi ska kunna fortsätta att utvecklas och skapa nya jobb behövs även större trygghet på arbetsmarknaden och fungerande socialförsäkringssystem. Trygga människor vågar i större utsträckning byta jobb, vilket gynnar rörligheten på arbetsmarknaden och företagens förutsättningar att hitta den arbetskraft de behöver.

I de samtal jag har fört med många företagsledare är det oron för att inte hitta rätt kompetens som har varit mest slående. Ett blomstrande näringsliv är intimt sammanbundet med en väl fungerande skola, utbildning och arbetsmarknadsåtgärder. För att kommunerna ska kunna fullgöra sitt uppdrag inom utbildningsväsendet behöver de resurser. Vi har sett hur flera kommuner under året tvingats fatta beslut om stora skattehöjningar. De statliga bidragen till kommunerna är viktiga och behöver ta hänsyn till skillnader i kommunernas inkomst- och kostnadsutveckling. Det är beklagligt att vi har en alliansregering som agerar stoppkloss för de förslag som den eniga, parlamentariska kostnadsutjämningsutredningen lagt fram.

Det är också viktigt att satsa på regionala högskolor och universitet. När utbildning, forskning, den ideella sektorn och näringsliv samverkar lokalt skapas positiva synergieffekter.

Avstånd har betydelse vilket, herr talman, får mig att komma in på kommunikationer. En hög användning av it och internet är bra för Sverige vad gäller regional utveckling, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Jag vill att Sverige ska ha bredband i världsklass. Miljöpartiet satsar därför över en miljard kronor fram till och med 2014 för att stödja bredbandsutvecklingen.

Den digitala tekniken blir allt viktigare, men den klarar inte all kommunikation. Vi behöver även satsa på att trygga våra fysiska kommunikationsvägar. Det har vi inte minst märkt under de gångna veckornas snöande. Miljöpartiet satsar ca 25 miljarder mer än regeringen på att

utveckla transportinfrastrukturen. Detta kommer förstås också att öka förutsättningarna för jobb i hela landet.

Avslutningsvis önskar jag, herr talman, yrka bifall till reservationerna 3, 5 och 10.

Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Liksom Sverigedemokraterna förordar jag ett försiktigt framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi intar aktivt ett pragmatiskt förhållningssätt i frågor som rör ekonomi. I Sverigedemokraternas budgetmotion stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren.

Rent statsfinansiellt är Sveriges ekonomiska utgångsläge relativt gott. Däremot biter sig arbetslösheten fast vid oroväckande höga nivåer. Min och Sverigedemokraternas avsikt är att skapa förutsättningar för Sveriges befintliga arbetskraft att möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden.

Sverigedemokraterna ställer sig bakom överskottsmål för den offentliga sektorn, utgiftstak samt krav på kommuner och landsting om god ekonomisk hushållning. Då riksdagen har ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2013 i det första steget av budgetprocessen får de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 om regional tillväxt för budgetåret 2013 inte överstiga ramen om ca 3,4 miljarder kronor.

Herr talman! Jag vill redogöra för huvuddragen i Sverigedemokraternas prioriteringar inom detta utgiftsområde. Sverigedemokraternas föreslagit en ökning av de regionala anslagen i syfte att kompensera företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor.

Genom denna kompensation stimuleras även en höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Jag anser, i överensstämmelse med vad som föreslagits i en kommittémotion av Sverigedemokraterna, att ytterligare 10 miljoner kronor borde avsättas för anslaget Regionala tillväxtåtgärder och ytterligare 20 miljoner kronor för anslaget Transportbidrag.

Herr talman! När statlig verksamhet har rationaliserats och omorganiserats har det i alltför stor omfattning inneburit att den har försvunnit från mindre orter till förmån för storstäderna. I sin tur innebär detta att den samhällsservice som är viktig för den enskilda individen och till stor del även för företagen blir mycket svårtillgänglig eftersom den regionala obalansen då också ökar.

Det är hög tid att inrätta en plan för utlokalisering av statliga verk och myndigheter från Stockholm, vilket är möjligt med moderna lösningar. Dessa utlokaliseringar kan ge goda förutsättningar för regional utveckling och tillväxt genom att bland annat glesbygdskommuner får behålla viktiga arbetsplatser. Även när det gäller statliga affärsdrivande verk borde en stor del av den administrativa verksamheten förläggas till regioner där verksamheten har sitt huvudsakliga ursprung.

Vikten av att alla medverkar till att regionala mål uppnås vad gäller statliga myndigheter och verk bör särskilt understrykas, och det regionalpolitiska ansvaret bör markeras i regleringsbrev och direktiv. När nya myndigheter ska startas är det mycket angeläget att lokaliseringsfrågan alltid prövas från ett regionalpolitiskt perspektiv.

Min principiella uppfattning om den regionala tillväxtpolitikens inriktning framgår tydligt av de ställningstaganden som gjorts av Sverigedemokraterna i detta betänkande. Ett höjt transportbidrag behövs för att bedriva en ansvarsfull politik, som stimulerar den regionala tillväxten och därmed också förbättrar möjligheterna till full sysselsättning.

Jag avstår från att delta i utskottets beslut under punkt 8 om anslag med mera inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Samtidigt yrkar jag bifall till reservation 7.

Jag önskar kammaren en god jul och ett gott nytt år.

I detta anförande instämde Carina Herrstedt (SD).

Anf. 4 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 och 9 men står givetvis bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer.

Trots regeringens ambitioner att hela landet ska leva ser vi att de regionala skillnaderna fortsätter att öka. Resultatet har blivit att en majoritet av landets kommuner minskar i befolkning och tappar såväl offentlig som kommersiell service. Framtidens arbetsmarknad riskerar att få än större problem om inte ett övergripande ansvar tas för den regionala utvecklingspolitiken.

Vi ser att livsvillkoren försämras och att det blir allt svårare att bo och verka i våra landsbygdskommuner. Behöver det vara på det sättet? Det är ganska tydligt att svaret på frågan är nej. Krister Örnfjäder höll ett alldeles utmärkt anförande, som på ett bra sätt beskriver situationen i Sverige. En av grundförutsättningarna för att vi ska kunna få en jämlik utveckling i hela Sverige är att vi har ett skatteutjämningsystem som fungerar. Därför är det märkligt att regeringen, trots att det finns ett färdigt förslag, ännu inte lyckats presentera det. Det skulle ha trätt i kraft den 1 januari 2013. Enligt uppgift får vi nu vänta i ytterligare åtminstone ett år. Det påverkar givetvis kommunernas möjligheter att bedriva den verksamhet som är så viktig för att kunna uppnå de målsättningar som finns, att ge god service till medborgare och företag i våra landsbygdskommuner. För att klara verksamheten ser vi nu en rad skattehöjningar vilka inte skulle ha varit nödvändiga om skatteutjämningsförslaget hade trätt i kraft. Det manar till eftertanke.

Det är dock inte bara på skatteutjämningsområdet det sviktat när regeringen talar om att hela landet ska leva. Verkligheten är långt från de högtidstal som statsråd håller när de är ute och träffar företrädare för landsbygdskommunerna liksom från de vackra orden i propositionen.

Grundförutsättningen för att hela landet ska leva är att det finns fungerande kommunikationer. Det gäller såväl vägar och järnvägar som it-kommunikation. Hur ska företagen få fram skogsråvaran när vägarna inte längre fungerar och när tågen står stilla, när företagen varken får ut sina produkter eller får in sina råvaror till fabriker och industrierna? Många av dessa fabriker och industrier, som är så viktiga för svensk ekonomi, finns i landsbygdskommunerna.

Vänsterpartiet har under ett flertal år i debatterna om de regionalpolitiska utvecklingsmöjligheterna poängterat vikten av att satsa på infrastrukturen. Trots det får vi vänta. Det är ungefär som i teaterpjäsen *I väntan på Godot* – man väntar på någonting som aldrig kommer, någon-

ting man drömmer om. Nu får vi se om regeringen lyckas finansiera sina tänkta satsningar på infrastrukturen. Än så länge vet vi ingenting om det. Det har bara aviserats att någonting ska komma. Hur det kommer att se ut vet vi inte ännu.

Det andra som är viktigt för att människor ska kunna flytta in, bo och verka i kommunerna är att det finns privat och offentlig service så att man kan känna trygghet. Vilket företag ska etablera sig i en landsbygdskommun där det varken finns polis, arbetsförmedling eller försäkringskassa? Vad finns det för motiv att starta ett företag där? Vad finns det för motiv för människor att stanna kvar när den offentliga servicen inte fungerar?

Lars Högdahl har i sin utredning – den Högdahlska utredningen – på uppdrag av regeringen presenterat förslag på hur man ska kunna lösa dessa problem. Efter ett och ett halvt år har regeringen ännu inte kommit med någonting. Är det inte dags att lyfta fram den utredningen, ta tag i de frågor som Högdahl tar upp som väsentliga för den regionala utvecklingspolitiken? Det handlar om att människor ska känna att det finns trygghet, att det finns en arbetsförmedling, att det finns polis. Detta kan åstadkommas genom att man inrättar offentliga servicekontor där stat, kommuner och privat verksamhet helt enkelt samverkar. Det skulle ge en grundförutsättning för den kommunala utvecklingspolitiken.

Det tredje jag vill ta upp gäller möjligheterna för företagen att verka i våra landsbygdskommuner. Vi ser att befolkningen minskar, vi ser att servicen försämras och vi ser att det finns svårigheter att få tag på kapital när man antingen vill starta företag eller utveckla sin verksamhet. Det är en utmaning som vi behöver ta tag i. Hur ska de gröna näringarna och turismen kunna utvecklas i våra landsbygdskommuner när det är svårt att få tag på arbetskraft? Dessutom har vi en generationsväxling framför oss som gör att många av dessa företag troligtvis kommer att försvinna.

Det behövs kapital exempelvis i form av att Almi får ytterligare medel för att kunna agera när det gäller arbetskraftsförsörjningen, men det behövs också en aktiv arbetsmarknadspolitik. Då duger det inte med en arbetsförmedling som varje år lämnar tillbaka flera miljarder av sitt anslag.

Dessutom behöver vi få en utveckling där de lokala sparbankernas möjligheter att agera ökar. Det är viktigt att de lokala sparbankerna ges ytterligare möjligheter att utvecklas. Det är ett område där regeringen borde ge ett aktivt bidrag till utvecklingen. Vi ser nämligen att där det finns lokala sparbanker finns det också kunskap om hur människor och företag verkar, vilka möjligheter de har att utvecklas. På så sätt kan man ge stöd där det behövs stöd, detta i form av lån.

Våra stora affärsbanker är i det här avseendet väldigt njugga. De ställer sig många gånger till och med helt avvisande till utvecklingsinsatser för de företag som finns i våra regioner.

Det här är förutsättningarna. Det är några av de punkter där regeringens politik brister. Det duger inte, herr talman, att bara vid högtidstal tala om vikten av att hela Sverige ska leva. Man måste också fylla verktygslådan med verktyg, så att man ger förutsättningar för hela landet att leva.

Anf. 5 ERIK A ERIKSSON (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande.

Detta är en mycket viktig debatt. Jag företräder Centerpartiet, som i 100 år har verkat för att få bort skillnader mellan stad och land och göra det enklare för människor att leva i hela landet.

Sverige behöver en hållbar och långsiktig tillväxt i alla delar av landet. Målet för alliansregeringens regionala tillväxtpolitik är att hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter tas till vara. Vi i Centerpartiet tycker tillsammans med övriga partier i Alliansen att det är viktigt att alla regioner i Sverige ska kunna nå sin fulla potential. Jag tror inte att jag har hört någon tidigare talare prata om den saken, men det är oerhört viktigt.

För oss är livskraftiga regioner i hela Sverige inte ett alternativ, utan en absolut grundförutsättning för svensk tillväxt och välfärd. Vi vill och menar att alla delar av landet ska kunna utvecklas och samtidigt bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi, inte minst i dessa tider. Nu när många delar av landet drabbas av varsel måste vi fortsätta att satsa på konkreta investeringar i tillväxt som syftar till att stärka den regionala konkurrenskraften.

Vi vet att Sverige som ett litet exportberoende land är extra sårbart i tider av ekonomisk och finansiell oro. När skuldskrisen i stora delar av Europa och USA medför att efterfrågan på exportmarknaden minskar och ibland helt försvinner får det stundom helt enorma effekter på vårt eget näringsliv och den regionala tillväxten.

Vissa regioner drabbas förstås hårdare än andra. En del känner sig knappt berörda. De orter som är starkt dominerade av exportorienterade företag eller underleverantörer till sådana företag har det väldigt tufft i dag, medan det i vissa arbetsmarknadsområden är liten eller ingen påverkan av varsel och lågkonjunktur. I ljuset av detta är EU:s strukturfonder ett mycket viktigt verktyg för att nå regional och lokal tillväxt.

Herr talman! EU:s sammanhållningspolitik – eller politik för regional tillväxt, vilket bättre förklarar innebörden – har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom gemenskapen. Den syftar till att utjämna regionala skillnader och ojämlikhet mellan regioner och mellan människor. Den är också ett viktigt verktyg i arbetet för att nå målen i Europa 2020-strategin, med fokus på att främja investeringar i bland annat forskning och innovation, entreprenörskap, näringslivsutveckling, infrastruktur, miljö och energi.

Sammanhållningspolitiken är en viktig tillväxtinjektion för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning i hela Sverige. Samtidigt måste vår ambition och vår politik för regional utveckling sträcka sig högre än de investeringsstöd och projektmedel som EU erbjuder. De själva räcker alltså inte. För att våra regioner ska blomstra och utvecklas behövs mer än EU:s politik för regional tillväxt.

Vi måste komma ihåg att det är de unika förutsättningarna och styrkorna i respektive län som ligger till grund för den regionala tillväxtarbetet. Det är också det bästa sättet att främja omställningen i varseldrabbade län och stärka tillväxten i alla delar av landet. Ska vi lyckas bygga en långsiktigt hållbar tillväxtpolitik behöver vi ha system som klarar av

att hantera både upp- och nedgångar i konjunkturer samt den strukturomvandling som kontinuerligt sker i vårt samhälle.

Grundläggande för att skapa tillväxt och välfärd i hela Sverige är givetvis ett starkt näringsliv och ett bra och konkurrenskraftigt företagsklimat som främjar tillväxt och hållbara lösningar. Det behövs en väl fungerande infrastruktur, och alliansregeringen har satsat historiska belopp på att rusta upp vår infrastruktur. Men vi måste också hitta ett företagsklimat som möter det stora behovet av kommersiell offentlig service.

Inför regeringens utformning av den regionala tillväxtpolitiken och den framtida sammanhållningspolitiken erbjöds samtliga län att inkomma med sina prioriteringslistor av vad de anser är viktigast för respektive läns tillväxtarbete. Syftet var självklart att lista in vilka prioriteringar som är allra viktigast och vilka utmaningar som respektive region står inför och ha detta i åtanke när man utformar den regionala tillväxtpolitiken, som nu ska tas fram.

Vi är i ett viktigt skede. I denna återkoppling lyfte samtliga län fram infrastruktur som en stor utmaning och prioritering. Tidigare talare har också anfört vikten av infrastrukturens satsningar. Den debatten fördes i riksdagen i torsdags, om jag minns rätt, herr talman. Jag tänker inte gå in på detaljer, men att det är en historisk satsning är det ingen tvekan om. Alliansregeringen satsar 106 miljarder under perioden 2014–2025. Visst kunde det ha satsats mer, men vi har heller inte sett resultatet av de satsade pengarna ännu. Detta görs för att möta de framtida behoven av transporter och skapa bättre förutsättningar för jobb och tillväxt i alla delar av landet. Dessa satsningar ger jobb i områden som tidigare kanske inte haft särskilt många lediga jobb.

Låt mig ge några exempel på vad regeringen mer gör för att skapa tillväxt i alla delar av landet. Attraktionskraft Sverige är en vision om att Sverige ska vara världens bästa land att vistas, verka och växa i. Det ska uppnås genom att man ger människor, företag, kommuner och regioner möjlighet att skapa attraktiva miljöer, forma sin framtid utifrån sina unika förutsättningar och bidra till Sveriges hållbara tillväxt.

Det är otroligt viktigt att betona att det handlar om de unika förutsättningarna. Ett ovanfrånperspektiv göra sig icke besvär, eftersom varje region och varje kommun har sina unika förutsättningar. Det är förmåtet av en riksdag att tro att allt ser likadant ut.

Detta initiativ lanserades av vår näringsminister i april i år och är initialt tänkt att sträcka sig två år framöver, till maj 2014. Projektet kan ses som en fortsättning på den satsning som presenterades i förra årets budget för att stärka attraktionskraften i landets alla delar. Med detta initiativ lägger nu regeringen in ytterligare en växel för att utveckla både landsbygd och urbana miljöer till att bli ännu mer attraktiva. Det är inte bara i storstadsregionerna Sverige växer. Sveriges ekonomi bygger på samspelet mellan dynamiska storstadsregioner och en företagsam landsbygd.

Attraktionskraft Sverige innebär konkret att regeringen upprättar en kreativ arena för dialog och samverkan tillsammans med kommuner, regioner, näringsliv och intresseorganisationer i hela landet. Syftet är att tydliggöra och utveckla de frågor som är centrala för lokal och regional attraktivitet och på så sätt främja förutsättningarna för att utveckla attraktiva livs- och boendemiljöer. Attraktionskraft Sverige ska fokusera på de

frågor som berör möjligheterna att bo och leva i Sverige samt besöka och uppleva landet.

Ett annat viktigt område för att främja regional utveckling är en god och effektiv kompetensförsörjning. Hur vi ska klara kompetensförsörjningen i alla delar av landet är en mycket stor utmaning. När norra Sverige i dag har över 10 000 lediga jobb ska det kunna matchas mot andra regioner. Samtidigt ska vi kunna hitta just den kompetens som behövs. Det är en stor utmaning. Den demografiska utvecklingen och strukturomvandlingen hör också till de utmaningar som våra regioner står inför. För att nå en god arbetsmarknad med hög sysselsättning måste arbetsgivarna ha rätt kompetens på rätt plats. Matchningsproblemet har vi uppmärksammat. Det arbetas med detta under arbetsmarknadsutskottets och Arbetsmarknadsdepartementets ansvar.

Det gläder mig att regeringen har höga ambitioner att stärka kompetensplattformarna. Syftet är att få en bättre samverkan inom kompetensförsörjningsprogram på både kort och lång sikt. Samverkan ska ske mellan näringsliv, högskola och olika offentliga aktörer. Det är mycket viktigt.

Till sist vill jag säga att den konkreta politiken genomförs på det lokala planet i regioner, kommuner och landsting. Det är där det händer, bland våra medborgare som är företagare, arbetar med kooperativa dagis eller på annat sätt ser till att landsbygden och landsorten och de olika regionerna fungerar.

Alla beslut som fattas här ska fattas med stor aktsamhet om vår budget. Sverige har goda statsfinanser. Det betonar vi gärna från Alliansen. Jag är glad att också oppositionen ofta betonar detta. Det är viktigt. Vi står som ett land inom en union som har en mycket stor ekonomisk kris och en mycket hög arbetslöshet. Därför är det viktigt att ha sunda statsfinanser.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Ahlgren och Helena Lindahl (båda C) samt Jonas Jacobsson Gjörtlér, Johan Johansson, Jessica Polfjárd, Hans Rothenberg, Cecilie Tenfjord-Toftby och Boriana Åberg (alla M).

Anf. 6 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag ber redan inledningsvis om ursäkt om jag någon gång skulle missa A:et i Erik A Eriksson. Jag ber om ursäkt för det i förväg.

Jag konstaterar att inledningsvis säger Erik A Eriksson att Centerpartiet har verkat i över hundra år för att minska skillnaderna mellan olika delar av landet.

Jag har en fråga: Varför har ni efter hundra år beslutat att inte göra det längre?

Anf. 7 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Det har vi inte slutat med.

Anf. 8 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Det har ni inte slutat med. Men varför visar ni inte att ni inte har slutat med det?

Ni har haft två partiledare som har haft förmånen att vara ansvariga för detta område. Ingen av dem har visat sig under dessa sex sju år. Vi har haft åtta nio tillfällen att debattera regionalpolitik. Det tyder på ett stort ointresse.

Ni lägger fram förslag. Jag tog upp exempel i mitt anförande som visar att ni ökar skillnaderna. Jag tycker att ni har slutat med det. Sedan kan Erik A Eriksson säga att ni inte har gjort det. Verkligheten visar en annan bild.

Anf. 9 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Om det nu är så att Krister Örnfjäder har så stor tilltro till våra ministrar är det intressant. Jag noterar det också.

Herr talman! Jag har den största respekt för Krister Örnfjäder i kammarens debatter. Jag utgår från att du, även om du ibland uttalar mitt namn fel, har respekt för mig. Det är vi som debatterar betänkandet i dag.

Jag kan inte svara för varför ministern inte är här och vad ministern gör i dag. Ministern kanske gör något mycket bättre för vårt land vid detta tillfälle än att stå i kammaren och debattera. Jag utgår från att vi är likvärdiga härinne. Jag hoppas att det är så.

När det gäller vad vi har gjort under hundra år har vi inte suttit vid makten i hundra år. Socialdemokraterna har suttit vid makten under en mycket lång tid av dessa hundra år. Det faller tillbaka ganska mycket på Socialdemokraterna.

Jag vet att vi inte har möjlighet till ännu ett replikskifte, så jag ska inte hugga för mycket. Låt mig säga så här: Jag ser hur vi i praktiken arbetar. Vi har inte under sex år kunnat montera ned landsbygden.

Den demografiska utvecklingen sker över hela världen. Detta är ingenting som Centerpartiet lyckats försämlra på sex år. Tro mig om detta. Det hade närmast varit en bedrift att lyckas med någonting sådant. Det har icke skett under sex år.

Vi har naturligtvis kunnat göra mycket mer. En del av den kritik som Krister Örnfjäder tar upp i sitt anförande kan jag försöka att bemöta här. Det finns delar där vi skulle önska att vi hade gjort mer.

Vi tror inte som Socialdemokraterna på att minska anslagen till infrastrukturen för att vi inte tror att det skulle fungera. Vi tror tvärtom. Vi gör denna satsning och lägger den summan på infrastrukturen. Vi är oense om summan, det är därför jag säger så.

Vi lägger den summan för att vi tror att det är möjligt att genomföra. Vi gör det för att vi är säkra på att det behövs en rejäl satsning på infrastruktur i hela landet. Det är ändå en skillnad att satsa 1 miljard på fiber och bredband i hela landet.

När Socialdemokraterna hade en näringsminister satsade man pengarna rakt in i storstäderna där marknaden finns. Det är inte att satsa på landsbygden. Det är att satsa på storstäderna där marknaden fungerar.

Vi satsar på de områden och regioner där marknaden inte fungerar och människor själva får gräva ned fiber för att få snabb uppkoppling.

Anf. 10 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Erik A Eriksson för anförandet. Det var intressant att lyssna inte minst på den vision som du här tog upp.

Först vill jag göra en kommentar. Givetvis står inte Centerpartiet eller regeringen bakom den demografiska förändringen som vi kan se i Sverige. Så är det. Däremot har det under dessa sex år skett en dramatisk försämring av den offentliga servicen i många av våra landsbygdskommuner. Det har ni ett stort ansvar för.

När Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan drar in och centraliserar sin verksamhet innebär det försämringar för dem som verkar och bor i de landsbygdskommuner som drabbats. Vad tänker regeringen göra för att se till att grunden för människor och företag att verka och bo i landsbygdskommuner förbättras och vidmakthålls genom att det finns en offentlig statlig och kommunal service även i framtiden?

Anf. 11 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Kent Persson för förtydligandet. Det hedrar dig.

Satsning på offentlig service kan kanske inte ordnas nog med siffror för kronor och ören. Behovet är stort. I de områden där det inte bor några människor är det svårt att motivera ett kontor. Då sker centraliseringen.

Det viktigaste är inte alla gånger var kontoren finns. Det kan ibland finnas en poäng med att man finns på plats med ett kontor. Det gäller inte minst de fristående sparbankerna som Kent Persson beskriver i sitt anförande. Deras framgångssaga är att de finns på plats.

Det viktiga är att du och jag som medborgare får den service vi ska få när vi behöver använda Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Det är det viktigaste. Jag har inga problem med att människor sitter i Östersund och hanterar mina föräldradagar när jag skickar in blanketten. Det har jag inget bekymmer med.

Jag har bott vid en landsväg i hela mitt liv. I dag har vi ingen lanthandel. Jag har levt i den verkligheten ett antal år. Ska jag skylla Vänstern eller Socialdemokraterna för det? Jag kan inte göra det. Jag vet ju att lanthandelns och vår bygds utmaning är att det inte finns människor som törs satsa.

Det kan finnas många skäl. Det kan bero på bristen på riskvilligt kapital, som Kent Persson anför. Jag tycker att du har rätt i vikten av de fristående sparbankerna. Men det kan också bero på att vi inte har människor av den sort som kan tänka sig att arbeta som lanthandlare. Det är nästan ett dygnet-runt-jobb jämförbart med mjölkbonde, vilket är den roll jag känner bättre.

Närheten är viktig. Men det viktigaste är hur jag som medborgare blir bemött av myndigheten. Jag bryr mig inte om var kontoret för Arbetsförmedlingen är. Men jag bryr mig om jag har en lanthandel eller inte. Där har alliansregeringen tillsammans tillfört mer medel till länsstyrelserna. Det finns pengar för att satsa på servicesektorn.

Anf. 12 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är lite oroväckande när jag hör att Erik A Eriksson inte bryr sig så mycket om var den statliga servicen finns och om den finns i en kommun eller inte.

Jag som har sett detta på väldigt nära håll kan försäkra dig att det i högsta grad är väldigt besvärligt för företag och enskilda personer när Arbetsförmedlingen försvinner och deras apparat, Platsbanken, också tas

bort och ingenting finns kvar. Man får förlita sig på att resa till ett kontor eller ringa. Den personliga kontakten är mycket viktigare än vad man tror.

Jag noterar att Centerpartiet har en helt annan uppfattning än Vänsterpartiet när det gäller den offentliga servicen.

Jag vill ta upp en annan fråga. Attraktionskraft Sverige är en ny vision, en ny arena där man ska sitta och prata om någonting. Jag skulle gärna vilja ha en strategi. Vad är tanken bakom detta egentligen? Man ska tala om kompetensförsörjning och att bo och verka i våra landsbygdskommuner. Det har vi talat om de sex senaste åren när vi har stått här i kammaren och debatterat med Erik A Eriksson. Det är precis de frågorna vi har tagit upp.

Det kan inte vara så att regeringen är helt omedveten om vad som behövs för att det ska fungera på ett helt annat sätt. Det har förts fram vad som behövs av kommunerna och av Högdahls utredning. Ska man nu än en gång sätta sig ned i något visionärt tankespel och fundera lite grann tillsammans? Det är verkligen att gå över ån efter vatten.

Anf. 13 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ska rätta Kent Persson. Det är inte i sex år som Kent Persson och jag har debatterat utan i två år. Skillnaden är viktig eftersom jag annars kanske framstår som ännu mer trögtänkt än vad jag gör i dag.

Högdahlsutredningen är mycket bra. Det är vi överens om, Kent Persson och jag. Samtidigt som vi debatterar här händer det mycket i vårt vackra land utan att vi har fattat beslut i riksdagens kammare; det är bra. Det sade jag i mitt anförande. Alla beslut fattas inte här. Det händer mycket i våra regioner. Ett exempel är klusterbildningarna i Värmland och på andra ställen där man tar saken i egna händer och inte står handfallen och väntar på ett centralt beslut. I samverkan med de goda idéerna kan vi driva attraktionskraftsarbetet framåt. Det kommer en ny generation i dag och en i morgon. Jag tror att vi är fel ute om vi lutar oss tillbaka och säger att de gamla strukturerna gäller och att det är så vi ska arbeta när vi ser att den demografiska utvecklingen gör det ännu svårare. Vi måste våga satsa nytt och tänka nytt.

Vänsterpartiet framhåller, via Kent Persson, att vi inte har idéer och inte gör tillräckligt mycket. Vi använder EU-medlemskapet för att vi tycker att det är rätt och viktigt. Jag är inte säker på att Vänsterpartiet alla gånger tycker att det är rätt att Sverige är med i Europeiska unionen. Vi tycker att det är rätt att använda de resurser som finns för att stärka regionerna runt om i Sverige, inte för att göra riksdagen starkare. Det är där vi kan få människor att lyfta. Varje unik egenskap och varje unik region kan se till sina förutsättningar och lyfta.

Anf. 14 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stark regional och lokal konkurrenskraft. Sveriges tillväxt är summan av den tillväxt som skapas i landets alla regioner oavsett om det handlar om storstäder eller landsbygd. Varje del av landet är unik och har sina unika förutsättningar som måste tas till vara. Går det bra för regionerna, går det bra för Sverige.

Den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler områden än det utgiftsområde som vi debatterar i dag. I grund och botten är de insatser som görs för att stimulera och underlätta för företagandet de viktigaste. Det är företagen som skapar arbetstillfällena, genererar skatteinkomster och säkerställer välfärden. Ett gott företagsklimat i alla delar av Sverige är nödvändigt för tillväxten. I regeringens budgetproposition finns många satsningar som långsiktigt underlättar för företagandet i landets olika regioner.

Det är generella satsningar som skapar bättre förutsättningar för att starta nya företag och utveckla befintliga företag. Låt mig nämna regel-förenklingar, sänkta kostnader för företag, trygghetssystem och kapital-försörjning.

Tillväxten stärks av kunskap och kompetens, innovationer och entreprenöranda. Regeringens höga ambitioner när det gäller utbildning, forskning, innovationer och infrastruktur gagnar företagandet och därmed tillväxten i hela landet. Det är inte något nytt att företagen blir alltmer globala och lokaliserar arbetsintensiv verksamhet i länder med lägre lönekostnader medan mer kunskapsintensiv produktion söker sig till miljöer som kan erbjuda nödvändig kunskapsmassa. De regioner som ska kunna hävda sig i den ökande globala konkurrensen måste ha tillräckliga resurser inom infrastruktur, näringsliv, forskning, utbildning och kultur.

Sveriges hållbara tillväxt är naturligtvis inte enbart beroende av företagets villkor utan också av de miljöer som människor bor och verkar i. Den nationella, regionala och lokala förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetens är avgörande. Att främja förutsättningarna för goda livs- och boendemiljöer är en fråga som har hög prioritet på alla nivåer. Människor flyttar till nya platser och regioner där möjligheten till ett stimulerande arbete är en av de attraktivitetsskapande faktorerna.

Vi människor är olika, och vi har olika behov och önskemål. Våra behov och önskemål är inte konstanta över tid utan är beroende av vilken fas i livet vi befinner oss i. Ungdomar brukar dras till storstäderna för att utbilda sig, men när de har skaffat familj återvänder de ofta till hemorten, som erbjuder bättre bostadsmöjligheter, vacker natur och tryggare miljö för barnens uppväxt. En Orts eller regions attraktivitet sitter i betraktarens öga, men det gäller att göra den synlig och förstärka den med tillgänglighet till service, it och digital kapacitet, kultur och fritid.

Några exempel på regeringens åtgärder som stärker attraktiviteten är översyn av nationalparksföreskrifter i syfte att möjliggöra kommersiell verksamhet, information om de nya reglerna för tillämpning av strand-skyddet, utveckling av hållbara turistdestinationer med mera.

Under perioden från våren 2012 till våren 2014 genomför regeringen satsningen Attraktionskraft Sverige som min centerkollega Erik A Eriksson nämnde. Visionen är att Sverige ska bli världens bästa land att vistas, verka och växa i. Det ska uppnås genom att ge människor, företag, kommuner och regioner möjlighet att skapa attraktiva miljöer och forma sin framtid utifrån sina unika förutsättningar. Attraktionskraft Sverige handlar om samarbete på olika nivåer där aktörer inom politiken, näringslivet, akademien och det civila samhället ska utveckla de frågor som är centrala för lokal och regional attraktivitet.

Herr talman! Jag ska också säga några ord om sammanhållningspolitiken.

I förhandlingarna på EU-nivå har föreslagits att en ökad andel av budgeten ska gå till målet Europeiskt territoriellt samarbete, ofta kallat Interreg. Det ska omfatta gränsöverskridande, transnationellt och inter-regionalt samarbete. Territoriellt samarbete är ett av de två områden inom sammanhållningspolitiken som Sverige omfattas av, och vi hoppas att förhandlingarna utfaller väl för Sveriges del. Inom Interreg bedrivs ett gränsöverskridande arbete för att stärka innovativa miljöer och gemensamma samhällsfunktioner för befolkningen och näringslivet. Interreg har varit mycket positivt för min hemregion Skåne som deltar i ett antal projekt inom Interreg IV, Öresund.

Ett av projekten heter Reprohigh. Dess syfte är att upprätta ett högkompetenscenter inom reproduktionsmedicin i Öresundsregionen där gemensamma resurser satsas på faciliteter och rådgivning när det gäller ofrivillig barnlöshet. Projektet vill bedriva utbildning och höja kompetensen inom det reproduktionsmedicinska området. Reprohigh vill också stärka kontaktytorna med näringslivet. Det är med andra ord ett projekt helt i linje med debattens ämne tillväxt, även om det på sikt handlar om befolkningstillväxt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande och avslag på motionerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson Gjørtler, Johan Johanson, Jessica Polfjärd, Hans Rothenberg och Cecilie Tenfjord-Toftby (alla M) samt Anders Ahlgren (C) och Maria Fälth (KD).

Anf. 15 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Boriana Åberg började sitt anförande med att säga att hon hänvisade till utvecklingskraft i alla delar av landet. En stor del av den utvecklingskraften tycker man ute i regionerna och kommunerna kommer utifrån den utbildning, de universitet och de högskolor som finns.

Regeringen har, tillsammans med er, för ni röstade ju i förra veckan, lyckats fördela pengarna på ett sådant sätt att små och medelstora högskolor och universitet ute i landet missgynnas. Varför gör ni på det här sättet?

Anf. 16 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att Krister Örnfjäder har en sådan syn på de omfattande satsningar på utbildning som vår regering gör. Då menar jag utbildning från de tidiga skolåren till universitet och högskolor.

Regeringen satsar 4 miljarder kronor på forskning och innovation för att långsiktigt stärka Sveriges ställning som framstående forskningsnation. En stor del av dessa pengar går just till universitet och högskolor, för vi vet att universitet och högskolor är de motorer som hjälper utvecklingen i alla delar av landet genom samarbete mellan politik, näringsliv och forskningsmiljöer.

Jag vill också säga att regeringen kommer att ha en särskild satsning på life science-området, och denna satsning omfattar 11,5 miljarder för åren 2013–2016. Det är en förberedelse för nya kunskapsintensiva jobb

Anf. 17 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Om den information som jag har fått mig till del stämmer, stämmer inte det som Boriana Åberg säger här. Regeringens koncentration av forskningsanslagen till några få stora lärosäten i landet missgynnar Linnéuniversitetet. På sikt kan det drabba hela näringslivet i Småland och för den delen hela landet. Vem har skrivit under det? Jo, Bo Franck, Moderaterna, Per-Olof Jonsson, Moderaterna, och Anders Andersson, Centerpartiet.

Detta är alltså inget som jag själv påstår. Jag har bara tagit till mig den information som jag har fått. Sedan har jag läst forskningspropositionen och högskolepropositionen och tagit del av det som har diskuterats. Det stämmer att man lägger ut en hel del pengar, men man missgynnar konsekvent små och medelstora högskolor och universitet och man gynnar de stora. Sedan kan Boriana stå och säga att man lägger ut hur mycket pengar som helst, men koncentrationen stämmer inte överens med vad dina borgerliga kamrater ute i landet tycker. Varför gör ni på det här sättet?

Anf. 18 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Det är alltid spännande att ha debatt med våra kolleger från socialdemokratin, för vad än regeringen gör blir det alltid fel. Om man inte satsar eller om man inte satsar tillräckligt mycket blir det för lite och för sent. Om man satsar är det på fel saker, och någon blir missgynnad.

Över huvud taget ska vi vara väldigt glada över att vår regering har skött sig så bra att vi har pengar att satsa med tanke på hur det går i övriga Europa. I princip alla länder ligger i djup kris och gör neddragningar i sina budgetar och drar ned på allt från pensioner, anställningar vid universitet och högskolor och andra offentliga åtaganden, men vi har möjlighet att lägga fram en så stark budget som satsar på forskning och innovationer, infrastruktur, företag och andra åtgärder som verkligen stärker Sverige.

Anf. 19 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Regional tillväxt förknippar jag med tanken på att hela Sverige ska fortsätta utvecklas och växa i takt med de olika förändringar som oundvikligen sker i samhället. Vad gör en hel bygd om ett stort bolag som alla är beroende av går i konkurs? Att landsbygdens befolkning successivt har flyttat till större tätorter har varit verklighet länge. Så är det i hela världen. Att det agrara samhället har tagits över av ett tjänstesamhälle är också bara att konstatera.

Det finns faktorer som demografin med en alltmer åldrande befolkning i förhållande till andelen yrkesverksamma, vilket gör det angeläget att alla människor som redan bor här och de som kommer från andra länder ska kunna arbeta och bygga sina liv i vårt land, helst var de än bor.

Den massinvandring som det ständigt tjas om från Sverigedemokraternas sida är för det första inte någon massinvandring, och för det andra: De som väljer att komma till vårt land ska vi vara tacksamma för. De

Regional tillväxt

behövs och kommer kontinuerligt att behövas för att vi ska ha det välfärdssamhälle som vi alla är vana vid och fortsatt önskar ska förbli.

Att underlätta företagande är en annan faktor där det är viktigt att komma ihåg att det är stor skillnad på manligt och kvinnligt ägande. Kvinnor äger väsentligt mycket mindre, vilket gör det svårare för många kvinnor att få lån eftersom de inte har så mycket att erbjuda i säkerhet när de ansöker om lån.

Ett annat problem i olika delar av Sverige är att det finns för få kvinnor. Unga kvinnor flyttar dit där arbeten och utkomst finns. Det beror också på vilka utbildningar som erbjuds på universitet och högskolor. Regionerna borde analysera hur man kan lägga utbildningar i delar av landet som är attraktiva för unga kvinnor.

Att ha företagande på schemat i skolan skulle göra det mindre främmande för många att starta eget, och därmed skulle fler kvinnor se möjligheterna med att vara kvar i sina hemregioner.

Till skillnad från inställningen i flera partier där man ser företagande som storbolag och hur hela regioner är beroende av en industri där i princip alla arbetar och där anställningarna nästan gått i arv tycker vi i Folkpartiet liberalerna att det är viktigt att påpeka att Sverige inte minst drivs av alla tusentals småföretagare.

Regelverken är fortfarande inriktade på lika för alla, trots att förutsättningarna är så extremt olika om det handlar om ett företag med tvåhundra anställda eller bara två. Därför borde regelverket differentieras, så att mikroföretagen med upp till tio anställda får andra regler. Att komma med krav på att slopa ansvaret för andra sjuklöneveckan imponerar inte ett dugg på mig, som har varit företagare i mer än två decennier. Enligt min personliga åsikt borde sjuklöneansvaret slopas helt, punkt! Men det får jag envetet älta vidare om i mina egna grupper i Alliansen än så länge.

Det är så att det är företagarna, de små, som kan hålla Sverige levande från norr till söder. I takt med att vi måste kunna ha utbildning och skola som kan göra människor som ska ut och förvärvsarbeta konkurrenskraftiga i förhållande till resten av världen måste dessa utbildade också kunna erbjuda det de svenska företagen behöver.

I dag är det svårt för företagen att få tag på arbetstagare som möter upp till de krav och önskemål som behövs. Bilar och andra transportmedel behövs i detta avlånga land av en rad olika anledningar och i alla möjliga olika näringar. Att kräva höjda bensin- och dieselavgifter är antitillväxt.

Den enorma satsningen på infrastruktur och underhåll av densamma är otroligt viktig för att hela Sverige ska vara möjligt att bo och verka i. Bredbandsutbyggnaden fortsätter. Även den är essentiell för att man ska kunna arbeta även på mindre orter och överallt annars i landet.

Turistnäringen har en enorm potential i Sverige, och det är förvånande att många delar av vårt land endast riktar in sig på inhemsk turism. Det borde vara oerhört intressant att gå ut över gränserna och locka människor från hela världen.

Herr talman! Vi har fantastisk natur. Sverige är glest bebott. Det finns massor med sjöar och långa kuster och massor av kultur och friluftsliv. Jag kan inte tänka mig att detta skulle vara en politisk fråga.

När man talar med människor som är aktiva i turistnäringen verkar det som att alla håller sig till det som de alltid har gjort. Man har svårt att samordna och tillstå att varje individuell småföretagare som kan locka turism av olika anledningar också berikar regionen och de andra som livnar sig på turistnäringen.

Jag hoppas att det kommer att förändras, och jag hoppas att det sker snart för att hela Sverige verkligen ska ha regional tillväxt.

Jag yrkar avslag på motioner och reservationer och bifall till utskottets förslag.

Och så vill jag önska er alla en väldigt god jul.

I detta anförande instämde Boriana Åberg (M) och Maria Fälth (KD).

Anf. 20 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Det jag främst undrar är: Om det inte pågår någon mas-sinvandring till Sverige, vad är det då som händer?

Man kan inte bara öppna gränserna och låta personer komma hit hur som helst utan att de har en möjlighet att ta sig in i samhället och bli en del av samhället. Anser du att det lyckas i dag, att personer har lätt att komma in i samhället?

Anf. 21 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag anser inte att vi har öppna gränser. Det skulle jag faktiskt önska. Men det har vi inte. Det finns en ganska starkt reglerad invandring.

Dessutom tycker jag att vi jobbar mycket med de problem som man hela tiden kan konstatera finns. Det jobbar vi enträget med.

Vi ska vara väldigt tacksamma för att människor kommer hit. Vi behöver dem nu och i framtiden. Om de inte fanns här skulle stora delar av samhället faktiskt stanna.

Anf. 22 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Sveriges invandringspolitik är en av Europas mest generösa och liberala. Bara i år har det kommit mellan 45 000 och 54 000 invandrare, tror jag. Det är väldigt många människor.

I dag kommer inte tillräckligt många av de här personerna in i samhället. Ska man inte se till att de får ett jobb och att de får en möjlighet att bli en del av samhället innan man öppnar för ännu fler invandrare?

Det är säkerligen väldigt många av de här som kan bidra. Men ska man fortsätta med en sådan politik när det inte fungerar i dagsläget?

Anf. 23 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Sverige är ett rikt land. Vi är ganska få i förhållande till vår storlek, ytmässigt. Vi kommer att behöva många fler människor som ska kunna vara yrkesaktiva.

Det kommer att vara väldigt jobbigt framöver när vi börjar se hur den äldre befolkningen inte är med och bidrar i arbetsverksamheten.

Jag välkomnar alla, om det så är 54 000 eller 100 000 varje år. Jag hoppas att det kommer fler. Jag skulle önska att vi hade öppna gränser. Om det finns någon problematik tycker jag att den hela tiden tas om

hand. Det är eftersatt, och det har varit problem med hur man har handhaft det här med invandring. Men jag tycker att vi nu arbetar väldigt bra med det. Alla människor är välkomna, och alla ska kunna vara verk-samma i vårt samhälle.

Jag tycker inte att Sverigedemokraternas inställning till invandring är någonting annat än totalt odemokratisk. Det hör inte till mänskliga rättigheter över huvud taget. Jag tycker att det är en fruktansvärd inställning till människor.

Anf. 24 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om att ett replikskifte ska ha en anknytning till det ämne som vi debatterar och till det anförande som man begär replik på.

Anf. 25 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att en tidigare talare har sagt att vi inte uppskattar någonting som regeringen har gjort. Men som Anna Steele själv sade gör regeringen en bredbands-satsning, vilket vi välkomnar. Jag tycker också att det är roligt med den tillnyktring som man kan se från Folkpartiets och Moderaternas sida i den här frågan. När vi inrättade det här en gång i tiden tyckte man att marknaden skulle sköta detta. Jag tycker att samhället har ett ansvar. Jag tycker att det är ett bra förslag, helt enkelt.

Men jag skulle vilja fortsätta att prata om den viktiga fråga som handlar om forskning och små och medelstora högskolor. Jag gör det av ett enda skäl. Jag tycker att det har en otroligt stor betydelse ur regionalpolitisk synpunkt.

Jag undrar därför om Anna Steele har någon uppfattning om varför regeringen inte har tagit till sig av den kritik som Riksrevisionen har framfört i den här frågan. Riksrevisionen har påtalat det här problemet, som man upplever, att ett begränsat utrymme för forskning innebär att man kan få ett allvarligt kvalitetsproblem.

Anf. 26 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att instämna i vad föregående talare från Moderaterna sade. Det är en extremt stor historisk satsning på forskning som görs av regeringen.

När det gäller fördelningen, som den ser ut nu, är tanken att det här ska kunna förstärka redan existerande forskning och även få i gång ny.

Jag kan förstå att det kan finnas människor där ute som är oroliga för sina högskolor och universitet, just för tillfället. De har en oro. Men det här är inte någonting som är hugget i sten. Det kommer hela tiden att förändras. Har man visat att man kan driva olika forskningsprojekt kommer det pengar dit också.

Jag kan förstå att det finns en oro. Men samtidigt tycker jag att man ska sitta still i båten.

Anf. 27 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Ska man sitta still i båten medan den sjunker? Är det den uppfattning som vi ska ha? Det är ju så man upplever det där ute.

Vi får ett förslag från regeringen till riksdagen. Riksdagen tar ett beslut. Utifrån det beslutet ska regeringen sedan göra en skrivning till universiteten och högskolorna.

I det här underlaget, som ni har varit med och tagit ställning till, säger man att man inte ska premiера små och medelstora skolor. Det är klart att de blir oroliga. Om det nu är en historiskt stor satsning undrar jag: Hur kan det komma sig att man totalt har missat de små och medelstora högskolorna och universiteten?

Det borde vara tvärtom, tycker jag. Om det nu är en historiskt stor satsning borde även de ha funnits med i det utrymmet.

Anf. 28 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker fortfarande att jag kan stå för den här satsningen, precis som den ser ut. Jag menar inte att det är hugget i sten, och jag menar absolut inte att det ska sänkas några båtar.

Jag är stolt över denna satsning. Jag tycker inte att de här högskolorna och universiteten behöver känna sig oroliga för tillfället.

Anf. 29 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Regional tillväxt är ett område som kan ses på olika sätt. Antingen sker den från lokal nivå och uppåt eller tvärtom. Själv föredrar jag, som kristdemokrat, subsidiaritetsprincipen, i den meningen att människor lokalt kan ta initiativ som sedan sprider sig uppåt. Det kan vara politiska förslag. Det kan vara ideella insatser eller företagare som beslutar sig för att satsa på sin verksamhet på orten.

För mig och mitt parti handlar det nämligen om sambandet mellan privat och offentlig sektor och den tredje sektorn – det är civilsamhället, den sociala ekonomin eller den ideella sektorn; kärt barn har ju många namn, som bekant. Det är tre oerhört viktiga beståndsdelar för ett fungerande samhälle.

Det är en frivilligorganisation som nyligen har haft tv-reklam där man har tagit upp olika exempel på fel i världen och sagt att världen är upp och ned, men vi kan vända den rätt igen.

I Sverige har under lång tid den socialdemokratiska samhällssynen varit den allena rådande med en närmast överjordisk tilltro till det offentliga systemet. Nu är jag och många kristdemokrater med mig beredda att vända upp och ned på detta synsätt så att det blir rätt.

I många andra länder har den ideella sektorn en mycket mer framträdande och naturlig roll än i Sverige, trots undersökningar som visar att svenskar i snitt är medlemmar i fem föreningar. Den stora skillnaden är synen på det ideella arbetets roll, där jag anser att det ideella är grunden och det offentliga är komplementet i samhället – till familjen, till näringslivet och till civilsamhället.

För att såväl små som stora orter ska leva och fungera behövs människor som bor och arbetar där. Att det finns familjer garanterar att förskola och skola finns i området liksom till exempel idrottsföreningar. Att det finns arbetskraft i olika åldrar garanterar att det finns möjligheter för både offentliga verksamheter och företag att verka och utvecklas, och det har även betydelse för rekrytering av ledare till olika ideella uppdrag.

Den amerikanske statsvetaren Robert Putnams studier på frivilligarbetets påverkan på tillväxt är väl kända. Men även svenska studier visar

på goda exempel på orter där de tre sektorerna kompletterar varandra väl. En sådan kommun är Vårgårda i min egen valkrets liksom Dals Ed.

Där människor har relationer till varandra stärks banden mellan de olika funktionerna i samhället. Lösningar hittas på så sätt för företagen som behöver extra arbetskraft under perioder av arbetstoppar eller för hemtjänsten som behöver ta in extra vikarier. Att man dessutom hjälps åt för att till exempel vara ledare i barn- och ungdomsverksamheten i den lokala församlingen är en självklarhet.

Herr talman! Utifrån den här ideologiska grunden vill jag fortsätta med att kommentera betänkandets ställningstaganden.

Utvecklingskraft, lokal konkurrenskraft och regional konkurrenskraft är enligt budgetpropositionen målen för den regionala tillväxtpolitiken. Prioriterade områden är innovation och förnyelse, kompetensförsörjning, ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet och strategiskt gränsöverskridande samarbete.

Vikten av tillgänglighet understryks särskilt. Kommunikationer, it-infrastruktur, övrig infrastruktur, bra utbud av service – ja, tillgången till god infrastruktur är otroligt väsentlig över huvud taget och inte minst för företagsutvecklingen på landsbygd och i glesbygd. Det har vi hört även i andra anföranden här. Politiken ska inriktas mot god tillgång till både kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet.

När det gäller servicen på landsbygden, som flera andra här har pratat om, slår budgetpropositionen för 2013 fast att attraktiva livs- och boendemiljöer i hela landet förutsätter att det finns tillgång till dagligvaror, drivmedel och olika typer av offentlig service. Vikande befolkningstal i glesbygd befaras påverka tillgången till service negativt, står det.

Jag vill gärna påpeka här, liksom jag har gjort i andra sammanhang, att glesbygd är ett ord man ska akta sig för även i Sverige. Det betecknar nämligen ett område som egentligen inte finns mer än i Norrland, om man ser till den gängse benämningen. Däremot har vi väldigt gott om just landsbygd i vårt land.

Även framöver krävs insatser för att stärka butiker och bensinstationer med strategisk betydelse. Det här stödet till den kommersiella servicen utökades under förra året så att även säsongsbetonade verksamheter kan få stöd. Totalt 145 miljoner har anslagits till detta område för de fem åren mellan 2009 och 2014.

Den offentliga servicen kräver att statliga myndigheter och statligt ägda bolag samverkar, både med varandra och med övriga berörda aktörer. Ibland kan det behövas lokala lösningar och då är det otroligt viktigt hur man använder till exempel EU:s strukturfonder, att det finns en tanke kring fördelning av regionala medel.

Ibland talar vi i den här kammaren ungefär som att staten är allenarådande. Jag vänder mig emot detta, för det finns många regionala tillväxtmedel. Det finns inte en region eller ett landsting med självaktning som inte har skrivit en regional utvecklingsplan – den kan kallas RUT eller RUS eller vad som helst – där man borde värna om sin egen regionala tillväxt med strategiska utvecklingsidéer som tar till vara de lokala initiativ som finns. Där har naturligtvis kommunledningarna en extra stor och stark roll.

När de arbetsmarknadsnav som finns i olika områden inte längre fungerar som draghjälp för mindre orter runt omkring, för det är ju så det är, drabbas det inte bara verksamheterna utan människor i stort. Inte minst min egen hemort Trollhättan har, som alla vet, drabbats hårt av ett stort företags konkurs, vilket i sin tur drabbat många mindre företag.

Ibland kan vi luras att tro att det "bara" var de företag som var direkt relaterade till Saab som fick skära ned eller lägga ned. Men det finns alltid en mängd kringverksamheter som också fick känna av den ekonomiska krisen och som i vissa fall gör det fortfarande.

När arbetet inte längre finns och den personliga ekonomin känns osäker drar man ned på sådant som man kan vara utan, till exempel att gå ut och äta lunch eller köpa den där prylen eller de där kläderna som man kanske hade köpt annars. Trollhättan är ändå lyckligt lottat i den mening som att vi har fått ekonomiska stöd till innovationer och omställningsbehov, men det är invånarna som själva måste stödja de lokala företagen när jobben börjar komma tillbaka i staden.

Herr talman! Service är för många mindre orter i dag nästan ett håfullt begrepp. Skyltfönstren gapar med jämna mellanrum tomma i ett antal centralt belägna lokaler. Personer försöker starta företag men tvingas lägga ned efter ett tag när kundkretsen inte blivit så stor som det var tänkt. Det finns, vilket även andra har pratat om här, ingen personlig service på banken, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen längre. Och det finns definitivt inget postkontor. Det enda postkontor som finns är ju det vi har här i riksdagen.

Detta gör naturligtvis känslan ännu större hos invånarna att de är mer eller mindre övergivna av det offentliga eller att de i alla fall inte är tillräckligt lönsamma för bankerna. Där vill jag ge en eloge till Kent Persson som nämnde de lokala sparbankerna, för jag håller fullständigt med om att de har en otroligt viktig roll lokalt, inte minst för tillväxt och idéutveckling.

På dessa orter blir vikten av service i butik ännu större. Många bensinmackor, livsmedelsbutiker eller närbutiker har i dag ansvaret för utlämning av apoteksvaror, varor från Systembolaget, postpaket och bankärenden genom uttagsautomat.

Men vi såg en tydlig svaghet i det här systemet när värdetransportföretaget Panaxia gjorde konkurs. Vi såg senast i morse på nyheterna hur det påverkade hanteringen av kontanter. Då talade man ändå om kontantuttag i staden. Om man bor på en liten ort och helt plötsligt inte har tillgång till kontanter och inte kan använda kortet, vad gör man då?

Att kunna använda kontanter är en förutsättning för många enskilda företagare på landsbygden exempelvis inom turismen. Det handlar om alltifrån hembygdsföreningar med försäljning av kaffe på sommaren till mindre summor att betala på marknader och andra evenemang.

Just turismen, för att bara tala om det några minuter, är en viktig näring för tillväxt och utveckling över hela vårt vackra land. Men det ska ske på rätt sätt och under rätta förutsättningar. Tyvärr är det alltför många kommuner, men även landsting och regioner, som ännu inte har sett och förstått att de är bäst på kärnverksamheter och inte alltid på så kallade roliga projekt. Det är förstås jättekul att ha en välbesökt djurpark, ett äventyrsland eller en camping, men frågan är om de förvaltas på ett

kommersiellt och professionellt sätt så att det gynnar skattebetalarna och arbetsmarknaden.

Som kristdemokrat tror jag heller inte att offentligt drivna verksamheter inom turismen ska konkurrera med privata aktörer, vilket det fortfarande finns exempel på. Att det offentliga, det privata och det ideella samhället samarbetar är däremot en förutsättning för ett gynnsamt näringslivsklimat som skapar arbete. Det har jag varit inne på tidigare.

Herr talman! Jag är glad över att representera ett regeringsparti som anser att den regionala tillväxten är viktig för hela landet. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Maria Fälth (KD).

Anf. 30 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte beröra två punkter. Penilla Gunther sade i sitt anförande att hon tyckte att den ideella sektorn är grunden och att man skulle vända upp och ned på det nuvarande samhället.

Jag tycker att det är intressant ur många aspekter, inte minst om man tittar på den diskussion som har förts den senaste veckan, där man har kunnat konstatera att kvinnor går ned till deltid för att kunna vara hemma och utföra anhörgvård, därför att samhället inte kan leverera.

Det här får naturligtvis jättestora konsekvenser i framtiden för de enskilda individerna och deras familjer. Då vill jag helt enkelt fråga: Tycker Penilla att det är en bättre lösning att man gör på det sättet än att samhället ser till att det finns resurser så att anhörgvården kan göras i det offentliga regi?

Anf. 31 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Då kan jag direkt svara Krister Örnfjäder: Nej, jag tycker inte att äldrevården i sig ska tas över av ideella krafter, men jag tror på en samverkan här. Jag tror nämligen att det från början är så att vi bryr oss om våra familjer. Vi bryr oss om våra gamla. Vi som är i medelåldern nu, som har gamla föräldrar, och vi har också barn som är på väg att bli vuxna, har ett dubbelt ansvar just nu, speciellt kvinnor naturligtvis, som det ofta blir.

Jag tror på en samverkan mellan de tre sektorer som jag nämnde i mitt anförande. Och jag tror att den ideella sektorn är en del. Vi kan också kalla den för den sociala ekonomin. Vi kan tala om de idéburna företagen, som jag vet att inte minst socialdemokratin har stöttat under årens lopp, det vill säga de kooperativa verksamheterna. Det finns en mix av idealitet och det finns en kombination av just näringslivsverksamhet i det här som måste komplettera varandra för att samhället ska fungera så bra som möjligt. Det är min absoluta övertygelse.

Att däremot behöva gå ned i arbetstid för att sköta sin gamla mamma eller pappa är inte bra. Det är inte bra alls för vårt samhälle att man tvingas göra det. Gör man det däremot av fri vilja är det naturligtvis jättebra. Dagens samhälle skulle inte ha klarat sig utan de anhörgvårdare vi har, även om man har avlastning, slussverksamhet och vad vi nu kallar det. Återigen, alla tre sektorerna behövs, absolut.

Anf. 32 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag är delvis nöjd med svaret. Min slutledning är ändå den att jag tror att förutsättningarna för de här anhöriga att kunna få en bättre situation är att samhället ser till att det finns mer resurser för den här typen av åtgärder.

Sedan har jag en fråga till. Penilla Gunther tog ju upp ett antal olika saker. Jag fastnade för en. Det var kontanthantering och hur man löser den situationen. Jag hörde inget svar på det problemet. Eftersom Penilla Gunther nu är så nöjd med att vara medlem i ett parti som är en del av regeringen undrar jag: Har regeringen över huvud taget något svar på hur man ska lösa problemet med kontanthantering i framtiden, inte minst i glesbygd och på landsbygd?

Anf. 33 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag önskar att jag kunde ge Krister Örnfjäder ett jätteklart och rakt svar på den frågan. Direkt vid Panaxias konkurs ställde jag en fråga som jag trodde skulle ställas till Eskil Erlandsson, men det visade sig att det var Annie Lööf som tog över den. Det här är en fråga som regeringen har bett att få ta över från riksdagen. Man lämnade ju ett sådant meddelande för ett tag sedan. Och jag tror att det här är något man skyndsamt måste ta tag i. Jag hoppas att Peter Norman och andra ministrar som är inblandade i det här verkligen tar frågan på allvar.

Jag representerar en valkrets där jag har ett antal kommuner i just landsbygd. Där har man kanske flera mil till det här serviceorganet med kontantautomaten. Vi ser ju att man är ganska beroende av den servicen. Jag är i allra högsta grad bekymrad över det här, men återigen, frågan ligger på regeringens bord. Jag kan bara hoppas, precis som du, att den skyndsamt tas tag i. Det är i alla fall det man har gått ut och sagt att man ska göra.

Det jag såg på nyheterna i morse lugnade mig inte heller, eftersom det faktiskt handlade om brist på kontanter i staden. Då kan man ändå tycka att det där i alla fall finns fler möjligheter än i de små kommunerna på landsbygden.

Jag hoppas på en snabb återkoppling till oss här i riksdagen så att vi får veta vad som händer i ärendet. Jag lovar i alla fall att ligga på.

Anf. 34 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men jag blev mer och mer intresserad ju längre Penilla Gunther pratade. Den analys som framkom i hennes anförande tycker jag var bra. Det är i allt väsentligt en korrekt analys. Det är bara det att jag kanske inte delar uppfattning om åtgärderna fullt ut.

Det som också slår mig när jag lyssnar på de fyra företrädarna för allianspolitiken är hur spretigt det är när det gäller regionalpolitiken. Veldig tydligt blev det när Penilla tog upp just vikten av den offentliga servicen och en garanti för att medborgare och företag ska ha tillgång till den.

Där hade vi Erik A Eriksson som företrädde regeringens linje och propositionen. Han sade att det inte var så viktigt var någonstans de här kontoren fanns. Men jag uppfattade att Penilla poängterade vikten av en bra offentlig service med arbetsförmedling, försäkringskassa och polis.

Nu undrar jag: Är det Kristdemokraternas linje, och kan vi också förvänta oss att man från Kristdemokraternas sida jobbar för att Högdalsutredningen blir verklighet och kommer på riksdagens bord så småningom?

Anf. 35 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag önskar att jag kunde säga även till Kent Persson att jag hade ett rakt och bra svar, för det gillar jag att ha. Det jag i alla fall vet är att man arbetar med frågan. Inte minst lokala servicekontor har varit en väldigt viktig fråga för oss som kristdemokrater. Stefan Attefall har ju det på sitt bord, vad jag förstår, och har jobbat med det. Det gjorde även Mats Odell som minister tidigare.

Det här tror jag är en viktig sak för alla som också är kommunpolitiker. Det har ju både du och jag varit, Kent. Det här är någonting som man diskuterar ute i Kommunsverige, därför att det bidrar till om vi känner oss viktiga i vår kommun eller inte. Sedan kan man organisera det på olika sätt. Jag tror att man kan använda flera alternativa kommunikationssätt, bara det ibland finns en möjlighet att få den personliga kontakten. Det kanske inte behöver sitta en person där hela tiden, men just att det finns personlig kontakt tror jag betyder oerhört mycket.

Jag tänker på min 81-åriga mamma som för något år sedan upptäckte att hon inte kunde gå in på banken längre, för den hade slagit igen på den lilla orten där hon bor. Nu är inte det ett offentligt företag, så man kan inte styra över det, men just känslan som medborgarna får är ju att vi inte betyder något för de här aktörerna. Det tror jag är livsfarligt för andra som ska lockas att starta och driva företag på orten.

Anf. 36 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag blir jätteglad att höra den analys som Penilla gör. Den stämmer överens med verkligheten. Det kanske är därför att Penilla och jag kommer från den kommunala världen, där vi träffar på just den här problematiken. Människor och företag känner sig svikna när staten försvinner från sitt ansvar.

Minst ett och ett halvt år har regeringen haft på sig att göra något åt den utredning som ligger färdig på regeringens bord. Ändå har det inte hänt någonting. Vad som har hänt under de ett och ett halvt åren när utredningen har legat på bordet är att servicen har försämrats ytterligare.

Statens myndigheter har en förmåga att dra sig till de regionala orterna, och servicen samlas där. Det gör att folk får det svårare att ta sig dit. Precis som Penilla Gunther säger får man inte underskatta de personliga kontakterna. De är så oerhört viktiga. Jag vet själv hur besvärligt det är att via telefon försöka tala med någon på en myndighet som man inte ser eller i värsta fall inte får tag på. Man ska knappa sig fram någonstans. Innan man har hittat rätt i den verkligheten har man många gånger blivit vansinnig och lagt ned projektet och i stället kört i väg dessa mil med bilen för att möta dem. Därför är denna fråga så viktig.

Jag ser fram emot att Kristdemokraterna trycker på och lägger fram propositionen på riksdagens bord så att förslagen genomförs. De är viktiga för den regionala utvecklingen och för känslan av att staten inte drar sig undan.

Anf. 37 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag kan lova Kent Persson att jag kommer att driva på frågan. I den valkrets jag kommer från finns ett antal småkommuner som behöver draghjälp.

Jag vill återigen trycka på kommunledningarnas ansvar för att vara visionära och se möjligheter. Ibland känns det nästan som att de har sålt smöret och tappat pengarna när man åker igenom vissa orter. Man undrar vad det beror på.

Varje kommun ligger i en region eller ett landsting där dessa strategier finns. Ibland undrar jag över hur de har tänkt med strategierna om de sedan inte gör verklighet av dem. Ibland kan man känna när man åker genom Sverige att det finns orter som tydligen inte kom med i strategin. De känns bortglömda. Så får det naturligtvis inte vara. Det spelar ingen roll vilken politisk nivå vi pratar om, utan det handlar om att vi måste ha en gemensam syn på vad det betyder för människor att bo och leva i olika delar av landet oavsett storlek på kommunen. Det måste finnas någon form av grundutbud i varje ort för att det ska fungera. Där kanske vi någon gång vid ett annat tillfälle kan våga diskutera kommunernas storlekar. Det är en annan intressant fråga. Hur blir kommunerna självbärande, och hur kan de ha en någorlunda ekonomi så att de kan vara intressanta att locka investerare och företagare till? Den diskussionen får vi ta vid ett annat tillfälle, herr talman.

Anf. 38 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Det kan låta i debatten som att vi är relativt överens om att regionala tillväxtåtgärder är viktiga, framför allt ett viktigt verktyg i det regionala utvecklingsarbetet.

Erik A Eriksson talade sig tidigare varm i debatten med utgångspunkt i att Centern verkar för att få bort skillnaden mellan stad och land. Han ansåg att varje region är bäst på att utveckla lokalsamhället. Vi har också hört näringsministern tala om detta i kammaren.

Oavsett vem som har rätt eller fel eller vem som är bäst på regional utveckling kan det vara viktigt att veta hur det ser ut när vi fördelar de regionala pengarna. Det gäller de pengar som nu ska användas i den situation som många län och regioner lever i, det vill säga en hög arbetslöshet. Jag tänker använda mitt eget hemlän som exempel, mot bakgrund av motion N250 om Kronobergs län som behandlas i dag.

Kronobergs län finns med bland de län som är förfördelade vad gäller fördelningen av regionala utvecklingspengar. Låt mig, herr talman, ge ett hum om hur det ser ut i landet. Kronobergs län får 96 kronor per invånare – strax över 17 miljoner. Värmland får 272 kronor per invånare. Fundera på det, alla riksdagsledamöter i kammaren som senare ska rösta om vår reservation nr 6. Hur kan vi då skapa samma förutsättningar för att jobba med regional utveckling?

Herr talman! Jag fortsätter min uppräknings. Jönköpings län får 70 kronor per invånare medan Örebro får 151 kronor per invånare. Västerbotten kan vi gratulera. De får 491 kronor per invånare.

Det är i detta Sverige som vi ska jobba med regional utveckling. Det är i detta Sverige vi ska jobba med arbetslösheten, konkurserna och alla varsel. I Kronobergs län fanns 2006 en arbetslöshet på 3,4 procent. Vi har under årtionden haft oerhört hög sysselsättning. Det är naturligtvis

bakgrunden till varför Kronobergs län får 96 kronor per invånare. Nu har arbetslösheten fram till dags dato stigit med 178 procent, men vi får fortfarande 96 kronor per invånare i det regionala utvecklingsanslaget. Detta är inte ett rättvist system och bör snarast ses över. Det är brådskande. Vi kan inte ha det så.

Ändock känner sig majoriteten nöjd med systemet och ska göra en genomlysning. Det framgår inte när, vilket är allvarligt i sig. Därför uppmanar jag med mitt inlägg i debatten i dag er att rösta för reservation 6 så att vi får en översyn så att det kan bli ett mer rättvist system för hur vi använder de regionala utvecklingspengarna.

Anf. 39 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag kommer inte att göra mig särskilt populär hos någon av ledamöterna som har deltagit i denna debatt eller som har lyssnat på denna debatt, men jag måste ställa mig frågorna: Är det här en landsbygdsdebatt som handlar bara om landsbygden? Är vi som bor och lever i storstäder exkluderade från den regionala tillväxtpolitiken? Kanske vi skulle döpa om utgiftsområdet till Landsbygdstillväxt i stället för Regional tillväxt. Här har inte tagits upp något om storstäderna.

Jag tror att det finns ett skäl till detta. Landsbygdens riksdagsledamöter ser aldrig mer än de välmående områdena omkring Riksdagshuset. Man har aldrig besökt Tensta, Husby eller norra Botkyrka. Där är arbetslösheten på många håll högre än vad den är i de flesta områden av vår landsbygd. Därför måste även detta perspektiv tas upp, och därför begärde jag ordet.

Behovet av bostäder, infrastruktur, arbetsmarknadspolitik och utbildningsinsatser är lika stort i många av storstädernas områden som de kan vara i vilken landsbygdskommun som helst.

Vi har på många håll stora problem med att servicen minskar. Ingen deltagare i denna debatt har pratat om hur viktigt det är att sätta in insatser för att man ska få service överallt i storstädernas förorter.

Ingen har pratat om att vi väntar på en skatteutjämning för många av de kommuner som har stora kostnader för inte minst socialbidrag. Ingen har pratat om att strukturomvandlingen även finns i storstäderna. Ingen har pratat om att de sociala problemen växer och växer och att det inte görs någonting åt detta.

Jag är besviken på en debatt som bara handlar om landsbygden. Endera handlar detta utgiftsområde om att hela Sverige ska leva eller om att det är bara landsbygden som ska leva.

Jag ber om ursäkt, herr talman. Jag var tvungen att säga dessa ord – jag kunde inte avstå ifrån det. Detta utgiftsområde måste handla om någonting annat än bara landsbygden.

I detta anförande instämde Ingela Nylund Watz (S).

Anf. 40 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Börje Vestlund för hans eldiga och engagerande inlägg. Det är bra att han tar chansen att begära ordet – den chansen har vi som riksdagsledamöter.

Jag nämnde storstäderna, storstadsregionerna, i mitt anförande. Om Börje Vestlund hade lyssnat noga hade han hört det. Om jag inte hade

nämnt det hade jag haft större förståelse för repliken än vad jag kanske har just nu.

När Socialdemokraterna styrde Sverige tömdes landsbygden på människor och på resurser, och ett samhälle växte fram i form av miljonprogrammets stora bostadsområden. Dessa områden stod tomma under en period, och det var svårt att fylla dem med människor. Sedan fortsatte centraliseringen med Socialdemokraternas goda minne. Det gällde att få människor till städerna för att fylla dessa bostäder så att de inte skulle stå tomma.

Jag skulle vilja säga att Socialdemokraterna har en hel del ansvar för detta som har skett.

När vi under 70-talet pratade om decentralisering vart vi hånade. I dag är det ett begrepp som används av många. Centerpartiet har förfäktat att decentralisering är viktigt. Det är inte bara viktigt för landsbygden, utan det är också viktigt i de områden som Börje Vestlund nämner i sitt anförande.

Under mina fyra första år i riksdagen bodde jag i Vårby, ett så kallat segregerat område. Säg därför inte att ledamöter här inte har en insikt om hur förorterna till exempel i Stockholm fungerar. Jag såg exakt hur det fungerade. Vårby gård har en polisstation och en Icahandel, inte mycket mer.

Detta är ju en effekt av socialdemokratisk politik. Det kan inte vara på annat sätt. Börje Vestlund får gärna förklara: Vad var tanken med att mota och möta dessa enorma utmaningar, vilket krävdes under dessa år? Man lyckades inte decentralisera makt och myndighetsutövning till förortsområdena.

(Applåder)

Anf. 41 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Vi kanske ska titta över hela Europa, kanske till och med över hela världen. Var det så i andra länder som inte styrdes av de hemska Socialdemokraterna att strukturomvandlingen inte innebar att det blev en koncentration kring de större städerna? Vi ska inte bara prata om storstäderna. Finns det något undantag från detta i Västeuropa? Det är i så fall en intressant fråga. Var det Socialdemokraternas fel? Var det den ekonomiska utvecklingen? Var det industrialismen? Jag är inte så säker på att svaret är entydigt på den punkten.

Decentraliseringen brukar i varje fall jag från tid till annan påminna om, just av den anledningen att ett antal myndigheter en gång i tiden låg utspridda över hela Stockholm. Till exempel låg Konsumentverket i Vällingby, och Vattenfall låg i samma område. Nu har man flyttat in till staden. Jag kommer inte ihåg exakt när Konsumentverket flyttade, men Vattenfalls flytt har skett under den borgerliga perioden. Det är väl inte rimligt?

Får jag också påminna om att regeringen inte har gjort någonting för att de statliga myndigheterna ska vara kvar på landsbygden.

Anf. 42 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Börje Vestlund försöker antyda att jag anser att Socialdemokraterna är hemska. Jag tycker faktiskt inte att partiet är hemska. Däremot finns det effekter av den politik som man drev under mycket

lång tid som har gjort att enskilda medborgare har hamnat i kläm och inte kunnat utvecklas utifrån sina möjligheter. Det kan ha varit i Vårby gård, som jag känner bäst, men det kan också ha varit på andra platser.

Börje Vestlund är från Stockholm, uppskattar Stockholm och ska prata för Stockholm – det är ingen tvekan om den saken. Vi ser olika utmaningar.

Låt mig ändå påminna om att de ungdomar som flyttar till Stockholm är färdigutbildade. Investeringarna har redan skett från andra kommuner, som satsar på dessa unga människor som flyttar till storstäder. Det får ni i storstäderna gratis. Problemet ligger inte på det planet. Problemet ligger på ett annat plan. Kanske det är strukturellt, trots allt.

Socialdemokraterna i Sverige styrde inte över andra länders politik, men det fanns socialdemokrater i andra länder som styrde över de länder som också har dessa bekymmer. Det finns exempel på att decentralisering har fungerat i stora städer, där man har stadsdelar som får mer resurser och får möjligheter att utvecklas.

Jag tycker att Börje Vestlund har en poäng i sitt anförande. Men hade vi haft ett annat arbete i utskottet inför detta betänkande hade vi också haft möjlighet att bryta och bända mer i det.

Låt mig säga så här: Det finns exempel på att myndigheter har flyttats ut i landet från storstaden. Konsumentverket är ett sådant exempel. Det vi märkte då var att av 100 anställda var det 2 som stannade kvar, och 98 fick rekryteras på nytt. Inlandsinnovation, ett statligt bolag som vi har beslutat om i denna kammare, har sitt säte i Östersund. Det finns exempel på detta.

Jag är glad att du lyfter upp frågan, Börje Vestlund, men jag är inte så förvånad över att inte någon annan har gjort det i debatten om just detta betänkande.

Anf. 43 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Visst är det intressant att hela repliken handlar om storstad kontra landsbygd. Jag tycker att det är viktigt att hela Sverige ska leva, och inte bara landsbygden, som faktiskt varje deltagare i denna debatt har nämnt. Om nu Erik A Eriksson har nämnt detta ber jag om ursäkt för att jag inte hörde det.

Var i världen är det så att de inte har en förmåga? Det kanske inte finns arbetstillfällen för de färdigutbildade.

Det finns en mytbildning kring det där som jag såg en utredning om för några år sedan. Den handlade om att det i regel är de regionala större orterna som drar den största nyttan av att man utbildar sig. Det är inte så att man flyttar från den lilla landsbygdsorten till Stockholm. Det är relativt ovanligt. Däremot kanske man flyttar till den regionala huvudorten, var nu det kan vara runt om i landet. Efter några år kan flyttlasset sedan möjligen gå till Stockholm, Göteborg eller Malmö.

Det är inte så enkelt som att säga att vi tar emot en massa färdigutbildad arbetskraft. Det finns också, men det finns ännu fler exempel på att vi får ta emot flyktingar som inte har någon utbildning alls och som kräver stora samhällsresurser, inte minst vad gäller försörjningsstöd under ibland ganska lång tid. Det problemet har ni mycket marginellt på landsbygden.

Denna replik handlade, som sagt, nästan bara om landsbygden.

Anf. 44 JOHAN JOHANSSON (M):

Fru talman! I Norrbotten och kanske framför allt min hemkommun Boden sker det ganska många satsningar som är en följd av bland annat landsbygdsprogrammet: utbyggnad av lokala servicepunkter i Harads och Gunnarsbyn. I dessa två byar sker det också kraftfull bredbandsutbyggnad. Bland annat har Ullbaggen delats ut till de lokala servicepunkterna. Det är jättekul att det händer, och det är en följd av regeringens politik.

Jag vill trycka på små och medelstora universitets betydelse och också göra en koppling till budgeten. 700 miljoner kronor ges till skog-, gruv- och metallurgiforskning.

Om vi tittar på Luleå tekniska universitet eller Linnéuniversitetet, där man är jätteduktig på skogsforskning, ser vi exempel på tillfällen där de här universiteten kan stärkas, de traditionella basnäringarna och alla de företag som jobbar mot de näringarna. Det handlar om att vi ska kunna få än bättre konkurrensfördel beträffande det vi exporterar men också kunna öka förädlingskedjan och göra den lönsammare i landet och kanske till och med hitta nya produkter.

Små och medelstora universitet är jätteviktiga. De bidrar till nytänkande. Som forskare är det kanske inte alltid så lätt att få gehör för sina tankar på det stora universitetet, som kan vara fast i någon sorts paradigmatänkande. Byter jag lärosäte och börjar på ett mindre universitet kan jag få möjlighet att testa nya tankar. Man ser också att mycket spännande forskning sker på mindre universitet.

Men mindre universitet kan bli framgångsrika bara om de finns i ett större sammanhang, i samarbete med stora universitet och internationella universitet. På samma sätt är det med städer. Städer och landsbygd lever i symbios. Men det behöver inte vara innanför rikets gränser. Vi ser projekt i Boden, i byarna Harads och Gunnarsbyn, där det finns samarbetspartner i Italien, Finland, Tyskland och på många andra ställen. Jag tror att det är viktigt att få in det nätverkstänkandet.

Om man tittar på hot mot landsbygdsboende känner i alla fall jag att en straffskatt på att vara bosatt på landsbygden, som en kilometerskatt kan vara, inte är bra. Det underlättar inte att leva och bo på landsbygden. Det underlättar inte för företagen på landsbygden att vara verksamma.

På samma sätt skulle ett borttagande av den sänkta krogmomsen slå hårt mot besöksnäringen i ett län som Norrbotten eller Västerbotten. Det är två näringar som växer upp som starka komplement och som nu är mer eller mindre basnäringar i stora delar av landet.

Jag tror att entreprenörskap är den största drivkraften i regional utveckling, och all regional utveckling måste tillvarata den kraften.
(Applåder)

Anf. 45 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Johan Johansson tog upp några intressanta exempel. Ett var att man hade haft möjlighet att starta lite projekt i Bodens kommun för att förbättra servicen. Det tycker jag är jättebra. Jag ser fram emot att de exemplen kan sprida sig, så att de går att använda även i övriga delar av Sverige. Det har efterfrågats, men än så länge har det tyvärr inte getts möjlighet till det. Men vi ser fram emot det.

Jag begärde egentligen ordet beträffande krogmomsen. Jag måste säga det jag sade i förra veckan. Vi vet att sänkningen av krogmomsen

kostade i storleksordningen 5,2 miljarder. Vi vet enligt utsago från näringen att det har gett 6 000 nya jobb. Dividerar man innebär det nästan 900 000 kronor per jobb.

En del ledamöter här i salen tycker att det är jättebra. Jag ser att man sitter och nickar. Hade man i stället, som exempel, använt de pengarna för att till hundra procent betala kommunala arbetstillfällen, så att kvinnor inte hade behövt vara hemma för att ta hand om sina anhöriga, hade man kunnat skapa minst 18 000 nya jobb, med den lönesättning som finns i kommunen. Men ändå sitter man här i salen och tycker att det är helt underbart och att det är ett fantastiskt bra resultat.

Man kan undra hur mycket pengar som ska gå åt för att få ned arbetslösheten till noll. Men det är å andra sidan inte alliansregeringens mål, för man vill ju ha hög arbetslöshet.

Anf. 46 JOHAN JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag delar Krister Örnfjäders syn och förhoppning om att goda projekt kan spridas till andra ställen.

När vi kommer in på krogmomsen kan jag säga utifrån de besök som jag har gjort och de företag som jag har pratat med att priserna på krogen kanske inte har blivit lägre. Däremot ser man att deltid har blivit heltid, och det är en vinst i sig. Man kan också se att företagaren får möjlighet att ta semester vid något tillfälle – det kan de behöva. Än viktigare är att de gör investeringar i sina anläggningar. Förhoppningsvis ska de investeringarna leda till fler anställningar framöver.

De som inte gör de investeringarna har anställt fler, så att vi faktiskt kan se en effekt. Om man tittar på hur besöksnäringens företag ser ut ser man att det behöver investeras i anläggningar, så att det går att få sysselsättning på helårsbasis. Det är särskilt viktigt i Norrbotten och Västerbotten, där vi har en förhållandevis stark vinter men en svagare sommar. Det kan också vara tvärtom, beroende på vilken ort vi pratar om. Då är det viktigt att man får möjlighet att göra det. Jag tror alltså att man behöver titta på detta på lite längre sikt.

Anf. 47 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Fru talman! Syftet var att man skulle sänka arbetslösheten. Men 6 000 jobb för 5,2–5,3 miljarder måste väl ändå betraktas som ett misslyckande. Tycker man inte det är man i framtiden ute på väldigt tunn is i fråga om fortsatta investeringar.

Beträffande priserna: Det är helt rätt – de har inte gått ned. Vi fick en redovisning i morse. De har gått upp.

Kombinationen sade man att man skulle uppnå. Det stämmer inte. Inget av det är uppnått. Man har använt 5,2–5,3 miljarder och fått ett mycket dåligt resultat.

Jag missunnar ingen sänkta kostnader och ökad lönsamhet. Men om man har en finansminister som säger att man måste vara noggrann med hur man använder pengarna så att man får mesta och bästa utfall måste detta betraktas som ett misslyckande. Detta kan inte vara mesta och bästa utfall. De här pengarna kunde ha använts på annat sätt så att man hade fått ett bättre resultat när det gäller sysselsättningen.

Anf. 48 JOHAN JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Vi återkommer till utvärderingen av den här viktiga satsningen. Som jag sade i tidigare anförande kan vi se att deltid har blivit heltid, att fler unga får jobb och att det investeras i branschen. Detta kommer med stor sannolikhet att ge än mer frukt framöver. Vi återkommer till utvärderingar av det.

Branschen är viktig. Detta är ofta första steget in i arbete för många. Sedan går man vidare till andra arbeten eller studier. Det är faktiskt viktigt att fortsätta utveckla den här näringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Energi

Energi

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2012/13:NU3

Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2012/13:1 delvis).

Anf. 49 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Fru talman! Nu är det dags för den så viktiga energipolitiken att få strålkastarljuset på sig. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5. Det är väldigt trevligt att se statsrådet Hatt i kammaren. Det uppskattar vi mycket.

Låt mig så här i början slå fast att vi socialdemokrater anser att all svensk energi på sikt kan komma från förnybara källor. Det är en fråga om vilja och politiskt mod.

Jag kan bli avundsjuk på till exempel Danmark, som har en bred enighet bakom sin energipolitik, och Tyskland, där det finns ett politiskt mod och en bred enighet över blockgränserna om en rejäl samhällsinställning efter deras beslut om att avveckla all kärnkraft. I dessa länder vågar politiken peka ut vägen och ta ansvar tillsammans för ett hållbart energisystem och ett hållbart samhälle.

Var är modet hos den borgerliga regeringen? Var är viljan att klara ett långsiktigt stabilt och hållbart energisystem? Den finns inte, tyvärr inte! Vi är öppna för en invit men energiministern svarar: Ni är välkomna att ställa upp på vår energiöverenskommelse. Men visst är det märkligt att bjuda in med armbågen på detta sätt. Vi vill sitta ned och över blockgränserna på riktigt och tillsammans reda ut hur vi tror att framtidens hållbara energisystem ska se ut och därefter fatta beslut som löper över flera mandatperioder. Det är hållbart, stabilt och långsiktigt och klarar både industrins konkurrenskraft och en omställning av samhället.

Tyvärr innebär regeringens inställning att för industrin, konsumenten, forskningen med flera kommer osäkerheten att vara betydande. Men jag kan lova att vi fortsätter att ta upp frågan om en bred blocköverskridande överenskommelse för att just klara långsiktigheten och tryggheten och ge politiska signaler som går att lita på.

Vårt socialdemokratiska energipolitiska mål, som alla borde kunna ställa upp på, är att trygga tillgången på energi med en energiproduktion

som har låg inverkan på hälsa, miljö och klimat, och inte minst att göra det med internationellt konkurrenskraftiga villkor.

Med en sådan inriktning skapas nya arbetstillfällen och stärks industrins konkurrenskraft. Här i Sverige har vi goda förutsättningar med vår tillgång till såväl vatten- som vind-, sol- och bioenergi.

Jag vill i det här sammanhanget även lyfta fram alla duktiga forskare och forskningsinstitut. Jag träffade ett antal på Elforsks energiforskningsseminarium förra veckan, och de kommer att göra sin del av läxan, bara de vet färdriktningen.

När det gäller energiforskningen blir det en egen debatt i februari, men jag vill i dag trycka på vikten av samverkan. Det är A och O. Och vi måste ge tydliga signaler från politiken om vikten av nära samverkan. Till exempel är Elforsk, Värmeforsk med flera väldigt bra exempel där pengar växlas upp och ger mer resultat till tydlig nytta. Allt detta behövs i symbios om Sverige ska kunna fortsätta utvecklas som välfärdsstat och ligga i framkant med både utbildningsnivå och ”heta” företag som exporterar och stärker Sverige.

Fru talman! En grundbult i vår politik är, som jag inledde med att säga, att all svensk energi på sikt ska kunna komma från förnybara energikällor. Men detta kräver kraftfulla satsningar på att använda energi på bästa sätt, alltså att energieffektivisera och att ta vara på våra goda förutsättningar att producera förnybar energi.

Därför vill vi socialdemokrater, Vänstern och Miljöpartiet ge Energimyndigheten uppdraget att ta fram ett scenario med 100 procent förnybart på lång sikt. Riksdagen har beslutat att andelen förnybart ska vara minst 50 procent 2020, men enligt vår uppfattning är det för lite höjd i det målet. Vi når ju dit nu. Vi behöver höja ambitionen och ha en långsiktig inriktning på arbetet med omställning av både energisystem och samhälle. Åtgärder för förnybar energiproduktion måste utformas så att de når största möjliga effekt på både kort och lång sikt.

Vindkraften står snart på egna ben, men vi väntar fortfarande på en lösning för andelsägd vindkraft. Havsbaserad vindkraft har en enorm potential men behöver stöd för att utvecklas, och inte minst måste frågan om landanslutning lösas.

När det gäller solenergi behövs en översyn av nuvarande insatser och regelverk för att underlätta och skapa goda förutsättningar för svensk solenergimarknad.

Vågkraft är en spännande teknik som är under uppstart. Hur kan politiken vara med och stötta denna utveckling?

När det gäller biogas vill vi införa ett biogasstöd till lantbrukare och en strategi för utveckling.

Som sagt: Det finns många förnybara energislag som behöver olika åtgärder, och jag skulle önska att vi hittade en samsyn i detta.

Likaså måste vi ta fram fler verktyg för att snabba upp energieffektiviseringen för hushållen men även för industri, bostäder och inte minst offentliga byggnader. Ta hela miljonprogrammet – vilken otrolig utmaning men så nödvändig! Här finns stora potentialer och det brådskar enormt. Vi behöver ett nytt energieffektiviseringsprogram för hela industrin och nya regler för bostäder, både befintliga och nybyggnationer.

Vi socialdemokrater har högre ambitioner för energieffektiviseringen. Men visst borde vi klara av att bli överens om kraftfulla mål och på vilket sätt vi når dit. Jag tror på många verktyg i verktygslådan där vita certifikat är ett.

Att energieffektivisering är viktigt råder det inget tvivel om. För regering och riksdag är det högprioriterat. Men allvarliga problem uppstår när de politiska målen och de praktiska styrmedlen inte hänger ihop. Jag anser att vi behöver reda ut och bli tydliga med vad vi menar med energieffektivisering, energiintensitet, energibesparing med mera.

Fru talman! Vi anser också att Vattenfall ska vara ledande i energiomställningen på alla de marknader där företaget är verksamt och ta ett större ansvar för investeringar i förnybart. En del är på gång med vindkraftssatsningar, vågsatsningar med mera, men mycket mer går att göra. Samtidigt vill jag passa på att ge dem beröm för deras satsning på deras kontorskomplex där de vågar ställa krav på material, energiåtgång och ny teknik. Det är bra, och deras nya kontor är väl värt ett besök.

I dag är ansvaret för frågorna inom energipolitiken fördelat på många aktörer, vilket skapar stuprörproblem för både konsumenter och producenter. Det gör det svårt att se helheten, och det är ingen som direkt tar ansvaret för att hålla ihop energieffektiviseringsarbetet och utvecklingen av det förnybara kopplat till klimat och miljö, som också måste hänga ihop med hållbara och robusta nät.

Fru talman! En oro jag känner är inför de målkonflikter som vi ser, och jag är rädd att de kommer att öka. Inom politiken behöver vi hantera och klara av dessa, för annars är risken att utbyggnadstakten av förnybar energi kan komma att stanna upp.

Jag tänker på vattenkraften, ramvattendirektivet, miljöbalken, vattendomarna, vindkraften, landskapsbilden, miljöaspekten och den sociala aspekten, skogen – konkurrens om råvaran – skyddet av skogen, den biologiska mångfalden, jordbruket, livsmedelsproduktionen och bioenergin och till vad marken ska användas.

Därför är det viktigt med en helhetssyn. Därför är det nödvändigt med en ansvarig myndighet som kan väva ihop, hålla ihop, tillsammans med flera berörda myndigheter. Vi har alldeles för mycket stuprör i stället för hängränna för att nå våra högt uppsatta mål. Vi politiker har ett stort ansvar för att få ihop energi och klimat på ett tydligt sätt, och här borde till exempel Färdplan 2050 vara ett tydligt redskap.

Till slut några ord om Norden. Som engagerad i Nordiska rådet kan jag bara konstatera att det krävs mer av oss i Norden för att klara att ställa om vårt energisystem till ett långsiktigt hållbart. Jag vill se mer av gemensamma tag i arbetet inom våra nordiska länder.

Till slut kan jag konstatera att energipolitikens historia ger spännande inspel till framtiden. I början av 1900-talet utvecklades vattenkraften, 70- och 80-talen var kärnkraftens årtionden och 2000 började det förnybara att öka. Och vad innebär nästa årtionde?

Jag tror på förnybart både storskaligt och småskaligt, mer av egen produktionsmix, smarta hem och företag, nya transportlösningar som elvägar med mera. Det kan drivas fram av en politikens vilja, en vision och enighet. Därför tjuatar jag än en gång om en bred samsyn över blockgränserna.

Med detta, fru talman, vill jag passa på att önska både ledamöter och personal en god jul och ett gott nytt år med mycket god mat och samvaro med nära och kära.

(Applåder)

I detta anförande instämde Carina Adolfsson Elgestam, Ingemar Nilsson, Jennie Nilsson, Ingela Nylund Watz, Börje Vestlund, Karin Åström och Krister Örnfjäder (alla S).

Anf. 50 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Jag börjar med att rikta ett tack till statsrådet Anna-Karin Hatt för att hon deltar i debatten.

Larmrapporterna om klimatförändringar duggar tätt. Temperaturen beräknas stiga snabbare än tidigare beräknat. Om utsläppen fortsätter växa går vi, enligt Världsbanken, mot en fyragradig temperaturökning inom 50 år. Det är långt mer än vad jorden klarar. År 2012 kommer, enligt meteorologerna, att bli ett av de varmaste år som någonsin uppmätts i världen.

I takt med det växande klimathotet ökar den globala efterfrågan på förnybar energi. Hur snabbt man än försöker bygga nya kärnreaktorer kommer de aldrig mer än marginellt att kunna bidra till framtidens energisystem. I världen avvecklas det fler kärnkraftverk än det byggs nya. Det är bara de förnybara energikällorna som kan möta efterfrågan när olja, kol och gas behöver fasas ut.

Det är därför mycket förvånande att regeringen inte vågar utreda möjligheten till ett helt förnybart energisystem. När Naturvårdsverket nyligen presenterade *Färdplan 2050 – en strategi för klimat- och energipolitiken* saknades ett scenario för 100 procent förnybar energi. Genom sitt direktiv till myndigheten har regeringen styrt utredningen så att de tvingats förutsätta ny kärnkraft.

Att förutsätta kärnkraft år 2050 betyder utan tvekan att det ska byggas ny kärnkraft. Detta är en ny politisk inriktning från regeringen och en inriktning som saknar stöd hos svenska folket. Enligt den senaste mätningen från SOM-institutet är det fler svenskar som vill avveckla kärnkraften än som vill bygga ny. Det är 44 procent som vill avveckla och 35 procent som vill bygga ny.

Stödet för den förnybara energin fortsätter i stället växa. Sverige har fantastiska möjligheter till förnybar energi. Men frågan om ett helt förnybart energisystem har märkligt nog aldrig utretts av svenska myndigheter.

Riksdagen kommer i dag att rösta om förslaget från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att låta Energimyndigheten utreda när och hur Sverige kan nå 100 procent förnybar energi. Det svar regeringspartierna ger på vårt förslag är mycket nonchalant och förvånande. De skriver: ”Utskottet anser inte att det är givet eller ens möjligt att skapa ett energisystem som helt bygger på förnybara energikällor.”

Fru talman! Det är förvånande att regeringspartierna kan vara så säkra på att ett förnybart energisystem inte är möjligt när det aldrig utretts. I stället tycks regeringspartierna ge kärnkraften företräde framför ett håll-

bart och förnybart energisystem. Är de rädda att kärnkraften inte tål en jämförelse med ett förnybart alternativ?

Fastän det saknas en statlig utredning finns det många oberoende rapporter som visar att Sveriges el- och värmeproduktion kan bli helt förnybar redan år 2030. Det finns många olika vägar Sverige skulle kunna gå för att nå ett helt förnybart energisystem. Låt mig, fru talman, ge ett exempel för att visa att det inte vore så svårt att avveckla kärnkraften.

Förra året levererade kärnkraften 58 terawattimmar. Det finns ett planeringsmål för vindkraft om 30 terawattimmar. Energieffektiviseringsutredningen pekade på en lönsam potential att spara 35 terawattimmar. Detta ger totalt 65 terawattimmar jämfört med kärnkraftens 58. Det innebär att det räcker att nå målet för vindkraft och att använda energi på ett smartare sätt, som utredningen föreslår, för att kunna ersätta kärnkraften. Det här var bara ett exempel på hur man skulle kunna göra, men regeringen vågar inte titta på vilka möjligheter som finns att ersätta kärnkraften.

Det snabbaste, billigaste och miljöbästa sättet att fasa ut fossil energi är att använda energin smartare och därmed kunna minska energianvändningen. Internationella energibyrån, IEA, skriver i sin årliga rapport World Energy Outlook att energieffektivisering är avgörande för att klara klimatmålen. Vidare fastslås att effektivisering redan är lönsamt med dagens teknik men att det behövs politiska beslut för att sätta i gång.

Sverige har en ovanligt hög energianvändning per person. En del kan förklaras av vår elintensiva industri och en del av att det är kallare. Men framför allt är skillnaden att Sverige har en regering som saknar politik för effektivare energianvändning.

Att regeringen sedan den tillträdde har halverat stödet till energieffektivisering gör att hushåll och företag hålls kvar i onödigt hög energianvändning med dyra räkningar som följd.

Nyligen beslutade regeringen att inte förlänga programmet för energieffektivisering inom industrin, det så kallade PFE-programmet. Regeringen skyller på EU:s regler om statsstöd, men Danmark lyckas fortsätta med ett liknande program. PFE-programmet har varit ett av de mest framgångsrika verktygen för att använda energi smartare. Miljöpartiet vill ha kvar programmet och utvidga det till att omfatta fler företag.

Inte nog med att regeringen under året misslyckats med att sätta byggregler för att använda energin smartare, förra veckan föreslog regeringen i en utredning att de kommuner som går före med klimatsmarta byggkrav ska hindras att göra det. Regeringens kamp för energislöseri är olycklig och gynnar varken miljö eller Sveriges konkurrenskraft.

Medan regeringen vägrar se fördelarna med 100 procent förnybar energi blir det allt fler som ser just dessa fördelar. Under året har ett flertal organisationer och företag anslutit sig till ett sådant mål. Under hösten har en utredning från KTH presenterats som visar hur ett elsystem med enbart förnybara energikällor är möjligt. Författaren, professor Lennart Söder, skriver att dagens vattenkraft räcker gott för att täcka vindkraftens och solenergens variationer.

Att som regeringen påstå att ett helt förnybart energisystem inte är möjligt blir ännu mer oförståeligt när Danmark över blockgränserna nyligen enats om just ett sådant mål.

En global utblick visar att det är förnybar energi och energieffektivisering som är i fokus i energiomställningen. Försöken att bygga ny kärnkraft blir tvärtom alltmer avskräckande. Sedan 2005 pågår försöket att bygga kärnkraftverket Olkiluoto 3 i Finland. Kostnaden har stigit konstant, och det senaste beskedet är att bygget beräknas kosta minst 8 miljarder euro. Kärnkraftverket kommer därmed att bli mer än dubbelt så dyrt som beräknat vid byggstart. Det innebär också att elen från detta kärnkraftverk kommer att vara långt dyrare än elen från dagens vindkraft.

De länder som lyckas väl med förnybar energi och effektivisering är de som har breda politiska överenskommelser där politiken visar vägen. Sverige har legat långt fram i den utvecklingen men halkar nu efter när regeringen håller fast vid omoderna energilösningar.

Branschföreningen för förnybar energi i Sverige menar att Sverige tappat industriinvesteringar. Fabriker för förnybar energiteknik flyttar utomlands eftersom den svenska marknaden är så svag.

Energibranschens önskan om tydliga besked i energipolitiken är förståelig. Företrädare för regeringspartierna ger väldigt olika besked.

Den 8 december i år skrev Centerpartiets partiledare Annie Lööf i en artikel: ”Det bästa sättet att globalt minska världens beroende av uran är att minska vårt beroende av kärnkraften och att bygga ut den förnybara energin. Det är också inriktningen på Alliansens energipolitik.”

Alliansens energipolitik är alltså att minska kärnkraften och att bygga ut den förnybara energin, enligt Annie Lööf.

Folkpartiet uttrycker en helt motsatt åsikt. Den 9 november i år sade Folkpartiets energitalesperson Eva Flyborg i en intervju: ”Det är kärnkraft och vattenkraft som är det bästa sättet att producera el på. Jag är övertygad om att det kommer att byggas nya kärnkraftverk i Sverige.”

Att regeringspartierna har så olika uppfattningar förklarar varför deras energiöverenskommelse ger så lite guidning till marknads alla aktörer. Kanske förklarar denna oenighet också varför den svenska utbyggnaden av förnybar energi nu går långsammare per år än den har gjort på 30 år. I stället för denna oklarhet behövs ett tydligt mål om framtidens energisystem.

I Sveriges riksdag är det målet om 100 procent förnybar energi som faktiskt har stöd av en majoritet av ledamöterna. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet har alla uttryckt detta som mål. Men i dagsläget är det Folkpartiets politik för mer kärnkraft som har fått forma regeringens energipolitik i strid med väljarnas åsikt.

Sverige förtjänar bättre än en energipolitik baserad på ideologiska lösningar. I dag har riksdagen chansen att besluta om en utredning av hur Sverige kan nå 100 procent förnybar energi. Vårt energisystem är i dag förnybart till hälften. Internationellt sett är det en hög siffra, men det betyder fortfarande att hälften är ohållbart. Samtidigt har Sverige bättre förutsättningar än de flesta länder.

I underlaget till Färdplan 2050 poängterar Naturvårdsverket att det behövs breda energiuppgörelser i den framtida energipolitiken. En sådan utveckling skulle gynnas av en gemensam syn på att målet är ett energisystem baserat på förnybara energikällor. Första steget på den vägen vore att i dag rösta för en utredning av hur det är möjligt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 och 5.

Anf. 51 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 3 och nr 7.

Jag har inte deltagit i utskottets arbete tidigare, men jag har i alla fall noggrant gått igenom betänkande NU3. Jag kan konstatera att det i mångt och mycket är dystert läsning. Huvudförslaget lämnar mycket att önska. Om man ser till vänsterkantens motförslag blir man genuint rädd för ett regeringsskifte.

Betänkandet är fullt av bombastiska siffror som saknar återkoppling till den verklighet som jag tycker att vi alla borde vara tvungna att förhålla oss till. Miljöpartiet talar, även i sitt anförande här, om 100 procent förnybart. De har satt detta mål till 2030 i sina förslag. Det är inte hemmahörande i verkligheten över huvud taget, som jag ser det. Jag skulle vara intresserad av att höra hur Miljöpartiet tänker sig att detta ska gå till, för det tycker jag inte att de har specificerat fullt ut såvida de inte tänker sig att tvångsstänga merparten av svensk elintensiv industri vintertid eller något liknande.

Om man börjar titta på Miljöpartiets anslag för ändamålet ser man att de skjuter till 300 miljoner mer än regeringen trots att detta är förslag som man snarare borde tala om i termer av tiotals miljarder per år fram till 2030. Jag tycker inte att det är riktigt seriöst.

Jag går nu över till att tala om allianspartierna. Det är förvisso inte speciellt mycket nytt för i år, utan det är sådant man har läst förr. Det är i stora delar samma ogenomtänkta politik som upprepas och som också bär djupa ärr av oförståndiga kompromisser. Det är givetvis glädjande att Alliansen på senare tid har kunnat enas om att man ska tillåtas ersätta gamla kärnkraftreaktorer med nya, men det återstår fortfarande svåra praktiska lösningar.

Centerpartiet, som väl får anses vara Alliansens stora bromskloss för en sund utveckling inom energipolitiken, bör förvisso ges viss kredd för förhandlingarna. Där har de i praktiken nästan omöjliggjort ny kärnkraft i och med kraven på att en reaktor ska stängas av för att en ny ska få startas samt att man måste bygga eventuella nya reaktorer på samma geografiska plats som dagens reaktorer. På så sätt utesluter man inte bara nya aktörer, utan man förhindrar också byggnation i de regioner, eller kanske den region, av Sverige där elunderskott råder. Detta är saker som måste få en lösning, som jag ser det, och troligtvis måste då en uppgörelse sökas där man lämnar Centerpartiet därhän.

Min uppfattning är att kärnkraftens era bara har börjat. Nu har vi tränat oss i några årtionden, och snart är det dags att skapa nästa generations reaktorer som är långt säkrare och mer effektiva och vars avfall är långt mycket enklare att hantera. Fusionskraft kan än så länge vara lite av science fiction, men fjärde generationens kärnkraft verkar rimligen vara inom räckhåll inom några årtionden.

Jag hoppas såklart att vi framgent kan få en bred parlamentarisk majoritet för en verklighetsförankrad energipolitik som innefattar ett reellt möjliggörande av ny kärnkraft, och såvida inte Socialdemokraterna har tillsatt en alldeles särdeles svag ledare är det rimligt att tro att han tids nog kommer att få med sitt parti på tåget.

Fru talman! Jag tänker nämna några ord om vindkraft. Det finns mycket att säga om vindkraften och dess tillkortakommanden, inte minst

Energi

vad gäller förvanskande av kulturvärden och landskapsmässiga värden och påverkan på boendemiljön för dem som råkar få ett verk uppsatt nära bostadsfastigheten. Men detta är bara en del av problemet. Man måste också ha klart för sig ett antal andra saker, nämligen att satsningarna på vindkraft har kostat och kommer att kosta Sveriges medborgare åtskilliga miljarder i olika former av subventioner och skattelättnader.

Något annat som är helt centralt, men som många verkar missa, är att vindkraften levererar el oregelbundet och utan mänsklig kontroll. Detta innebär att vindkraften kanske inte alls levererar när efterfrågan på energi finns.

När man planerar sin energiförsörjning måste man åtminstone vägledningsvis utgå från spetslasten de få timmar på året när elbehovet är som allra störst. Dessa toppbehov infaller vanligtvis vid köldknäppar på vintern, och då är produktionen från vindkraft påtagligt ofta obefintlig.

Jag har gjort ganska noggranna studier av hur vindkraften producerar el i förhållande till vårt energibehov. Det är förvisso så att vindkraften generellt levererar mer ström på vinterhalvåret, men man måste ändå våga konstatera att man inte kan förlita sig på vindkraftsel när vårt energibehov är som störst. Just dessa dagar levererar vindkraften närmast ingenting. Ni får gärna komma förbi mitt kontor någon gång så ska jag visa lite diagram på detta.

Jag avslutar med att konstatera att vindkraften kostar betydligt mer än den smakar, och den kan inte ersätta kärnkraften. Planeringsmålet om 30 terawattimmar vindkraftsel per år bör därför snarast avskaffas.

Fru talman! Från vänster till höger talar man sig i betänkandet varm för solkraft, om än i väldigt olika utsträckning. Det är märkligt, för det tyder någonstans på att man helt har missat det faktum att Sveriges elbehov är störst just på vintern. Då är solceller i praktiken helt värdelösa i vårt mörka land. Ta bara de senaste veckorna och hur det har varit när man tittar ut. Det har gått dagar sedan jag senast såg solen, och det har också varit en del kalla dagar.

Solceller kan alltså inte ersätta någonting, så som vissa vill göra gällande. I stället tvingas man installera parallella system – ett som ska leverera på vintern när vi behöver kraften och ett annat som levererar ett ökat överskott på sommaren samtidigt som vi stänger av andra produktionslag för att vi inte behöver speciellt mycket energi.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet har svävat i väg rejält när det kommer till solenergi. De vill båda ha fyra terawattimmar solvärme och fyra respektive fem terawattimmar solet. Vänsterpartiet har dessutom specificerat en tidsram när man vill ha sin solkraft på plats, nämligen år 2020. Det är fem terawattimmar solet till 2020, med andra ord. Detta har möjliggjort att man kan räkna på vad kalaset skulle kosta. Solvärmens har jag lämnat därhän, men som alla förstår är det en mångmiljardsatsning. Här kommer dock några siffror när det gäller för fem terawattimmar solet.

Vi börjar med investeringsstödet. Försiktigt räknat kan man konstatera att fem terawattimmar solet skulle kosta ungefär 120 miljarder kronor i investeringskostnader. Om man likt i dag skulle skjuta till 45 procent av investeringskostnaden i statligt stöd skulle staten få en utgift på 54 miljarder kronor, vilket blir nästan 8 miljarder per år fram till 2020.

Sedan har vi ett skattebortfall. Hela Vänsterpartiets modell bygger nämligen på att medborgarna med solceller ska tillverka sin egen el med

så kallad nettodebitering. Då förlorar staten, modest räknat, 54 öre per kilowattimme med dagens siffror. Det kan summeras till ungefär 2,7 miljarder årligen i uteblivna skatteintäkter. Det tycker jag är rimligt att man tar med i sina beräkningar.

Elcertifikaten handlar om ytterligare någon miljard per år som faller på våra medborgares elräkningar.

Sedan kommer det stora problemet med solkraft. Eftersom solkraften levererar elström nästan uteslutande på sommarhalvåret får vi problem. Fem terawattimmar solet skulle motsvara en genomsnittlig effekt på ungefär 570 megawatt. Men solcellerna producerar oregelbundet. När solen tittar fram någon dag – jag har jämfört med siffror i Tyskland som har goda studier på detta i och med att de har mycket solet – kan solet leverera ungefär tio gånger så mycket som dessa genomsnittliga 570 megawatt. Det innebär att man ska mata in 5 000–6 000 megawatt solet en solig sommardag när industrijobbarna kanske ligger på stranden och inte alls är på jobbet och förbrukar strömmen. På sommaren kan energi-behovet vara så lågt som 11 000 megawatt vissa dagar. Att då mata in 5 000–6 000 megawatt på detta nät blir enormt problematiskt. Det måste vara uppenbart för var och en.

Man kan titta på vad som har hänt i Tyskland med deras enorma satsningar på solkraft. Man tvingas dumpa överskottsel till sina grannländer när man får dessa effektpeakar. Det har naturligtvis gjort grannländerna upprörda. Till exempel Tjeckien har ilsknat till och överväger att installera brytare vid gränsen till Tyskland för att slippa överbelastningar i det egna nätet.

Nu har jag tagit upp några kostnader förknippade med Vänsterpartiets solcellsambitioner. Vänsterpartiet ska inte ensamt bära hundhuvudet för detta. Det är i princip lika illa, om inte än värre, från Miljöpartiets sida.

Jag ska hålla mig kvar vid de 8 miljarderna per år bara i investeringsstöd fram till 2020. Det skulle då vara intressant att titta på vad Vänsterpartiet i realiteten har avsatt i sin budget. Svaret är då 250 miljoner kronor. Det saknas alltså 7,75 miljarder kronor i budgeten för solcellsplanerna. Vänsterpartiet har därmed lyckats med bedriften att underfinansiera sin politik på detta område med ungefär 97 procent. Då kan man undra om detta är seriös politik.

Fru talman! En stor andel sol- och vindkraft skapar, som jag tidigare sagt, kostsamma utmaningar när det kommer till att reglera och hantera toppar och dalar. På grund av vår välutbyggda vattenkraft har vi relativt gott om reglerkraft i Sverige, men möjligheterna är långt ifrån obegränsade. Kungliga Vetenskapsakademien rekommenderar att man på grund av den ändliga reglerförmågan begränsar vindkraftsutbyggnaden till maximalt tio terawattimmar årlig energitillförsel.

Sedan måste man konstatera att vår reglerförmåga efterfrågas också av våra grannländer, inte minst Danmark, som under årtal har fört en högst bristfällig energipolitik.

Att storskaligt lagra energi är inte att tänka på med dagens teknik. Rent tekniskt är det såklart möjligt. Men detta skulle vara förknippat med enorma investeringar, stora energiförluster och sannolikt också stor exploatering av naturvärden, beroende på vilken teknik man väljer att använda.

Tills vidare är vi alltså bundna till energiproduktion som levererar samtidigt som effektbehoven finns. På grund av detta kan man alltså inte byta ut kärnkraften mot sol- och vindkraft som vissa vill göra gällande. Alternativen till kärnkraft heter kol och gas. Det ser vi nu inte minst i Tyskland där man bygger ut fossilbränsleverk som aldrig förr på grund av vansinnesbeslutet att stänga all kärnkraft.

I detta anförande instämde Markus Wiechel (SD).

Anf. 52 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet för att det kan vara intressant att få lite klarhet i Sverigedemokraternas energipolitik eftersom det är med deras stöd som regeringen driver sin energipolitik.

Josef Fransson hade många invändningar mot förslaget att ha ett helt förnybart energisystem, men han hade inte några konkreta invändningar mot de utredningar som har gjorts. Det finns flera oberoende studier som visar att Sverige kan ha ett 100 procents förnybart elsystem till 2030. Jag kan bara utgå från att Sverigedemokraterna inte har läst någon av de studier som har gjorts.

Påståendet att vindkraften skulle vara kostsam för Sverige vill jag bemöta med att Energimyndigheten har räknat på vad det har inneburit för svenska hushåll och företag att Sverige har byggt ut förnybar energi, framför allt vindkraft. Energimyndighetens slutsats är att trots att det ges ett visst ekonomiskt stöd via gröna elcertifikat har det med råge kompen-serats av att priserna på el har sänkts på grund av att när man skjuter in mer el i systemet sjunker priserna.

Vår statliga myndighet som jobbar med energifrågor har alltså landat i slutsatsen att den förnybara energiproduktionen i Sverige som har byggts ut har lett till sänkta elkostnader.

Det vore intressant att höra hur Sverigedemokraterna kan göra en helt annan bedömning.

Beträffande påståendet att kärnkraften skulle vara stabil och billig kan jag säga att det räcker med att titta på vad som har hänt under de senaste vintrarna. Vindkraften i Sverige har levererat mer stabilt än kärnkraften under de senaste åren.

Kärnkraftsprojektet i Finland har visat hur dyrt det är att bygga nya kärnkraftverk. Kärnkraftverket kommer att bli mer än dubbelt så dyrt som man beräknade vid byggstart. Det kommer att innebära att kärnkraftselen blir dyrare än vindkraftselen.

Jag har en sista fråga till Sverigedemokraterna. Om de är så säkra på sin sak, varför vill de då inte rösta för att låta Energimyndigheten göra en utredning om 100 procent förnybar energi, så att vi kan få ett sådant diskussionsunderlag?

Anf. 53 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! På sätt och vis skulle jag faktiskt välkomna en utredning om 100 procent förnybar energi. Men det är inte jag som har varit med och tagit beslut om detta, utan det är näringsutskottet.

Just med tanke på den bild som Miljöpartiet, Vänsterpartiet och i viss mån också Socialdemokraterna målar upp om att detta på något sätt

skulle vara möjligt att genomföra utan att föra Sverige in i en allvarlig ekonomisk kris skulle det vara intressant om en sådan utredning gjordes.

När man tittar på Miljöpartiets svar på hur man ska göra detta har man tillfört några hundra miljoner hit eller dit för utgifter som troligtvis landar på tiotals miljarder per år. Det skulle därför vara mycket intressant att få dessa siffror på pränt.

Jag vet inte om ni i Miljöpartiet själva har gjort någon ekonomisk analys av de föreslagna fyra terawattimmarna solel. Mig veterligen har det inte satts något årtal på när detta ska vara på plats. Om man inte vet om det handlar om hundra år eller om tio år blir det svårt att räkna på det. Men det skulle vara mycket intressant att höra om Miljöpartiet har gjort någon sådan beräkning och vilka siffror man i så fall har kommit fram till. Jag kan lova att jag har räknat försiktigt. Jag har förutsatt att det inte försvinner en massa pengar i administration eller liknande.

Lise Nordin tar även upp projektet i Finland. Om det har kostat lite mer än beräknat må så vara. Det är ett testprojekt och en reaktortyp som aldrig någonsin har byggts någonstans i världen tidigare och som ska uppfylla en rad nya tekniska krav, såvitt jag har förstått i alla fall. Då är det inte så konstigt att det kan dra ut på tiden.

Men det hävdas att vindkraftsel skulle bli billigare. Det kan den kanske bli per kilowattimme i något extremfall. Men hela vindkraftsbranschen är uppbyggd av subventioner. Det kan knappast ens Lise Nordin förneka.

Anf. 54 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Att det skulle vara något extremfall att kärnkraft kan bli dyr som i Finland – ja, det finns bara försök att bygga ny kärnkraft på två platser i Europa, och båda dessa har blivit mycket dyrare än planerat.

Det som nu snarare rapporteras när det gäller energinyheter är alla de företag som drar sig ur planerade försök att bygga ny kärnkraft. Nu senast är det Eon som drar sig ur att bygga ny kärnkraft i Finland därför att det är så dyrt. Jag är väldigt tacksam att vi i Sverige ändå har tydlighet i att det inte kommer att kunna byggas någon ny kärnkraft utan statliga subventioner. Är det ett statligt stöd till att bygga ny kärnkraft som är Sverigedemokraternas politik för hur vi ska ersätta dagens gamla och skruttiga kärnkraftsreaktorer?

Kostnaden för att bygga ut ett helt förnybart energisystem bör bli mycket lägre än för att bygga ny kärnkraft. Runt om i världen är det den förnybara energin som växer snabbast, därför att den är mest konkurrenskraftig. Försöket i Finland visade att den förnybara energin via vindkraften redan är billigare än dagens kärnkraft.

Det jag ser som en viss ljuspunkt är när Josef Fransson säger att Sverigedemokraternas ståndpunkt att inte låta utreda detta kanske inte var så genomtänkt. Det är fortfarande inte för sent att ändra sig; klockan halv fyra i dag kommer alla ledamöter i Sveriges riksdag att kunna rösta för en utredning om 100 procent förnybar energi så att den svenska energidebatten kan komma ett steg framåt. Att det är möjligt att genomföra en omställning till 100 procent förnybar energi stöds av att Danmark nyligen, över partigränserna, har fattat beslut om ett sådant mål. Vårt grannland har äntligen gett energibranschen den tydlighet som även den svenska marknaden efterfrågar.

Anf. 55 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Efter att jag har stått i talarstolen och någorlunda detaljerat redogjort för vad det kostar att installera fem terawattimmar solkraft tar Lise Nordin upp hur dyr kärnkraften ska bli i Finland.

Här bygger man alltså för 8 miljarder euro, vilket väl blir ungefär 60–70 miljarder kronor – jag ska inte räkna spontant här och nu. Då får man enligt den uträkning jag gjorde tre gånger så mycket effekt jämfört med Vänsterpartiets solkraftsambitioner. Det är dessutom energi som producerar baskraft som fungerar även på vintern, och det är ju då vi behöver kraften. Jag vet inte vad Miljöpartiet och Vänsterpartiet har tänkt att vi ska ersätta solkraften med på vintern.

Som jag också sade i mitt anförande har vindkraften precis samma problem. Vattenkraften kan inte hantera hur mycket förnybart som helst. Vattenkraften efterfrågas dessutom av våra grannländer, som kanske har fört just den politik Miljöpartiet vill föra lite längre. Det finns en efterfrågan på svensk reglerkraft även utomlands. Jag tycker alltså att det är mer ekonomiskt försvarbart att investera i kärnkraftverk som blir lite för dyra än att investera i solkraftsanläggningar som dessutom inte fungerar när vi behöver energin och till råga på allt antagligen är ungefär tre gånger så dyra per kilowattimme.

Anf. 56 KENT PERSSON (V):

Fru talman! Jag vill hälsa statsrådet välkommen till debatten.

Det var intressant att lyssna till Josef Fransson och hans hemmasnickrade utredningar av ekonomisk art. Jag får se om jag hinner kommentera dem någonstans, men vi kan i alla fall konstatera att det inte var en siffra rätt.

Fru talman! Vi räknar med att världen har en befolkning på ungefär nio miljarder 2050. Det är alltså ytterligare två eller tre miljarder människor som ska dela på jordens resurser och tillgångar av billig energi. Det är klart att detta kommer att skapa utmaningar för världen på många olika sätt. Vi vet att tillväxtländerna – Indien, Kina, Brasilien, länderna i Afrika – kommer att kräva sin beskärda del av jordens resurser i form av naturtillgångar och energi. Det är klart att det blir utmaningar för oss i västvärlden, inte minst för Sveriges del.

Vi kan dessutom lägga till den klimatutmaning hela världen står inför. Om vi tittar på Världsbankens senaste rapport, där man beräknar att medeltemperaturen med fortsatt business as usual kommer att ligga fyra grader celsius högre, förstår vi att detta inte är hållbart. Denna bild bekräftas också av flera olika rapporter. IEA, alltså OECD:s energibyrå, visar på samma utveckling – om vi fortsätter som vi gör i dag har vi egentligen redan 2017 in-tecknat det miljöutrymme vi skulle ha fram till 2035.

Det kommer att bli enorma utmaningar om vi inte gör någonting. Sverige har väldigt bra förutsättningar att klara av att hantera utmaningarna, och i likhet med Socialdemokraterna och Miljöpartiet tycker vi att det är rimligt att vi tar fram en strategi för hur Sverige skulle kunna se ut med 100 procent förnybar energi. Hur skulle det kunna se ut? Jag förstår inte att vi inte skulle kunna ha en sådan utredning till grund för fortsatt diskussion här i Sverige.

En annan sak som gör mig bekymrad när man ser till vilka möjligheter vi egentligen har är energieffektiviseringen. Energibyran, IEA, visar på att det genom energieffektivisering med redan befintlig, lönsam teknik går att spara ungefär hälften av energin. Det är alltså utan att göra något ytterligare. På det sättet skulle vi kunna nå klimatmålen och ha större möjligheter att nå tvågradersmålet. Det är den acceptabla nivån för medeltemperaturen att öka, där effekterna är hanterbara.

Detta vet givetvis regeringen sedan tidigare, och trots det händer det ingenting. För att bekräfta bilden att det går att spara – att energieffektivisera – har Iva, Ingenjörsvetenskapsakademien, för ett par veckor sedan presenterat sin analys av energieffektivisering. Man pekar där på att det går att halvera energikonsumtionen inom byggnaderna. Då ska vi veta att byggnationen står för ungefär 40 procent av vår energiförbrukning. Det vi talar om är alltså nivåer som skulle kunna spara bort hela kärnkraften i Sverige.

Energieffektiviseringen skulle enligt Iva gå att genomföra i Sverige genom skärpta byggkrav. Dessa skärpta byggkrav bygger egentligen på ett EU-direktiv som säger att vi ska ha skärpta byggkrav för att klara av energieffektiviseringen. När vi behandlade propositionen om näronnenergibyggnader i våras hände ingenting. Trots att det fanns utredningar som visade på att vi skulle kunna gå fram mycket snabbare i Sverige med energieffektivisering inom byggnationer lägger sig regeringen på en nivå som ligger långt över vad branschen vill och vad en stor del av Kommunsverige vill.

Jag förstår inte alls varför man från regeringens sida visar denna näronnenergiaktivitet. Det bekräftas också nu när programmet för energieffektivisering, PFE, upphör. Det är ingen ersättning och inget nytt, utan vi ska vänta och se och jobba på frågan, som ministern har skrivit som svar på denna proposition. Det är klart att detta blir utmanande, och det blir svårt för oss att nå de uppsatta målen om ett helt förnybart energisystem. Energieffektivisering är nämligen grunden för att klara de mål vi har.

Det är också grunden som gör att vi kan göra vår industri mer konkurrenskraftig. Det skrev faktiskt regeringen i budgetpropositionen för 2012: Energieffektivisering utgör grunden för ett hållbart samhälle och en konkurrenskraftig industri.

Nästan ordagrant står det så i propositionen, och jag kan inte se att regeringen har sagt något annat inför 2013 och framåt. Så lite mer aktivitet när det gäller energieffektivisering skulle vara på sin plats för att vi ska nå målen.

Den andra delen gäller vindkraften och certifikatsystemen. Vi kan se att det behöver göras en översyn betydligt snabbare än vad regeringen har sagt tidigare när det gäller certifikaten. Det finns en kontrollstation 2015, men en sådan borde finnas redan nu för att se en förändring av kvoten och även höja ambitionerna. Annars slår vindkraften i taket. Då, Josef Fransson, ska vi veta när det gäller certifikaten att vindkraften står för 30 procent; resten, 70 procent, gäller för bioenergi och vattenkraft.

Vad kostar det per kilowattimme per hushåll, ett hushåll som förbrukar 5 000 kilowattimmar per år? Det är 3 öre per kilowattimme som jag subventionerar vindkraften med, 3 öre. Jag har råd med det.

Vi måste också sätta fart på utbyggnaden av det förnybara som en strategi om vi ska nå målen. Vi har tagit med solen som en del, och vi föreslår ett planeringsmål, Josef Fransson. Ett planeringsmål är inte det samma som ett mål att det ska byggas ut 5 terawattimmar, utan man sätter upp ramen. Man tittar på vad det finns för förutsättningar. Går det eller går det inte? Man gör alldeles som man har gjort i fråga om vindkraft. Därför kan du inte räkna på det.

Det är två viktiga delar till som vi föreslår i våra motioner om energi. Det gäller forskning, och den frågan ska vi behandla senare, men det finns anledning att ta upp den även nu. Det gäller forskning om smarta nät. Jag vet att man driver det från regeringens sida, och det är bra. Men det gäller också forskning om lagring. Det är det som är grejen med det hela. När vi har löst lagringsfrågan – ta vindkraft eller solenergi – då har vi löst hela energiproblematiken. Jag tycker att det faktiskt är en lättare väg att gå än genom att forska på fusionskraft eller fjärde, femte eller sjätte generationens kärnkraft, som ligger oerhört långt fram i tiden. Löser vi lagringsfrågan – det kan vara med vätgas, det kan vara med annat – har vi löst väldigt mycket av våra energipolitikfrågor. Det är den väg som vi borde gå.

Jag yrkar bifall till reservationerna 4 och 6, och jag står givetvis bakom mina övriga reservationer.

Anf. 57 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det var betryggande att få veta att Vänsterpartiets förslag på en ram på fem terawattimmar solkraft till 2020 inte betyder att man ska bygga fem terawattimmar solkraft till 2020. Det är som sagt betryggande, för det hade varit väldigt dåligt för Sverige. Frågan är väl hur mycket man har tänkt sig att den här ramen ska utmynna i. Det hade varit intressant att veta ifall Vänsterpartiet över huvud taget har funderat över kostnaderna för det, vem som ska betala och vilka samhällskostnader som uppstår i samband med det. Jag sade att fem terawattimmar solkraft skulle kosta ungefär 120 miljarder bara i investeringskostnader. Om man hade systemet med 45 procents investeringsstöd skulle det kosta ungefär 8 miljarder per år.

Oavsett om man nu ska ha dessa fem terawattimmar solkraft eller inte fram till 2020 blir det ändå intressant vad det görs för beräkningar. Hur får man ihop detta, alltså att man endast utökar regeringens budget något lite men ändå landar på en totalsumma på 250 miljoner kronor för utbyggnad av solkraft? Den siffran är inte i närheten av det förslag som man faktiskt lägger fram. Det kan vi resonera lite kring.

Anf. 58 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Den kostnad som vi har tagit upp är investeringskostnaden, det som enskilda personer har möjlighet att få stöd med för installation av solvärme eller solceller helt enkelt. Hur mycket det räcker till, ja, där har regeringen föreslagit ett stöd, och vi har lagt på ytterligare lite grann.

Planeringsstöd är till för att man ska planera. Var finns de bästa förutsättningarna? Man gör alldeles som man har gjort när det gäller vindenergi. Man ska inte bygga vindkraft där det inte finns goda förutsättningar. Det är både dumt och kostnadsineffektivt. Samma sak är det med solenergi.

Vi har likartade förutsättningar som i Tyskland, där man har lyckats utveckla det här väldigt bra med sitt fastprissystem. Det är det som har dragit i väg kostnaderna, men det föreslår inte vi utan ett nettodebiteringssystem kopplat till det.

Det viktiga är – och det gäller all energiproduktion, oavsett om det är vindkraft, solenergi eller ny kärnkraft – att nätet behöver byggas ut. Nätet ska ha den kvaliteten att man kan klara av fluktuationerna i systemet. Gör man inte det håller ingen energibyggnad, för det är det som är grunden. Beträffande solenergens potential – beräkningarna är i och för sig ett par år gamla – beräknades kostnaden till 1:50 per kilowattimme. I dag vet vi att det är betydligt billigare att producera solenergi än tidigare.

Anf. 59 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Kent Persson tar upp Tyskland som ett föregångsland. Han är väl inte först att göra det. Jag har hört många gånger förr att Tyskland är ett gott föredöme. Det är inte min uppfattning att Tyskland är ett föredöme att ta efter, inte minst på grund av deras solenergiolitik. Som jag sade i mitt anförande har det fått effektspikar som gör att man tvingas dumpa energi till kringliggande länder som inte vill ta emot den därför att de får överbelastning på nätet.

Dessutom har det kostat den tyska befolkningen enorma pengar. Man pratar om i runda slängar 700 miljarder kronor. Så mycket har det kostat i olika former av subventioner och investeringar.

Resultatet av tysk energipolitik, där man väljer att stänga ned kärnkraften, ser vi. Som jag sade i mitt anförande går det inte att ersätta kärnkraften med vindkraft och solkraft, för vi har inte tekniska möjligheter att göra det. Därför bygger man kolkraft- och gaskraftverk i sällan skådat tempo i Tyskland i dag. Jag vet att Vänsterpartiet talar i ett väldigt högt tonläge i klimatfrågan. Är det modellen man vill ha, att ersätta kärnkraften med andra fossila bränslen?

Den sista frågan, som är ganska central, är: Vad ska vi ersätta solkraften med på vintern? Titta ut nu – jag tror inte att solcellerna ger speciellt mycket. Vad ska vi ha på vintern? Varför ska vi egentligen ha solkraft på sommaren när vi inte behöver mer energi?

Anf. 60 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Josef Fransson talade om den misslyckade politiken i Tyskland när det gäller solenergi. Jag vet att en väldigt stor del av den tyska befolkningen inte delar den uppfattningen utan anser den vara väldigt bra. En majoritet av tyskarna är fortfarande kritiska till kärnkraften. Det byggs inga nya kolkraftverk i Tyskland som inte är beslutade innan avvecklingsplanerna togs fram. Det är viktigt att hålla reda på vad som är rätt och fel i detta.

Josef Fransson tycks inte ha lyssnat speciellt noga på mitt anförande när jag pratade om den energipolitik som Vänsterpartiet står för. Den viktiga delen i energipolitiken är energieffektivisering. Vi måste hushålla med energi. Vi måste använda den så effektivt som möjligt. Det är framför allt en fråga om att hushålla med våra resurser på ett sådant sätt att våra barn och barnbarn har tillgång till energi på ett billigt och för industrin konkurrenskraftigt sätt i framtiden. Det är grunden.

Sedan ska det kompletteras med utbyggnad av förnybar energi, vilket vi har mycket gott om och bra förutsättningar för här i Sverige. Det gäller bioenergi, effektivare vattenkraft och vindkraft. Solkraften kommer att vara en liten del. Det kommer inte att vara så mycket solkraft, men den kommer att finnas där. Kompletterar vi detta med nettodebitering ger vi ett incitament för vanliga människor och vanliga hushåll att bli mer effektiva och mer känsliga för vad som händer i samhället och kunna ta aktiv del i energipolitiken.

Anf. 61 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Energi är en förutsättning för allt liv. Under en IVA-debatt för ett tag sedan kom en äldre herre fram till mig och påpekade att man inte kan prata om energiproduktion. Energi bara är, sade han, fast den kan anta olika former. Som han helt korrekt påpekade är inte energi något vi kan producera eller konsumera, men för enkelhetens skull kommer jag ändå att använda orden ”energiproduktion” och ”konsumtion”, och hoppas att min vän från IVA kan ha överseende med det.

År 2009 fick Sverige en historisk energi- och klimatöverenskommelse som det beslutades om här i denna kammare. Den slog fast att vår energiproduktion ska bestå av vattenkraft, kärnkraft och nya förnybara energikällor. Vi ska ha en energiproduktion som är klimatvänlig, och vi ska producera el till konkurrenskraftiga priser. Alliansens överenskommelse är stark och tydlig.

Fru talman! I dessa Dohatider med Kyotoavtal blir vi påmind om de stora utmaningar som världen står inför med ett växande klimathot. Användandet av fossila bränslen, och då speciellt kol, är ökande. Naturgasens andel växer, och oljeberoendet ser inte ut att släppa sitt hårda grepp om världen under de kommande generationerna.

Utmaningarna kräver att samtliga länder anstränger sig. Sverige har antagit EU:s 2020-mål och kommer med all sannolikhet att uppfylla dem med råge. Vi måste nu börja planera inför det som kommer efter 2020. Det är därför positivt att regeringen i denna budget så tydligt markerar vikten av satsningar på forskning, utveckling och innovationer. Även energiforskningspropositionen, som kommer att behandlas här i kammaren på andra sidan årsskiftet, visar tydligt i vilken riktning som Alliansen vill se Sverige gå.

Fem viktiga, vägledande punkter i energiforskningspropositionen är att ställa om till en fossiloberoende fordonsflotta, att forma ett kraftsystem som klarar av att ta emot alltmer förnybar energi, att öka energieffektivisering i bebyggelse, att öka användningen av bioenergi och att energieffektivisera industrin.

Tillsammans med satsningarna i dagens budget kommer energiforskningspropositionen att leda Sverige mot ett hållbart, klimatsmart och konkurrenskraftigt energisystem.

Fru talman! Vi har i Sverige mycket bra förutsättningar för att klara omställningen till ett klimatsmart energisystem. Vår elproduktion är näst intill utsläppsfri. Vi kommer att nå 50-procentsmålet för andelen förnybar energi 2020. Vi har vattenkraften att tacka för att Sverige aldrig har behövt hamna i kolkraftsberoende. Kärnkraften, som står för 40 procent

av vår elproduktion, är med och säkrar låga CO₂-utsläpp. Vi har en ständigt ökande andel förnybara elproducenter, biobränslen, vind och sol.

Inte alla länder, inte ens i vårt närområde, har samma förutsättningar som Sverige. I Tyskland blir fossilberoendet mycket tydligt med kärnkraftsbeslutet. Den billiga brunkolen vinner i konkurrensen mot den något renare naturgasen. Den storskaliga elproduktionen i landet blir ständigt mer fossil- och utsläppstung. Småskalig solet klarar inte av att balansera det tyska elbehovet. Nu står Tyskland snart inför en märklig situation där ägarna av gammal, smutsig kolkraft kanske inte ens får tillstånd att stänga ned sin produktion. Det är ingen bra situation för vare sig den tyska konsumenten eller den tyska konkurrenskraften och i alla fall inte för det globala klimatet.

Fru talman! Sverige ska ha ett hållbart energisystem. Det ska vara hållbart för miljö, klimat och konsument. Om vi gör felaktiga avvägningar och resultatet blir ohållbart för den ena delen förlorar vi. En utveckling som driver upp energikostnaderna driver även företag och arbetstillfällen ut ur landet. En utveckling som inte tar hänsyn till den lokala miljön, och det inkluderar även de människor som bor där, hotar levnadsdugliga miljöer och målet om att hela Sverige ska leva. En utveckling som äventyrar vårt globala klimat hotar alla övriga områden inom samtliga politikområden. Det är mot bakgrund av detta som Alliansen lägger fram dagens budgetförslag. Det är ett förslag som är hållbart för hela kedjan och inte bara för enstaka mål.

Fru talman! Klok produktion och smart konsumtion ska främjas och belönas. I budgeten finns satsningar på forskning och utveckling. De närmaste tio åren kommer Sverige att lägga 13 miljarder kronor på energiforskning. Energieffektivisering kommer tillsammans med EU:s energieffektiviseringsdirektiv att bli en av de största satsningarna på energiområdet de närmaste åren. Kommunernas energirådgivare spelar givetvis en viktig roll här, då kunskap hos den enskilde är avgörande för hur väl vi kommer att lyckas.

PFE-programmet har, som tidigare talare har påpekat, varit mycket lyckosamt och pågår fram till 2017. Då det strider mot EU:s statsstödsregler måste regeringen nu skyndsamt ta fram ett nytt program med samma målpuppfyllelse men som håller sig inom EU:s regelverk. Det bästa vore självfallet om EU kunde ta PFE-programmet och göra det till sitt, då detta är ett program som bara skapar vinnare. Det handlar om ökad konkurrenskraft, bättre energieffektivitet och lägre utsläpp.

Energikartläggningscheckar, CO₂-beskattning och de internationella utsläppsrätterna påverkar även energianvändandet. Beslutet om timvis mätning, som vi fattade tidigare, kommer att bli ett viktigt incitament och verktyg för den enskilde att få kontroll över, och därmed få ned, sin elförbrukning.

Just nu pågår flera utredningar om hur effektiva de befintliga åtgärderna har varit. Riksrevisionen utför en granskning som ska presenteras i maj 2013. Efter ett tillkännagivande från riksdagen pågår även ett arbete inom Regeringskansliet för att bedöma styrmedlens effektivitet. Det är speciellt riktat mot den internationellt konkurrensutsatta industrin.

Från vissa delar av oppositionen hörs i dag röster som vill se större och mer omfattande satsningar på energieffektiviseringsområdet. Med tanke på de utredningar som pågår, och speciellt med tanke på att det var

oppositionen som tog initiativ till tillkännagivandet, hade jag kanske förväntat mig att de i alla fall ville invänta Riksrevisionens bedömning. Vi hanterar trots allt skattebetalarnas pengar, och då ska vi använda dem klokt där de ger mest effekt och bäst måluppfyllelse.

Jag är 100 procent säker på att vi kommer att ha anledning att återkomma med fler förslag inom energieffektiviseringsområdet i denna kammare.

Fru talman! Även om vi kan effektivisera bort den onödiga delen av vår elförbrukning kommer det alltid att finnas kvar en nödvändig del. Den är nödvändig för den enskilda individen, för industrin, för jobben och för välfärden.

Vi måste ha ett säkert och hållbart elsystem. Tidningarnas rubriker visar hur låg acceptansen är i samhället för såväl strömavbrott som för höga elpriser. Vi måste säkra elleveranserna, och vi måste leverera till rimliga priser.

För att öka utbudet och variationen i den svenska elproduktionen har Sverige valt de gröna elcertifikaten. Vårt certifikatsystem får fram den mest kostnadseffektiva förnybara elproduktionen. Det gynnar klimatet och det gynnar ekonomin. Andelen vindkraft i systemet växer till nya rekordnivåer. Biobränslen är en viktig del av vår elproduktion, och solen är på väg in i systemet.

Elcertifikaten är robusta och förutsägbara, och i år ansluter sig även Norge. År 2015 planeras en kontrollstation för att se över om systemet uppfyller våra mål och ambitioner. Vissa riktade åtgärder kan ändå behövas, och därför förlängs stödet för installation av solceller till och med 2016. Vi har sett en ständig minskning av priset på solpaneler, mycket på grund av en ökad import från Kina. Från branschens sida säger man sig ha sett en nedgång på mellan 50 och 70 procent på priset det senaste året. Detta gynnar självklart den enskilda konsumenten.

Arbetet med att få fram en modell för nettodebitering kommer ytterligare att stärka lönsamheten med att installera och producera sin egen solen eller annan småskalig förnybar el.

Fru talman! Även om det småskaliga växer kommer vi ändå under överskådlig framtid vara beroende av en solid basproduktion som kan garantera en säker tillgång på el även när det inte blåser eller när solen inte skiner. I Sverige är det vattenkraft och kärnkraft som historiskt har säkrat den svenska elproduktionen. Vattenkraftens roll borde vara oomtvistlig. Den är förnybar, stabil, rimlig och kan användas som reglerkraft. Det är då oroväckande när det från vissa håll inom den rödgröna oppositionen sägs att vattenkraften är överskattad som reglerkraft och man ifrågasätter vattenkraftens framtid i det svenska elsystemet.

Kärnkraften har under flera år varit en het fråga i debatten. Vi levde länge med ett avvecklingsbeslut, men ju närmare vi kom tiden då kärnkraften skulle vara utfasad, desto tydligare blev det att så inte skulle bli fallet. Under tiden gjordes bara de nödvändigaste investeringarna. När riksdagen 2010 uttalade att kärnkraften har en viktig plats i den svenska elproduktionen och öppnade för att ersätta de tio befintliga reaktorerna med tio nya startade ett gediget upprustnings- och moderniseringsarbete. Detta arbete borde ur produktionssynpunkt ha varit genomfört tidigare, men de ekonomiska incitamenten fanns inte.

De senaste åren har nödvändiga uppgraderingar och moderniseringar gjorts. Kärnkraften kommer under överskådlig tid att vara en viktig del av den svenska elproduktionen, och vi välkomnar dem som vill byta ut omoderna reaktorer mot nya, effektivare reaktorer som även har en betydligt högre säkerhet inbyggd från grunden.

Fru talman! Sveriges elproduktion utvecklas, och då måste även näten följa med. Vi behöver ett modernt nät för att klara av bland annat timmätning och den framtida nettodebiteringen. Anslutningen av ny, förnybar el kräver utbyggnader, och förutsättningen för en europeisk elmarknad är ett väl utbyggt stamnät inom Sverige och ökad överföringskapacitet till våra grannländer.

Obalansen mellan norra och södra Sverige med hög elproduktion i norr och hög konsumtion i söder kan rättas till bland annat med den nya Sydvästlänken som ska stå klar under det första kvartalet 2015.

Fru talman! Energi är. Den kan inte produceras, och den kan inte försvinna. Den kan bara ändra form. Debatten om hur framtidens energisystem i Sverige ska se ut kommer att stanna kvar hos oss under överskådlig framtid. Det är en av våra viktigaste frågor som påverkar hela samhället. Vi i Alliansen har en samlad och tydlig energipolitik. Men även energipolitiken måste ta hänsyn till ändringar i samhället. Vi har målen, vi har inriktningen, och vi kommer ständigt att återkomma till denna kammare med konkreta besked om hur riktningen ska bibehållas och målen nås.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson Gjørtler, Olof Lavesson, Jessica Polfjärd, Hans Rothenberg och Boriana Åberg (alla M) samt Maria Fälth (KD).

Anf. 62 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna till Cecilie Tenfjord-Toftby. Jag misstror inte ditt engagemang och din äkta känsla för energipolitiken. Du och jag möts ju många gånger i energidebatter utanför det här huset, och vi har ofta hört varandras ställningstaganden. Men jag saknar mer av det visionära som jag anser är vårt politiska ansvar att fundera och resonera kring.

Jag vill fråga Cecilie Tenfjord-Toftby: Tror du på er överenskommelse som du berättade så tydligt om och som du sade är unik? Vi hade under vår tid i regeringen en uppgörelse över blockgränserna. Vänstern, Socialdemokraterna och Centerpartiet hade en energipolitik tillsammans, så det är inte så unikt som Cecilie Tenfjord-Toftby vill få det att verka som – jo, inom borgerligheten kanske det är det.

När det gäller överenskommelser utan den här breda enigheten som många efterfrågar och som jag efterlyste i mitt anförande undrar jag vilket ansvar Moderaterna, som är det klart största partiet inom borgerligheten, tar för att trygga konkurrensen och utvecklingen för den svenska industrin. Många efterfrågar stabilitet och långsiktighet, och du och jag möter ständigt den efterfrågan utanför det här huset. Vad svarar Cecilie Tenfjord-Toftby på det?

Vi har ett val 2014. Kanske vore det en idé att se om man inte kunde sätta sig ned tillsammans över blockgränsen och fundera på: Hur ska det

framtida energisystemet se ut? Hur får vi det stabilt och långsiktigt? Vi är med om ni bara vill ha en diskussion med oss.

Anf. 63 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Svaret på den första frågan är ja. Kommentaren till det du berättade om er energiöverenskommelse är att skillnaden är att vår energiöverenskommelse faktiskt är beslutad i denna kammare. Löst samarbete mellan politiska partier kan ändras från dag till dag. Beslut som fattas i denna kammare står fast fram till den dag då ett annat beslut fattas i denna kammare. Det är viktigt att få fram. Det är viktigt för oss, för det visar hur stabil vår energiöverenskommelse inom Alliansen är. Det här är inte lösa överenskommelser. Det är inte resultatet av samtal på partikontor. Det här är ett beslut som är fattat av Sveriges riksdag, det högsta beslutande organet i Sverige.

När det gäller en blocköverskridande energiöverenskommelse skulle en sådan såklart kunna vara bra. Men frågan är vem man ska prata med på andra sidan blockgränsen. Vi har i dagens energidebatt hört att oppositionen inte precis är samlad. Miljöpartiet tar upp feed in-systemet som de gärna vill ha. Vänstern säger i dag nej till det, fast Jonas Sjöstedt sade för ett tag sedan i en debattartikel att man skulle kunna tänka sig det.

Miljöpartiet menar att vattenkraften bör minskas, i alla fall från elcertifikatssystemet. Socialdemokraterna har i sin motion sagt att man inte får röra elproduktionen från vattenkraften. Vänsterpartiet säger att vattenkraften är oerhört viktig. Och hur det ser ut inom oppositionen vad gäller kärnkraftsfrågan ska vi inte snacka om.

Anf. 64 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Cecilie Tenfjord-Toftby skryter över eller berömmar denna överenskommelse som är beslutad i kammaren. Ja, med några få rösters övervikt. Hur stabilt är det egentligen? Hur långsiktigt är det? År 2014 är det val. Då kan det bli en helt annan regering, kanske utan ett antal partier som i dag finns i riksdagen. Vi vet inte, och det är bekymret för energibranschen, för industrin, för konsumenterna. När man inte vet hur energipolitiken ska se ut mer än fyra år i taget är det ett bekymmer.

Det är rätt som Cecilie Tenfjord-Toftby säger att vi behöver ha beslut fattade i Sveriges riksdag, vårt högsta beslutande organ. Jag håller med fullständigt. Det är jätteviktigt. Tänk om vi kunde få en bred överenskommelse, som håller ett antal år, på samma sätt som man gjort i Tyskland och i Danmark. Det skulle ge stabilitet – också när regeringen åker till Bryssel för att förhandla om frågor gällande energipolitiken.

Det finns underlag. Nyligen kom Naturvårdsverket med Färdplan 2050, ett underlag som vi kan börja diskutera. Vi vill ha en utredning när det gäller förnybart på lång sikt, 100 procent förnybart. Det kan finnas ytterligare annat. Vi behöver ett antal underlag för att kunna sätta oss ned och diskutera.

Sedan finns det knäckfrågor, vilket Cecilie Tenfjord-Toftby tog upp. Vattenkraften är en sådan. Där vill jag gärna höra Cecilie Tenfjord-Toftbys syn på det som jag tog upp om vattenkraften och mina bekymmer gällande målkonflikten. Jag tror att vi är helt överens om att vattenkraften är basen framöver. Den är oerhört viktig. Ett bekymmer är om

Anf. 65 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Ja, när det gäller vattenkraften tror jag att Socialdemokraterna och Alliansen är väldigt överens. Jag blir glad för den skrivning som fanns i Socialdemokraternas motion, som inte gick till oss utan till civilutskottet.

Samtidigt visar det på splittringen inom den rödgröna oppositionen. Miljöpartiet har en helt annan syn på vattenkraften än Socialdemokraterna. När ni, Ann-Kristine Johansson, säger att ni vill bli inbjudna till samtal för en blocköverskridande energiöverenskommelse undrar jag – det är en retorisk fråga eftersom Ann-Kristine inte har möjlighet till ytterligare replik – vem man ska bjuda in från den rödgröna oppositionen.

Den rödgröna oppositionen skiljer sig åt på många områden när det gäller energipolitiken. Vattenkraften är en stor och viktig del. Kärnkraften är en annan stor och viktig del. I betänkandet står att läsa att Miljöpartiet och Vänstern vill snabbavveckla. De vill att regeringen snarast ska ta fram en avvecklingsplan.

Socialdemokraterna säger att till skillnad från regeringens och vissa motionärers utbyggnadsiver och den avvecklingshets som präglar många aktörers retorik – och så vidare. Därför undrar jag vilka aktörer det är Socialdemokraterna hänvisar till när man talar om avvecklingshets, om det inte är Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Från den kanten hör vi ju ständiga krav på att kärnkraften snarast måste avvecklas.

Det talas om blocköverskridande energiöverenskommelser och att oppositionen vill bli inbjuden till sådana samtal. Det är dock i dag svårt att se vem man i så fall skulle rikta en sådan inbjudan till. Det finns ingen gemensam energipolitik från oppositionens sida. Det visar dagens debatt mycket tydligt.

Anf. 66 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta upp en lite annorlunda fråga och hoppas att jag kan få svar på den.

I lagen om skatt på energi, 11 kap. Energiskatt på elektrisk kraft, står att läsa: Elektrisk kraft är inte skattepliktig om den framställs i Sverige i ett vindkraftverk av en producent som inte yrkesmässigt levererar elektrisk kraft. Som jag ser det har detta gett upphov till ett hål i lagstiftningen, vilket innebär att exempelvis kommuner och landsting kan investera i vindkraft och därmed inte bara får elcertifikat utan dessutom undviker energiskatt för den del man konsumerar i den kommunala verksamheten. Det leder till ett skattebortfall för staten, och vill man ha skatteintäkter för sina verksamheter måste dessa intäkter hämtas in någon annanstans. Det blir således en kostnad för våra medborgare.

Finns det några planer från regeringens sida på att titta på detta? Cecilia Tenfjord-Toftby kanske inte kan ge ett svar på frågan i dag, men jag gör ett försök i alla fall.

Anf. 67 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att det finns ett hål i lagstiftningen, och det är även Finansens medveten om. I dag handlar det om att få fram

så mycket förnybar energi som möjligt och så kostnadseffektivt som möjligt i det svenska systemet. Just nu arbetar finanssidan med nettodebiteringssystemet. I samband med nettodebiteringssystemet ses även lagstiftningen på skatteområdet över.

Vi vill absolut inte hamna i en situation där vi får en sådan diskussion som vi haft om de kooperativa vindkraftverken. När vi inför nettodebitering ska vi veta att det är ett långsiktigt hållbart system som gynnar småskalig förnybar elproduktion. Jag vet att man i samband med att man tittar på nettodebiteringen även tittar på den övriga energilagstiftningen.

Anf. 68 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag kan passa på att ställa en helt annan fråga. Det gäller lite av det som jag tog upp i mitt anförande tidigare.

Jag vet att Alliansen består av fyra olika partier med delvis olika uppfattning om saker och ting. I energiöverenskommelsen, och även i betänkandet, står att om det ska tillkomma ny kärnkraft i Sverige borde vi vara överens om att det är ett hinder på vägen att ett kärnkraftverk måste stängas av för att man ska få trycka på startknappen för nästa. Det blir problematiskt för investerare och andra. Dessutom får man bara bygga på de platser där det redan i dag finns kärnkraftverk.

Det skulle vara intressant att lite grann få utrett vem som tycker vad. Tycker Moderaterna att det är en rimlig ordning eller är det ett rent centerpåkäft, som jag genom att göra en kvalificerad gissning tror att det faktiskt är?

Anf. 69 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Moderaterna står till 100 procent bakom energiöverenskommelsen. Den är bra, den är förutsägbar och den är solid. Den överenskommelse som gäller kärnkraften är också bra. Vi vill gärna se ny kärnkraftsproduktion i det svenska elsystemet, men den ska bära sig själv på marknadsmässiga villkor. Det stämmer mycket väl överens med den övriga energipolitiken. Vi ska ha säker elleverans som är kostnadseffektiv både när det gäller driften och det som konsumenterna i slutändan får betala. Därför ska vi inte subventionera ny kärnkraft, utan den ska bära sig på marknadsmässiga grunder.

Om kärnkraften inte bär sig ekonomiskt betyder det att det finns andra, mer kostnadseffektiva elproduktionssätt som slår ut kärnkraften. Det är marknadsekonomi, och den tror jag på.

Anf. 70 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att slå hål på den osanning som jag nu har hört Cecilie säga två gånger, nämligen att Miljöpartiet skulle räkna med minskad vattenkraft. Om Cecilie hade läst vårt scenario eller de scenarier som tagits fram av oberoende aktörer om hur man kan nå ett helt förnybart elsystem till 2030 hade hon sett att ingen av dem räknar med minskad vattenkraft. Det Cecilie kanske hänvisar till är att när vi i Sverige fattade beslutet att slå samman vårt elcertifikatssystem med Norges föreslog vi att vattenkraften inte skulle vara med i det systemet eftersom den redan bedöms vara lönsam. Vi tyckte att de pengarna skulle göra större nytta i annan förnybar energiteknik.

Det har hänvisats till Tyskland flera gånger i dag. Jag tror att debatten skulle gynnas av några fakta om vad som faktiskt händer i Tyskland. Det är intressant för oss alla. Tyskland minskar sina klimatutsläpp snabbare än Sverige. Elproduktionen från förnybara energikällor ökade förra året i Tyskland med 17,6 terawattimmar jämfört med Sveriges 2 terawattimmar. Kolkraften minskar. Fram till 2020 kommer ett antal nya kolkraftverk att byggas i Tyskland, men man avvecklar desto fler.

Jag uppskattar att regeringen tycks känna oro över den kolkraft som byggs i Tyskland. Därför vore det passande att ta ansvar för de kolkraftverk som det statliga svenska Vattenfall nu planerar att bygga. Miljöpartiets förslag är att Vattenfall får ett direktiv om 100 procent förnybar energi, så att Sverige tar sitt ansvar för att minska den kolkraft som nu byggs ut i Europa, bland annat i Tyskland.

Jag skulle vilja fråga Cecilie Tenfjord-Toftby varför Moderaterna inte vågar låta utreda ett scenario med 100 procent förnybar energi. Vilka är grunderna? Är man rädd att kärnkraften inte tål en jämförelse med vad ett system med förnybar energi skulle innebära?

Anf. 71 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Miljöpartiet och vattenkraften är ingen enkel ekvation. Lise Nordin har under debatten i dag hänvisat till en mängd rapporter som säger att 100 procent förnybart är möjligt, utan att nämna vilka rapporter det gäller. I somras presenterade Greenpeace en rapport om 100 procent förnybart som Miljöpartiet då sade sig stödja. Den placerar vattenkraften i samma ställning som vindkraft och solkraft. Innebörden var att man inte behöver vattenkraftens ställning för basproduktion av el; de andra reglerar sig självmant.

Vi har hört Miljöpartiet argumentera väldigt hårt för den biologiska mångfalden och för att man måste reglera vattenkraften mycket starkare – inte i det här utskottet kanske, men i miljö- och jordbruksutskottet. Beräkningar från Svensk Energi, som visserligen är en branschorganisation, visar att det skulle kunna äventyra mellan 10 och 20 procent av vattenkraften. Det kommer att få betydelse för den svenska elproduktionen. Jag undrar hur Miljöpartiet ställer sig till Greenpeace rapport.

Miljöpartiet vill väldigt gärna lyfta fram Tyskland som en skinande stjärna. Men det är en väldigt smutsig stjärna i så fall. I dag är det brun-kolen som är det mest kostnadseffektiva i Tyskland. Det är den som växer. Det är den som går in och tar över när kärnkraften ska läggas ned. Vi har sett en massiv utbyggnad av småskalig solet i Tyskland. Men man klarar inte att balansera effekten i det tyska nätet med småskalig solet. Det lönar sig inte i dag att satsa på ny basproduktion i Tyskland. Därför kommer tyska myndigheter nu troligtvis att införa ett förbud mot att lägga ned gammal smutsig kolkraft.

Anf. 72 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet ser med stort intresse på alla förslag som läggs fram i energidebatten kring 100 procent förnybar energi och andra mål. Vi har inte uttalat officiellt stöd för någon enskild rapport. Vårt förslag i Sveriges riksdag i dag är att det ska göras en statlig utredning om hur Sverige skulle kunna nå 100 procent förnybar energi. Det är först

när det finns en statlig utredning som det börjar bli riktigt intressant i den här kammaren att diskutera de framtida energipolitiska målen.

Cecilie efterfrågar vilka rapporter det kan handla om. Jag kan visa den senaste, som KTH publicerade för en månad sedan. Professor Lennart Söder har skrivit rapporten *På väg mot en elförsörjning baserad på enbart förnybar el i Sverige*. Han räknar bland annat med att dagens vattenkraft räcker gott och väl för att nå 100 procent förnybar energi. Han räknar med en kraftig ökning av vindkraft och solkraft och skriver att dagens vattenkraft räcker med råge. Han skriver också att kostnaden, om det blir någon, skulle vara enstaka öre per kilowattimme. Men troligtvis klarar Sveriges vattenkraft redan i dag att försörja oss med 100 procent förnybar energi om vi bygger ut vindkraften och solkraften.

Vad gäller vattenkraften och miljökraven trodde jag att regeringen stod bakom att vi ska uppfylla EU:s direktiv om moderna miljökrav och biologisk mångfald för den vattenkraft vi har. Det trodde jag inte att vi behövde diskutera i denna kammare.

I sitt anförande sade Cecilie att nödvändiga reparationer har gjorts av de svenska kärnkraftverken. Det tycks inte som att bland annat EU instämmer. När EU nyligen gjorde en säkerhetsgenomgång av alla Europas kärnkraftverk pekades Forsmark i Sverige ut som ett av de absolut farligaste. Forsmark skulle inte klara ett elbortfall på en timme utan risk för härdsmälta. För två veckor sedan snabbstoppades reaktor O2 av ansvarig myndighet för att reaktorägaren inte klarar att nå upp till säkerhetskraven.

Vad vi ser är att den svenska kärnkraften börjar bli gammal. Vad jag inte kan förstå är varför regeringen säger nej till att låta utreda 100 procent förnybar energi.

Anf. 73 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra att Miljöpartiet inte ställer sig bakom någon enskild rapport men ser med intresse på alla. I sitt anförande hänvisar de till ett antal rapporter som de anser stöder deras sak. Det är bra, för då kan man vara selektiv och välja ut delar av rapporter som stöder ens egen politik, utan att själv behöva ta aktiv ställning till någonting.

Jag är glad för att Miljöpartiet har vänt när det gäller vattenkraften. Vi har under flera debatter i denna kammare, speciellt när det gällt de gröna elcertifikaten, hört Miljöpartiet uttala att speciellt den småskaliga vattenkraften bör undantas från miljöcertifikatssystemet. Detta skulle äventyra nyinvesteringar i den befintliga vattenkraften. Jag tror till exempel inte att vi i Sverige kommer att bygga ut våra nationalälvar. Där tycker jag att vi bör kunna klara att effektivisera den befintliga vattenkraften.

När det gäller Lise Nordins verklighetsbeskrivning vill jag säga att Miljöpartiet ibland kan bli det godas fiende. I en värld där klimathotet blir allt tydligare försöker Miljöpartiet ständigt måla upp Sverige som boven i dramat. Den verklighetsbeskrivningen ställer jag mig inte bakom. Sverige är ett föregångsland. Det beror mycket på naturliga förutsättningar. Vi har naturresurser som redan i dag gett oss en näst intill hundra procentig klimatsmart elproduktion. Vattenkraften har vi väldigt mycket att tacka för. Vi har kärnkraften, som i dag utgör 40 procent av

vår elproduktion. Vi har väldigt låga CO₂-utsläpp. Vi når redan EU:s 2020-mål.

Vi har en stark energipolitik, och den leder oss åt rätt håll. Sverige är inte boven i dramat. Sverige är ett föregångsland när det gäller klimatsmart elproduktion.

Anf. 74 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Cecilie Tenfjord-Toftby för hennes anförande och de påståenden hon har. Jag börjar med påståendet att Alliansens energipolitik är stabil och solid. Jag tror att det var de orden Cecilie Tenfjord-Toftby använde sig av. Överenskommelsen mellan Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet var dock lös i formerna och inte så stabil, anser hon.

Man må titta lite närmare på den överenskommelsen, som ingicks 1997 och sträckte sig ända fram till 2008, då den nya energipolitiska överenskommelsen ingicks. Under elva år fanns det en stabil blocköver-skridande energipolitik här i riksdagen som innebar stängning av kärnkraftverket i Barsebäck, en satsning på det förnybara och en utveckling av de gröna certifikaten, som i dag ligger till grund för den framgångsrika satsningen. Det är det som är sanningen. Kom inte och prata om den här sexåriga överenskommelsen, som verkligen spretar när det gäller kärnkraften och tolkningen av den!

Den andra delen som Cecilie Tenfjord-Toftby tog upp var att man ska vara varsam med pengarna och invänta Riksrevisionens rapport innan man diskuterar vad man ska satsa på när det gäller energieffektivisering. Jag trodde faktiskt att den här debatten handlade om anslagen inom detta utgiftsområde – om inriktningen och hur medlen ska användas.

Anf. 75 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Den tidigare energiöverenskommelsen höll i elva år. Det var väldigt bra att den gjorde det, för stabilitetens skull. Men den stora skillnaden mellan den överenskommelsen och den som finns inom Alliansen i dag är att Sveriges riksdag står bakom den nuvarande energiöverenskommelsen. Det fanns en majoritet i Sveriges riksdag för Alliansens energiöverenskommelse. Det har fattats ett demokratiskt beslut om att det är den här inriktningen som Sveriges energipolitik ska ha.

Det finns ingenting som är starkare än ett beslut fattat i Sveriges riksdag. Oavsett hur starka partiledarna är i de enskilda partierna kan de aldrig ersätta Sveriges riksdag. Det trodde jag att Kent Persson var medveten om. Det är i varje fall jag medveten om.

Jag ska vara ödmjuk nog att säga att det inom Alliansen finns fyra partier. Det finns olika partikongress- och partistämmobeslut även inom energiområdet. Det är där styrkan i vår energiöverenskommelse ligger.

Vi har utrymme att diskutera internt i våra partier. Men samhället ut-
anför vet att det är först när ett annat beslut föreligger i riksdagens kam-
mare som man ser en ändring av energipolitiken. Det är starkt det, Kent
Persson!

Anf. 76 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Den stora skillnaden är att ni har öppnat för utbyggnad av kärnkraft, Cecilie Tenfjord-Toftby. Den förra överenskommelsen uteslöt

den delen. Det är den stora skillnaden i den energipolitik som ni för just nu.

Dessutom är det inte sant att den förra politiken inte var förankrad i riksdagen. Varje enskilt beslut om inriktningen fattades här i riksdagen och hade också stöd av en stor del av befolkningen.

Vi går tillbaka till energieffektiviseringen. Den är grunden för att vi ska kunna få ett hållbart energisystem i framtiden. Varför avvakta Riksrevisionens rapport när det finns så många andra sakkunniga inom området som talar om vikten av energieffektivisering?

Det har företrädare för Alliansen gjort under dessa sex år. Den billigaste och mest miljövänliga kilowattimmen är den som aldrig behöver produceras. Det trodde jag att vi var ganska överens om utan att vi ska behöva blanda in Riksrevisionen i det. Det handlar mer om på vilka områden man gör det.

Om vi nu kan minska energiförbrukningen i byggnationerna, varför ska vi då inte gå fram snabbare än vad regeringen har föreslagit? För mig är det ofattbart. En enig bransch säger: Gör det! Ha tuffare krav! Vi kan det här, och vi har möjligheter att göra det. Kommunerna vill det, och IVA tycker det. Då blir vi trovärdiga.

Anf. 77 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Fru talman! Det vi debatterar i kammaren i dag är inte bostadsbranschen, fastighetsbranschen och energieffektiviseringsregelverk. Det hör tyvärr till ett annat utskott. Jag skulle gärna ha tagit över även civilutskottets ansvar på just det området. Det hade inte varit mig emot.

Energieffektiviseringsåtgärder är viktiga. Vi har energirådgivarna ute i kommunerna, som jag anser gör ett väldigt stort arbete och får på tok för lite beröm för det de gör.

PFE-systemet som tidigare har nämnts här kommer att fortsätta till 2017. Jag vill påpeka att oppositionen inte är samlad i förslagen. Det spretar mycket inom oppositionen. Men delar av den rödgröna oppositionen säger sig vilja fortsätta med PFE-programmet trots att regeringen anser att det strider mot EU:s statsstödsregler.

Det man oavsett bransch alltid frågar efter är förutsägbarhet. Jag ska ställa en retorisk fråga igen. Hur skulle vi kunna lansera ett PFE-system genom att säga: Vi chansar på att EU godkänner och låter oss fortsätta? Det finns inga garantier, men vi testar och ser om det bär. Det är inget bra försäljningsargument.

Vi vill ha bra system som är kostnadseffektiva och leder fram till målet. Jag tycker att PFE-systemet har varit väldigt bra. Men när jag går ut och marknadsför det vill jag marknadsföra systemet som ett hållbart system som är förutsägbart.

När en elintensiv industri går med ska vi garantera den att den också kommer att få fullfölja programmet. Det är vad jag utgår från görs på Regeringskansliet just nu. Detta är ett system som jag väldigt gärna vill se ska fortsätta.

(Applåder)

(forts. 9 §)

Kammaren beslutade kl. 12.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00, då statsminister Fredrik Reinfeldt (M) skulle lämna information från Europeiska rådets möte den 13 och 14 december.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

8 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte den 13 och 14 december

*Information från
regeringen*

Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Ärade ledamöter! Europeiska rådet möttes på torsdagen och fredagen förra veckan, alltså den 13 och 14 december. Dagen före hade finansministrarna lyckats nå en överenskommelse om det första steget mot en europeisk bankunion genom att enas om en gemensam banktillsyn. Mötet kom därför i stället att fokusera på den rapport som hade presenterats av de fyra ordförandena Herman Van Rompuy, José Manuel Barroso, Jean-Claude Juncker och Mario Draghi. Rapporten handlar om vägen till vad man kallar en genuin ekonomisk och monetär union.

Slutsatserna omfattar därutöver bland annat den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, kommissionens årliga tillväxtanalys, fullföljandet av den inre marknaden, en avstämning av EU:s utvidgningspolitik samt den allvarliga situationen i Syrien.

Herr talman! Det slutsatsutkast som ursprungligen lades fram av Europeiska rådets ordförande innehöll mycket långtgående förslag på åtgärder för att skapa en fördjupad ekonomisk och monetär union. Det föreslogs en färdplan i tre steg.

Det första steget under 2012–2013 föreslogs omfatta de reformer som redan har beslutats eller är på väg att beslutas, det vill säga det vi kallar sexpacken, tvåpacken och finanspakten, samt fortsatt arbete med bankunionen. Den ekonomisk-politiska samordningen skulle förstärkas i enlighet med reglerna i finanspakten.

Det andra steget, förlagt till 2013–2014, föreslogs omfatta en utveckling mot en mer fullständig bankunion, till exempel en gemensam avvecklingsmekanism för banker i kris. Dessutom föreslogs ett inrättande av individuella arrangemang av kontraktsmässig art om ekonomiska reformer. Dessa kontrakt skulle utgöra nya instrument främst för eurozonen. De skulle vara öppna även för icke-euroländer.

Det tredje steget, förlagt i tid bortom 2014, gick betydligt längre. Målet skulle vara en progressiv sammanslagning av ekonomisk suveränitet på den europeiska nivån och en stärkt solidaritet mellan medlemsstaterna. En gemensam budgetmässig kapacitet skulle inrättas som skulle spela en roll för automatisk stabilisering i enskilda medlemsländer med ge-

mensamt beslutsfattande om nationella budgetar, skatter och sysselsättning. Fördragsändringar skulle förmodligen behövas för detta.

Herr talman! Redan i det reviderade slutsatsutkast som presenterades dagen före toppmötet hade många av de långtgående förslagen tagits bort. Under toppmötet revideras slutsatserna ytterligare. Många medlemsländer, inklusive Sverige, ifrågasatte vid mötet processen runt och substansen i de mest långtgående förslagen i de fyra ordförandenas rapport. Dessa invändningar kom från såväl eurozons- som icke-eurozonsländer. Framför allt gällde det förslagen om mer centralisering av ekonomiskt beslutsfattande och inrättandet av nya budgetkapaciteter. Det gällde också förslagen om de nya så kallade reformkontrakten som flertalet medlemsländer menade var för oklara.

Flera medlemsländer ansåg generellt att otillräcklig information givits om konsekvenserna av de nya förslagen och att medlemsländerna inte hade konsulterats i tillräckligt stor utsträckning vid utarbetandet av förslagen. Resultatet blev att en uppdelning i tre steg mot en fördjupning av EMU utgick. Det som tidigare utgjort det sista steget, alltså steg 3, lyftes helt ut ur texten. Det gäller till exempel förslagen om gradvis överföring av ekonomisk suveränitet från medlemsstaterna till europeisk nivå och automatiska stabilisatorer genom en gemensam eurobudget samt steg mot gemensamt beslutsfattande om nationella budgetar på till exempel skatte- och sysselsättningsområdet.

I stället fokuserar nu slutsatserna på vikten av att genomföra de åtgärder som redan har beslutats för att förstärka ramverket för ekonomisk styrning, till exempel de så kallade sexpacken, tvåpacken och finanspakten.

I tillägg till detta fick Herman Van Rompuy och José Manuel Barroso i uppdrag att lägga fram nya förslag på vissa begränsade områden till toppmötet som ska hållas i juni nästa år. Förslagen ska läggas fram efter konsultationer med medlemsländerna. Detta gäller fyra områden.

Det första är koordinering av nationella reformer i enlighet med reglerna i finanspakten. Det andra är den sociala dimensionen av EMU. Det tredje är möjligheten att utforma ömsesidigt överenskomna reformkontrakt för att öka konkurrenskraften och tillväxten i medlemsländerna. Dessa kontrakt kan se olika ut beroende på respektive medlemslands situation. Kontrakten ska fortsatt endast gälla för eurozonsländerna. Icke-eurozonsländer, alltså till exempel Sverige, kan sluta kontrakt på frivillig basis. Solidaritetsmekanismer kopplade till dessa är det fjärde området. Vikten av demokratisk legitimitet för den vidare processen underströks.

Herr talman! Från svensk sida välkomnar vi de nya slutsatserna eftersom vi var kritiska till inriktningen i förslagen i den tredje etappen och till bristen på analys och förberedelse av förslagen. Förslagen riskerar att ta bort medlemsländernas ansvarstagande för den egna ekonomin och marknadens signaler när ett land behöver vidta strukturella reformer eller sanera sina offentliga finanser.

Med finansministrarnas överenskommelse om en gemensam banktillsyn kommer arbetet att fortsätta för att konstruera resterande delar av en bankunion. Arbetet fortsätter med de förslag som redan ligger på bordet om ett krishanteringsramverk samt harmonisering av nationella insättningsgarantier. Ambitionen är att nå en överenskommelse med Europaparlamentet om detta till juni 2013. Avsikten är också att ESM, när den

gemensamma tillsynsmyndigheten inrättats och fungerar, ska kunna rekapitalisera fallerande banker inom eurozonen. Därutöver kommer kommissionen under 2013 att lägga fram förslag om en gemensam avvecklingsmyndighet som ska hantera banker med problem. Diskussionerna om detta kan förutses bli omfattande. Att avvecklingsmyndigheten konstrueras på rätt sätt är ett av de krav som Sverige har ställt för att i framtiden kunna överväga ett svenskt deltagande i bankunionen. Det gäller att skattebetalarnas pengar värnas och att strukturer sätts på plats så att det i första hand är bankerna själva som får finansiera sina förluster och sitt risktagande. Detta kan till exempel göras genom att man tillåter statligt övertagande på samma sätt som i Sverige. Det är ett ägande som innebär att bankerna, när de har återhämtat sig, kan säljas ut på marknaden för att återfå skattebetalarnas pengar. För att uppnå detta är det viktigt att krishanteringen baseras på sunda principer, särskilt när det gäller värderingen av banker i kris. Om samtliga ben i bankunionen konstrueras på rätt sätt har EU lyckats med ett mycket viktigt projekt. Många av EU:s medlemsländer lider i dag av konsekvenserna av att problem i finanssektorn upptäcktes för sent och av att förlusterna överfördes på de offentliga finansernas skuldkonto och därmed till skattebetalarna i dessa länder.

Om vi lyckas skapa ett system som undviker detta i framtiden har vi gjort mycket viktiga framsteg för att förebygga ekonomiska kriser liknande den vi har i dag. Det är viktigt att konstruktionen blir rätt så att vi inte i stället skapar nya problem. Från svensk sida kommer vi därför fortsatt att vara aktiva i diskussionerna.

Herr talman! Europeiska rådet förde denna gång ingen ingående diskussion om tillväxtfrågorna. Kommissionens årliga tillväxtöversyn för 2013 som lanserar den tredje europeiska terminen välkomnades. Tillväxtöversynen ska granskas på grundval av erfarenheter från 2012 års europeiska termin. Europeiska rådet återkommer till frågan vid toppmötet i mars 2013.

Europeiska rådet betonar den inre marknadens bidrag till tillväxt och konkurrenskraft. För att lyckas måste kvarvarande rättsakter inom ramen för den första inre marknadsakten antas snarast. Kommissionen ska också presentera förslag för alla nyckelområden i den andra inre marknadsakten under våren 2013.

På bland annat svenskt initiativ tillades i slutsatserna en skrivning om vikten av skyndsamma åtgärder för att genomföra tjänstedirektivet.

Vid toppmötet gavs den höga representanten Catherine Ashton och kommissionen i uppdrag att utarbeta förslag på hur EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik ska kunna effektiviseras och förstärkas. När dessa förslag presenteras återkommer vi vid toppmötet i december 2013 till en substansdiskussion om dessa frågor.

Herr talman! Europeiska rådet välkomnar slutsatserna från allmänna rådet den 11 december vad gäller EU:s utvidgning. Vidare kommer en regional strategi för området kring Adriatiska havet och Joniska havet att läggas fram före utgången av 2014. Slutligen uttryckte Europeiska rådet sin djupa oro över den allvarligt försämrade utvecklingen i Syrien. Det stora internationella möte som just har hållits i Marrakech med företrädare för den syrisk oppositionen välkomnades. EU:s utrikesministrar

gavs i uppdrag att arbeta vidare med olika optioner för att stödja och hjälpa oppositionen samt för att stärka skyddet för civila i konflikten.

Herr talman! Jag är därmed redo att svara på kammarens frågor.

Anf. 79 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag vill också tacka statsministern för återrapporten från den gångna veckans möte i Europeiska rådet.

Som statsministern har redogjort för blev det till slut ett beslut om en gemensam banktillsyn där inflytandet för de länder som står utanför eurosamarbetet blir acceptabelt. Då menar jag avseende EBA. Det är acceptabelt på så sätt att vi kan låta EMU-länderna gå vidare.

Jag kan emellertid beklaga att det inte gick att uppnå några likvärdiga regler avseende ECB. Kommer statsministern att verka för att det kommer att bli likvärdiga regler för oss som står utanför eurosamarbetet och för dem som är med i den monetära unionen? Det skulle vara olyckligt att slänga igen dörren. Sverige är ett litet land, och det är viktigt att hålla alla dörrar öppna.

Statsministern har också redogjort för den delen i slutsatserna som handlar om en fördjupning av EMU. Vi är väl alla glada för att mycket av detta stoppades i papperskorgen, i alla fall temporärt. Ibland känns det som att de fyras gäng sitter i en federal bubbla och inte riktigt känner hur diskussionerna går ute i de olika medlemsländerna. Vi får väl komma tillbaka till frågan.

Det som är glädjande är att det i rapporten framgår att man ska bevara Europas sociala modell. Det är viktigt att framhålla när mycket av de sociala skyddsneten raseras. Det skulle vara på sin plats att driva frågan om ett socialt protokoll som gör att lika lön gäller för lika arbete i Sverige och i övriga medlemsländer. Är statsministern beredd att göra detta?

Anf. 80 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är korrekt att den överenskommelse som finansministrarna slöt mer handlade om den för EU-27 gemensamma bankmyndigheten EBA, som är placerad i London. Vi har tillförsäkrat oss ett inflytande som gör det möjligt för länder som inte har euron som valuta att ha ett reellt inflytande när vi utformar bankregler för hela EU.

Låt oss konstatera att genom utpekandet av ECB, den för eurozonen gemensamma centralbanken, som tillsynsmyndighet har man närmast per definition skapat en skillnad gentemot länder som inte har ECB som centralbank. Det måste klarläggas att man skiljer penningpolitiken från tillsynsansvaret hos ECB. Det är viktigt. Men ECB är tillförsäkrad en lång grad av oberoende, också traktatsfäst, vilket rimligen gör att mer långtgående idéer om att utjämna makt och inflytande till länder som inte har ECB som centralbank troligen kräver fördragsändringar och till slut kommer att landa i att vi inte tar på oss samma typ av betalningsåtaganden, ansluter oss till ESM, alltså den för eurozonen gemensamma hantlingsmekanismen, och vi kan kanske inte påräkna exakt samma typ av inflytande.

Det här är bland annat vad vi ska diskutera vidare, men det är juridiskt mycket komplicerat. Det följer av att Sverige har en egen riksbank, och den är inte ECB.

Sedan var det frågan om den sociala modellen. Marie Granlund vet att när man diskuterar i de termerna menar man inte ett socialt protokoll av det slag som Socialdemokraterna pratar om i Sverige. Det är huvudsakligen andra saker man avser med detta. Att ta den typen av initiativ är också att öppna för en fördragsändring. Det är en mycket komplicerad process i Europa, och det leder till en lång rad andra krav på fördragsändringar och leder rimligen inte ens i slutändan till att den svenska synen på arbetsmarknadsmodeller och sociala modeller, som inte ser likadana ut över hela Europa, kommer att vara riktmärket för hur det ska se ut i det gemensamma rättsliga systemet som EU utvecklar.

Anf. 81 MARIE GRANLUND (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för svaret, även om jag inte i alla delar är nöjd med hur det utformades.

Nej, det är riktigt att när man talar om att det är viktigt att bevara den sociala modellen talar man självklart inte om ett socialt protokoll. Men det vore väl läge att börja föra den debatten, för när skyddsneten i Europa på olika sätt har försämrats för löntagarna måste vi se till att knyta samman det här igen. När fördragsändringarna någon gång kommer handlar det om att ha fört den här diskussionen under lång tid så att man får en acceptans för den.

Min uppmaning till statsministern är att ta detta på allvar. Både den europeiska fackföreningsrörelsen och den svenska fackföreningsrörelsen påtalar verkligen behovet av ett socialt protokoll, och det hade de inte gjort om de inte hade varit rädda för att det kunde bli ännu värre.

Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! I min roll att återrapportera från Europeiska rådet vill jag understryka att detta inte har någonting att göra med toppmötet som jag just övervarit. Den frågan har inte diskuterats.

Vi har vid tidigare tillfällen flera gånger rapporterat att vi via Lissabonfördraget snarare kunde peka på betydande förstärkningar av arbetstagares rättigheter och skydd inom det fördrag som nu gäller för Europeiska unionen.

Anf. 83 NILS BROWN (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för återrapporteringen.

Vi kan konstatera, som statsministern har varit inne på, att de mer långtgående förslagen om ekonomisk-politisk integration har lagts på is. Det är ett beslut som jag tycker är bra utifrån att det framlagda förslaget hade lett till att mer makt hade flyttats från medlemsstaterna till EU men också för att det hade påskyndat en eventuell delning mellan euroländer och icke-euroländer. Här har Sverige i alla EU-sammanhang de senaste åren värnat om att hålla ihop samarbetet i stället och varit motståndare till att skapa unioner inom unionen – en linje som jag tycker är bra och viktig.

I rapporteringen från mötet har jag även fått bilden av att det nu är fler länder som tydligt tar den här ställningen och är skeptiska till denna typ av mer långtgående integration på just det ekonomiska området.

Min fråga till statsministern är: Hur bedömer du stämningen på det här mötet jämfört med tidigare möten i Europeiska rådet? Har den för-

ändrats, eller kommer vi att få se nya långtgående förslag i den här riktningen som eventuellt kan vinna stöd i framtiden?

Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tror att den mest påtagliga förskjutning som har skett på det här toppmötet jämfört med många av de toppmöten som jag har övervarit sedan hösten 2008 är känslan av att marknadstryck och annat som ofta har byggts upp inför den här typen av toppmöten något har avtagit. Det vill säga att den omedelbara känslan av att krisen står utanför dörren har dämpats något. Det kan möjligen också dämpa viljan att bygga på ytterligare nya strukturer om man upplever att ekonomin åtminstone gradvis har kommit ur de mest kortsiktigt allvarliga faserna.

Samtidigt kan det sägas vara lite grann missvisande i och med att det fortsatt är djupgående problem i Europa. Den invändning som vi har haft mot EMU-rapporten är att man kan föra diskussioner om vilken typ av koordination i beslutsfattandet man ska ha mellan olika nivåer i Europa men att det korresponderar så lite med de problem som Europa just nu har.

Vi uppfattar att Europa har konkurrenskraftsproblem, att lönekostnadsutvecklingen har avvikit från produktivitet. Det gör att vi har hamnat på löne- och kostnadslägen som inte är konkurrenskraftiga.

Vi upplever att vi har en fortlöpande finanskris som Europa i alla fall inte i alla delar har haft förmåga att hantera på ett för skattebetalare och för ekonomin bra och välkommet sätt och att vi har kommit att få betydande problem med statsfinanserna, alltså mycket stora underskott och snabbt uppbyggda skulder.

Mycket av det som föreslås korresponderar inte med att lösa något av dessa problem. Då invänder vi att det är bättre att koncentrera sig på att verkligen lösa dem. I den delen är banktillsynen intressant. Om banktillsynen blir kraftfull och fås att fungera har vi tillfört något som i delar av Europa har saknats. Det har vi i så fall anledning att välkomna. Det är bara det att det måste komma på plats och fås att fungera såsom det har varit avsett.

Anf. 85 NILS BROWN (M):

Herr talman! Tack, statsministern för svaret! Min följdfråga handlade just om banktillsynen. Jag tyckte att jag fick ett bra svar, så jag passar på att önska god jul och gott nytt år.

Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag tror inte att det behövs några svar på det.

Anf. 87 Andre vice talman ULF HOLM (MP):

Herr talman! Tack så mycket, statsministern, för återsrapporten! Jag vill börja med att ge beröm. Jag tycker att statsministern och finansministern gjorde ett bra jobb när det gäller bankunionen. Den blev inte perfekt. Det finns mer att göra. Men det blev ändå ett steg framåt, och det tycker jag är bra.

Däremot tycker jag inte att Sverige ska delta i bankunionen. Så långt sträcker sig inte mitt beröm. Den är så pass negativ att jag inte tycker att Sverige ska delta i den.

När det gäller området om EMU och färdplanen togs mycket bort, men man måste väl ändå konstatera att de som vill att EU ska ha mer makt på de här områdena har flyttat fram positionerna ganska ordentligt. Och även om ni nu stoppade några av förslagen och tog bort dem från slutsatserna är det i den riktningen att mer makt ska förflyttas till Bryssel.

Där hoppas jag att statsministern kan vara än mer aktiv framöver när det gäller att stoppa sådana förslag och visa på andra möjligheter att arbeta med de här frågorna.

Jag vill också kommentera något rent allmänt. Frågan är om de slutsatser som nu antogs verkligen är de som människorna i Europa förväntar sig ska komma.

Jag noterar att statscheferna anser att de nya jobben ska komma inom försvarspolitiken. Jag tror inte att det är riktigt så som många av väljarna i Europa anser att det ska vara. Man vill nog ha en fokusering på den gröna omställningen och på miljövänliga produktioner. Det handlar om att förhindra klimatförändringarna. Det är där, i denna gröna sektor, som de nya jobben ska komma. Av detta kan vi inte se några spår alls i slutsatserna.

Det är inte ett ord om Dohamötet och FN-toppmötet och ingenting om andra viktiga frågor inom detta område. Där tycker jag att mycket måste göras framöver, och jag saknar det svenska initiativet i dessa frågor.

Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag vill tacka Ulf Holm för de vänliga orden och understryka det jag sade inför EU-nämnden, att den process vi nu såg ser vi ganska ofta.

Ibland finns det lite mer yviga papper och dokument som inte alltid sedan blir slutsatser. Det finns många kloka parlamentariker och regeringar runt om i Europa som tvättar olika förslag. Sedan blir det kanske inte exakt som man först har föreslagit.

Finns det de som vill återkomma till den här typen av förslag? Ja, det finns det på många platser runt om i Europa. Det kommer att dyka upp igen, och vi kommer att få en ny diskussion om vad som är rätt steg och vad som är fel steg att ta.

Det finns steg som tas här som isoleras till eurozonen. Där finns en drivkraft. I ljuset av att hantera en gemensam valuta tycker flera länder inom den unionen att det kräver en del följdkonsekvenser som då Sverige inte kommer att vara med i eller som man kommer att ställas inför att frivilligt, i så fall, ansluta sig till.

Ulf Holm nämner vad människor i Europa förväntar sig. Det är nog högst olika. Ett problem som jag upplever är att väldigt många känner att besparingar runt om i Europa har gått väl långt. Vi har många sett demonstrationerna i Grekland, i Spanien och i Frankrike. Det finns en trötthet på att det ställs krav på besparingar, utgiftsminskningar och skattehöjningar.

Problemet är att dessa länder har mycket stora underskott och en utmattad förmåga att ta ut större skatt eller att få in större inkomster. Då blir väldigt snabbt lösningen: Någon annan kan gärna betala.

Jag har uppfattat att stödet i Sveriges riksdag för att ”någon annan” ska vara Sverige eller svenska skattebetalare är ytterst begränsat, även från dem som säger sig vara väldigt bekymrade över hur detta socialt drabbar dem som nu är utsatta i dessa länder. Därför ska man vara lite försiktig med vad man ropar på i de här sammanhangen. Det som de ofta vill ha är nämligen hjälp utifrån. Frågan är då i vilken utsträckning de som ska komma utifrån, det vill säga Sverige och några till, är beredda att gå längre för att just ge det stödet.

Anf. 89 Andre vice talman ULF HOLM (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsministern! Jag delar statsministerns analys på detta område. Jag sade heller inte att vi skulle öka EU:s budget. Tvärtom tror jag att vi måste minska den. Däremot finns det omfördelningar i budgeten som man kan göra – och där tror jag faktiskt att statsministern och Miljöpartiet är ganska överens om på vilket sätt detta skulle kunna göras. Därmed kan man frigöra resurser till satsningar på den gröna omställningen, även på EU-nivå.

Men vi har inte stöd från de andra EU-länderna i den frågan. Där återstår mer arbete att göra.

Jag saknar ändå något i de här slutsatserna. Nu finns den sociala dimensionen med. Men frågor om mänskliga rättigheter och klimat och miljö skulle kunna få en högre status i de här underlagen för att man skulle kunna få en lite bättre hantering av detta.

Jag har väldigt svårt att tänka mig att det är i vapenindustrin de nya jobben ska komma och att europeiska väljare vill ha en starkare militär kapacitet på ett EU-försvar. Jag tror inte att det är prioritet ett.

Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Europeiska rådet träffas numera sex gånger, om inte fler, per år. Det tenderar att bli lite olika inriktning på varje möte. Den här gången var det väldigt mycket banktillsynen och den här EMU-rapporten som stod i fokus.

Ulf Holm refererar till försvars- och säkerhetspolitiken. Det här var ju inte utifrån en diskussion som vi de facto hade, utan det är en text som utgör en beställning inför ett toppmöte. Vi ska diskutera det i december nästa år.

Vid andra toppmöten gör vi vår årliga uppföljning av bland annat de Agenda 2020-mål som vi har, där vi bland annat har klimat- och tillväxtpolitiken och hur den länkas ihop, så att säga. Det handlar om krav på att minska vår klimatpåverkan. Det handlar om att öka vår energieffektivitet och att uppmuntra till mer användning av förnybar energi. Det finns inom EU-systemet, och vi har uppföljningsansvar för att se till att det kommer på plats.

I den delen tycker jag att det är en viktig del av EU-samarbetet. Jag vet att den naturligtvis också är viktig för Miljöpartiet.

Anf. 91 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Även jag vill naturligtvis tacka för återrapporten till riksdagen. Jag vill också för min del gratulera regeringen till att ha medverkat till att man nu tar de första stegen mot en bankunion. Med det sagt vill jag understryka att det är en bit kvar, och inför den fortsatta resan tror jag att det är två saker som är särskilt viktiga.

Det ena är naturligtvis att Sverige fortfarande ser ut som en potentiell deltagare. Det kommer att ge Sverige ett inflytande över de fortsatta förhandlingarna som behövs för att man ska nå ett bra resultat och ett resultat som medger att Sverige ansluter sig.

Det andra som är viktigt är att alla medlemsstater, oavsett om man står innanför eller utanför en bankunion, har en likvärdig och full tillgång till den inre marknaden. Det faktum att man i rådsslutsatserna nu väljer att poängtera detta inger i sig en viss oro.

Statsministern skulle inte göra någon kommentar när det gällde den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Jag antar att det inte heller blev någon sådan. Men det finns två saker i de slutsatser som har kommit ut som jag tycker är värda uppmärksamhet.

Det ena är att det nu övervägs en samordning av de olika medlemsstaternas nationella försvarsplanering. Jag tror att det vore en utomordentligt dum idé. Om Sverige skulle ägna sig åt att samordna sin nationella försvarsplanering med andra är det med en helt annan internationell organisation, och då som medlem.

Det andra gäller försvarsmateriel. Vi anser i Sverige att försvarsmateriel bör bli en del av den inre marknaden. Sverige har allt att tjäna på det. Vi är en av, sett till vår befolkning, världens största vapenproducenter. Men vi är en väldigt liten avnämare.

Jag ser fram emot en kommentar.

Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är korrekt att det finns referenser till det försvars- och säkerhetspolitiska området i slutsatserna. Det är första gången, tror jag, sedan 2008. Det visar att de inte är frekvent närvarande på Europeiska rådets möten.

Vi valde att lägga en beställning på ett underlag som Catherine Ashton ska ta fram, alltså den höga representanten för utrikes frågor, för att sedan föra den här diskussionen vid decembertoppmötet nästa år. Vilken inriktning och vilket innehåll det blir får vi se.

För att markera mitt ansvar för att återrapportera från Europeiska rådet vill jag alltså återrapportera att någon övrig debatt eller diskussion inte fördes. Det är inget annat än det som står, och det är en beställning för nästa år.

Sedan vill jag understryka det som Allan Widman säger, att det här inte är en färdig bankunion eller banktillsyn. Den ska nu de facto komma på plats. ECB har ett arbete med att bygga upp och ta över nationell tillsyn, och det ska ske under nästa år. Bärande delar finns ännu inte färdigutformade och går inte heller fullt ut att analysera, till exempel insättningsgarantin och avvecklingskonstruktionen när man hittar banker i kris.

Vi ska också vara tydliga med att det finns något som väldigt många längtar efter, och det är när banktillsynen är tillräckligt på plats för att

öppna för rekapitalisering av banker via ESM. Det är framför allt det som det förs en diskussion om i Spanien.

Hur man går fram i alla dessa detaljer kommer att återspegla de tre krav som Sverige har ställt för hur vi sist och slutligen ska värdera och bedöma den här bankunionen, där det enskilt viktigaste är att vi alltså inte vill att svenska skattebetalare och svenska välskötta banker ska täcka risker och förluster i andra länders banksystem.

Det kommer att ta ett tag innan vi fullt ut kan analysera och färdigrapportera kring detta. Flera steg är alltså kvar. De viktiga första besluten finns nu på plats. Mycket av arbetet är kvar att göra.

Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Sverige och andra länder fick som väl var framgång i att EU:s bankmyndighet, EBA, ska fatta sina beslut med dubbla majoriteter, där alltså länderna utanför euron har ett slags veto.

EU:s utveckling mot ett inre och ett mer yttre EU är rätt tydlig. Förslaget lades fram av Van Rompuy och kommissionen om ytterligare inflytande överfört till Bryssel, men det ställde sig toppmötet som väl var inte bakom. Bra jobbat i den frågan, statsministern!

Vill statsministern något mer kommentera denna utveckling? Börjar det finnas motiv för att till exempel Sverige borde driva på för en strukturerad dialog om EU-samarbetets utveckling som inte initieras uppifrån utan på annat sätt?

Jag förstår att de högaktuella frågorna om EU:s flerårsbudget inte var uppe på toppmötet, men jag kan också tänka mig att konsultationerna fortsätter i denna viktiga fråga.

Situationen är ju den att Sverige driver på för sänkt EU-budget och för sänkningar av i första hand jordbruksersättningarna, samtidigt som Sverige också som ett stort nettobetalarland måste säkra ett betydande återflöde till även vår landsbygd genom de satsningar på regional utveckling, miljö och landsbygd inklusive jordbruket som EU-ersättningarna faktiskt innebär.

EU-budgetens utformning går i Sveriges riktning i flera avseenden. Budgeten kommer bland annat att sänkas en del, och medvetenheten inom EU att Sverige kraftfullt har drivit detta torde vara stor. Nu är det viktigt att ha högsta prioritet på att ro hem ett bra återflöde till Sverige genom miljö- och landsbygdsersättningarna, och jag vet att statsministrarna har talat om detta.

Det förhandlingsbud som nu diskuteras lär innebära ett minskat återflöde med över 20 procent till Sverige, samtidigt som den svenska rabatten på medlemsavgiften kraftigt reduceras. Detta är helt oacceptabelt.

Jag vill önska statsministern en god jul och samtidigt uttrycka allt stöd för hans och Sveriges fortsatta arbete att med full kraft åstadkomma ett bra förhandlingsresultat för Sverige och för den svenska landsbygden.

Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Staffan Danielsson vet att detta var en återrapportering på förra Europeiska rådet kring budgetförhandlingar som vi alltså ännu inte har nått någon överenskommelse kring. Jag anser inte att det finns något färdigt förslag, utan vi ska återkomma till det på det nya året.

Uppdelningen finns absolut mellan de 17, som vi kallar dem, alltså 17 länder med euron som valuta, och de 27. Det där är inte ett statistiskt förhållande, därför att flera av de tio länder som inte har euron som valuta är mer eller mindre nära att gå över till euron. Därför kommer detta att förskjutas. Här finns de som har uppfattningen att grundkonstruktionen, det vill säga att man skulle ha en gemensam penningpolitik och en gemensam valuta i detta valutaområde som sedan skulle balanseras av en nationell stabiliserings- och finanspolitik, inte skulle vara hållbar. I stället vill man därtill se en för hela zonen gemensam stabiliserings- och finanspolitik. Det är mycket av det diskussionen handlar om.

Prot. 2012/13:46
18 december

Ett problem med det är att ju längre man går i den riktningen, desto tydligare blir det vilka länder som står utanför euron. Det skulle ju bli ett större projekt som också tar på sig finanspolitiska ambitioner, och det skulle vi i så fall vara utanför per definition eftersom vi inte har euron som valuta.

Vi har då sagt att vi tycker att det är ett värde att hålla ihop alla 27. Vi har också ifrågasatt om man verkligen måste konstruera en valutaunion så att man också gemensamt, fullt ut, har stabiliserings- och finanspolitik på hela valutazonens område. Vi tror att det skulle kunna gå att sköta detta med bättre budgetdisciplin och fortsatt nationellt ansvarstagande.

Det där är en konstruktionsdiskussion som pågår varje vecka runt om i Europa, och den kommer att fortsätta kommande år. Det finns ibland en tendens att säga att Europas problem är euron som valuta. Men vi tror mer att det är de saker som jag har hänvisat till. Vad som sker med euron är snarare ett symptom på grundläggande strukturproblem, konkurrenskraftsproblem, problem med att hantera en finanskris och problem med offentliga finanser.

Diskussionen får därför fortsätta på det sättet på det här mötet, och det kommer den att göra också under nästa år.

Anf. 95 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Jag har en kort följdfråga, möjligen i gränslandet av just det här toppmötet.

Sverige har ju med intensitet och hetta drivit på för en sänkt EU-budget, vilket inte alla länder gillar. Kan detta möjligen ha koppling till att utfallet för Sverige i förslaget till rabatt och återflöde är så dåligt relativt andra länder just nu, som jag tycker?

Så borde det inte vara i EU-samarbetet, och jag hoppas att statsministern kan lugna mig på den punkten.

Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! De flesta stats- och premiärministrar i Europa kommer till de här mötena efter att ha haft möte med sina respektive parlament. Märkligt nog får de rätt så nationella instruktioner – åk ned och försvara våra intressen!

Jag har några gånger varnat för att endast vårt synsätt ska gälla. Man blir nämligen rätt medveten och ödmjuk inför att det är rätt många andra som också sitter runt bordet.

Det är uppenbar matematik. EU:s 27 medlemsländer har nio nettobidragbetalare. 18 länder är det alltså inte, så låt oss inte ha enkel majoritet för att rösta om hur vi ska göra.

Av dessa nio är dessutom inte alla nio exakt överens om hur man ska hantera detta med återflöden kontra betalningar. Till exempel är det bara fem av de nio som har en rabatt.

Vi ska alltså inte ha en enkel omröstning om vi ska ta bort rabatten eller inte. Vi skulle förlora stort, så här gäller nog instruktionen från riksdagen. Det är jag i min egenskap av statsminister som har att försvara svenska intressen. Det är inte säkert att alla de andra gör det. Men som jag har påpekat: Ännu har vi inget förhandlingsresultat kring flerårsbudgeten. Vi återkommer om detta nästa år.

Anf. 97 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för redogörelsen!

När man pratar om bankunionen menar i alla fall jag att man måste se vad den verkligen är för någonting: en del av en process mot en ytterligare, närmast total, federalisering av Europa. Man behöver bara titta på den trestegsplan som ordföranden för EU har presenterat, där vi ska gå mot en fullfjädrad ekonomisk och politisk union. Man kan också titta på vad EMU innebär i det här avseendet. Vad som har lett till den här utvecklingen är ju att EMU över huvud taget inte har fungerat.

I det avseendet tycker jag att det är väldigt olyckligt att man inte har begärt ett formellt undantag från EMU. Det är så att för att få EMU att fungera krävs en hög samordning av politiken inom Europa. Det säger i alla fall teorin för optimala valutaområden.

Jag tycker också att det är viktigt att man i sådana här stora frågor även frågar folket om lov, mandat och stöd för den politik man bedriver – inte bara före valen utan också mellan valen. Man bör fråga folket vad de tycker om dessa stora frågor så att vi får upp en större debatt och diskussion kring EU-frågorna. Det här handlar ju om väldigt stora maktöverföringar på längre sikt, speciellt om vi ska löpa hela linan ut och gå emot en total ekonomisk union.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja fråga statsministern om han skulle kunna tänka sig att fråga folket om vad de tycker om de här frågorna, speciellt i ljuset av den diskussion som förs om eventuella fördragsförändringar längre fram.

Anf. 98 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi har frågat svenska folket. Vi har röstat två gånger. År 1994 på hösten röstade svenska folket ja till att vi skulle gå med i Europeiska unionen, dessutom den europeiska union som några år tidigare, före denna folkomröstning, hade antagit Maastrichtfördraget där hela EMU-processen finns med. Det var ganska tydligt vad inriktningen var.

Vi har sedan en andra folkomröstning, hösten 2003, där vi frågar om vi också ska gå över till det tredje steget i EMU-processen, nämligen gå in i den gemensamma valutan. Svenska folket sade nej. Vi respekterar bägge dessa folkomröstningsresultat. Sverige är medlem i EU. Vi är faktiskt därmed också medlemmar i den ekonomiska monetära unionen. Men vi har, baserat på vårt andra folkomröstningsresultat, sagt att vi förblir utanför euron.

Vi har uppnått det som är kärnan i regeringsformen, folkstyre, i det här fallet grundat på två folkomröstningar. Jag hämtar mina instruktioner från EU-nämnden för att i den andan fortsätta föra våra förhandlingar.

Jag vill samtidigt understryka, vilket jag har återrapporterat här, att en hel del av trestegsplanen alltså togs bort ur slutsatserna och att vi i stället har koncentrerat oss väldigt mycket på en gemensam europeisk banktillsyn för de länder som väljer att gå in. Det blir eurozonen och kanske några länder till.

Jag hävdar fortsatt att görs det på rätt sätt, kommer det på plats och blir kraftfullt, har det hjälpt länder som i dag saknar en trovärdig banktillsyn att bättre kunna hantera finanskrisen. Det är i grunden bra för dessa länder, men det är i grunden och i förlängningen också bra för Sverige.

Anf. 99 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Det kanske stämmer det statsministern säger, att tre-stepsplanen ströks från den här dagordningen. Men jag kan lova att den kommer att komma upp igen, därför att EMU är en konstruktion som inte fungerar.

Statsministern nämnde själv tidigare i sitt anförande att de ekonomiska problemen i Europa upptäcktes för sent, framför allt inom banksektorn. Ändå fattar man beslut, också i Sveriges riksdag, för att Europa ska kunna begära undantag för Frankrike gällande kreditbetygen. På vilket sätt bidrar det till en stabilisering av de problem som vi har sett i Europa?

Vad gäller att folk har röstat ja kan jag säga att svenska folket röstade ja, men svenska folket blev aldrig tillfrågat vad gäller Lissabonfördraget, vilket ytterligare bidrog till den här federaliseringsprocessen.

Svenska folket har också röstat nej till EMU och den valutaunion som man bedriver nere i Europa. Ändå röstar regeringen och även större delen av riksdagen för en eurolusupakt. Det tycker jag är väldigt olyckligt. Jag tycker att man ska fråga folket i en sådan här stor och avgörande fråga.

Anf. 100 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag respekterar att Sverigedemokraterna inte tror på Europeiska unionen. Det är lite oklart för mig vad Sverigedemokraterna tror på i stället.

Vi kanske accepterar att vi lever i en värld och på en kontinent som har gränsöverskridande problem. Det är en gränsöverskridande verklighet som bland annat utgörs av att handel, finansiella transaktioner, våra banksystem och våra finanssystem är integrerade och gränsöverskridande. Att man kan stänga och säga att nu är vi helt isolerade – vi fattar helt och hållet våra egna beslut, vi bryr oss inte om er andra, ni får sköta er själva, ring inte oss – tror jag helt enkelt inte fungerar. Men det är kanske mer Sverigedemokraterna som ska svara på hur de har tänkt sig det.

Dock är jag lite mer allvarlig kring demokratin. Vi har visst frågat, och vi följer visst utslagen. Vi har därtill en representativ demokrati som förnyas sig genom val vart fjärde år och som ändrar sammansättningen i den här riksdagen, där vi alla har att representera våra respektive väljare och det vi har sagt till våra väljare. Det tycker jag att de flesta gör på ett alldeles utmärkt sätt i den här kammaren. Det är också ett uttryck för vad svenska folket vill, som vi på olika sätt respekterar.

Men vi vill inte samma sak, och därför innebär också demokrati att formerna majoriteter och att hämta mandat. Det är precis det jag gör inför att jag åker till Europeiska rådet. Det är därför jag är här och återrapporterar. Det finns visst demokrati, folkstyre, och respekt för vilka värderingar och uppfattningar som finns i Sverige. Dessutom har vi ett sätt att balansera att det är lite olika. Det är precis det vi åskådliggör här i dag.

Anf. 101 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar statsministern för återrapporten. Att läsa rådsslutsatser är sällan någon större litterär upplevelse. Det är ett både torftigt och högrivande språk. Vi som inte är med i euron kanske får

vara mest tacksamma den här gången med tanke på vad som lyftes ut ur slutsatserna.

Det som slår mig när jag läser dem är hur frånvarande krisens offer är i slutsatserna, hur lite man skriver om de miljoner människor som nu slängs ut i arbetslöshet och fattigdom runt om i Europa som en följd av eurokrisen. Det är ändå så att både eurons konstruktion och den avreglerade finansmarknaden har bidragit kraftigt till själva krisen. Den enda gång man egentligen nämner de arbetslösa är när man ska ta dem till intäkt för att öka försvarsutgifterna och de militära utgifterna, för att det kan ge arbete. Jag tycker att det är en mycket haltande logik.

Det som står i början av slutsatserna handlar ju om den finansiella sektorn och bankerna. Väldigt mycket av krishanteringens har gått ut på att rädda banksystemen på olika sätt. Mycket av de stödpaket som har gått till enskilda länder har gått rakt till olika banksektorer. ECB har gett enorma lån med låg ränta till banksektorn. Man har även gjort andra arrangemang.

Här tas ett nytt kvalitativt steg, kan man säga, därför att tanken med den här bankunionen är ju att öppna för att inte bara länderna utan nu även EU, eurogruppen via ESM, ska kunna rekapitalisera banker. Det är ett kvalitativt steg i EU:s utveckling. Det är en socialisering av enskilda länders banksystems skulder så att de betalas av alla euromedborgare. Det är ett ganska stort steg. Det är därför bankunionen är så oerhört känslig.

Jag skulle vilja fråga statsministern: Hur ser statsministern principiellt på det här? Är det rätt att socialisera enskilda länders bankförluster, som man avser att göra via den här konstruktionen? Påverkar det statsministerns syn på den gemensamma valutan? I grunden är ändå statsministern anhängare av euron, men om man nu ska socialisera enskilda länders bankförluster, påverkar det Fredrik Reinfeldts syn på ett svenskt euromedlemskap på längre sikt?

Anf. 102 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag ska svara på det, men det vore intressant att höra Jonas Sjöstedts svar på den frågan. Hur är det att socialisera, är det bra?

Det är klart att jag inte tror på idén att vi ska konstruera en bankhantering som i grunden mest blir en ursäkt för att misskötsel av banksystem i ett enskilt land kan utföras i vetskap om att det ändå är någon annan som till slut täcker underskotten eller tar riskerna.

I Europa kallas det där för moral hazard-problemet. Människor i bank- och finanssektorn vet att de kan gå långt med sitt risktagande. Det är till och med rätt tilltalande: Går det bra blir jag rik eller den bank jag jobbar för får stora intäkter. Går det dåligt kan vi skicka notan till skattebetalarna någon annanstans i stället för till dem som bor här.

Nej, jag tror inte på den konstruktionen. Jag tror att det kommer att skapa ineffektivitet, att det felaktigt skapar drivkrafter som vi inte ska medverka till. Det är också därför som jag har begärt att få företräda Sverige med uppfattningen att det inte får konstrueras på det sättet. Det är därför som vi inte har samma syn som man kanske har i södra Europa, där den uppenbara drivkraften är precis just denna, att kunna direktrekapitalisera sig utanför till exempel Spanien, därför att där finns resurser som möjligen saknas i Spanien.

Hur man utformar detta kommer sedan att påverka om euron och Europa går i rätt riktning eller i fel riktning. För mig är detta ett levande samarbete. Jag tror på det därför att det har så stor potential att göra nytta, och jag förstår inte riktigt hur alternativen ser ut. Men jag har aldrig sagt att det inte skulle kunna bli fel eller att vi har en verklig debatt om att göra rätt eller fel. Det skiljer sig för övrigt inte från hur den svenska, inhemska debatten ser ut.

Men återigen, det vore intressant att höra vad Jonas Sjöstedts slutsats är, för det är väldigt många ord av solidaritet, socialisering och sådant som jag tror mer ligger nära hans tankevärld som används som argument för det som nu konstrueras.

Anf. 103 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag ska gärna ha en längre EU-debatt med statsministern vid tillfälle, kanske inte vid just det här tillfället.

Men jag tackar för svaret. Jag tycker att det är ett bra svar. Jag menar att det är helt orimligt att skattebetalarna nu i klump ska stå för bankernas misstag via ESM. Därför är det väldigt klargörande att statsministern säger att han är motståndare till den här konstruktionen, som egentligen är hela syftet med bankunionen. Det ska man veta.

Rimligen borde det också påverka statsministerns syn på ett framtida euromedlemskap. Jag kan inte tolka svaret på något annat sätt än att euron nu utvecklas åt fel håll och att ett svenskt euromedlemskap därmed är ännu mer avlägset. Det tycker jag är alldeles utmärkt naturligtvis.

Det pågår en annan intressant diskussion som jag tror också kommer att påverka svensk EU-debatt. Den pågår i Storbritannien, som bekant. Det är sannolikt att vi kommer att få en folkomröstning i Storbritannien om några år. Möjligen kan Storbritannien välja att lämna EU som det ser ut i dag. Anser statsministern att det på något sätt skulle påverka oss och vår ställning i Europeiska unionen i framtiden om det skulle bli verklighet?

Anf. 104 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det förs mycket omfattande diskussioner i Storbritannien, och det sker en genomlysning, som de kallar det, av det brittiska EU-medlemskapet. Medlemskapet ska återredovisas både till sina förtjänster och till sina tillkortakommanden. Sedan är avsikten att genomlysningen ska leda till en diskussion om huruvida man i några delar ska ändra sin relation. Det är en brittisk diskussion, men vi kan absolut se att den rör sig i en riktning som möjligen landar i någon form av folkomröstning.

Vi har all anledning att tycka att Europeiska unionen ska ha kvar Storbritannien som medlem. Vi som tror på att det är ett sätt att binda ihop Europa i ett fredligt samarbete bör rimligen tycka att också Europas större ekonomier därför ska ingå. Det gäller dessutom stora delar av Europas befolkning.

Vi får följa den brittiska diskussionen, men det har varit angeläget för mig att visa att jag har samarbetat bra med holländska, tyska och brittiska deltagare på de senaste mötena i Europeiska rådet och att vi inte ska acceptera ett synsätt att Storbritannien ska vara någon sorts isolerad en-

sam part – och sedan står alla övriga på den andra sidan. Det är inte en korrekt beskrivning.

Prot. 2012/13:46
18 december

Vi har använt ett ord för att beskriva vår svenska bankhantering. Jag vill hålla fast vid att det visst går att konstruera detta på ett riktigt sätt som jag tror ger större trovärdighet. Man kan ha en gränsöverskridande banktillsyn men ändå lägga kvar mycket av ansvarstagandet för bankfallisse-mang nationellt. Det är vad vi har försökt att fånga med ordet back-stop, det vill säga att man nationellt tar tydligt ägaransvar och att man också har en ordning där man antingen via bankavgifter skapar fonder för att täcka förluster i ett nationellt banksystem eller har en ordning för att till och med överta ägande av banker. Ansvaret ska landa nationellt.

Jag vill understryka att sist och slutligen är det inte bara en fråga om en påse pengar. Backstop handlar om en konstruktion för att ta ett nationellt ansvar för bankfallisse-mang utan att det ska spilla över på andra länder. Vi har gjort detta, vi har erfarenheten och vi kommer att hävda att det är så man ska göra på europeisk grund. Det kan rymmas inom utformningen av denna bankunion.

Anf. 105 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

En överenskommelse om en gemensam tillsynsmekanism, den första delen av en möjlig bankunion, har nu nåtts. I rådsslutsatserna uppmanas medlemsstaterna att före juni 2013 enas om förslag till direktiv till de två andra beståndsdelarna av bankunionen, nämligen ett gemensamt insättningsgarantisystem och en gemensam återhämtnings- och rekonstruktionsmekanism för banker.

Anser statsministern att den föreslagna tidsplanen för de båda andra beståndsdelarna är rimlig?

Anf. 106 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! En återkommande svensk synpunkt har varit att det är viktigt att det blir rätt snarare än att det går fort. Vi kan väl notera en glidning som i realiteten nu sker. Det talades först om att inrätta allt detta vid årsskiftet, till och med ett övertagande av tillsynsansvaret för 6 000 banker nämndes här några veckor tillbaka. Nu talas det om ett införande den 1 mars nästa år och rimligen ett införande under hela nästa år.

Det jobbas redan med hur man ska hantera en insättningsgaranti på en möjlig europeisk nivå. Det är min övertygelse att denna när den väl arbetas igenom kommer att visa sig vara mer komplicerad och ta längre tid än vad man har förutsatt. Vi kommer att hävda samma uppfattning. Systemet måste vara färdigt så att det går att svara på alla frågor innan vi slutligt kan bedöma hur det ska bli.

Frågan om en insättningsgaranti är ingen dum idé. Vi vet av gedigen erfarenhet att om människor börjar misstro sina banker vill de hämta ut sina pengar. Om alla hämtar ut sina pengar kollapsar banksystemet. Alltså finns en god idé i att garantera småsparares pengar genom att säga att oavsett vad som händer kommer vi att säkra dina pengar upp till en viss nivå.

Nu är det så att denna goda idé har hanterats lite olika i olika europeiska länder. En del lovar detta rakt ut, andra, likt Sverige, har fonderat pengar som vi har tagit ut i avgifter och som finns i en särskild fond för att täcka dessa eventuella underskott. Då vill vi åtminstone ha svar på om vi som redan har fonderat pengarna ska skeppa in dem i en gemensam

insättningsgaranti för att täcka upp i länder där man inte ens har gjort motsvarande insats.

Återigen: I detaljerna sitter hur vi ska värdera detta. Det finns en omfattande vilja till att komma in i länder som har större ekonomiska resurser, som har mer utrymme att finansiera underskott, än vad som gäller i andra delar av Europa. Här finns stora svenska intressen att tillvarata. Det är med det för ögonen vi kommer att fortsätta att förhandla också om de kommande delarna.

Anf. 107 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Tack, statsministern, för svaret!

Min andra fråga handlar om den humanitära katastrofen i Syrien.

Syriens civila befolkning lider svårt. Många saknar tillgång till mat och vatten. Situationen för syriska internflyktingar och flyktingar i angränsande länder, till exempel Turkiet och Grekland, är mycket svår. Häromveckan uppmanade FN fler länder att ta sitt ansvar för att förbättra livssituationen för syriska flyktingar och bidra med humanitärt stöd.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsministern hur Europeiska unionen kommer att verka för att fler medlemsstater tar ett ökat ansvar för att förbättra situationen för syrier på flykt.

Anf. 108 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Detta är en återrapportering från Europeiska rådet. I den delen vi behandlade Syrien var det inte en så fullödig diskussion att den tog in alla aspekter, till exempel hur vi ska se på flyktingströmmar från Syrien. Då hade vi behövt föra en diskussion om att det ser högst olika ut hur länder tar ansvar. Sverige är ett av de länder till vilket flest kommer som nu flyr från situationen i Syrien av skäl som är kända, bland annat att här finns sedan länge många människor med bakgrund från Syrien.

Det som är frustrerande är att se de stora civila förlusterna, att se hur ett land fullkomligt förstörs, imploderar, av ett inbördeskrig som båda parter tror sig militärt kunna vinna. Världssamfundet saknar kraft att agera, vilket beror på att världssamfundet i säkerhetsrådet är delat. Här har inte hittats en samsyn.

Europeiska unionen understryker att här finns försök till att samla oppositionen. Det finns svenska rötter och kopplingar. Vi är också tydliga i vår avsikt att al-Assad-regimen har förbrukat sin legitimitet. Han måste lämna sin post. Regimen måste ersättas av en ny demokratisk regim som också respekterar mänskliga rättigheter och minoriteters ställning. Vi vet vad vi vill. Problemet är att hitta den gemensamma samlande kraften för att åstadkomma detta. Vi kan konstatera att det tas stort ansvar av kringliggande länder utanför Europeiska unionen och av många europeiska länder för att försöka bistå, men det är i dag svårt att komma in med humanitära insatser. Det är ett fullskaligt krig som pågår, och det finns ingen större respekt för den typ av humanitära aspekter som vi som tittar på detta utifrån tycker är viktiga att hörsamma och respektera.

Anf. 109 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporteringen!

Vid statsministerns besök i EU-nämnden förra veckan inför toppmötet ställdes det frågor om den gemensamma säkerhets- och försvarspoliti-

ken. Förslagen till slutsatser i rådet innehöll enligt vår mening långtgående skrivningar om att förstärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken genom ett gemensamt utnyttjande av förmågor och att medlemsstaterna skulle vara beredda att tillhandahålla mer av militär kapacitet.

Statsministern var då i sitt svar till EU-nämnden tydlig med att han inte krävde något mandat från Sveriges riksdag och att han inte förväntade sig någon diskussion under rådets möte.

Nu återkommer samma skrivningar i slutsatserna från Europeiska rådet. Medlemsstaterna ska vara beredda att tillhandahålla kapacitet, förstärka EU:s förmåga till insatser över hela spektrumet i krishanteringssituationen, vilket torde betyda även väpnad strid, och överväga samarbete i de nationella försvarsplaneringarna. Den höga representanten uppmanas återkomma till rådet i december 2013 och rapportera om initiativ i frågan.

Herr talman! Statsministern har sagt att någon diskussion i dessa frågor inte fördes under mötet och att man ska återkomma 2013 med en substansdiskussion. Men, herr talman, jag tycker att förslagen ändå är långtgående. Det betyder mer av överstatlighet och militärt försvarssamarbete som gränsar till militär allians.

Ett år går fort. Processen startar nu. Det skulle vara bra om statsministern ville kommentera vad som blir Sveriges ståndpunkt i processen.

Anf. 110 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Egentligen har frågeställaren delvis vägt in hur jag har resonerat. Jag bad inte om något mandat för att binda Sverige vid någon ting. Det finns absolut ord och sätt att skissera möjliga framtida diskussioner, som alltså ska komma om ett år, som kommer att väcka en del frågor. Men vi har de facto inte tagit ställning. Flera länder underströk detta, att det här inte är ett möte där vi tar ställning. Det här är känsliga gränsdragningsfrågor i många länder.

Däremot är vi numer i en säkerhetspolitisk värld där flera, likt Sverige, resonerar i säkerhetstermer av att vi agerar tillsammans med andra för att skapa säkerhet. Vi har väl alla nu övergett idén att man helt isolerat bara ansvarar för sig själv och inte ser någon annans problem eller inte tänker sig att någon annan kan komma till ens egen hjälp.

I den nya världen, att tänka att vi kan göra saker gemensamt, kommer det naturligtvis propåer om hur man ska använda materiel och hur man ska få till effektiva insatser av olika slag. Jag vill understryka att det inte bara handlar om EU, utan det handlar också om nordiskt samarbete och bilateralt samarbete mellan enskilda länder. Den yttersta symbolen för detta tycker jag är det samarbete i Afghanistan, i Mazar-e Sharif, där en svensk-finsk kontingent har upprätthållit vår insats inom ISAF.

Mitt svar i dag är att vi inte har gått längre än så. Det kommer säkert att väcka en hel del frågor, och vi kommer att ha anledning att nagelfara detta utifrån vår svenska säkerhetspolitiska doktrin och, som alltid, vårt behov att förankra det i Sveriges riksdag innan vi eventuellt gör några förskjutningar.

Som sagt: Ett år kommer att gå fort, och den här diskussionen kommer vid ungefär denna tid nästa år.

Anf. 111 KARL SIGFRID (M):

Herr talman och statsministern! Ett centralt inslag i det som diskuteras på toppmötet var den så kallade bankakuten, en fond som är finansierad av kreditinstitut och som ska användas för att rädda banker i nöd. Det innebär i bästa fall att skattebetalare runt om i Europa i mindre utsträckning får stå för kostnaderna när banker tar alltför stora risker. Det är naturligtvis positivt. Fel konstruerad är inte bankakuten ett verktyg för att tvinga enskilda banker att ta ansvar för sin egen verksamhet, utan tvärtom blir den ett verktyg som innebär att ansvarsfulla banker får finansiera mindre ansvarsfulla banker när de gör förluster.

Att byta ut skattebetalarna som garant mot bankkollektivet som garant förändrar knappast bankernas beteende, utan vad som behövs är ett större ansvarstagande från ägarnas sida för vad den egna banken gör. Det kan man uppnå till exempel genom högre kapitaltäckningskrav. Ju mer pengar du riskerar att förlora, desto försiktigare har du en tendens att bli.

Jag undrar: Vilket gehör har Sverige fått för linjen att man lägger ett större ansvar på bankägarna för vad de själva gör?

Anf. 112 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag vill instämma i detta resonemang. Det är så vi har försökt resonera. Man måste i större utsträckning ställa krav på den enskilda banken att täcka sina egna risker och sina egna förluster. Ett sätt, som frågeställaren påpekar, är att höja kapitaltäckningskraven. Hur mycket eget kapital, ställt i relation till risker som den enskilda banken är exponerad för, ska man de facto ha?

Sverige kräver i dessa förhandlingar att vi ska kunna ha till och med högre krav i Sverige än vad som finns i andra länder. Har det funnits gehör för detta? Det vore fel att hävda att vi har fått väldigt varmt stöd för detta. Här finns en uppfattning att man borde ha samma regelverk i hela Europa. Då har vi sagt att vi inte har samma typ av banksystem.

Många av mina kolleger påpekar att de ofta har ett dotterbolagsbanksystem. Dotterbolag till banker som i grunden har sina huvudkontor i andra länder utgör banksystem. Titta i Baltikum till exempel! De kallar sitt banksystem det svenska banksystemet, mer eller mindre rätt.

Sverige är avvikande i det att vi har en så stor egen banksektor. Vår finansiella sektor är stor också som andel av bnp. Därför har vi sagt att vi måste ha mer motståndskraft och högre kapitaltäckningskrav. Vår uppfattning är att vi nu är på väg att få igenom detta, men sista ordet är sannoligen inte sagt.

Detta har varit en riktig förhandling, där vi har argumenterat just på det sätt som frågeställaren påpekar.

Till det vill jag lägga bankavgifterna, som vi också har lagt på svenska banker, som utöver kapitaltäckningskraven lägger pengar i en fond för att därtill ytterligare kunna förstärka förmågan att täcka egna förluster. Det är det jag menar med bank backstop. Vi vill därtill ytterligare kunna understryka i förhandlingsmakt mot banker och avkräva ägare ansvar innan vi går till någonting utanför banken och säga: Vi tänker ta er sista aktie ifrån er innan vi låter förluster eller något annat täckas utanför banken i sig själv.

Jag är förvånad att andra inte följer Sverige i det exemplet. Jag tror att många av väljarna runt om i Europa tycker att det är en bättre ordning.

Men då måste man också se till att skapa regelsystemen som möjliggör det. Det har vi gjort i Sverige. Det skulle vi behöva göra i hela Europa.

Anf. 113 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag skulle gärna vilja fråga statsministern lite mer noga vad hans inställning är till de fortsatta förhandlingarna och ansträngningarna att skapa en bankunion.

När Anders Borg åkte ned var han väldigt tydlig till medierna, också i Sverige, att Sverige inte ska bli medlem i bankunionen under överskådlig tid. Det var två frågor som var uppe. Det ena var EBA och röstreglerna där, och det löste sig på ett för Sverige acceptabelt sätt. Det andra var förslaget om fördragsändring, som de andra länderna inte ville gå med på, som rörde samarbetet med ECB för icke-euroländer.

Då kan man säga att i den situationen, när det utfallet var klart, kunde Sverige ha intagit två attityder. Den ena attityden hade kunnat vara att säga: Ja, vi förhandlar vidare. Vi tycker att det här är viktigt. Vi avvaktar utfallet av de fortsatta förhandlingarna om bankunion. Det är två delar kvar, och vad som kommer ut av detta får avgöra om vi ska bli medlemmar i bankunionen eller inte. Det är den linjen som Danmark, Polen och andra länder går på. De har varit skeptiska till att börja med men säger att de vill avvakta.

Den andra attityden var den som Anders Borg intog. Han sade: Nej, Sverige ska inte vara med i den här bankunionen.

Jag tycker att det var olyckligt, för det gör att Sverige framstår som ett slags outsider.

Det är också lite förbryllande när statsministern nu, på ett helt korrekt sätt, beskriver att det finns stora fördelar för Sverige att vara med i bankunionen, att den fungerar. Å ena sidan är man väldigt bestämd på att vi absolut inte ska vara med, och å andra sidan förklarar man att det är ganska bra om det fungerar.

Vad är Sveriges position beträffande fortsättningen i Bryssel? Hade det inte varit klokare att vara något mer försiktig med orden på ett tidigare stadium?

Anf. 114 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag och finansminister Anders Borg har varit väldigt överens, och har förankrat det i EU-nämnden, om utgångspunkterna för hur Sverige ska se på en eventuell medverkan i en kommande bankunion. Vi har ställt upp tre kriterier.

Vi tycker inte att svenska skattebetalare och svenska banker ska täcka risker och förluster i andra länders banksystem. I den frågan har vi i realiteten inte svaren, för det ligger länkat till hur man slutgiltigt utformar insättningsgaranti och avvecklingskonstruktion. Det kommer 2013 och får bedömas därefter.

Det andra är att vi har sagt att vi vill ha möjlighet att ha högre kapitaltäckningskrav, som svar på den tidigare frågan, när det gäller det svenska banksystemet givet att den svenska finansiella industrin är större än vad som gäller för andra länder. Där tror vi oss ha fått gehör för detta. Men det ska samtidigt understrykas att den överenskommelse som slöts mellan finansministrarna måste förankras i Europaparlamentet. Det är väl

känt att Europaparlamentet också har uppfattningen att sådana här konstruktioner som möjliggör nationella avvikelser bör tas bort.

Vi har alltså ännu inte ett färdigt medbestämmande och utfall på den nattliga överenskommelse som finansministrarna i Ekofin slöt. Därför vill jag inte slutgiltigt värdera om den här punkten är fullt på plats, men jag hoppas det.

Det tredje är inflytandefrågan. Jag tror att jag valde att kommentera det så här: Det här var så bra som det var möjligt givet nuvarande fördrag. EBA-frågan, med konstruktionen med dubbel enkel majoritet – jag önskar att man kunde beskriva detta med enklare ord, men det är komplicerade frågor – finns nu på plats. Sverige kan ha ett inflytande via EBA, som handlar om alla EU:s 27. Men inflytandefrågan är inte slutgiltigt löst inom ramen för hur banktillsynen ska fungera också för länder som inte har euron som valuta. Det kommer nog i framtiden att leda till diskussioner om fördragsändringar.

Jag tror att Anders Borg helt enkelt summerade att vi givet detta inte kan gå med nu. Han gjorde möjligen bedömningen att det kommer att ta ett tag. Om det gläder Carl B Hamilton kan jag säga att hela min avsikt är att fortsätta arbeta med detta mycket konstruktivt, i syfte att nå bästa möjliga resultatet. Men jag delar uppfattningen att det kommer att ta ett tag, för det är rätt komplicerade frågor kvar.

Det var bra, det som nu skedde på finansministrarnas möte. Väsentliga steg togs. Men det är mycket kvar innan jag tror att vi kan samla Sveriges riksdag till den majoritet som krävs för att kunna konstatera: Ja, nu har vi fått alla de svar vi vill ha och går med. Det får vi helt enkelt återkomma till.

Anf. 115 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Tack, statsministern, återrapporteringen! Jag instämmer i berömmet för regeringens insatser i de här viktiga förhandlingarna.

Vad som däremot bekymrar mig en smula är att det aldrig riktigt verkar finnas tid och kraft för att adressera de grundläggande orsaker som ligger bakom de problem som vi nu måste hantera.

Det är väl att viktiga frågor, som tjänstedirektivet och de båda inre marknadsakterna, ska prioriteras tidigt 2013. Men det finns också en yttre marknad. Friare rörlighet över gränser för både handel och människor kan bli en vitamininjektion för den europeiska tillväxten. Demografiutvecklingen i vår del av världen är oroande. Vi blir allt äldre och friskare, vilket naturligtvis är mycket bra, men samtidigt ställer det krav på våra samhällen. Allt färre i arbetsför ålder ska försörja allt fler.

Finns det, om man frågar statsministern, någon möjlighet att dessa frågor kommer att föras högre upp på rådets agenda, så att vi kan ha en långsiktig strategi för hållbar tillväxt?

Anf. 116 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det finns absolut den typen av diskussioner som utgår från att ett åldrande Europa med svagt barnafödande, framför allt i delar av Europa, måste mötas av att man gör sig mer attraktiv för inkommande arbetskraft.

Sverige är ett exempel på detta, med kanske OECD:s mest öppna och liberala regler för arbetskraftsinvandring. Här finns som bekant lite olika uppfattningar kring hur den typen av regler ska se ut.

Vi tycker också att det kopplar till en frihandelsstrategi. I grunden är EU en inre marknad, det vill säga tanken är att det ska vara fri rörlighet för handeln. Trots att detta har lovats sedan 50-talet vittnar nu många om att det i realiteten inte fungerar på det sättet. Det kan vi känna frustration över.

Men det är väl så viktigt att försöka ha samma typ av öppna handel med andra delar av världen. Det finns absolut ett stöd – nu när den så kallade Doharundan, ambitionen att få en global, heltäckande frihandelsöverenskommelse, inte går att få i mål – för att i stället växla över till en regional strategi.

Vi försöker sluta bilaterala avtal med viktiga handelspartner. Vi har gjort så med Sydkorea. Vi försöker nu göra det med Japan. Vi skulle behöva göra det med Indien, USA, de växande delarna av världsekonomin. I grunden skriver man in i de avtalen det som öppnar för större rörlighet och friare och öppnare handel.

Jag tycker absolut att det är viktiga delar av sådant som EU borde prata mer om och som vi för det mesta kan enas om att vi ska vara drivande kring, även om jag också ska säga det uppenbara: Alla länder tycker inte likadant när det gäller synen på frihandel. Det tror jag är väl bekant.

Överläggningen var härmed avslutad.

Energi

9 § (forts. från 7 §) **Energi** (forts. NU3)

Anf. 117 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! Många gånger förr har vi stått i denna kammare och debatterat och ibland småkivats om energipolitiken. Det är föga nytt i debatten i dag heller. Ni vet ju så väl vad jag normalt brukar säga och vad Folkpartiet tycker att jag kanske inte behöver upprepa allt i dag också. Jag tillåter mig att fundera lite fritt i stället och titta såväl tillbaka i historien som framåt.

Vad är egentligen energi? Ja, herr talman, jag vill inleda med följande citat: ”Och Gud sade: ’Varde ljus’; och det vart ljus. Och Gud såg att ljuset var gott.”

Ja, längre tillbaka än så här kommer man inte om man vill använda sig av mer samtida underlag. Oavsett om man tror på Bibelns ord eller inte är det en fin historia om att vi människor behöver ljuset, värmen och tryggheten. Utan detta blir det kallt och mörkt.

Man får förmoda att det var solen Gud tänkte när han talade om ljuset. Vår sol är ungefär 4,5 miljarder år gammal, och det är en naturlig fusionsreaktor där en förbränning av väte till helium ger ljus och värme, ja, faktiskt allt liv på jorden. Nästan varje grundämne vi känner till är faktiskt skapat ur en process av fusion och transmutation. Utan fusion stannar alltså Sverige, ja, hela världen.

Fusionskraft i stället för fissionskraft i våra egna kärnkraftverk är i utvecklingsstadiet, men försök vid världens största fusionsreaktor, JET i

Oxford, ger lovande resultat. Den nya, stora forskningsanläggningen ITER är under byggnation i Frankrike. Fördelarna med fusionskraft, herr talman, är många, men främst den ringa mängden avfall, nästan inget alls, och att risken för olyckor är i stort sett noll. Processen ger inte heller upphov till något radioaktivt avfall annat än i nästan obefintliga mängder och dessutom mycket kortlivat.

Herr talman! I stjärnorna sker även en annan naturlig process: transmutation, den naturliga transmutationen. Artificiell transmutation används här på jorden för att ta fram radioaktiva isotoper och för direkt neutronbestrålning för medicinska ändamål, till exempel att bekämpa cancerangrepp.

Ett forskningsprojekt om transmutation finns på hemmaplan med svenska forskare. Det handlar om den fjärde generationens kärnkraftverk. Det så kallade Geniusprojektet, ett samarbete mellan Chalmers, Uppsala universitet och KTH, är enligt min mening en intressant och klok satsning som kan ge Sverige den säkraste och mest resurssnåla kärnkraften i världen. I Generation 4 kommer bränslet att räcka 100 gånger längre än i dag, avfallet kortas med en faktor 100, och de gamla soporna, det vill säga avfallet i dag, blir i stället nytt bränsle. Herr talman! Forskning är onekligen otroligt spännande!

En annan väldigt spännande teknik rör saltkraften. Här utnyttjar man fenomenet osmos. Det innebär att då salt och sött vatten skiljs åt av ett membran, kommer det söta vattnet att dras genom membranet över till saltvattensidan. Därmed uppstår ett tryck på saltvattensidan som kan användas för att driva en turbin.

Saltkraften är en förnybar, miljövänlig energikälla och skulle kunna byggas överallt där man har både salt och sött vatten, det vill säga i de flesta större befolkningscentrum. Produktionen kan ske oberoende av om det blåser eller ej och har stor potential. I Sverige skulle saltkraften vara lämpligast på västkusten, eftersom havsvattnet där är saltare än här på östkusten.

Det ytvatten med relativt låg salthalt som rinner ut från Östersjön i Kattegatt är den största potentiella saltkraftsresursen i Norden. Detta befinner sig för närvarande på provstadiet av Statkraft i Norge, men goda resultat finns, och man beräknar att vara i mindre kommersiell drift 2015, om bara tre år.

Men, herr talman, vattnet är ju mer än bara salt. Det rör sig också. Vågornas energitäthet är ungefär tio gånger högre än vindens och hundra gånger högre än det ursprungliga solljusets. En annan fördel med vågkraften är att den inte syns eller förstör landskapet. Den stör inte de närboende och använder sig inte av något miljöfarligt ämne. Vågkraften som vi känner den mest är de bojar som finns utanför Lysekil, där företaget Seabased nu har en stor provanläggning med lovande resultat.

Minesto är ett Göteborgsföretag som går i spetsen för att utvinna vattenkraft ur tidvatten och havsströmmar. Dessa havets motorvägar är enorma energidepåer av kraft som hitintills varit obrukade som energikällor. Väldigt kortfattat kan man säga att kalla djuphavsströmmar med hög salthalt rör sig åt öster och ytliga havsströmmar med lägre salthalt åt väster. Skillnaden mellan ebb och flod är som störst i Irländska sjön och utmed USA:s östkust. Just nu har Minesto ett stort försöksprojekt i gång utanför Nordirlands kust med stöd från bland annat Sverige och Storbri-

tannien med sina undervattensdrakar. En lovande försöksverksamhet gör att vågkraft, tidvatten och strömmar kan bli riktigt intressant i framtiden.

Herr talman! Det finns så klart också intressanta saker ovan jord. Jag började med att tala om solen och dess livgivande effekt på hela jordklotet. Fotosyntesen är en av de mer ursprungliga krafterna vi känner till. Den omvandlar solljus till kemisk energi, det vill säga koldioxid, syre och upplagrad energi och senare i processen också kolhydrater. Upptäckten och definitionen av fotosyntesen belönades med Nobelpriset 1961.

Arbetet med artificiell fotosyntes handlar om att bygga små bioreaktorer med levande bakterier som producerar vätgas och att skapa helt konstgjorda molekyler som gör jobbet ännu bättre. Att på det här sättet tillvarata solens energi i en minireaktor är väldigt spännande och har gett ett nytt Nobelpris i kemi för två år sedan, 2010. I den artificiella fotosyntesen är koldioxid en tillgång, eftersom detta ämne och vatten blir till kolhydrater. Kolhydrater är både mat och bränsle, och här skulle man få dem rena och i riklig mängd. Att på detta sätt tämja fotosyntesen vore värt minst ett Nobelpris till.

Herr talman! Jag har gjort ett försök att visa på olika typer av energiforskning där förhoppningarna är stora och potentialen naturligtvis enorm, för produktion av el och energi är avgörande för vårt moderna välfärdssamhälle. Utan god tillgång till el och annan energi skulle det svenska samhället stå sig slätt. Man skulle kunna säga att elektriciteten är mänsklighetens bästa vän.

Jag, Folkpartiet och Alliansen är teknikoptimister, och vi arbetar hårt varje dag för att stärka forskning och utveckling på energiområdet och inom många olika discipliner.

Elektriciteten har byggt Sveriges välstånd. Steg för steg sker detta också runt om i världen. Sverige hade inte varit detsamma om inte tillgången till elektricitet hade varit så god. Många framhåller också basindustrins betydelse och behov av elektricitet, och jag vill göra detsamma, för industrins roll, de välståndsbildande krafterna, behöver belysas om och om igen. Vi behöver se till att tillgången till elektricitet inte äventyras, samtidigt som vi minskar de negativa effekterna av energiproduktion.

Herr talman! Klimathotet är vår generations största globala utmaning. Detta måste vi ha i åtanke när vi utformar vår energipolitik, inte minst när det gäller energiproduktionen. Vår energimix ska vara koldioxidfri, säker, effektiv och så billig som möjligt. Vår stora basproduktion av vatten- och kärnkraft uppfyller samtliga dessa krav. Det kompletterar vi med bioenergi och annan förnybar kraftproduktion, och vi forskar för framtiden.

Energiforskningen når all time high med Alliansregeringen med 1,3 miljarder per år fram till 2016 och därefter permanent 1,4 miljarder per år. Det här ger kraft för framtiden.

Vi i Folkpartiet vill satsa på kärnkraft. Om ett antal år kommer stora delar av den svenska kärnkraften att stängas av åldersskäl. Om vi vill skapa förutsättningar för vår elintensiva basindustri att fortsätta utvecklas och konkurrera på den internationella marknaden behövs hållbara spelregler för utbyggnaden av ny elproduktion.

Allianspartiernas historiska energiöverenskommelse har lagt grunden för en sådan långsiktighet. Tankeförbudslagen är borttagen, och vi har

gjort det möjligt för det nödvändiga generationsskiftet av svensk kärnkraft. Vi tillåter byggandet av nya reaktorer för att ersätta de gamla. Vi värnar därmed jobb och trygghet i Sverige.

Att Miljöpartiet har som affärsidé att vara emot är ingen överraskning, men det har varit oklart ganska länge var Socialdemokraterna står i frågan. Löfven har svävat och svävat på målet – jo, nja, va?

Med stort intresse, herr talman, tog jag därför del av Socialdemokraternas ekonomiska talesperson Magdalena Anderssons lördagsintervju i *Ekot* för någon helg sedan. Hon fick där svara på frågor om bland annat energipolitiken. Hon svarade där att det nu borttagna förbudet att bygga ny kärnkraft ska återinföras. Det är en stor liten nyhet. Socialdemokraterna har nu positionerat sig som kärnkraftsmotståndare och riskerar därmed hela det svenska välfärdssamhället på sikt. Vet den svenska basindustrin om detta, fackföreningarna, kommunalråden som har stora industrier på sina orter?

Det är bra att svenska folket nu får klarhet i frågan om de höga elpriserna. Med socialdemokraterna blir de ännu högre – ja, skyhöga. Kärnkraften står i dag för ca 45 procent av elproduktionen, och tillsammans med vattenkraften är den en avgörande tillgång och framgångsfaktor för Sverige. Detta vill nu Socialdemokraterna långsamt förstöra.

Herr talman! Valet 2014 lär bli ett val där svenska folket kan säga sitt om den politiken. Det gick en svensk film på bio för ett tag sedan. *Fyra år till*, heter den. Jag tror att det är dags att se den igen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Borian Åberg (M).

Anf. 118 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta replik, men när Eva Flyborg började tala om behovet av att ersätta vår befintliga kärnkraft med nya reaktorer blev jag lite fundersam över hur tidsplanen ser ut enligt Folkpartiet. När anser du att de kärnkraftverk som är i drift i dag ska ersättas? Det är ganska intressant.

Det var också intressant att lyssna till exposén över den forskning som pågår runt om i världen. Jag lyfte extra mycket på ögonbrynen, för jag kunde höra en nyansskillnad när Eva Flyborg började tala om fjärde generationens kärnkraft, att här var nog forskningen någonting på spåret. Bland annat skulle avfallsmängden reduceras ganska rejält. Om det i stället för 100 000 år handlar om 500 år med radioaktivt avfall tycker jag att 500 år är en väldigt lång tid, framför allt med beaktande av att vi inte har en säker avfallshantering i dag. Men detta kanske Eva Flyborg kan kommentera lite grann.

Senast i maj månad var Citigroup, den stora finansgruppen i England, ute och gjorde en bedömning av kärnkraftsplanerna i England. Man sade: Oj, det här kommer att bli väldigt dyrt, så pass dyrt att det inte går att genomföra utan stora statliga subventioner. Är det också med i beräkningen när Eva Flyborg och Folkpartiet talar om utvecklingen av den svenska kärnkraften? Kostnadsmissigt kommer det ju att hamna på ungefär samma nivåer. Är det med hjälp av stora statliga subventioner?

Anf. 119 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Nej, det är inte med några som helst statliga subventioner, som Kent Persson mycket väl vet. Det har vi enats om bland annat i den här kammaren. Vi har också i tidigare debatter klargjort att den svenska kärnkraften inte får några subventioner över huvud taget. Och det är inte heller aktuellt för framtiden.

När det gäller andra länder och byggnation av kärnkraft ska jag bara be att få påminna Kent Persson och kammaren om att det byggs 62 reaktorer runt om i världen just nu. Allt tal om att kärnkraften skulle ha gjort halt, avstannat eller vara på nedåtgående är alltså helt fel. Man skulle kunna beteckna det som att kärnkraften går en ny ljus framtid till mötes. Det går en vind av kärnkraftsinvesteringar över hela världen.

Händelserna efter en naturkatastrof som den i Japan i Fukushima får alla, inklusive EU och alla andra stater, att tänka till om man har gjort allt man kan, om man kan göra någonting mer. Det är fullständigt naturligt, och det vore konstigt om man inte gjorde det.

Däremot finns det en stabil opinion när det gäller kärnkraften i Sverige som är fortsatt bra. Sedan har vi SOM-undersökningen – jag tror att det var Miljöpartiet som nämnde den i sitt anförande – som jämfört nya frågor med gamla frågor, vilket ger ett helt missvisande resultat. Det kan vi gärna ta en enskild debatt om.

Det är en stabil opinion för kärnkraft i Sverige. 62 reaktorer byggs just nu runt om i världen. Man sänker kostnaderna hela tiden. Exemplet Finland är inte längre relevant, eftersom det är en helt ny teknik som grundar sig på andra premisser än de som vi ser i byggnationer i resten av världen där det sker på tid, utan statliga bidrag och med mycket gott resultat.

Kent Persson tog också upp den fjärde generationens kärnkraft. Ju snarare vi kan få den, desto bättre med tanke på säkerhet, effektivitet och modernitet.

Anf. 120 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Om den fjärde generationen säger forskarna att de inte har en susning om det kommer att vara ekonomiskt gångbart. Det vet Eva Flyborg likaväl som jag.

När det gäller byggnationerna är det ingen nybyggnation utan ersättning av nedlagda verk som sker runt om i världen. Det intressanta här är om de byggs med subventioner eller inte.

Hur ser Folkpartiet på byggande av kärnkraft i Iran och Nordkorea? Ser ni också det som något positivt? När kärnkraften utvecklades i USA på 30-talet sade en forskare: Kärnkraft och atomvapen hör ihop som siamesiska tvillingar. Det går inte att komma undan.

Inga statliga subventioner, sade Eva Flyborg. Det var tydligt och bra. Jag antar att det också gäller försäkringen om något skulle hända.

Vad gäller då försäkringsmässigt? Jo, ansvaret ligger på den som har drifttillståndet. I Sverige är det ordnat via dotterbolag. Moderbolaget klarar sig helt utan skadestånd. Det innebär att vid katastrofer i Sverige som överstiger ca 11 miljarder kronor får svenska folket stå för notan.

Det är faktiskt en subvention. Vi subventionerar säkerheten där drifttillståndsinnehavaren inte klarar av det. I och med det faller hela resone-

Anf. 121 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Oppositionen och Alliansen har lite olika uppfattningar här. Vi har konstaterat att den svenska kärnkraften inte på något sätt är subventionerad av det offentliga. Det har vi utrett och fattat beslut om i riksdagen. Det är alltså sakernas tillstånd.

Projekt Genius är väldigt intressant. Jag vill inte skjuta något forskningsprojekt i sank innan vi kan se resultatet av det. Jag kan inte uttala mig om när det kommer att bli verklighet, men det forskas och det finns goda resultat från detta.

Möjligtvis sällar sig Kent Persson till dem som menar att det inte byggs några nya kärnkraftverk i världen. Åtminstone riktar han stark kritik mot att antalet skulle vara 62. Det är inte mina egna siffror utan internationellt erkända siffror som avser både de helt nya kärnkraftverk som byggs i dag och de som har så omfattande moderniseringar och uppgraderingar att de i princip är nya även om skalet är detsamma som förr. I allt väsentligt är det alltså 62 nya kärnkraftverk som byggs runt om i världen.

Jag är inte säker på varför oppositionen hela tiden för fram kostnadsaspekten. Om kärnkraft är så dyrt, vilket det inte är, faller det på sin egen orimlighet att någon skulle vilja investera i det i Sverige. Det borde därför inte vara något bekymmer utan snarare bra ur oppositionens synvinkel om det var dyrt. Så är dock inte fallet, utan det byggs nu på ett helt annat sätt. Man kan också bygga fler kärnkraftverk samtidigt, vilket gör att kostnaden reduceras.

Jag är övertygad om att vi inom ett antal år ser kompletta ansökningar och får till stånd ett generationsskifte i svensk kärnkraft som kommer att vara bra för de svenska skattebetalarna, för miljön och för Sverige över huvud taget.

Anf. 122 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Klimatfrågan, att den moderna världens utsläpp, främst av koldioxid, leder till att jordens värms upp, har alltmer blivit accepterat som det stora miljöhotet.

FN:s stora klimatmöte i Köpenhamn 2009 slog efter många om och men fast det så kallade tvågradersmålet. Det anger att motåtgärder ska planeras så att jordens temperatur stiger med max två grader, vilket anses leda till hanterliga konsekvenser.

Många har ifrågasatt om de åtgärder som världens ledare har kunnat komma överens om räcker, och nu pekar en ansedd utredning från Världsbanken på att det snarare handlar om fyra grader än två.

Fyra grader innebär närmast oöverskådliga konsekvenser på jorden, med ökenliknande klimat i Sydeuropa, en snabb avsmältning av inlandsisar och en kraftig höjning av havsnivån med åtföljande översvämningar.

Verkligheten tränger sig på. Vad gör du? Vad gör jag? Vad gör världens ledande länder och deras regimer? Hur förhåller man sig till dessa tydliga tecken på att det håller på att gå riktigt snett med vårt globala klimat?

Energi

Vi får ofta kritik från oppositionspartierna att vi gör alldeles för lite från politiskt håll i Sverige när det gäller klimatfrågan och den förnybara energin. Även om jag tycker att det finns många goda förslag från andra partier kan jag inte hålla med om att regeringen skulle vara passiv när det gäller energipolitiken.

När Lena Ek nyligen deltog i klimatförhandlingarna i Doha fick hon mycket beröm från andra länders representanter för Sveriges och regeringens arbete med klimatet, energin och miljön. Ur global aspekt ligger vi i framkant, och det är viktigt att komma ihåg.

Med Alliansens klimat- och energiöverenskommelse formade vi en långsiktig energipolitik som förenar ökad ekologisk hållbarhet med ett minskat beroende av storskaliga energikällor som vattenkraft och kärnkraft – och detta med bättre konkurrenskraft. Vi har tydligt pekat ut att för Sverige är det viktigt att steg för steg bygga ut det förnybara.

Herr talman! År 2006 var andelen förnybar energi i Sverige 42,7 procent. Då hade Miljöpartiet varit stödparti åt Socialdemokraterna i åtta år. Fyra år senare, 2010, var andelen förnybar energi 47,9 procent. I dag är denna andel ännu närmare hälften.

Delar av vår energi kommer, liksom jag, från Norrland med dess fantastiska älvar och skogar. Vi har även utmärkta vindlägen i Sverige, och vi får också energi från jordens inre i form av bergvärme.

När vi använder el i Sverige kommer mer än varannan kilowattimme från förnybara energikällor. Sedan 2006 har el från vindkraften ökat sex gånger om. På samma tid har elproduktionen från biobränslen ökat med hela 50 procent. Dessutom är nästan hälften av Sveriges samlade energiproduktion förnybar. Vi är bäst i EU och bland de bästa i världen. Vi har en elproduktion som är i det närmaste fri från utsläpp av växthusgaser. Det måste väl ändå de flesta här inne och de som lyssnar och tittar tycka är en fantastisk utveckling.

Herr talman! En viktig del av energipolitiken är att stegvis minska vårt beroende av kärnkraft och storskalig vattenkraft. Kärnkraften står dock fortfarande för en stor del av den svenska energimixen. Då måste vi också kunna lita på att den kan leverera när behoven är som störst. Ni minns kanske när det var vansinnigt kallt för två år sedan och kärnkraften delvis stod still. Priserna höjdes, och allmänheten var allt annat än nöjd.

Regeringen har ingen politik för att vare sig bygga nya reaktorer eller för att stänga dem som redan finns. Regeringens politik går ut på att förse alla inblandade med de långsiktiga förutsättningar som krävs för att vår energi- och miljöpolitik ska nå sina mål. Vi har hela tiden varit tydliga på den punkten.

Kärnkraften kommer inte att subventioneras, och reaktorerna kommer inte att bli fler. Skulle marknaden anse att det finns ekonomi i att byta ut en äldre reaktor mot en ny måste det ske på någon av de platser där de redan finns.

Herr talman! Energiöverenskommelsen har i grunden ändrat förutsättningarna för den svenska energipolitiken. Vi har gått från politisk centralplanering till hållbara spelregler där marknaden tar investeringsbesluten.

Med denna förändring ser vi vad som händer när marknadens aktörer fattar besluten. Då skjuter investeringarna i den förnybara energin i höjden.

I ett klimatsmart samhälle är det också viktigt att den producerade energin används så effektivt som möjligt, och då är energieffektivisering viktigt. Ökad energieffektivitet behövs, och det är nödvändigt för att nå klimat- och miljömålen. Dessutom kommer den ökade energieffektiviteten att betala sig i reda pengar, inte minst på sikt.

Den svenska industrin är elberoende, men har samtidigt en hög energieffektivitet. Från politiken har vi bidragit till utvecklingen genom till exempel PFE, programmet för energieffektivisering i industrin. Programmet innebär att industrin i utbyte mot energibesparingar har fått lägre energiskatt. Under den första programperioden har vi sparat nästan 1 ½ terawattimme el, vilket motsvarar elförbrukningen i ungefär 60 000 villor. Men nu har EU bestämt att PFE inte kan användas längre då det räknas som ett slags statsstöd och därför sätter marknaden ur spel.

Personligen tycker jag att det är fel då vi har sett och ser hur effektiv och framgångsrik satsningen har varit när det gäller energieffektivisering inom industrin. Däremot är jag övertygad om att regeringen inte kommer att lämna projektet därhän, utan den kommer att se över någon motsvarande möjlighet när man nu utarbetar en plan för EU:s energieffektiviseringsdirektiv.

Herr talman! För den enskilda elkonsumenten krävs dock andra metoder. En av Centerpartiets och Alliansens viktigaste prioriteringar är att stärka den enskilda kundens ställning på energimarknaden så att han eller hon kan bidra till en effektivare elanvändning. Regeringen har därför infört en reglering av elnätsavgifter och lagt fram ett förslag om timvis mätning av el och ett slopande av de dyrare tillsvidareavtalen på el. Och nu väntar vi på nettodebitering.

Herr talman! Nettodebitering är en viktig pusselbit för att få fart på utbyggnaden av förnybar el i Sverige. För att konsumenterna ska vilja använda all den nya teknik som nu växer fram måste det också gå att få en ekonomisk vinst av att leva klimatvänligt. Vad är då nettodebitering? Det betyder att alla som är små elproducenter – det kan vara privatpersoner, byalag etcetera – ska kunna kvitta den el som de själva producerar och matar ut på nätet mot den el som de köper från elbolaget och bara betala för mellanskillnaden. Detta har redan utretts i Sverige två gånger, men inte fullt ut. Senast utreddes det av Energimarknadsinspektionen, som kom fram till att skattefrågorna måste utredas vidare. I somras tog energiminister Anna-Karin Hatt på nytt tag i frågan och tillsatte en tredje utredning som ska vara klar till sommaren.

De tidigare utredningarna har bara varit inne och berört frågan. Om man ska sätta ett system i sjön som riktar sig till enskilda som investerar i en sol- eller vindanläggning måste man veta att det håller i förhållande till både skattelagstiftning och EU-rätt. Detta är en del i en komplicerad skattelagstiftning som vi ska ta oss igenom, men jag är övertygad om att vi kommer att få nettodebitering i Sverige.

Herr talman! Jag måste naturligtvis också beröra årets budget och satsningar även på kommande år när det gäller det förnybara. Regeringen satsar rejält på det förnybara nu. Jag kommer att nämna några av satsningarna som jag tycker är speciellt viktiga att lyfta fram.

Eva Flyborg nämnde alldeles nyss att regeringen gör en stor och permanent förstärkning på energiforskningen. Mellan 2013 och 2015 satsas årligen ungefär 1,3 miljarder kronor på energiforskning. Summan kommer sedan att öka till 1,4 miljarder och permanentas från och med 2016. Det betyder att alliansregeringen kommer att satsa närmare 14 miljarder kronor på energiforskning de kommande tio åren. Om man jämför det med vad Socialdemokraterna, med Miljöpartiet som stödparti, satsade på när det gäller energiforskning under sina senaste tio år i regeringen kan jag bara konstatera att den satsning som Centerpartiet och Alliansen nu gör är mer än dubbelt så stor.

Herr talman! Regeringen satsar ytterligare 280 miljoner kronor på att utveckla biogasen. För att kunna ställa om den svenska fordonsflottan så att den kan vara oberoende av fossila bränslen från 2030 behöver vi både behålla och utveckla de fungerande styrmedel som vi redan har, men vi måste också skapa nya. Biogasen är ett av de mest resurseffektiva och miljövänliga fordonsbränslen som vi har, och nu förlänger och förstärker vi den satsning som redan pågår och som syftar till att öka produktionen, förbättra distributionen och öka användningen av biogas. Tillsammans med de medel som redan finns innebär det 340 miljoner kronor för att utveckla och producera framtidens klimatsmarta biogas.

Vi fortsätter vår satsning på solen. Dessutom kommer vi att satsa på ett program för att utveckla energieffektiva byggnader.

Vi har en moralisk skyldighet till oss själva, vår omvärld och framtiden att bromsa upp den negativa utveckling som påverkar vår miljö. Att endast anpassa sig till förändringar är orealistiskt eftersom de kommer att bli för stora. De fattigaste på vår jord, och många djur, klarar inte ens de förändringar som vi ser i dag.

Det är vi som bor i den rikare delen av världen som först och främst måste ta vårt ansvar. Om inte vi kan ställa upp och minska våra utsläpp – hur ska då den fattigare delen av världen kunna göra det?

Därför är jag glad över att de flesta partier är överens om att det måste till kraftfulla förändringar inom energiområdet där det förnybara får en viktig roll. Sedan kan vi ha olika åsikter om hur mycket som ska satsas och på vad.

Vi i Sverige i dag kan alltså konstatera att vi har ett energisystem där nästan hälften av all vår energi är förnybar. Det är inte direkt något som bara har skett av sig självt eller bara genom någon liten slump. Vi är här därför att vi har arbetat väldigt hårt och väldigt länge för att nå just hit. Sverige är ett föregångsland när det gäller energifrågorna. Med våra kraftfulla satsningar på energiforskning är jag övertygad om att vi även kommer att kunna vara viktiga exportörer till andra länder som är i akut behov av mer hållbara lösningar.

I detta anförande instämde Anders Ahlgren och Erik A Eriksson (båda C).

Anf. 123 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Varje gång riksdagen har denna energipolitiska debatt brukar Helena Lindahl säga att Miljöpartiet har bedrivit stödpolitik till Socialdemokraterna i energipolitiken. Det är lika fel nu som varje gång.

Det är Centerpartiet som har varit i en överenskommelse med Socialdemokraterna om energipolitiken.

Jag har svårt att förstå på vilket sätt Sverige ligger i framkant vad gäller klimat när våra utsläpp per person är tio gånger större än vad som är globalt hållbart. Vi vet att det snabbaste sättet att fasa ut den fossila energin är att bygga ut den förnybara.

Jag beklagar att Centerpartiet nu har ställt upp på att bygga ny kärnkraft till 2050. I den färdplan som miljöminister Lena Ek har presenterat är det en förutsättning att det i Sverige ska byggas ny kärnkraft. Det är en helt ny ingång.

Centerpartiet har upprepade gånger sagt att ny kärnkraft inte kan byggas utan statliga subventioner. När man nu räknar med ny kärnkraft till år 2050 i Färdplan 2050 är min fråga till Centerpartiet och Helena Lindahl: Hur ska den finansieras? Vad är planen för hur Sverige ska kunna finansiera den nya kärnkraft som man nu förutsätter till 2050?

Anf. 124 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag var övertygad om att ingen hade begärt replik på mitt anförande, men ack vad jag bedrog mig!

Lise Nordin har rätt; Centerpartiet har haft en överenskommelse om energipolitiken med både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet när det gäller de gröna elcertifikaten. Det är jag stolt över, för det har varit en rejäl ”åstadkommare”. Det vill jag gärna betona.

Miljöpartiet säger att Centerpartiet vill bygga ny kärnkraft. I vår energiöverenskommelse storsatsar vi på förnybar energi, och vi öppnar upp för byggande av ny kärnkraft på de platser där det redan finns gamla kärnkraftverk.

Jag kan bara konstatera att 2006 – tror jag att det var – var kärnkraftens del av energimixen drygt 47 procent. I dag ligger den på drygt 39 procent. Det betyder att kärnkraften har minskat.

Jag kan också konstatera att det byggs en del kärnkraftverk runt om i världen. Såvitt jag vet – om de uppgifter som jag har fått stämmer – finns det statliga subventioner av denna kärnkraft. I energiöverenskommelsen är vi tydliga med att det inte ska förekomma statliga subventioner vid byggande av ny kärnkraft. Jag kan också konstatera att det inte heller byggs ny kärnkraft i Sverige just nu.

Anf. 125 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag blir inte mer klar över detta. Delar inte Centerpartiet och Helena Lindahl den bild som nu debatteras, nämligen att Färdplan 2050 förutsätter ny kärnkraft? Dagens kärnkraftverk kan aldrig leva så länge som till 2050, och en förutsättning för att nå klimatmålen enligt regeringens klimatplan 2050 är ny kärnkraft. Det räknar man med. Delar inte Helena Lindahl den bilden? Det är min första fråga.

Min andra fråga kvarstår. Regeringen räknar nu med ny kärnkraft till 2050, och Centerpartiet säger att man är övertygad om att ny kärnkraft aldrig kan byggas utan statliga subventioner. Hur ska då dessa nya kärnkraftverk som Centerpartiet och regeringen räknar med finansieras?

Anf. 126 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Först och främst är det inte Centerpartiet som ska bestämma om det blir ny kärnkraft. Det är marknaden som ska bestämma om det blir ny kärnkraft. Hitintills har vi sett att det inte byggs någon ny kärnkraft.

Jag tyckte ändå att det var anmärkningsvärt att Lise Nordin i sitt anförande inte ens nämnde den kraftfulla utbyggnaden av det förnybara som nu sker. Det är uppenbart att Lise Nordin och Miljöpartiet inte vill inse det.

Jag har också förståelse för att det måste vara mycket jobbigt för Miljöpartiet att stå bredvid och titta på när Centerpartiet är det parti som i praktiken får vara med och bidra till det förnybara. På ett medmänskligt plan kan jag, som jag sade, ha förståelse för det. Men det vore hedervärt av Miljöpartiet om de kunde framhäva den kraftfulla satsning på det förnybara som nu faktiskt sker.

Anf. 127 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta replik på Helena Lindahl. Men när hon kritiserade den politik som fördes när vi satt vid regeringsmakten var jag tvungen att begära replik.

Centerpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna hade en långsiktig och blocköverskridande energiuppgörelse 1997–2008, och vi fattade 2002 beslut om till exempel de gröna elcertifikaten. Därför faller din kritik av det som vi var dåliga på tidigare tillbaka på ditt eget parti.

Men var stolt över att vi lyckades göra en massa bra saker tillsammans över blockgränsen. Det som jag vill se när jag talar om en långsiktig och stabil energipolitik är breda överenskommelser över blockgränsen som håller över mandatperioderna. Det var det ena som jag ville ta upp.

Det andra som jag vill ta upp gäller kärnkraften. Det är intressant att höra att du, Helena Lindahl, vill lägga över hela energipolitiken på marknaden. Det är marknaden som ska styra om det ska byggas nya kärnkraftverk eller vad det kan vara.

Samtidigt hörde vid din allianskollega Eva Flyborg nyss säga att hon ser framför sig att det tillkommer ett antal nya reaktorer när de gamla är slut. Vad har du för synpunkter på det?

När riksdagen 2011 efter debatt tog beslut om kärnkraften var det med anledning av ett yrkande från din partikollega Sven Bergström om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om lagstiftning eller andra åtgärder med innebörden att direkta eller indirekta statliga subventioner till kärnkraft inte kan påräknas. Jag saknar det.

Anf. 128 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Det var många frågor på en gång.

Jag tycker att det var en mycket bra blocköverskridande energiöverenskommelse som Centerpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna hade när vi tillsammans tog fram de gröna elcertifikaten.

Men jag måste bolla tillbaka detta till Ann-Kristine Johansson när hon frågar mig om jag tycker att marknaden har hela lösningen och att det är marknaden som ska styra. Det ligger egentligen i de gröna elcertifikatens natur att vi satte upp sådana spelregler. Det betyder att de som

producerar förnybar energi ska tjäna på det och att de som producerar fulel ska få betala för det.

Jag tror att det var detta som vi kom överens om tillsammans. Jag vet inte om Ann-Kristine Johansson har missuppfattat det. Men det tror jag egentligen inte.

När det gäller en framtida blocköverskridande energiöverenskommelse vill jag naturligtvis inte ge goda råd till Socialdemokraterna. Jag tror att ni socialdemokrater själva kan besluta om er energipolitik. Men i dagens läge har vi en energiöverenskommelse, och ni är välkomna att ansluta er till den. Jag vet att ni då säger: Ni bjuder in med armbågen.

Men det känns i dagsläget som om ni socialdemokrater själva är ganska osäkra på var ni står.

Jag har sagt det förut här i kammaren, och jag säger det igen, nämligen att Stefan Löfven snarare verkar vara den som proklamerar att kärnkraften ska fortsätta finnas. Sedan finns det andra företrädare, bland annat här i kammaren, som säger annorlunda. Jag skulle hellre vilja se ett tydligt ställningstagande från Socialdemokraterna innan ni själva bjuder in er till en diskussion.

Anf. 129 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Först och främst: Jag är riksdagsledamot och socialdemokrat för att jag tror på politikens betydelse. Politiken ska staka ut färdriktningen och tala om visioner för att aktörerna sedan ska se till att vi går i denna riktning. Jag vill inte överlåta allting till marknaden.

Gröna elcertifikat är en bra lösning för att få i gång förnybar energiproduktion. Men det behövs stöd och åtgärder för solen. Vi har tidigare också talat om vågkraft. Vissa saker måste politiken vara med och stötta för att det ska bli en mogen och bra teknik. Politiken har en otroligt stor betydelse.

Det är intressant att från Centerpartiet få höra att Socialdemokraterna är otydliga. Vi har varit tydliga sedan ett antal år tillbaka i kongressbeslut efter kongressbeslut. Vi har stått här i kammaren och talat om var Socialdemokraterna står i energipolitiken. Och jag förstår att det är kärnkraften som Helena Lindahl talar om.

Jag kan läsa upp följande ännu en gång: Vi socialdemokrater anser att kärnkraften ska fasas ut successivt med hänsyn till sysselsättning och välfärd och i den takt som kärnkraftsel kan ersättas med el från förnybara källor samt energieffektivisering.

Detta har vi stått för tidigare, och vi står fortfarande för det.

Problemet för Centerpartiet är att ni har skiftat väg helt och hållet.

I dag säger utskottet att kärnkraftselen kommer att vara en viktig del av den svenska elproduktionen inom överskådlig tid. Vad innebär överskådlig tid, Helena Lindahl? Hur många nya reaktorer ser du framför dig till 2050?

Anf. 130 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tror också på politikens kraft. Det är därför som vi var med och skapade de gröna elcertifikaten tillsammans med er. Det tål att upprepas att de gröna elcertifikaten verkligen har satt fart på det förnybara. Precis som jag sade i mitt anförande kommer hälften av all den

energiproduktion som finns i Sverige i dag från bioenergi. Vindkraften har under de senaste åren sex- eller sjudubblats.

Dessutom håller jag med Ann-Kristine Johansson om att vi självklart även måste introducera nya färdvägar för marknaden. Du har helt rätt i att när det gäller till exempel biogasen eller solelen behövs det naturligtvis en introduktion för att marknaden ska tycka att det är intressant att satsa på dem. Det håller jag fullständigt med om.

Men när det gäller Centerpartiet och kärnkraften kan jag säga att vi känner oss trygga med den energiöverenskommelse som vi har tillsammans med våra allianskamrater.

Jag har så många gånger upprepat här i talarstolen att det förnybara byggs ut kraftfullt. Det görs inte i fråga om kärnkraften. Som jag sade till Lise Nordin tidigare bestod 47 procent av energimixen 2006 av kärnkraft. I dag är det drygt 39 procent. Ingen ska därför komma och påstå att kärnkraften ökar.

Anf. 131 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Helena Lindahl tog i sitt anförande upp detta med nettodebitering. Jag måste erkänna att jag inte har tagit del av några utredningar eller rapporter gällande nettodebitering, men jag tror att jag förstår åtminstone grundprinciperna. Man vill alltså ha ett system där man kvittar ett överskott från till exempel solceller eller egenproducerad vindkraft och sedan får tillbaka el vid ett annat tillfälle när den egna produktionsanläggningen inte producerar någonting.

Jag talade i mitt anförande lite grann om situationen i Tyskland. Där uppstår effektspikar. Vi har en spotmarknad där energipriset naturligtvis blir lägre när man har dessa toppar eftersom man då vill att folk ska använda ström. Man kanske till och med måste dumpa den till andra länder.

Detta skapar som jag förstår det situationen att priset är väldigt lågt när man har chansen att leverera ut på nätet. Men när man sedan ska ha tillbaka strömmen är det ganska stor sannolikhet att priset på spotmarknaden är betydligt högre. I somras låg priset på spotmarknaden ibland så lågt som ungefär 30 öre. Jag tittade på datorn nu, och priset ligger i dag på ungefär 61 öre. Då saknas det ca 30 öre, och det blir en mellanskillnad som någon ska betala. Vem ska betala den mellanskillnaden, är det tänkt?

Anf. 132 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Först vill jag välkomna Josef Fransson till utskottsdebatten. Om jag inte tar fel är det din första debatt i näringsutskottet.

Nettodebiteringen håller man på att utreda nu. Det finns de som är betydligt klokare än jag och som sitter och gör detta. Jag kan inte exakt svara på hur det ska vara med spotpriset och mellanskillnaden. Då skulle jag ta mig vatten över huvudet, tror jag.

Varför är det då bra med nettodebitering? I dag är vi beroende av några få stora elleverantörer. Kan människor vara med och bidra till att skapa egen förnybar energi och dessutom tjäna en liten slant på det tror jag att vi blir mindre beroende av större aktörer. Dessutom ger det incitament till att skapa mer förnybart. Det ger en större medvetenhet och kanske också ett större utrymme i plånboken för människor. Det är egentligen huvudtanken med nettodebitering. Jag tror att de flesta i det här rummet ser fram emot den möjligheten. Den finns vad jag förstår på

en del andra ställen i världen och fungerar rätt bra. Jag tror säkert att vi kan känna oss trygga med att man kommer att ha tittat på detta både en, två och tre gånger när utredningen är klar. Sedan får vi helt enkelt testa. Jag är inte orolig för detta.

Prot. 2012/13:46
18 december

Energi

Anf. 133 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Personligen tycker jag att det är en ganska konstig ordning när man delar upp energiproduktionen i förnybart och icke förnybart. Det icke förnybara är vanligtvis per definition någonting dåligt när man pratar om detta, medan det förnybara är någonting bra. Jag håller inte riktigt med. Jag är själv en varm förespråkare för att fortsätta att utveckla kärnkraften till någonting som är både leveranssäkert och tryggt på många sätt och vis.

Alla dessa stora satsningar på förnybart innebär väldigt stora samhällskostnader som jag har lite svårt att förlika mig med. Jag förstår att man som kärnkraftsmotståndare vill föra den typen av resonemang och den typen av politik, men när det kommer till nettodebiteringen har jag lite svårt att förlika mig med det. Jag erkänner att jag måste sätta mig bättre in i hur man har tänkt sig systemet, men dessa 30 öre måste någon betala. Det är helt uppenbart. Skillnaden kan nog vara ännu större än så till och med. Gissningsvis blir det alla övriga elkonsumenter som får ytterligare en pålaga på elräkningen. Annars begriper jag inte riktigt vem det är som ska betala.

Det är ofta nedsatt skatt på det förnybara. Till exempel är det nedsatt fastighetsskatt för vindkraften. Det blir en väldigt hög samhällskostnad, i stället för att vi satsar på det som har fungerat i årtionden, nämligen kärnkraft och vindkraft. Jag ser små skäl till att försöka laga någonting som inte är trasigt.

Anf. 134 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Josef Fransson oroar sig för betalningen när det gäller nettodebiteringen, som ännu inte är utredd. Om jag vore Josef Fransson tror jag att jag snarare skulle oroas för vad den globala uppvärmningen kommer att kosta Sverige och andra länder på sikt. Vi ska inte tro att Sverige är en isolerad ö där vi bara ska satsa på vårt och inte bry oss om vad som händer i omvärlden. Om temperaturökningarna fortsätter kommer Sverige att drabbas av detta mer eller mindre, och då kommer vi att få se än större kostnadsökningar.

Jag sade det i talet, och jag säger det igen: Vi har ett globalt ansvar. De rika länderna måste gå före när det gäller forskning på det förnybara. Andra länder kanske kan ta efter sedan. Jag är väldigt glad och stolt över att de flesta partier i Sveriges riksdag är beredda att ta detta globala ansvar.

Anf. 135 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Nu känns det som att vi har hållit på så länge att vi skulle behöva lite energitillskott i debatten. Trots att det handlar om energi känns det lite som att luften har gått ur oss efter denna långa dag.

Den svenska energipolitiken bygger naturligtvis på samma grundpelare som det europeiska energisamarbetet. Energipolitiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och energiförsörjnings-

trygghet. Energipolitiken ska skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning med liten inverkan på hälsan, miljön och klimatet samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. På så sätt främjas också en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige. Det är utgångspunkten. Ska jag ta till en kristdemokratisk term kan jag använda det fina ordet ”förvaltarskapstanken” för detta. Energipolitiken ska även bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Flera av oss i utskottet är engagerade även i Nordiska rådet. Inom det nordiska samarbetet finns en mängd olika frågor som hanteras i olika institut och center. Bland annat finns det nordiska energiforskningscentret i Oslo, vars vision är en nordisk region som ska konsolidera och utveckla sin position som ledande region för nya hållbara energilösningar och effektiva och välfungerande energimarknader. Frågan huruvida det sker i avsedd måtto kanske jag får vidarebefordra till statsrådet att svara på, eftersom jag inte vet det.

Vad jag kan läsa mig till är att ett antal forskningsprojekt som sker i samarbete mellan de nordiska länderna har fått medel anslagna för att utveckla gemensamma energilösningar, vilket jag tycker är väldigt bra. Norden består av flera länder som har en gemensam historia, liknande samhällen och liknande tankar kring den miljömässiga utvecklingen. Även om vi samarbetar är det klart att målen och visionerna måste uppnås genom klokt agerande, så att man inte äventyrar den svenska industrins konkurrenskraft. Så är det naturligtvis. Alla är sig själva närmast.

Det finns tre långsiktiga prioriteringar. Användningen av fossila bränslen för uppvärmning ska avvecklas till 2020. Sveriges fordonsflotta bör vara oberoende av fossila bränslen år 2030. Inom elförsörjningen ska man minska beroendet av kärnkraft och vattenkraft och öka försörjningstryggheten. Då måste en ny förnybar kraftproduktion svara för en betydande del av elproduktionen. Det vet vi. Hur detta ska gå till är det intressanta.

Vi kan välja att göra på olika sätt. Det är säkert flera av oss som kommer ihåg den stora satsningen på Agenda 21 ute i kommunerna för ett antal år sedan. Jag kommer själv från en miljökommun, Trollhättan, som har fått flera utmärkelser och priser. Trollhättans kommun har tagit ansvar och utbildat medborgarna på olika sätt, inte minst i avfallshantering, för att få biogas för att driva stadsbussar och så vidare.

Jag som kristdemokrat vill att det ska fungera nedifrån och upp i samhället och att subsidiaritetsprincipen ska förverkligas. Den stora utmaningen ligger i att få våra medborgare att ta ansvar för sin egen energiförbrukning – som privatperson, i sitt arbete eller som företagare. Det handlar om vilken mat man väljer, hur transporter för maten har gått till, vilken resa man väljer, vilket boende man väljer, uppvärmning, aktiviteter man gör och vad det nu kan vara. Det är ditt och mitt val. Vi påverkar mer än vad vi ibland kan tro.

Som någon tidigare talare nämnde utgörs nästan 40 procent av Sveriges totala energianvändning av uppvärmning, kylning, drift och belysning i våra byggnader. Det kostar för användarna 150–200 miljarder per år, vilket motsvarar ungefär 15 000–20 000 kronor per invånare. Det är ganska mycket pengar.

Att svensk basindustri är den som har störst energibehov är ingen nyhet. Men hur ska vi kunna nyttja alla typer av tillgängliga energislag på ett bättre och mer effektivt sätt så att totalt mer energi kan utvinnas? Där har flera aktörer som har kontaktat mig om energifrågor sagt att det behövs en ännu bättre helhetssyn på energisystemet i Sverige, tillsammans med nordiska och europeiska samarbetspartner, där nyttjandet av till exempel den svenska kärnkraften skulle gå att förbättra. Man menar att det finns en större kapacitet än vad som hittills nyttjats i de kärnkraftverk vi ändå har.

Personligen kan jag säga att jag hade önskat att vi hade kommit så långt att vi hade utvecklat hållbara, förnybara energislag så att vi hade kunnat använda dem mer än kärnkraften. Samtidigt får vi konstatera att när vi har kärnkraftverken måste vi kunna nyttja dem efter den kapacitet som ändå finns.

Jag är en gammal linje 3:are. Jag gick i högstadiet när folkkampanjen mot kärnkraft var. Det var linje 2 som vann, och det sades att man naturligtvis skulle forska och utveckla alla de hållbara energislagen. Men vi kan konstatera att med det styre som Sverige då hade skedde ingen utveckling av de hållbara energislagen. Inte förrän på 90-talet kom man i gång med detta. Vi kan säga att vi ligger kraftigt efter i det avseendet; sedan kan vi prata hur mycket som helst om vind, våg, vatten, sol, kärnkraft, biogas, bergvärme och vad det nu mer kan heta. Vi behöver alla energislag, och vi måste se att det finns en fungerande forskning och utveckling som är kontinuerlig och som inte sätts efter igen, som under det socialdemokratiska styret.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 136 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Det brådskar för världen att ställa om till ett hållbart energisystem. Så sent som för någon månad sedan presenterade Världsbanken sin nya rapport, som visar att om vi i världen inte gör mer än vi redan gör, och om vi inte höjer våra åtaganden för framtiden kommer jordens medeltemperatur att stiga med hela fyra grader. Internationella energioorganisationen, IEA, presenterade årets *World Energy Outlook* och landade i ungefär samma slutsats.

Återigen har vi fått två tunga vetenskapliga internationella rapporter som bekräftar att vi måste anstränga oss mer och att vi måste göra det nu.

Vi i Sverige är, jämfört med många andra delar av världen, väldigt lyckligt lottade. Vi har några av de allra bästa förutsättningarna för hållbar energiproduktion. Vårt land formligen sjuder av rik energi – från våra forsande älvar i norr, från våra djupa rika skogar över hela landet, från värmen i jordens inre och från våra fantastiska vindlägen.

Sådana fina förutsättningar förpliktar. Sverige både kan och ska vara ett gott exempel på att det är möjligt att kombinera en stark konkurrenskraft och god tillväxt med ökad hållbarhet genom att dra nytta av naturens rika förnybara resurser.

Det är precis på den insikten som vi har byggt Alliansens energi- och klimatpolitik. Med energiöverenskommelsen från 2009 har Sverige för första gången fått en riktigt långsiktig energipolitik, som förenar ekolo-

gisk hållbarhet med ett minskande beroende av storskaliga energikällor och en allt bättre konkurrenskraft.

Den svenska energipolitiken skapar den långsiktighet som är helt nödvändig för att de som ska investera i svensk energimarknad ska våga göra det. De måste kunna lita på att de villkor vi sätter upp inte bara gäller i dag, utan att de också gäller nästa år och många år framöver. Var och en som är mån om att de starka investeringar vi nu ser, inte minst i den förnybara energin, ska fortsätta behöver värna de tydliga och långsiktiga spelregler som Alliansen lagt fast i energiöverenskommelsen.

Nu kan vi, snart fyra år efter att överenskommelsen slöts, se de tydliga resultaten och vad det leder till. Sedan 2006 har den svenska elproduktionen från biobränslen ökat med hela 50 procent. På samma tid har elen från vindkraften ökat sju gånger om. Totalt sett är nästan hälften av Sveriges energiproduktion i dag förnybar. Det är den högsta andelen i hela EU, bland de bästa i världen.

Jag är mycket stolt över att få vara energiminister i en alliansregering som står samlad bakom en framåtsyftande och ansvarsfull energipolitik, en politik som förmår kombinera högt ställda klimat-, miljö- och energiambitioner med en väldigt god tillväxt.

Lika stolt är jag över att vara minister i en alliansregering som i dessa tider av stark ekonomisk oro världen över kunnat lägga fram ännu en handlingskraftig budget för riksdagen, för även på energiområdet är budgeten för 2013 en stark budget. Bara nästa år, 2013, föreslår regeringen att Sverige ska satsa 2,8 miljarder kronor på energiforskning, på en utbyggnad av den förnybara energin, på ökad energieffektivisering och på att ge stöd till gryende energitekniker.

De tydliga satsningarna märks inte minst på våra satsningar på energiforskning. Ny kunskap och ny teknik är viktiga för att vi ska kunna ställa om vårt energisystem. Från 2013 satsar Alliansen därför 1,3 miljarder kronor varje år på att forska kring framtidens klimatsmarta och energieffektiva teknik. Från 2016 ökar den satsningen till den nya permanenta nivån på 1,4 miljarder kronor.

Fru talman! Det är en höjning av den permanenta energiforskningsnivån med 51 procent.

Ökade resurser till forskning är en förutsättning för att vi ska kunna lyckas med helheten, för att nå ett hållbart energisystem och ett klimatneutralt samhälle. Samtidigt som vi gör det gör vi andra tydliga riktade insatser för att stimulera klimatsmart teknik, som ännu inte riktigt klarar sig på egen hand.

En sådan viktig insats är vår satsning på biogasen. Biogasen är ett av de kanske allra mest resurseffektiva och miljövänliga fordonsbränslen vi har i dag, men det är en underutnyttjad resurs. Just därför förlänger och förstärker Centerpartiet och alliansregeringen satsningen på den innovativa biogasen. Fram till 2016 kommer vi totalt sett att satsa 340 miljoner kronor på att öka produktionen, förbättra distributionen och öka användningen av biogas.

Den satsningen ska ses som en väldigt tydlig vilja från regeringens sida att skapa goda och långsiktiga förutsättningar för biogasen. Och det är en tydlig signal till alla nuvarande och alla potentiella biogaskonsumenter om att biogasen i framtiden kommer att bli ett allt viktigare bränsle för Sverige.

På samma sätt uppmuntrar och stöder vi från Alliansen den småskaliga solesproduktionen. År 2009 inrättade vi det väldigt framgångsrika investeringsstödet till den som sätter upp solceller i liten skala. Så många konsumenter har tack vare det stödet kunnat investera i en småskalig solesanläggning, för eget bruk eller för att vara med och bidra till det gemensamma.

I dag gör solcellstekniken det möjligt att utvinna alltmer energi till en allt lägre kostnad, vilket gör att soleden i dag är ett mycket intressant alternativ också på våra nordliga breddgrader. För att den fina utveckling som vi ser när det gäller soleden i Sverige ska fortsätta och för att andelen soled i Sverige ska fortsätta växa förlänger vi nu investeringsstödet för solceller. Fram till 2016 kommer vi sammanlagt att satsa 210 nya miljoner på investeringsstöd till solceller.

Med en stark forskning och effektiva riktade stöd utvecklar och stimulerar Alliansen steg för steg det förnybara. Samtidigt gör vi tydliga insatser för att använda energin alltmer effektivt. Potentialen för oss i Sverige att öka energieffektiviteten är stor, inte minst i vår bebyggelse. Hela en tredjedel av vår samlade slutanvändning av energi används i våra bostäder och i olika lokaler.

Det är just därför som Alliansen nu satsar 120 miljoner kronor på att utveckla riktigt energieffektiva byggnader för framtiden. Denna nya satsning sker i ett program som ska ta fram ett bra kunskapsunderlag för att vi ska kunna bygga framtidens riktigt energisnåla hus. De erfarenheterna kommer att ligga till grund för de nya nära-nollenergikrav som ska gälla för alla nya byggnader från och med 2021.

Fru talman! Alliansen har höga ambitioner för Sverige och för svensk energipolitik. Vi ska minska koldioxidutsläppen med 40 procent, vi ska öka energieffektiviteten med 20 procent och vi ska bygga ut det förnybara i rejäla mått. Vi har höga mål därför att det är bra för Sverige. Men vi har också höga mål därför att det är vårt sätt att ta ansvar för att minska vårt lands klimatpåverkan.

Med årets budget fortsätter alliansregeringen tydligt och stadigt resan till ett alltmer hållbart samhälle och till ett klimatneutralt Sverige år 2050.

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson Gjörtler, Jessica Polfjärd, Hans Rothenberg och Borian Åberg (alla M).
(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.23 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 15.30 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.30.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december

TU2 Transportsystemets inriktning

Punkt 3 (Infrastrukturens betydelse för arbetspendling och turism)

1. utskottet
2. res. 3 (MP, V)

Votering:

294 för utskottet

42 för res. 3

13 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 S, 106 M, 23 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 3: 1 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 2 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 5 (Transportpolitiken och klimatmålen)

1. utskottet
2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

187 för utskottet

150 för res. 5

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 5: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 6 (Uppdrag på miljö- och klimatområdet)

1. utskottet
2. res. 6 (MP, V)

Votering:

295 för utskottet

42 för res. 6

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 6: 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 7 (Planeringsramar för perioden 2014–2025)

1. utskottet

2. res. 8 (MP)

3. res. 9 (SD)

4. res. 10 (V)

Förberedande votering 1:

18 för res. 9

19 för res. 10

300 avstod

12 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Förberedande votering 2:

25 för res. 8

18 för res. 10

293 avstod

13 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

161 för utskottet

24 för res. 8

152 avstod

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 M, 23 FP, 20 C, 17 KD

För res. 8: 24 MP

Avstod: 108 S, 5 M, 2 C, 18 SD, 18 V, 1 KD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Gunnar Axén och Betty Malmberg (båda M) samt Yvonne Andersson (KD) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 8 (Höghastighetsbanor)

1. utskottet

2. res. 11 (S, MP, V)

Votering:

188 för utskottet

150 för res. 11

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 M, 23 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 11: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 9 (Utbyggnad av tunnelbanan i Stockholm)

1. utskottet
2. res. 13 (MP, V)

Votering:

187 för utskottet

42 för res. 13

108 avstod

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 13: 24 MP, 18 V

Avstod: 108 S

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 11 (Andra särskilda infrastrukturåtgärder)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. T250 (FP) och T301 yrk. 1 (C)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 13 (Lånefinansiering)

1. utskottet

2. res. 15 (V)

Votering:

317 för utskottet

19 för res. 15

13 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 MP, 22 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 15: 1 FP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 2 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Maria Lundqvist-Brömster (FP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 22 (Gotlandstrafiken)

1. utskottet

2. res. 22 (S)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 24 (Åtgärder för ökad och säker cykling)

1. utskottet

2. res. 24 (S, MP, V)

Votering:

187 för utskottet

149 för res. 24

13 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 18 SD, 18 KD

För res. 24: 107 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 5 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 2 SD, 1 V, 1 KD

Prot. 2012/13:46

18 december

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 december

AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Punkt 2 (Arbetsmarknadspolitikens inriktning, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

230 för utskottet

108 för res. 1

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 V, 18 KD

För res. 1: 108 S

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 4 (Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 3 (MP)

Förberedande votering:

110 för res. 2

24 för res. 3

204 avstod

11 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

188 för utskottet

108 för res. 2

42 avstod

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 2: 108 S

Avstod: 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 8 (Lika tillgång till individuellt anpassade insatser, m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

319 för utskottet

19 för res. 8

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 8: 1 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 10 (Personer som står långt ifrån arbetsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 10 (S, V)

Votering:

212 för utskottet

126 för res. 10

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 10: 108 S, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 14 (Arbetshjälpmedel och andra insatser för personer med funktionsnedsättning)

1. utskottet

2. res. 14 (MP)

Votering:

296 för utskottet

24 för res. 14

18 avstod

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 14: 24 MP

Avstod: 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 22 (Arbetslivsforskning)

1. utskottet

2. res. 22 (S, V)

Votering:

212 för utskottet

126 för res. 22

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD
För res. 22: 108 S, 18 V
Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Prot. 2012/13:46
18 december

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Punkt 2 (Diskrimineringsombudsmannens arbete mot diskriminering)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (S, MP)
Förberedande votering:

19 för res. 1
131 för res. 2
188 avstod
11 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Shadiye Heydari (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:
168 för utskottet
132 för res. 2
38 avstod

11 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 M, 22 FP, 22 C, 18 KD
För res. 2: 108 S, 24 MP
Avstod: 1 FP, 19 SD, 18 V
Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 3 (Förebyggande arbete mot diskriminering)

1. utskottet
2. res. 4 (V)
Votering:

294 för utskottet
18 för res. 4
26 avstod
11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 S, 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD
För res. 4: 18 V
Avstod: 2 S, 24 MP
Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Matilda Ernkrans (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Punkt 5 (Rikskriminalpolisens arbete mot organiserad brottslighet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

319 för utskottet

19 för res. 1

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 18 V, 18 KD

För res. 1: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 7 (Skydd för barn mot sexuell exploatering)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

318 för utskottet

19 för res. 3

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 MP, 23 FP, 22 C, 18 V, 18 KD

För res. 3: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 2 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 14 (Karriärvägar inom polisen)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

188 för utskottet

150 för res. 7

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 7: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 19 (Tillgänglig polis i hela landet)

1. utskottet

2. res. 11 (S, V)

Votering:

211 för utskottet

126 för res. 11

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 11: 108 S, 18 V

Frånvarande: 4 S, 2 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 22 (Antagningen till polisutbildningen)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

318 för utskottet

19 för res. 13

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 105 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 18 V, 18 KD

För res. 13: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 2 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 23 (En ny polisutbildning)

1. utskottet

2. res. 14 (S, MP, V)

Votering:

188 för utskottet

150 för res. 14

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 14: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 26 (Anställning av miljöbrottsutredare)

1. utskottet

2. res. 15 (MP, V)

Votering:

295 för utskottet

43 för res. 15

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 S, 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 15: 1 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 34 (Kriminalvårdens resurser)

1. utskottet
2. res. 20 (S, MP, V)

Votering:

188 för utskottet

150 för res. 20

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 20: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 38 (Häkten i Halmstad och Östersund)

1. utskottet
2. res. 23 (S, MP, V)

Votering:

186 för utskottet

150 för res. 23

13 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 17 KD

För res. 23: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 2 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 42 (Bättre statistik om misstänkta och dömdas bakgrund)

1. utskottet
2. res. 26 (SD)

Votering:

318 för utskottet

19 för res. 26

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 105 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 18 V, 18 KD

För res. 26: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 2 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 44 (Egen brottskod för fornminnesbrott)

1. utskottet
2. res. 28 (SD)

Votering:

317 för utskottet

19 för res. 28

13 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 MP, 23 FP, 22 C, 17 V, 18 KD

För res. 28: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 2 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 53 (Olovlig tobaksförsäljning)

1. utskottet

2. res. 34 (SD)

Votering:

319 för utskottet

19 för res. 34

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 18 V, 18 KD

För res. 34: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 63 (Diskriminering inom rättsväsendet)

1. utskottet

2. res. 42 (MP, V)

Votering:

296 för utskottet

42 för res. 42

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 42: 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 68 (Nationell djurskyddspolis)

1. utskottet

2. res. 46 (SD)

Votering:

319 för utskottet

19 för res. 46

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 18 V, 18 KD

För res. 46: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 70 (Vittnesskydd)

1. utskottet

2. res. 49 (SD)

Votering:

197 för utskottet

19 för res. 49

122 avstod

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 2 V, 18 KD

För res. 49: 19 SD

Avstod: 106 S, 16 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Maryam Yazdanfar (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU3 Privatuthyrning av bostäder

Punkt 1 (Ändrade hyresvillkor för privatuthyrning)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

188 för utskottet

150 för res. 1

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 1: 108 S, 24 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 2 (Rätt att hyra ut en bostadsrättslägenhet utan att ange några skäl)

1. utskottet

2. res. 2 (FP, M, C, KD)

Votering:

169 för utskottet

169 för res. 2

11 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att rösterna var lika delade och förklarade ärendet bordlagt enligt 5 kap. 7 § riksdagsordningen.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 S, 24 MP, 19 SD, 18 V

För res. 2: 106 M, 23 FP, 22 C, 18 KD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Punkt 1 (Den regionala tillväxtpolitikens inriktning)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (S)
3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

109 för res. 1
18 för res. 2
211 avstod

11 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

196 för utskottet
108 för res. 1
34 avstod

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 8 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 1: 108 S

Avstod: 16 MP, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 3 (MP)

Votering:

188 för utskottet
23 för res. 3
126 avstod

12 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 3: 23 MP

Avstod: 108 S, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 2 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 2 (EU:s strukturfonder)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

212 för utskottet

108 för res. 4

18 avstod

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 4: 108 S

Avstod: 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 5 (MP, V)

Votering:

187 för utskottet

42 för res. 5

108 avstod

12 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 M, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 5: 24 MP, 18 V

Avstod: 108 S

Frånvarande: 4 S, 2 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 3 (Organisering och lokalisering av myndigheter)

1. utskottet

2. res. 6 (S, V)

3. res. 7 (SD)

Förberedande votering:

130 för res. 6

19 för res. 7

189 avstod

11 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

193 för utskottet

126 för res. 6

19 avstod

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 18 KD

För res. 6: 108 S, 18 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 4 (Kommersiell och offentlig service på landsbygden)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 8 (S)

3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

108 för res. 8

18 för res. 9

210 avstod

13 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

211 för utskottet

108 för res. 8

18 avstod

12 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 17 KD

För res. 8: 108 S

Avstod: 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 10 (MP)

Votering:

186 för utskottet

25 för res. 10

126 avstod

12 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 M, 22 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 10: 24 MP, 1 V

Avstod: 108 S, 1 M, 17 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 2 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Punkt 6 (Fördelning av regionala medel)

1. utskottet
2. res. 12 (S, V)

Votering:

212 för utskottet

126 för res. 12

11 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 M, 24 MP, 23 FP, 22 C, 19 SD, 18 KD

För res. 12: 108 S, 18 V

Frånvarande: 4 S, 1 M, 1 MP, 1 FP, 1 C, 1 SD, 1 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Energi

13 § (forts. från 9 §) **Energi** (forts. NU3)

Anf. 137 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är svårt att komma i gång igen. Det här var det andra avbrottet i vår energidebatt, så det gäller att starta om med ny energi.

Jag kan hålla med om mycket av det statsrådet säger angående de rapporter som hela tiden kommer. Världsbanken pratar om fyra graders uppvärmning, och vi måste, precis som statsrådet säger, ta tag i de här frågorna och jobba intensivt med dem.

Klimatfrågan och energipolitiken hänger väldigt nära ihop, så jag ser fram emot Färdplan 2050 och arbetet med den. Vi får se hur vi kan hitta varandra och vad det är för åsikter och synpunkter som vi kan lägga fram när det gäller det arbetet. Jag skulle också önska att statsrådet var positiv till vårt förslag om att utreda 100 procent förnybart för att även titta på hur det skulle kunna se ut.

När man lyssnar på statsrådet och alla företrädare för borgerligheten som står här och pratar om, för första gången tror jag statsrådet sade, en riktigt långsiktig överenskommelse, ställer man sig frågan hur långsiktig den är. Vi har val 2014. Vad kan hända efter valet? Säg att det blir en socialdemokratisk regering – då gäller ju inte er energiöverenskommelse. Det går inte att säga att den är långsiktig i och med att det inte är över blockgränserna.

Vi hade en blocköverskridande överenskommelse 1997–2008 som var stabil och bra där mycket hände, inte minst elcertifikaten. Jag skulle vilja höra statsrådets åsikter om det här. Hur stabil och långsiktig är energiöverenskommelsen, och vilka signaler ger den till investerare, branscher, företag med mera?

Anf. 138 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Låt mig börja med Färdplan 2050. Det har påståtts i den här debatten att regeringen i förra veckan skulle ha presenterat Färdplan 2050. Det har ingenting med verkligheten att göra.

Det som har hänt är att Lena Ek har tagit emot ett förslag från Naturvårdsverket när det gäller Färdplan 2050. Den handlar om utsläppen. Den handlar inte om att ta fram en ny energipolitik. Den handlar inte om energiförsörjningen. Den handlar inte om framtidens energimix.

Tittar man på underlaget till färdplanen ser man att den ansvariga myndigheten, Energimyndigheten, har tagit fram två olika scenarier – ett scenario som bygger på att det kommer att byggas ny kärnkraft i Sverige och ett annat scenario som bygger på att det inte kommer att byggas ny kärnkraft i Sverige.

Hur det kommer sig att Naturvårdsverket inte har valt att ta med båda dessa scenarier i sin slutrapport är en fråga som man bör ställa direkt till myndigheten.

Jag är den första att understryka – jag gör det ofta och väldigt gärna – att det är bra att Sverige nu har en väldigt långsiktig energipolitik. Vad som är unikt med den klimat- och energipolitik som riksdagen har antagit är att den är bred och täcker alla samhällssektorer. Den är också unik genom att det är högt ställda ambitioner och målsättningar, att vi täcker in allt från klimatfrågan till det förnybara till energieffektivisering men också anger tydliga spelregler och villkor gentemot dem som eventuellt skulle vilja investera i ny kärnkraft i Sverige.

Den bredden i energipolitiken har vi faktiskt inte haft i Sverige förut. Jag är väldigt glad och stolt över att Centerpartiet genom åren har medverkat i varje energiöverenskommelse som Sverige har haft. Vi har tidigare medverkat tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, och sedan 2006 har vi samarbetat med Alliansen om energipolitiken.

Det vore väldigt bra om Socialdemokraterna kunde tänka sig att ställa sig bakom den inriktning som vi har i energipolitiken. Det skulle ge ännu mer stabilitet.

Anf. 139 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det var miljöministern som gav ett uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram ett förslag till Färdplan 2050. Jag har inte sett detta uppdrag, men jag skulle kunna tänka mig att miljöministern hade kunnat säga att man kunde utreda 100 procent förnybart kopplat till klimat- och energipolitiken. Det är ju en brist om det är som statsrådet säger, att det inte finns så mycket av energipolitik i färdplanen.

Nu ska jag ärligt säga att jag inte har hunnit läsa så mycket av den, men jag tänker göra det framöver så att vi har något att utgå ifrån. Just att koppla ihop klimatarbetet och energipolitiken är A och O för att få den långsiktigt hållbara energimixen framöver för att klara klimatfrågan. Det var det ena.

Jag vill ge en eloge till Centerpartiet som har tagit ansvar för energipolitiken under många år. Ni har varit beredda att diskutera inte minst över blockgränserna, och det tycker jag är bra. Det är ju så vi skulle vilja ha det framöver också.

Att vi bara skulle sätta oss och säga att vi ska ansluta oss till er energiuppbyggnad är däremot inte trovärdigt. Vi måste ju få diskutera den inriktning vi står för och sedan bryta tankar med varandra för att se hur vi kan baka ihop det hela för att komma framåt med en stabil, långsiktig energipolitik som gynnar investering, industrin, energibranschen, forskningen med mera. En konkurrenskraftig industri är, tror jag, vad både

Energi

Anf. 140 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Jag lyssnade väldigt noga när Ann-Kristine Johansson höll sitt anförande för några timmar sedan och hörde att hon på område efter område hävdade att Sverige borde vara vassare och att vi borde ha mer av politik.

Problemet är att går man till Socialdemokraternas budgetmotion och tittar på ert energiavsnitt så ser man att det enda som skiljer ert förslag från regeringens förslag är 50 miljoner extra till solceller. Det är lite märkligt att å ena sidan lyssna på Ann-Kristine Johansson i den här debatten och å andra sidan konstatera att Socialdemokraterna i alla fall inte i sin budgetmotion lägger fram de förslag vi får höra från talarstolen.

Det gör också att Ann-Kristine Johansson inte blir riktigt trovärdig när hon ber om blocköverskridande samtal. Ska man kunna ha sådana samtal måste Socialdemokraterna ge besked i energipolitiken. Ibland får jag känslan av att det nästan beror på dagsformen och att det nästan tycks bero på vilken person som uttalar sig för Socialdemokraterna vilka besked vi får. Nu senast var det Magdalena Andersson som i *Ekots lördagsintervju* gav besked i slumpmässigt valda delar av energiöverenskommelsen, får man ju säga, där hon bland annat nämnde att hon ville återinföra avvecklingslagen för kärnkraft.

Det är klart att det med de spretiga beskederna från Socialdemokraterna vore direkt oansvarigt av mig som energiminister att bjuda in till blocköverskridande samtal. Det vi har givit marknaden är långsiktiga, tydliga spelregler som de nu förhåller sig till och som de gör miljardinvesteringar utifrån. Om man skulle kasta ut det genom baddörren och sätta sig med ett vitt papper skulle också energiinvesteringarna, som förra året var all time high i Sverige, faktiskt avta. Det vore inte bra för Sverige, inte bra för svensk konkurrenskraft och inte bra för den utbyggnad av den förnybara energin som vi nu ser.

(Applåder)

Anf. 141 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! I dagens debatt har vi fått höra att allianspartierna är väldigt överens om att de är överens, men om vad man är överens tycker jag det fortfarande är lika oklart som när den här debatten startade.

I stället för att ge besked till marknaden om vilken elproduktion som ska ta vid när dagens gamla skruttiga kärnkraftverk behöver avvecklas av åldersskäl verkar man mer intresserad av att diskutera oppositionspartiernas politik. Det är regeringen som har ansvaret att tala om för branschen vilken elproduktion som nu ska börja byggas för att kunna ersätta kärnkraften.

Vi har kunnat läsa i medierna om Färdplan 2050 som räknar med ny kärnkraft i Sverige. Vi läser bland annat att projektledaren för Färdplan 2050, Tom Hedlund, säger att ”det har varit mycket tydligt i uppdraget att vi skulle räkna på bibehållen kärnkraft”. Det står också att ”i direktivet från Miljödepartementet från juli 2011 slås fast att kärnkraften är en viktig del av elproduktionen under överskådlig tid”. På Naturvårdsverket säger de själva att de inte har fått fria händer att titta på olika former av

elsystem, utan regeringen har pekat mot att det är ny kärnkraft som gäller.

I dag har Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lagt fram ett förslag om att Energimyndigheten ska få utreda ett scenario för 100 procent förnybar energi. Jag har i dagens debatt inte hört ett enda motargument från regeringspartierna om varför man inte vill ha en sådan utredning. Kanske kan energiminister Anna-Karin Hatt svara på varför man inte vill låta Energimyndigheten utreda vad hundra procent förnybar energi skulle innebära för Sverige.

Anf. 142 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Jag måste börja med att säga att jag många gånger kan ha stor respekt för det engagemang som Miljöpartiet och Lise Nordin visar i de här frågorna, men i dagens debatt har jag blivit väldigt besviken. Det har haglat av nästan osanningar just från Lise Nordin.

I ditt anförande sade du: Förra veckan föreslog regeringen i en utredning – det syftade på Bygglovsutredningen. Vidare sade du att Sverige halkar nu efter när det gäller det förnybara, när vi tvärtemot ligger längst fram i hela EU, och att energiöverenskommelsen ger lite guidning. Sedan har du sagt att regeringen i Färdplan 2050 har föreslagit att ... Ingenting av detta har med sanningen att göra.

Tar man bara Färdplan 2050 är det så, jag upprepar gärna det, att Naturvårdsverket har lämnat ett underlag till Miljödepartementet inför att regeringen ska utarbeta ett förslag till Färdplan 2050 som i vederbörlig ordning kommer att överlämnas till riksdagen och behandlas här. I underlaget för Naturvårdsverkets rapport ligger också ett underlag från Energimyndigheten, som är ansvarig för energipolitiken, som pekar på två scenarier, ett scenario om vad vi behöver göra om det byggs ny kärnkraft i Sverige, om det finns aktörer som kan finansiera det och leva upp till lagens stränga krav, och ett annat scenario som handlar om vad vi behöver göra om det inte byggs någon kärnkraft i Sverige. Hur det kommer sig att Naturvårdsverket inte i slutrapporten har valt att lyfta upp båda dessa scenarier måste man fråga Naturvårdsverket om, men jag tycker att Lise Nordin faktiskt borde hålla sig lite för god för att i den här debatten, som är en väldigt viktig debatt, krydda med insinuationer och faktiskt halvsanningar om hur utvecklingen ser ut i Sverige och vilka förslag som regeringen har lagt fram och lägger fram.

Anf. 143 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att energiminister Anna-Karin Hatt tycks pressad i den här frågan. Stämmer det inte att det står i direktivet från regeringen till Naturvårdsverket att man ska förutsätta fortsatt kärnkraft? Det är det som vi nås av i medierna, och projektledare Tom Hedlund säger att ”det har varit mycket tydligt i uppdraget att vi skulle räkna på bibehållen kärnkraft”. Jag blir väldigt glad om det stämmer att det fortfarande finns en öppning från energiministerns och från regeringens sida att titta närmare på förnybar energi.

Vad gäller Anna-Karin Hatts bild av utbyggnaden av förnybar energi i Sverige tycker jag att det mest relevanta måttet är vilken utbyggnadstakt per procent vi har i Sverige per år jämfört med andra länder. Sverige har en stor andel förnybar energi, men det har vi haft länge. Det är ingenting

som har hänt med den här regeringen. Tvärt emot visar de rapporter som alla medlemsländer har lämnat in till EU att Sverige beräknas ha den näst långsammaste utbyggnadstakten av förnybar el inom EU. Endast Lettland har en prognos om en långsammare utbyggnadstakt än Sverige. Det tycker jag inte är något att vara stolt över när jag ser vilken stor potential Sverige har att fortsätta att utvecklas.

Energibranschen säger i alla de sammanhang jag hör att man behöver tydliga spelregler om vad som ska ta vid. Vi ser att flera företag som jobbar med förnybar energi i Sverige flyttar till andra länder som har en tydligare politisk inriktning, där politiken ger besked om vad som ska byggas ut. Efter att ha lyssnat på Anna-Karin Hatt blir jag än mer osäker på om regeringen räknar med ny kärnkraft till 2050 eller inte.

Den viktigaste frågan i den här debatten tycker jag är det förslag som har lagts fram av tre oppositionspartier om att låta utreda hundra procent förnybar energi. Vårt grannland har nyligen antagit ett sådant mål över partigränserna. De tror att det går. Vad är det som gör att Anna-Karin Hatt tror att det för Sveriges del inte skulle vara intressant, inte ens relevant att låta utreda hundra procent förnybar energi?

Anf. 144 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att det vore bra om Lise Nordin i stället för att hämta argumenten till den här debatten från medieuppgifter går till källorna och läser Energimyndighetens underlagsrapport till Naturvårdsverket. Där kan du klart se att det finns två scenarier som de väldigt tydligt har beskrivit, ett som bygger på att det inte blir någon ny kärnkraft i Sverige och ett som bygger på att det kan finnas kärnkraft kvar framöver.

Nu kommer regeringen att gå in och titta på de här underlagen och besluta hur förslaget från regeringen till Färdplan 2050 ska se ut innan vi kommer till riksdagen.

Sedan påstår Lise Nordin att ingenting har hänt under den här regeringen när det gäller det förnybara. Man får nästan blunda för verkligheten för att komma fram till ett sådant påstående. Faktum är att du höll nästan hela ditt huvudanförande utan att en enda gång nämna ett enda ord om det fantastiska som nu händer i Sverige. Det är att prata ned utvecklingen.

Sanningen är att 2005, innan Alliansen tillträdde, hade vi 40,6 procent förnybar energi i Sverige. År 2010, fem år senare, hade vi nästan 48 procent förnybar energi i Sverige, och det klättrar fortsatt. 56 procent av all el i Sverige är i dag förnybar. Vi har kommit längst i Europa. Det säger sig självt att när man har plockat de lägst hängande frukterna går det lite långsammare, då blir det lite svårare att ta nästa steg. De som inte över huvud taget har påbörjat resan kommer att kunna göra en del snabba vinster. Det är det vi ser nu. Men Sverige ligger längst fram i Europa.

På det temat, apropå svensk energiteknik och svensk energiindustri, måste jag säga att just i dag har EU-kommissionen fattat beslut om att av 10 tillgängliga miljarder satsa 1 miljard kronor i tre viktiga energiforskningsprojekt i Sverige. Det handlar om Gobigas i Göteborg, om Pyrogrot och om Vindpark Blaiken. Det här är tydliga exempel på att svensk energiteknik och svensk energiteknisk industri ligger väldigt långt fram i utvecklingen också internationellt.

Anf. 145 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för hennes anförande. Det var kanske inte så mycket nytt egentligen, men det finns många delar som är bra.

Förutsägbar, långsiktig energipolitik är någon form av ledord för alliansregeringen. Ett exempel tog också Anna-Karin Hatt upp, satsningen på solenergi som ni påbörjade 2009 och som ska avslutas 2016. Men för den perioden har ni dragit ned anslaget för solenergi för att sedan höja det. Det är lite mer av jojopolitik än förutsägbar och långsiktig politik. Men nu är det bra. Nu är det på gång igen.

Men det var inte så mycket detta jag funderade över. Jag skulle vilja ha klargjort hur ni egentligen ser på kärnkraft. När jag läser propositionen är det klart och tydligt att kärnkraften ska finnas kvar över överskådlig tid. Förutsättningen är att den ska ersätta befintliga system.

Samtidigt säger ni att ett tredje ben bör utvecklas för elförsörjningen för att minska beroendet av kärnkraft och vattenkraft. Ni ska göra både och, dels minska beroendet av kärnkraften, dels öppna för att ersätta befintlig kärnkraft.

När vi ersätter kärnkraften blir vi mer beroende av kärnkraften eftersom de nya kärnkraftverken är mer effektiva och har större effekt än de gamla. Resultatet är att vi blir mer beroende av kärnkraft. Hur tänker ni egentligen i fråga om kärnkraft? Ska den avvecklas eller vara kvar?

Anf. 146 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Låt oss börja med solcellerna. Stödet till solcellerna är ett tidsbegränsat stöd till en teknik som ännu inte bär sig på egna ben. Den typen av stöd ska vara tidsbegränsad. Kammaren fattade beslut om att stödet till solceller skulle avvecklas i och med det här årets utgång. Nu kan vi se att fastän världsmarknadspriserna har fallit, fastän det blir mer ekonomiskt lönsamt att investera i solceller i Sverige, bär sig tekniken ännu inte på egna ben. Det är därför som regeringen föreslår att vi nu förlänger solcellsstödet ända till 2016. Det är en ovanligt lång tidsperiod för den typen av tidsbegränsade teknikneutrala stöd, men det är en bra ordning att vi ser till att vid olika tillfällen värdera om tekniken klarar sig på egna ben. Om den gör det ska den typen av skattesubventionering tas bort.

När det gäller kärnkraften är energiöverenskommelsen tydlig. Sveriges beroende av storskaliga energikällor, som den storskaliga vattenkraften och kärnkraften, ska minska. Det är dåligt för vår försörjningstrygghet och det är dåligt för vår konkurrenskraft att vara beroende av ett fåtal storskaliga produktionsanläggningar. När det de senaste åren har varit störningar har de tydligt påverkat inte minst elpriset.

Sedan var det frågan om överskådlig tid. Vi måste se att i ett läge där kärnkraften står för 39 procent av svensk elförsörjning är det inte realistiskt att påstå något annat än att kärnkraften under överskådlig tid, under den tid vi kan överblicka, faktiskt kommer att vara viktig för Sverige. Steg för steg ser vi att det som nu byggs ut i Sverige är den förnybara energin. Den växer så det knakar. Den har vuxit så pass mycket att 56 procent av all elproduktion i Sverige i dag är förnybar.

Anf. 147 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Först tar jag frågan om solenergi. Det är bra att ni gör satsningen, men vi har satsat lite mer än regeringen. Vid debatten för två år sedan sade ni att kärnkraften ska fasas ut, och då sade ni att solenergin och solceller står på egna ben och att det därför inte behövs någon satsning. Nu är det i och för sig bra att Anna-Karin Hatt återkommer till frågan.

Låt mig återgå till frågan om vad som händer eller inte händer i framtiden med kärnkraften. Vad vi behöver göra nu är att fasa ut befintlig kärnkraft. Alliansförespråkare har stått här och sagt att ni ska bygga ut kärnkraften. Då bygger ni under överskådlig tid. Vi pratar då om hela det här århundradet. Då har vi bitit oss fast i kärnkraften för all framtid – åtminstone så länge jag och mina barn kan överblicka tiden framåt. Det är allvarligt.

Det blir extra intressant att Anna-Karin Hatts partiledare Annie Lööf nyligen uttalade sig tillsammans med Per Åsling i en debattartikel i Läns-tidningen Östersund att uranbrytning inte ska ske i Sverige, att lagstiftningen mot det hela ska utredas och att de ska jobba för ett förbud i alliansregeringen. Samtidigt öppnar ni för kärnkraft. Det är en märklig syn på det hela. Det är helt okej att importera uran från andra länder – om jag fick svära nu skulle jag göra det, det får jag inte göra ser jag! – men det där *hmm* ska vi inte bryta i Sverige utan det ska någon annan göra. Det är dubbelmoral.

Anf. 148 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Kent Persson resonerar lite som om vi vore tillbaka i den gamla ordningen där kammaren planekonomiskt ska bestämma exakt hur energimixen i Sverige ska se ut. En ofta förbisedd men mycket viktig innebörd i energiöverenskommelsen är att vi har förändrat rollen för politiken. Vi har gått från en ordning där vi har suttit i kammaren och fattat beslut om vi ska sätta på eller stänga av reaktorer och exakt hur mixen ska se ut till en ordning där politiken anger tydliga mål och tydliga styrmedel. Vi pekar ut en tydlig färdriktning. Sedan får marknaden fatta beslut och investera i det man tycker är rationellt och leva upp till de stränga krav vi ställer. Man fattar nu beslut att bygga ut förnybara energikällor så att det knakar.

När det gäller kärnkraften är det tydligt i energiöverenskommelsen att det är viktigt för Sverige att gradvis minska vårt beroende av de storskaliga energikällorna. Det är precis vad vi nu ser ske.

När Alliansen tillträdde 2006 kom 46,7 procent av den svenska elen från kärnkraften. I dagsläget är vi under 40 procent. Kent Persson gör antaganden om framtiden som om han vet vad som ska hända. Jag har inte fått svar från marknadsaktörerna om de över huvud taget är beredda att investera i kärnkraft i Sverige med de villkor vi har ställt upp. Vi har varit tydliga; det blir inga subventioner, de får bära sina egna kostnader, det är fråga om maximalt tio reaktorer och det blir inget nytt jämfört med det vi redan har satt upp.

Hittills har jag inte hört någon som har varit beredd att gå in i en sådan investering. Vi får se framtiden an. Det som är viktigt att konstatera är att vi har angivit tydliga mål och långsiktiga spelregler. Marknadsaktörerna ska kunna lita på att reglerna gäller i dag, i morgon och framöver. (Applåder)

Anf. 149 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! För oss socialdemokrater är målet för den svenska energipolitiken att trygga tillgången på energi, inte minst el, med en produktion som har låg inverkan på hälsa, miljö och klimat och att göra det på internationellt konkurrenskraftiga villkor.

Utöver att det är bra för klimat och miljö ser vi här också stora möjligheter att utveckla fler och nya arbetstillfällen i Sverige.

Det är bland annat därför – vilket har upprepats flera gånger i dag – vi socialdemokrater i vår kommittémotion har föreslagit att Energimyndigheten ska ges i uppdrag att ta fram en strategi för hur det svenska energisystemet, inklusive elproduktionen på lång sikt, ska kunna bli helt förnybart.

Vi är övertygade om att just det faktum att ingen i dag har ett övergripande helhetsansvar för utvecklingen på energiområdet både försvårar och försenar en nödvändig utveckling när det gäller utvecklingen av såväl förnybar produktion som energieffektivisering.

En viktig komponent för att möjliggöra detta, det vill säga ett helt förnybart energisystem och elproduktion, är att vi har den nätkapacitet som krävs. Det handlar om behovet av tillräcklig överföringskapacitet, utbyggda förstärkta och leveranssäkra regionnät och inte minst det som vi ofta kallar smarta elnät.

Den tekniska utvecklingen inom energisektorn går snabbt, och smarta elnät kommer att bli nödvändiga i takt med att den förnybara, ofta småskaliga, produktionen byggs ut och fossila produktionskällor fasas ut. Tillförseln av förnybar el kräver ny och större funktionalitet, inte minst i det svenska stamnätet. För att klara nettodebitering, som i princip alla talar sig varma för, och för att klara de mål vi har för energieffektivisering krävs både ökad kapacitet och teknikutveckling av elnätet.

Herr talman! Stamnätets kapacitet är avgörande för att klara en bra och balanserad försörjning av el inom Sverige. Ansvaret för detta ligger hos Svenska kraftnät.

Vi måste dock konstatera att det finns betydande flaskhalsar i dagens stamnät. Det optimala, om än oönskade, beviset för detta heter elområden. Både företag och konsumenter i södra delen av Sverige, eller rättare uttryckt i det här sammanhanget i elområde 4, kan vittna om konsekvenserna av otillräcklig överföringskapacitet av el från norr till söder inom landet.

Därför är det glädjande att se att investeringsramen för Svenska kraftnät nu är ordentligt tilltagen, även om man med fog kan säga att det tyvärr är lite sent.

Om man tittar i och läser Svenska kraftnäts *Perspektivplan 2025* inser man att det är stora utmaningar vi står inför de närmaste 10–15 åren på det här området. Vi vet också att den här typen av investeringar tar lång tid och att processerna tar tid, och därför är det viktigt att komma i gång med det nu.

Vår inställning från Socialdemokraternas sida när det gäller Svenska kraftnäts utbyggnad av stamnätet är klar. Först ska vi se till att det finns tillräcklig överföringskapacitet inom Sverige och därefter inom Norden inklusive Baltikum, och sedan kan och ska vi investera i mer och bättre kapacitet för överföringar till och från kontinenten.

Till sist, herr talman, står vi, som jag har försökt belysa, inför stora utmaningar när det gäller utbyggnaden av nätkapacitet såväl i Sverige som inom EU, inte minst på tekniksidan. Därför är det viktigt att inte glömma bort forskning och utveckling på det här området. Till det får vi anledning att återkomma här i kammaren om ett par månader. Jag vill bara redan nu understryka vikten och behovet av resurser för utveckling av ny teknik inom nätområdet.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5.

I detta anförande instämde Carina Adolfsson Elgestam, Ann-Kristine Johansson och Karin Åström (alla S).

Anf. 150 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag ska göra några korta kommentarer kring delar av innehållet och framför allt kring reservationerna.

Det har varit en lång dag och en lång debatt, och jag kan ibland i de här energipolitiska diskussionerna känna att vi nästan tappar bort vad elen ska vara bra till. Fokus i diskussionerna kommer lätt att hamna mycket på de problem vi ser med elproduktionen. Vi diskuterar utsläpp och kostnader, och det är lätt att nästan av slentrian utgå från att el, elanvändning och energiförbrukning i sig är någonting som är dåligt, när det är precis tvärtom.

Jag vågar påstå att det knappast finns någon annan enskild uppfinning som har betytt mer positivt för mänskligheten än elektriciteten – eller kanske i vidare bemärkelse vår förmåga att nyttiggöra energi. Så har det varit när vårt land utvecklades. Så är det än i dag när andra fattiga länder utvecklas och vill resa sig ur fattigdomen. Men det är också så för Sverige även i dag, när vi vill fortsätta att utveckla och förvalta vårt välstånd här i Sverige.

Den svenska industrin utgör fortfarande basen för vår välfärd. Genom att tillvarata våra naturresurser och råvaror och förädla dem har vi skapat vårt välstånd. Än i dag, flera decennier efter att tjänstesektorn på allvar gjort sitt intåg, står basindustrin för ungefär hälften av vår nettoexport och sysselsätter ungefär 400 000 personer.

En viktig förutsättning för att industrin ska kunna fungera är att det finns tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. Partier som värnar om industri, jobb och välstånd måste därför också engagera sig i energifrågorna.

Alliansens energiöverenskommelse betonar vid sidan om energiomställningen och övergången till en hållbar och effektiv energiförsörjning just försörjningstrygghet och konkurrenskraft. Utmaningen är naturligtvis att klara detta med så låga utsläpp som möjligt.

I vår energiöverenskommelse slås fast att energipolitiken här i Sverige ska bygga på samma grundpelare som energisamarbetet i EU: ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Energiöver-

enskommelsen säkerställer stora satsningar på förnybart genom de gröna elcertifikaten samtidigt som den öppnar för en förnyelse av kärnkraften.

Historiskt sett har även Socialdemokraterna månat om industrins villkor. Men man blir lite fundersam när man tar del av energidebatten på senare tid. När energipolitiken debatteras och diskuteras här lämnas oppositionens ledartröja allt som oftast över till ett annat parti, nämligen Miljöpartiet.

Problemet är att Miljöpartiet har helt andra utgångspunkter. I stället för att fokusera på en konkurrenskraftig energipolitik med låga utsläpp fokuserar Miljöpartiet på motstånd mot ett enskilt energislag, mot kärnkraften. I stället för att eftersträva låga elpriser är målet att energi ska vara dyrt.

I stället för att locka elintensiva företag till Sverige, där utsläppen är låga, eftersträvas ett nationellt tak för energiförbrukningen som motverkar svenska arbetstillfällena och skapar högre utsläpp globalt.

Miljöpartiet vill, förutom att avveckla kärnkraften, begränsa både vattenkraften och skogsbruket, det vill säga tillgången till förnybar el och biobränslen. Det går inte att göra dessa tre saker samtidigt utan att välfärden tar allvarlig skada.

En hastig avveckling av kärnkraften skulle medföra en rad negativa konsekvenser: stigande elpriser, minskad konkurrenskraft och färre arbetstillfällen. Vi ser redan de effekterna i Tyskland, som nyligen beslutat att avveckla sin kärnkraft. Där ersätts den bland annat med fossilkraft, samtidigt som stålverk läggs ned till följd av beslutet. Miljöpartiet brukar hylla det tyska avvecklingsbeslutet, men tycker verkligen Socialdemokraterna att industriavveckling till följd av höga elpriser är bra?

Apropå elpriser är det svenska elpriset normalt lågt jämfört med övriga Europa. Elintensiv industri betalar exempelvis bara en tredjedel av det elpris man betalar i Danmark, och övrig industri betalar ungefär hälften. När Miljöpartiet lyfter fram Danmark som ett föredöme ska man därför komma ihåg att landet i princip helt saknar elintensiv industri. Där svensk export domineras av basindustri och verkstadsindustri domineras den danska av livsmedel. Danmarks förutsättningar går inte att tillämpa på Sverige.

Sveriges rena energimix innebär att vi har goda chanser att nå våra klimatmål. Den bidrar dessutom till att locka hit nya investeringar i elintensiv verksamhet. Ett tydligt exempel på detta är den serverhall som nu byggs av Facebook utanför Luleå. Anläggningen kommer att konsumera nära 1,5 terawattimmar, och det motsvarar ungefär 1 procent av den svenska elanvändningen och ger ungefär 70 jobb när den är klar.

Om samma anläggning hade byggts i ett land med den genomsnittliga EU-energimixen skulle det betyda ökade globala koldioxidutsläpp på 675 000 ton. Om anläggningen i stället hade placerats i ett land med el enbart från kolkraft skulle utsläppen bli dubbelt så höga, 1 350 000 ton. Det motsvarar utsläppen från 625 000 bilar i Sverige.

Samtal pågår nu med flera aktörer som vill bygga liknande serverhallar i Sverige. Vår uppfattning inom Alliansen är att det är mycket bättre att de anläggningarna placeras här än att de byggs i länder där de bidrar till höga utsläpp.

Miljöpartiet vill däremot sätta ett tak för den svenska energianvändningen. Med ett sådant tak skulle etableringar likt Facebook bli omöjliga

i Sverige. Tycker ni verkligen att det är bättre att etableringarna sker i andra länder, vilket ger färre jobb här och högre utsläpp globalt?

Sverige är i dag ett av de länder som har renast elproduktion, och vi placerar oss i EU-toppen vad gäller andelen förnybart. Nära hälften av all el som produceras är förnybar, och Alliansens energiöverenskommelse innebär att vi stärker och fortsätter den utvecklingen.

Kärnkraft och vattenkraft, som helt dominerar svensk elproduktion, är bland de energislag som genererar allra lägst utsläpp av koldioxid. Det betyder att vi i Sverige producerar el med mycket låga utsläpp jämfört med de flesta andra länder. Vår elproduktion är till hela 95 procent klimatneutral. Genom Alliansens energipolitik ökar dessutom det förnybara inslaget.

Slutligen vill jag göra en liten kommentar till det som Lise Nordin tog upp i sitt anförande tidigare. Hon sade att stödet till det förnybara fortsätter att öka i Sverige. Det är ju väldigt positivt att det är så. Jag tror att man kan konstatera en sak till, och det är att skälet till att stödet för det förnybara ökar i Sverige är att vi i stor utsträckning inte har ett sådant system som Lise Nordin och Miljöpartiet förordar, med feed-in-tariffer som i Tyskland. Då skulle det nämligen bli väldigt dyrt för konsumenterna. I Tyskland har tarifferna fyrdubblats sedan 2009 och ligger nu på uppemot 2:50 kronor, omräknat, per kilowattimme, och det blir ännu högre nästa år. Ett skäl till att det förnybara har starkt stöd i Sverige är att man ser att det finns en rimlighet i kostnaderna.

Lise Nordin tar upp att regeringspartierna tycker väldigt olika, vilket skulle betyda att det är bristande vägledning för de olika aktörerna på marknaden. Men hela poängen med energiöverenskommelsen är just att vi tycker att marknaden ska falla avgörandet och att vi inte politiskt ska peka ut vilka energislag som ska få finnas eller inte. Givet att de kan bära sig på marknaden ska olika energislag vara tillåtna.

Herr talman! Det finns all anledning för hushåll och företag att vara oroade över den hållning som finns hos oppositionspartierna. Ofta är de splittrade i viktiga och avgörande frågor. Men när de står enade är det tyvärr ofta bakom Miljöpartiets ganska extrema uppfattningar. Detta står i stark kontrast till Alliansen, som står för en ansvarsfull energipolitik med ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet som ledstjärnor.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Johansson, Hans Rothenberg, Cecilie Tenfjord-Toftby och Boriana Åberg (alla M) samt Maria Fälth (KD).

Anf. 151 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Vi var nog många som trodde att debatten gick mot sitt slut. Jag finner det mycket intressant att en moderat riksdagsledamot ägnar i princip hela sitt anförande åt att opponera på Miljöpartiets energipolitik. Det är väldigt smickrande, men jag tycker att det rimliga när det gäller den svenska energibranschen är att diskutera vad den politik som regeringen driver innebär för branschen. Men för att ge svar på några av Jonas frågor tror jag att den här replikväxlingen kan vara till lite nytta.

Först och främst undrar jag varifrån Moderaterna har bilden av att förnybar energi skulle vara dyr. Jag nämnde i mitt anförande vad som just nu händer i Finland. Där försöker man bygga ny kärnkraft, och kostnaden tycks landa på 8 miljarder euro. Det är mer än dubbelt så dyrt som man trodde när man började bygga. Slutsatsen är att kärnkraftselen kommer att vara dyrare än dagens vindkraftsel.

Vi vet också att Energimyndigheten har tittat på vad det har inneburit för svenska hushåll och företag att vi bygger ut förnybar energi. Energimyndighetens slutsats är att det är vinstaffär. Att Sverige bygger ut förnybar energi är alltså en vinstaffär, eftersom elpriserna sjunker med mer el in i systemet.

Har Jonas Jacobsson Gjörtlér missat den utredningen från Energimyndigheten? På vilka grunder intar man ståndpunkten att förnybar energi skulle vara dyr?

Jag undrar också om Jonas Jacobsson Gjörtlér har missat alla de gröna jobb som skapas av förnybar energi. I Tyskland är det fler människor som arbetar inom förnybar energi än inom bilindustrin. Den europeiska vindkraftsorganisationen räknar med att det inom vindkraften kan skapas mer än en halv miljon arbetstillfällen.

Om man är seriös när man som Jonas Jacobsson Gjörtlér säger att man är intresserad av industrin och företagets villkor, varför misslyckas man då så grovt med att se att det är den förnybara energin som är en av de viktigaste motorerna i Europa just nu för att skapa nya, framtidsinriktade arbetstillfällen?

Anf. 152 JONAS JACOBSSON GJÖRTLÉR (M) replik:

Herr talman! Lise Nordin får gärna känna sig smickrad över att jag recenserar och debatterar Miljöpartiets förslag. Det finns ju reservationer och motioner, och dem tycker jag att vi bör kunna debattera här i kammaren. Det ska ju ändå formulera någon form av alternativ till den politik som regeringen står för. Då är det rimligt att man kan skärskåda den lite grann och visa vad den egentligen står för, särskilt eftersom andra delar av oppositionen tenderar att ansluta sig till era förslag.

Du påstår att jag har hävdats att förnybart måste vara dyrt. Det har jag inte alls sagt. Det jag konstaterar är snarast att det som är dyrt är att stänga fungerande energikällor. Att till exempel stänga välfungerande kärnkraft och ersätta den med något annat är dyrare än att fortsätta använda den energi som finns. Det är väl egentligen svaret på den frågan.

När det gäller elpriserna skulle jag gärna vilja ha en kommentar från Lise Nordin om de svenska elpriserna i jämförelse med övriga Europa. Vi har som sagt låga elpriser i normalfallet. Den elintensiva industrin betalar en tredjedel av elpriserna i Danmark, och övrig industri betalar ungefär hälften jämfört med Danmark.

Ni använder ofta Danmark som ett exempel. Du har nämnt flera gånger i dag att Danmark skulle vara ett föredöme. Men förutsättningarna är väl lite olika, eftersom Danmark inte har någon elintensiv industri. På vilket sätt menar du att det är relevant att jämföra den danska situationen med den svenska?

Anf. 153 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det faktum att två av världens största industrinationer nyligen har beslutat att ställa siktet mot helt förnybara energisystem tycker jag säger något om vart den globala utvecklingen är på väg, vad som är konkurrenskraftigt.

Jonas Jacobsson Gjörtler pratade om energieffektivisering i sitt inlägg. På vilket sätt skulle det gynna den svenska industrin att vi har energislukande processer? Det var inte länge sedan som Volvo upptäckte att deras kolleger i Belgien producerade exakt samma bil med häften så mycket el. På vilket sätt är det bra och positivt för konkurrenskraften att Sverige har en hög elanvändning?

Om man har ett intresse av att svenska hushåll och företag ska kunna hålla nere sina elkostnader är det just energieffektiviseringsverktygen som behövs. Men vad gäller dem har regeringen halverat stödet till energieffektivisering sedan man ställde om energipolitiken.

Hur skulle ny kärnkraft kunna leverera billig el till svenska hushåll? Vi ser runt om i världen att det, ursäkta uttrycket, är svindyrt att bygga ny kärnkraft jämfört med att bygga de förnybara alternativen.

Jonas Jacobsson Gjörtler säger att det vore olyckligt att stänga fungerande reaktorer. Här har vi kanske en av de stora skiljelinjerna. Jag anser inte att de svenska kärnkraftverken fungerar särskilt bra. Det gör exempelvis inte heller EU, som nyligen gjorde stresstester av alla Europas kärnkraftverk, med slutsatsen att Sverige har en av de två farligaste reaktorerna inom EU, nämligen Forsmark, som inte ens skulle klara en timmes elbortfall.

Jag anser inte att våra reaktorer är fungerande, och jag och Miljöpartiet tycker att det är klokare att avveckla ansvarsfullt i stället för att vänta tills det sker en olycka. Vårt förslag är att Sverige ställer om fram till år 2030. Det är ungefär så långt som livslängden för dagens reaktorer. Med Miljöpartiets politik skulle vi successivt och ansvarsfullt avveckla en reaktor i taget i takt med att det finns alternativ, tills vi kan ha ett säkert energisystem. Med regeringens politik vet vi inte vad som händer.

Jonas Jacobsson Gjörtler säger att det är snabbavveckling till 2030. Vad skulle en ansvarsfull avveckling av de gamla reaktorerna vara?

Anf. 154 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Om det finns förutsättningar att bygga ny kärnkraft eller ej menar vi inte är ett politiskt beslut, utan den kalkylen får göras av energibolagen. Men man kan konstatera att det byggs en rad kärnkraftverk runt om i världen. Då får man kanske ta de kalkylerna och applicera dem på Sverige. Det är svårt att jämföra, eftersom det ser så olika ut med hur elmarknaderna fungerar och annat. Men det byggs kärnkraftverk som levererar el för ungefär 50 öre. Det är det man får jämföra med, men den kalkylen får göras av energibolagen och inte av oss – det är lite grann det som är min poäng.

Jag tycker också att talet om EU:s tester blir lite av skrämselfpropaganda, som väl Miljöpartiet gärna använder sig av när det gäller just kärnkraft. Hela uppgiften med de här testerna var att man skulle köra dem så hårt och så länge att anläggningen till slut havererade. Hela poängen med testerna var att köra det så långt. Om man inte hade kommit

fram till det hade det varit mycket märkligt, för då hade man inte gjort det man skulle.

Jag tycker att Miljöpartiets politik generellt tenderar att gå i fällan att det goda blir det bästa fiende. Det är ingen här som är emot energieffektivisering. Det är ingen som tror att det är dåligt. Jag är tvärtom övertygad om att det är helt avgörande för svensk industri att man kan genomföra bra energieffektivisering även i fortsättningen. Men det står inte i motsats till att vi har gott om välfungerande, utsläppsfri el och kan producera den här samtidigt.

Frågan är alltid vad alternativet är till den el som produceras av till exempel fungerande kärnkraftverk. Om vi har ett överskott kan vi leverera det på nätet till andra länder. Stänger vi ned den kommer den att ersättas av något annat. På marginalen vet vi att det är kolkraftsel som den ersätts av, och det är alltid ett sämre alternativ.

Det exempel som jag tog med elintensiva anläggningar, de serverhallar som Facebook bygger, är ett talande sådant exempel. Om anläggningen byggs här jämfört med i ett kolkraftsland sparar vi 1 350 000 ton. Det trodde jag att Miljöpartiet skulle tycka var bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

14 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

Föredrogs
sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2012/13:UFöU1
Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) (prop. 2012/13:41).

Anf. 155 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Under punkt 1 avstår jag från att ta ställning. Under punkt 2 yrkar jag bifall till reservation 2 och under punkt 3 till reservation 4. Det innebär att Sverigedemokraterna anser att all svensk trupp ska vara ute ur Afghanistan den sista december nästa år. Vi föreslår samma tak för antal soldater som regeringen för att inte försvåra utrymningen. Bifall till reservation 4 innebär att bistånd inte ska kunna raderas genom den korrupta Karzairegimen utan att biståndet ska gå genom NGO:er, särskilt Svenska Afghanistankommittén.

Det finns länder vars strategiska läge är ett problem i sig. Afghanistan är ett sådant land. Imperiebyggare har hemsökt området i alla tider. På 300-talet erövrade Alexander den store området och på 1200-talet var det Djingis Kahn.

Tsarrysland och det brittiska imperiet hade området som en spelbricka på 1800-talet, och 1979 anföll Sovjet Afghanistan för att hjälpa de afghanska kommunisterna. ISAF och OEF är i Afghanistan för att hjälpa sedan 2001.

Krig och speciellt kriget i närtid har skapat läget som det ser ut i dag i Afghanistan. Afghanistan var från början synonymt med en plats för pashtuner. År 1919 blev landet fritt från det brittiska imperiet och fick namnet Afghanistan. Men det är långt ifrån bara pashtuner som bor i Afghanistan. Tadzjiker, hazarer, uzbeker, aimaker, turkmener och balucher är stora grupper av minoritetsfolk. Etniciteten är en stark faktor liksom lojaliteten med den.

Det som dock är lika för alla folk i Afghanistan är lidandet. Vardagen innebär att riskera att trampa på en mina eller en blindgångare. Smittsamma sjukdomar är vanliga liksom bristen på friskt vatten. Spädbarnsdödligheten är en av världens högsta i Afghanistan. Medelinkomsten per capita ligger under 3 dollar per dag. Eftersom detta är ett medeltal är det svårt att förstå hur de fattiga kan klara sig.

UNICEF och WHO var relativt lyckosamma med hjälpprojekt i landet före Sovjets anfall 1979. Sjukvården har i stor omfattning slagits sönder av kriget, men biståndsorganisationer har försökt att mot alla odds bistå med kliniker. Svenska Afghanistankommittén har gjort en mycket berömvärd insats.

När Sverige skickar fredsbevarande eller fredsskapande trupp utomlands är det alltid med ett parlament bakom sig och välmenande tankar. Andra deltagande länder är inte alltid lika välmenande. Det finns ett flertal länder inom Nato som har syften helt olika Sveriges och med inslag av ren cynism. Det finns länder inom Nato som kan gå i krig av egna inrikespolitiska skäl. Det finns länder inom Nato som kan gå i krig för egen ekonomisk vinning.

Hur dessa förhållanden påverkar taktiken för krigföring är inte helt givet. Men det verkar många gånger som att Natotrupperna får order som inte tar fasta på de lokala omständigheterna eller möjligheten att rädda maximalt med liv.

Många fall av internationella fredsinsatser gäller länder som fått sina gränser satta en gång i tiden av kolonialmakter. När gränserna är satta för att fylla ett mål för en fordom kolonialmakt men inte för de medborgare som bor där i dag är problemet ett arv från den gamla inkräktaren.

När naturliga befolkningsgrupper klyvs av onaturliga gränser eller befolkningsgrupper tvingas till samlevnad som de inte är mogna för kan konflikter bli väldigt svåra att lösa. Det gäller särskilt om det är folk utan utbildning eller erfarenheter av demokrati och mänskliga rättigheter.

Jag tror att många gånger skulle människoliv kunna räddas om de fredsbevarande insatserna tog mer fasta på att hålla de stridande isär på det sätt som vi minns att de FN-ledda insatserna ofta hade som ett naturligt mål. På den tiden hette det fredsbevarande insatser och inte fredsskapande insatser. Skillnaden är alltså mellan att hålla isär och att slå ut - den ondaste sidan i en konflikt. Att slå ut en sida kan ju leda till omfattande död och lidande. Jag är inte naiv och tror att det alltid går att hålla isär parter i en konflikt, men det borde vara den taktik som man eftersträvar.

Även för att hålla isär krävs en stark militär förmåga. Om en fredsbevarande insats inleds med att en spärrlinje sätts upp för att i huvudsak sära de stridande parterna åt måste också de med vapen som passerar linjen bekämpas. Få skulle passera en sådan linje med tanke på den arsenal som internationella fredsförband har till förfogande.

Att rädda så många liv som möjligt borde vara viktigare än att försvara koloniala gränser. Eftersom varje insatt krona i ISAF stärker en negativ trend för trygghet och välfärd i Afghanistan måste insatsen avbrytas. Det som börjat som en hämnd för terroråd riktade mot USA har visat sig vara svårt att transiteras till en hjälpinsats.

Vad händer nu i Afghanistan? Många är oroliga för ett inbördeskrig. Talibanerna, i stort sett identiska med pashtunerna, vill ha fred för att senare kunna ta kontroll över sin del av Afghanistan eller kanske hela Afghanistan. Det som förut var norra alliansen vill att kriget fortsätter och att så mycket utländsk trupp som möjligt blir kvar för att flytta talibanerna söder- och österut.

ISAF:s utbildning av ANA och ANP, nationella armén och nationella polisen, har fört in mycket vapen i landet, och antalet desertörer har varit alarmerande högt.

Jag vill här flika in att de svenska trupperna som avlöst varandra i Mazar-e Sharif har varit helt fantastiska. Jag har själv sett på plats hur förbanden, trots krig med insurgenter, så mycket det går försöker hjälpa och i alla fall inte förstöra för civilbefolkningen. Men det är inte lätt att få förtroende om man slåss för att vidmakthålla kontrollen åt Karzai och andra krigsherrar.

Det återstår nu att se om det finns andra makter som vill hjälpa till att säkra fred i Afghanistan. Det finns definitivt makter som vill ha inflytande, som Saudiarabien och Pakistan, men eftersom det finns så mycket orörda naturtillgångar i landet finns det också andra tänkbara aktörer. Kina är definitivt en. Att Kina alltid agerar för egennyttan behöver inte vara en nackdel. Man ska komma ihåg att det inte är bistånd som reser länder utan alltid egenkraft. Afghanistan som affärspartner till Kina skulle kunna vara ett scenario.

Hur som helst har ISAF-insatsen varit väldigt dyr. Enligt de uppgifter som jag har är kostnaden i storleksordningen 3 000 miljarder svenska kronor i sin helhet, varav den svenska delen naturligtvis är liten jämfört med de länder som haft de största truppbidragen.

Frågan är då: Hade inte det internationella samfundet kunnat ge bistånd med större bestående effekt än operationen ISAF?

Brytpunkten mellan positiva spiraler och negativa spiraler är avgörande. Om folken i Afghanistan inte får modern utbildning kommer de inte att kunna lösgöra sig från klansamhället och extrema religiösa dogmer. Då kommer de att kriga och hämnas på varandra i all evighet. Man om folken i Afghanistan skulle få modern utbildning skulle de kunna bygga ett demokratiskt samhälle och även börja bygga fred och säkerhet med sina grannar och internt i landet.

Innan Sovjet anföll Afghanistan och Mujaheddin med USA:s stöd bedrev gerillakrig mot ockupanten var Afghanistan ett tryggare land och skulle troligtvis ha kunnat bli än tryggare med tiden om inte krig hade förts på landet utifrån. Då fanns ingenjörer, modernt utbildade hantverkare och läkare. Dessa utgjorde ett hopp för modernisering. Men detta förstördes alltså av kriget med början år 1979. Likaså förstördes kvinnornas möjligheter att utbilda sig av talibanernas regim.

En sista sak som jag vill ta upp är de omfattande opiumodlingar som finns i Afghanistan. Vi vet i dag att det är svårt att få de afghanska bönderna att frångå denna syssla. Först när Afghanistan har andra starka

inkomstkällor via mineralbrytningar, industriproduktion och på detta följande export kommer det att vara möjligt att eliminera opiumodlingarna.

I detta anförande instämde Julia Kronlid (SD).

Anf. 156 HANS LINDE (V):

Herr talman! Förra våren besökte jag Afghanistan. I Kabul åkte vi upp på ett av de berg som blivit kända för att unga afghaner flyger med drakar där och tittade ut över Kabul.

En av de afghaner som följde med oss pekade ut ruinerna efter britternas olika befästningar från 1830-talets första anglo-afghanska krig och 1870-talets andra anglo-afghanska krig.

Han pekade också ut ruinerna efter det sovjetiska kulturcentrumet som i dag är en söderskjuten hemvist för Kabuls narkomaner.

Han behövde dock inte peka ut Natos närvaro. De utländska soldaterna och deras posteringar gick inte att undgå.

Vår afghanske vän log mot oss och sade stolt: ”Det är hit imperier kommer för att dö.” Jag får erkänna att det inte var lätt att argumentera emot.

Om det är något vi kan lära av Afghanistans historia är det att det inte finns en militär lösning på detta lands stora och komplexa utmaningar. Det har aldrig varit och kommer med största sannolikhet aldrig att bli soldater, förarlösa flygplan eller nattliga räder som bygger demokrati, bekämpar fattigdom eller ger afghanerna makten att försvara och nyttja sina grundläggande rättigheter.

Trots det står vi ännu en gång i riksdagen och ska förlänga det svenska deltagandet i den Natoleda ISAF-insatsen i Afghanistan.

De borgerliga partierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet föreslår visserligen att den svenska insatsen under inledningen av 2013 ska minskas till 400 personer på marken i Afghanistan. Att den svenska insatsen nu minskas är ett steg i rätt riktning.

Det kan dock vara bra att veta att även med den här minskningen kommer den svenska insatsen att vara större än den var när den borgerliga regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjorde sin överenskommelse hösten 2010. Sverige har faktiskt aldrig förr haft så många soldater i Afghanistan som vi har just nu.

Nyheten i den proposition som regeringen lagt fram tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet är att man öppnar för att Sverige ska kunna ha kvar 200 soldater i Afghanistan även efter 2014, utan något slutdatum.

Samtidigt ser vi att merparten av de 50 länder som i dag har soldater i Afghanistan avvecklar sina insatser. Holland tog hem sina soldater redan 2010. Storbritannien har stängt flera baser, och Frankrike kommer att lämna landet vid årsskiftet.

Sverige börjar bli väldigt ensamt med sin starka tilltro till den militära insatsens möjligheter att nå framgång. Man kan med rätta fråga sig: Ska Sverige bli det sista landet kvar med militär trupp i Afghanistan?

Herr talman! I regeringens proposition kallar man insatsen i Afghanistan för fredsfrämjande. Men efter mer än ett decennium av utländska

ISAF-soldater i Afghanistan kan vi konstatera att den fred som skulle främjas har blivit alltmer avlägsen för varje år som gått.

År 2011 dödades 3 021 civila afghaner, ännu ett dystert rekord i landets historia. Merparten dödades av talibaner och andra motståndsgupper, men vi såg också under 2011 hur antalet afghaner som dödades i Natos flygattacker ökade.

Under det gångna decenniet, samtidigt som vi har haft ISAF på plats i Afghanistan, har en tredjedel av afghanerna tvingats lämna sina hem. Våldet har eskalerat, spridit sig till allt fler områden och blivit allt grövre.

Under det första halvåret i år, 2012, minskade visserligen antalet civila dödsoffer något. Det är fortfarande för tidigt att säga om detta är ett trendbrott eller en tillfällig förändring, men vi kan i alla fall konstatera att minskningen av antalet civila dödsoffer sammanfaller med att flera länder i ISAF-styrkan börjar dra tillbaka sina trupper.

De som hävdar att utländska soldater skapar säkerhet i Afghanistan har under de senaste tio åren gång på gång motbevisats av utvecklingen på marken. Anhängarna av ISAF-insatsen börjar få väldigt ont om argument.

Herr talman! I denna kammare har insatsen också motiverats med jämställdhetsargument, men det finns inga feministiska krig. Vi som är feminister, även i lägen när vi inte ska skicka soldater utomlands, vet att det inte är med vapenmakt vi säkrar respekten för kvinnors rättigheter.

De framsteg som skett i Afghanistan – och jag vill på inget sätt blunda för eller förminska värdet av att fler flickor får gå i skolan och fler kvinnor får tillgång till mödravård – har skett genom ökat civilt bistånd från organisationer som Svenska Afghanistankommittén, inte genom vapenmakt.

Nyligen släppte tre svenska organisationer, Kvinna till Kvinna, Operation 1325 och Svenska Afghanistankommittén, en omfattande rapport om Sveriges arbete med jämställdhetsfrågor i Afghanistan.

Man konstaterar: ”Trots löften och insatser från Sverige och det internationella samfundet med syfte att skydda och stärka kvinnors rättigheter och delaktighet i Afghanistan har mycket litet förändrats för de afghanska kvinnorna. Under de senaste åren har många tidigare framsteg omintetgjorts.”

Samtidigt berömmar man i samma rapport Sverige för att man har utbildat de svenska soldaterna i FN-resolution 1325. Man konstaterar dock att Sveriges arbete med att implementera resolution 1325 i Afghanistan hittills snarare handlat om att kvalitetssäkra de egna militära insatserna.

Man skriver: ”Det har emellertid inte lett till några hållbara resultat för afghanska kvinnor.”

Sug på det, ni som planerar att gå upp i talarstolen och hålla brandtal om hur vi har åkt till Afghanistan för att skydda kvinnorna där.

Kvinna till Kvinna, Operation 1325 och Svenska Afghanistankommittén avslutar sin rapport med tio tydliga rekommendationer för hur Sverige ska stärka sitt arbete för jämställdhet i Afghanistan. Jag noterar dock att man i utskottsmajoritetens betänkande inte har hörsammat en enda av dessa rekommendationer.

För Vänsterpartiet duger inte det. För att åstadkomma tydligt fokus på kvinnors rättigheter i Afghanistan och för att stärka de afghanska kvinnornas ställning krävs en ny inriktning. Vi anser därför, i enlighet med

rapporten, att Sverige därför ska ta fram en nationell handlingsplan för hur FN-resolution 1325 ska implementeras i Afghanistan.

Herr talman! Utgångspunkten för Vänsterpartiet är vår solidaritet med det afghanska folket. Därför uppmärksammade och kritiserade vi som enda parti i denna kammare förtrycket under talibanregimen på 90-talet. Därför har vi motsatt oss avvisningar av afghanska flyktingar, och därför menar vi att Sverige måste byta strategi i Afghanistan.

Man måste ersätta en misslyckad militär strategi med civila insatser för att stödja försöken till freds- och försoningsprocess.

Vänsterpartiet vill därför att Sverige under 2013, likt en lång rad andra länder, avvecklar sin militära insats i Afghanistan. Vi vill att det svenska biståndet ökar till landet, och vi vill att Sverige intensifierar försöken att bidra till fred i Afghanistan. Vi anser att vårt land borde ta till vara våra starka traditioner av att stödja freds- och försoningsprocesser och stödja de samtal som pågår.

Vi behöver öka insatserna för att återintegrera tidigare motståndsmän i det afghanska samhället. Fred i Afghanistan förutsätter att de som i dag slåss ges en möjlighet att få utbildning, arbete och inkomst.

Det kanske viktigaste av allt om vi vill främja fred i Afghanistan är att vi bekämpar fattigdomen. Hopplösheten som följer i fattigdomens spår är talibanernas bästa vän och borde vara den största fienden för oss som önskar se ett demokratiskt Afghanistan i fred. Då, men först då, skulle vårt land på allvar bli en kraft för fred, demokrati och frihet i Afghanistan.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 157 URBAN AHLIN (S):

Herr talman! Riksdagens kammare behandlar i dag betänkandet om fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan. Betänkandet grundar sig på en överenskommelse som gjordes mellan Socialdemokraterna, den borgerliga regeringen och Miljöpartiet så sent som hösten 2010. Vi kom överens om ett långsiktigt perspektiv på hur vi skulle arbeta fram till 2014.

Varför är 2014 ett viktigt årtal? Hans Linde sade att det är bra att många länder drar ned och minskar, precis som om det berodde på att man var orolig för utvecklingen och ville åka hem. Sanningen är att på Kabulkonferensen 2010 meddelade afghanerna att de från och med 2014 själva vill ta hand om säkerheten.

Det är en klar signal till det internationella samfundet att fram till dess vill man ha tillräckligt med resurser till den afghanska polisen och den afghanska militären så att man själv klarar att upprätthålla säkerheten. När datumet är klart och afghanerna själva klarar att upprätthålla säkerheten vill man inte längre ha några utländska trupper.

Det är högst rimligt. Vi har hela tiden stått i den här kammaren och sagt att vi bara kommer att vara i Afghanistan under den tid det finns ett FN-mandat och det afghanska folket vill att vi ska vara där.

Frågan är naturligtvis om någonting av detta skulle ha lyckats. Skulle utbyggnaden av skolor och mödravården ha kunnat ske i Afghanistan om det inte hade funnits säkerhetsstyrkor där som möjliggör att biståndsarbetet kommer på plats? Det är denna problematik vi har diskuterat i ett tiotal år i denna kammare. Jag är fullständigt övertygad om att vi

inte hade sett ett så pass lyckat biståndsarbete i Afghanistan om det inte hade funnits säkerhetsstyrkor på plats. Det är just det som är hela bakgrunden till varför det internationella samfundet tycker att det är väsentligt att finnas där.

50 länder deltar i dag. Det är många trupper. När vi i valrörelsen 2010 sade att vi ville lämna över ansvaret provins för provins till afghanerna själva blev vi attackerade också från borgerligt håll. Man sade att detta var ett slags naivt sätt att inbilla sig att det skulle gå så lätt i Afghanistan. Sanningen är att överlämnandet av ansvaret till de olika provinserna har gått fortare än vad man ursprungligen trodde. Det har gått väldigt snabbt i vår del av landet eftersom det där är en säkrare situation än på många andra platser.

Därför har vi tillsammans med den borgerliga regeringen och Miljöpartiet kommit överens om att det ska vara en successiv neddragning fram till 2014. Det vi i dag behandlar är hur det ska se ut under 2013. Tiden 2014 och tiden efter 2014 behandlas alltså inte i betänkandet. Jag har hört personer säga i den här talarstolen – och även sådana som har skrivit artiklar ute på stan – att det på något sätt i detta dokument skulle stå att vi har bestämt oss för att det ska finnas aktivt militärt stridande trupp även efter 2014. Så är icke fallet. Betänkandet handlar om nästa år, då vi har kommit överens om att vi ska ned till 300 soldater. Därefter ska vi göra en ny förhandling under hösten 2013 när vi vet hur vi ska avveckla insatsen 2014.

Däremot öppnar vi för att vi i fortsättningen ska vara kvar i Afghanistan – inte med stridande militärer men möjligen genom att bidra med någonting annat om det afghanska folket så självt vill. Det vet vi inte ännu, men det kanske vi får ett svar på under hösten 2013.

Är allting då perfekt och gröna skogar? Är det lämpligt att bara åka hem eftersom uppgiften är slutförd? Nej, det är klart att det finns massor av oroande tecken. Ett är det som Hans Linde tar upp. Det handlar inte om vad som främst nu sker för kvinnornas rättigheter. Det man i störst omfattning är rädd för är vad som kommer att hända efter det att de internationella trupperna åker hem och lämnar landet. Kommer det då att vara en överenskommelse mellan Karzai och talibanerna där man enas om ett slags fred i Afghanistan men på bekostnad av kvinnornas rättigheter och villkor? Tyvärr finns det många sådana tecken. Det afghanska samhället är konservativt, och man är mån om att inte stärka kvinnornas rättigheter. Det är jag orolig för. Jag är orolig för att det kan bli någonting sådant.

Därför välkomnar jag med stor tillfredsställelse den kritiska rapport som de organisationer som Hans Linde nämnde har skrivit. Den pekar på att det bistånd som vi nu ökar ska ha starkt fokus på att stärka just kvinnornas rättigheter och se till att sätta press på dem som kommer att styra i Afghanistan så att de verkar för mänskliga rättigheter och inte förhandlar bort kvinnorna i en uppgörelse för att nå fred i sitt land. Det är vad det handlar om här.

Jag är glad över att vi, Miljöpartiet och de borgerliga har kommit överens i en arbetsgrupp om biståndet tillsammans med biståndsmministern där vi har lovat att vi under den kommande tioårsperioden kommer att investera någonstans mellan 8 och 8 ½ miljard kronor i bistånd. Afghanistan är utan tvekan Sveriges största biståndsland. Vi lämnar inte

Afghanistan. Vi lämnar inte det afghanska folket. Vi är glada över att de själva nu vill ta över säkerheten i sitt eget land, och vi är beredda att fortsätta att bidra till biståndsuppbyggnad i Afghanistan.

Slutligen skulle jag vilja säga ett par ord om korruptionen. När vi hade presskonferens och presenterade propositionen påtalade jag att vi vet att det finns en stor korruption i Afghanistan. Jag har varit på konferenser där alla bidragande länder i insatsen har redovisat olika misslyckade projekt – alltifrån att man har gett stöd till en väg som sedan inte visar sig finnas till att man har gett stöd till en skola som har byggts upp men som sedan inte visar sig finnas.

Ha inga illusioner! I länder där fattigdomen är stor och korruptionen utbredd måste vi naturligtvis ha bistånd. Vårt bistånd syftar till att stärka de fattiga människornas situation. Då måste vi också finnas i de länder där det är svårarbetat. Afghanistan är ett sådant land. Men vi måste se till att till det yttersta säkra vårt bistånd så att det inte bidrar till korruption. Om vi kan se till att vårt bistånd går till rätt saker bidrar vi med otroligt mycket för att få en ordentlig samhällsutveckling i Afghanistan. Om vårt bistånd bidrar till korruption är det dock den rakt motsatta utvecklingen.

Avslutningsvis: Vi är glada över den breda överenskommelse som finns. Detta är en successiv nedtrappning som kan genomföras genom att afghanerna själva tar en större del av sitt ansvar. Vi är glada över att vi ser utveckling på marken – skolor, flickor som går i skolan, mödrahälsovård, vägar, elektricitet och så vidare. Det är positivt. Vi är glada över att afghanerna klarar av att ta en större del av säkerheten själva och att våra soldater inte längre är stridande vid fronten. Det är afghanska soldater som är ute och gör jobbet, och våra är mer sådana som hjälper till, stöder, informerar och utbildar. Det är positivt, och det är en positiv utveckling.

Men vi ska naturligtvis inte vara naiva när det gäller vad som händer 2014 och 2015. Det är parlamentsval och presidentval som kommer att vara oerhört avgörande för Afghanistans framtid. Det gäller för oss att se till att vi med vårt bistånd inte göder korruption.

I detta anförande instämde Clas-Göran Carlsson, Kenneth G Forslund, Carina Hägg, Désirée Liljevall, Carin Runeson och Olle Thorell (alla S).

Anf. 158 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Sveriges engagemang i Afghanistan är långsiktigt. Grunden för den svenska närvaron är en bred överenskommelse i Sveriges riksdag mellan alliansregeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är viktigt. Vi ber svenska män och kvinnor, flertalet soldater och officerare, att åka ut på internationella insatser och göra skillnad. Då är det viktigt att det finns ett brett stöd i Sveriges folkvalda parlament för att sluta upp bakom detta.

I veckan kom den 23:e svenska missionen hem från Afghanistan. Den har varit på plats i mer än tio år. Det är klart att det är viktigt att de känner att det finns ett starkt stöd på hemmaplan. Över 8 900 officerare och soldater har under tio år varit på plats från Sverige för att göra skillnad i Afghanistan.

Som tur är görs internationella undersökningar av hur detta uppfattas i vår omvärld. Transatlantic Trends mätning senast visar att Försvars-

maktens insatser har ett stort stöd bland svenska folket. 68 procent sade att Libyeninsatsen var en bra insats för att göra skillnad i vår omvärld. 62 procent var positiva till den insats vi gör i Afghanistan.

När det är skarpt läge och vi ber svenska soldater, biståndsarbetare, sjömän och andra att göra insats på internationell mark finns det ett starkt stöd för den internationella solidaritet som Sverige av tradition har att visa. Vi bygger säkerhet tillsammans med andra under FN-mandat.

Vi är i Afghanistan främst för det afghanska folket skull. Det är viktigt att hjälpa ett land och dess befolkning som under de senaste decennierna har upplevt inbördeskrig, flyktingkatastrofer och auktoritärt förtryck. Vi är där tillsammans med 49 andra länder under ett FN-mandat och vi har viktiga funktioner för att skapa stabilitet i en orolig region och förhindra att Afghanistan blir en bas för terrorgrupper och narkotikahandel.

Vi ser problemen. Vi ser även fortsatt problemen. Det är viktigt att se dem, för de påverkar självfallet också Sverige i längden. Vårt deltagande sker tillsammans med andra. Vi skapar säkerhet tillsammans med andra. Det är en av hörnstenarna i svensk säkerhetspolitik i dag.

Vi är inte i Afghanistan för att vinna ett krig utan för att vara med och bygga fred. Fredsbyggande i ett samhälle som förstörts och slitits sönder under decennier går inte att göra i ett nafs. Vi har en otrolig respekt för vad det internationella samfundet gör där långsiktigt.

Det är därför som Sverige också är där långsiktigt. Det har varit tio år med militära insatser men mycket längre tid med både civila och humanitära insatser. Och vi kommer att vara där mycket längre med både civila och humanitära insatser.

Att bygga fred är i grunden en fråga om politik och ekonomisk utveckling. Det handlar om att bygga upp stabila institutioner och en rättsstat, skapa säkerhet och arbeta för människors lika värde. Sveriges fokus är fortsatt, precis som Socialdemokraternas Urban Ahlin sade, kvinnor, barn, tjejer och killar, att bygga morgondagens samhälle och att hjälpa andra att göra insatser. Men det förutsätter en uthållig och robust säkerhetsnärvaro. Det är också grunden till att Sverige är på plats där.

Herr talman! Under 2013 kommer Sverige att inleda en fördjupad militär samverkan med Finland, Norge och Lettland på plats för att vi tillsammans ska göra mer för att få effekt. Vi kallar det Nordic plus. Det är internationellt i våra termer mätt ett sätt att visa att vi kan samverka med andra på plats på olika ställen på jorden.

De gemensamma förbanden kommer att verka i landet fram till sommaren 2014. Den svenska insatsen går från stridande till stödjande, utbildande och rådgivande som ett led i det säkerhetsansvar som man har kommit överens om inom världssamfundet att ta och överlämna ägarskapet av säkerhetsansvaret i landet till afghanerna själva.

Internationella samfundet har en tydlig färdplan. Det är viktigt att vi deltar i diskussionerna om den när det gäller hur vi fortsatt självklart vill utveckla den. Vi ska visa att vi kan bidra med biståndsinsatser framöver och att vi är där långsiktigt. Vi vill kunna göra skillnad i fråga om infrastruktur, rättsstat och utbildningsinsatser.

I takt med att Sverige nu reducerar den militära närvaron ökar vi också den civila långsiktiga insatsen. Under en tioårsperiod uppgår det totala beloppet av skattebetalarnas pengar till 8 miljarder kronor. Då blir

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Afghanistan det största mottagarlandet. Det är rejäla insatser som svenska folket gör.

Vi har självklart också en skyldighet att följa upp detta och se till att biståndet når ända fram till barnen på gatan, till lärarna bakom katedern och till dem som jobbar med hälso- och sjukvård på vårdcentraler och i hälsostugor.

Herr talman! Det svenska biståndet kommer att gå främst till humanitära insatser för att utveckla dem och för att försöka vinna effekt långsiktigt.

Vad har man då åstadkommit under de senaste dryga tio åren? Jag tycker inte att man ska förringa att internationell närvaro ändå har gett effekt.

Exempelvis går åtta gånger fler elever i skolan nu jämfört med 2003, och närmare två och en halv miljoner av dem är unga tjejer. Tiotusentals nya lärare har utbildats. Vi har också förbättrat tillgången till hälsovård som har lett till att barnadödligheten har halverats på tio år och att medellivslängden för en afghansk kvinna har ökat med 20 år. Det har skett i ett mycket sargat land och från en mycket låg nivå. Men det är klart att insatserna har gjort skillnad. Det är steg för steg i en blygsam men långsam utveckling mot ett bättre samhälle, och den insatsen ska vi självklart se som långsiktig.

Herr talman! Det som sker i Afghanistan efter 2014 är föremål för fortsatta diskussioner, inte minst i det internationella samfundet. Det är viktigt att framsteg fortsätter att göras i fråga om hälsa, barn, kvinnors rättigheter, utbildning och inte minst demokrati.

Det är viktigt att vi inte bara belyser de orosmoln som finns utan också lyfter fram de positiva saker som har skett, inte minst för de enskilda som har fått en bättre och drägligare tillvaro.

Herr talman! I veckan åkte Fortsättningsstyrka 24 till Afghanistan. Det är ytterligare soldater och officerare från Sverige som åker dit och gör en insats och gör skillnad. De är på plats för att öka stödet, supporten, rådgivningen och utbildningen för att afghanerna själva ska få större säkerhet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen och till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 159 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! I början av nästa år har vi haft svenska soldater i Afghanistan i elva år. Det är verkligen läge att vi börjar fråga oss vad vi egentligen har uppnått. Vilka resultat har uppnåtts under dessa elva år?

Cecilia Widegren motiverade denna insats med att vi ska bygga fred. Men frågan är om freden har kommit närmare eller längre ifrån oss. Jag skulle nog säga att freden har blivit mer avlägsen under de senaste åren för varje år som har gått.

Under det senaste året dog 3 021 civila afghaner. Det var betydligt fler än 2010, betydligt fler än 2009 och betydligt fler än 2008. Så här har det sett ut under en lång rad år, det vill säga att för varje år som går ökar antalet döda civila afghaner och freden har blivit alltmer avlägsen.

Cecilia Widegren säger att vi är i Afghanistan för att stärka kvinnornas rättigheter och för att öka möjligheterna för flickor att gå i skolan. Jag rekommenderar Cecilia Widegren att läsa den utmärkta rapport som

Kvinna till Kvinna, Operation 1325 och Svenska Afghantankommittén har tagit fram om Sveriges arbete med jämställdhet i Afghanistan. Där säger man att den svenska militära insatsen inte har resulterat i några hållbara resultat för kvinnor i landet.

Visst har det skett framsteg, och de ska inte underskattas på något sätt. Men de har skett genom civila biståndsorganisationer. Ta inte äran från de organisationer som mödosamt har gjort detta arbete långt ifrån någon militär inblandning. Tvärtom vill organisationer som Svenska Afghantankommittén och en lång rad andra civila organisationer inte ha militära trupper i närheten av sina verksamheter. De säger precis tvärtom att en förutsättning för att de ska kunna verka i Afghanistan är att de uppfattas som oberoende och opartiska.

Jag har en fråga till Cecilia Widegren. På punkt efter punkt kan vi efter snart elva år konstatera att den militära insatsen i Afghanistan har misslyckats. Ändå väljer ni att fortsätta med en misslyckad insats. Varför gör ni det?

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Anf. 160 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Att bygga säkerhet och trygghet är ett långsiktigt arbete. När Sverige tog möjligheten att tillsammans med andra länder inom FN bidra både militärt och civilt var det för att göra det långsiktigt. Ingen trodde att detta skulle ske under en natt, utan man trodde verkligen att detta skulle ta sin tid. Arbetet tar sina stapplande steg. Ibland är det till och med steg tillbaka. Det är mycket viktigt att ha en öppen syn på verkligheten och inse att problem fortfarande finns på plats.

Det sägs att ingenting har skett och att utvecklingen har stannat av. Men jag tycker att det är mycket bra att se att åtta gånger fler barn får gå i skolan, att barnadödligheten har minskat och att hälso- och sjukvården har ökat så att 80 procent av befolkningen i dag har tillgång till den. Det är självklart att det inte har skett av sig självt, utan det har också skett genom att det är säkrare i den miljö i Afghanistan som människorna befinner sig i. Det är tryggare, och man har successivt börjat bygga en egen rättsstat med hjälp och stöd av det internationella samfundet. Det handlar om militär utbildning och polisutbildning.

För att afghanerna själva ska kunna klara av detta långsiktigt, Hans Linde, är det viktigt att denna säkerhet finns på plats. På vilket sätt vill Hans Linde säkra att biståndet når fram om det fortfarande är så att kvinnor och barn inte känner sig säkra när de går till skolan eller när de går till hälsostugan? På vilket sätt vill du att det svenska biståndet i så fall ska nå fram?

Anf. 161 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är självklart sant att det måste vara ett långsiktigt arbete att bygga fred och säkerhet. Jag önskar att Moderaterna och de borgerliga partierna hade samma långsiktighet i sitt arbete med att stötta det civila samhället i Afghanistan, där många organisationer i dag är beroende av kortsiktiga projektstöd för sin överlevnad. Det saknas ofta långsiktighet i finansieringen. Men det kanske är en lite annan fråga.

Vänsterpartiet ser, efter elva år i Afghanistan, att det inte är möjligt med en militär lösning på de problem som finns. Det är inte möjligt att med vapenmakt och utländska soldater garantera eller bygga säkerhet.

Det kommer i grunden att krävas andra strategier, vilket jag också tydligt redovisade i mitt inlägg i talarstolen.

Det handlar om att stödja försök till en freds- och försoningsprocess. Det handlar om att med kraft gå in och stödja det arbete som nu pågår med att försöka återintegrera de före detta motståndsmän som tyvärr fortfarande befinner sig i väpnade grupper och få tillbaka dem in i det afghanska samhället och ge dem en utbildning, ett arbete och en inkomst.

Det handlar också om att bekämpa fattigdomen med massiva biståndssatsningar. Cecilia Widegren pratar om framstegen, men vi ska komma ihåg att 84 procent av afghanerna lever i fattigdom. Jag tror att de senaste uppgifterna när det gäller Sveriges mödradödlighet är att det i år dog 5 kvinnor i samband med en förlossning. I Afghanistan är samma siffra 20 000 kvinnor. Det är enorma skillnader, och där finns det också enorma behov.

Vad jag nu kan konstatera är dock att skillnaden mellan mig och Cecilia Widegren inte bara är att Cecilia Widegren är moderat och jag vänsterpartist utan också att Cecilia Widegren sitter i försvarsutskottet medan jag sitter i utrikesutskottet. Jag ser hur de biståndsorganisationer som i dag verkar i Afghanistan hela tiden ska redovisa vilka resultat de uppnår. De ska hela tiden utvärdera sin verksamhet, men jag har efter elva år inte sett någon som helst utvärdering av den svenska militära insatsen.

Om ni är så övertygade om att man har uppnått målen och varit framgångsrik, låt oss då genomföra en öppen och transparent utvärdering av den svenska militära insatsen i Afghanistan. Visa resultaten!

Anf. 162 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Hans Linde radar upp problemen. Jag kan vara mycket överens med honom om de problem vi fortsätter att se i Afghanistan, men vi är inte här bara för att komma överens om problembilden utan faktiskt också för att hitta olika lösningar. Vänsterpartiet står ju helt tomt på lösningar. Vänsterpartiet väljer att bara säga nej. Det ger inga resultat.

Då säger vi snällt att vi ser att effekterna har nått fram. Om det inte hade varit säkrare och tryggare än det var tidigare, hade effekterna då blivit att åtta gånger fler elever går i skolan eller att 80 procent av befolkningen har tillgång till sjukvård? Det är klart att det bygger på att man i samhället har en grundtrygghet, en säkerhet, och känner att man kan börja bygga sitt eget samhälle.

Vi är där för att hjälpa dem att bygga sitt samhälle. Vi vet att den militära lösningen inte är hela lösningen, och det var därför vi under föregående år väldigt tydligt valde att gå över till civil ledning för att ge resultat insatsmässigt. Det låter som att det ena utesluter det andra, men för oss handlar det om en helhet.

Jag bara noterar att Vänsterpartiet ställer sig helt utanför detta och inte vill bidra till den långsiktiga insatsen. Hans Linde vet mycket väl, herr talman, att man inte kan eller har möjlighet att bara skicka in resurser om man inte vet att de når ända fram. Det finns ingen skattebetalare som vill vara med och bidra på det sättet. Vi vill säkra trygghet och säkerhet först och främst, och sedan se till att resurserna når ända fram.

Anf. 163 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Våld leder inte till fred. Det gäller inte minst i Afghanistan vars befolkning har lidit under många olika krigsherrar, både inhemska och utländska, under årens lopp.

Oavsett om den militära makt som på Afghanistans uttryckliga begäran nu befinner sig i landet för att skydda staten och de civila drabbas civila i alltför stor utsträckning av nämnda truppers krig mot talibaner, narkotikasmugglare och diverse kriminella gäng de slåss emot. Fienden är minst sagt diffus och olikartad och brukar kallas för insurgenter, rätt och slätt. Långt ifrån alla är talibaner, och mycket av det militära arbete som bedrivs skulle i Sverige och i väst ha hanterats av polis, inte militär.

Som jag ser det hade den långvariga militära insats som nu har varit på plats i drygt tio år helt fel strategi redan från början. Uppdraget var att med militära medel skapa ordning och säkerhet. Talibanerna skulle bort och bin Ladin infångas. Det skulle vara gjort i en handvändning, och sedan skulle man kunna dra sig hemåt igen. Det tog i stället många år att inse att säkerhet är lika mycket en fråga om att ge andra former av trygghet, som möjlighet att försörja sig, utbildning, fungerande samhällsinstitutioner etcetera.

Att talibanerna ledde en skräckregim är nog alla utom de själva överens om, men botemedlet har knappast varit utan problem det heller. Afghanistan är, trots att det har gått många år sedan talibanregimen störtades, ett av världens fattigaste länder, och narkotikaodlingen och handeln ökar i stället för att minska.

Det finns dock mycket positivt också, bland annat att de flesta barn nu går i skolan och att också de flesta flickor gör det. Det ska man inte glömma eller bortse från.

Herr talman! Miljöpartiet har stått bakom Afghanistaninsatsen sedan den inleddes. Mina kolleger som satt i riksdagen då kunde nog inte föreställa sig att den skulle bli så långvarig eller omfatta så många personer. I takt med att insatsen svällde började vi också ifrågasätta den alltmer. Vi menade att fred i Afghanistan i första hand möjliggörs med ett större civilt fokus i insatsen och att den militära insatsen borde fasas ut. Vi menade inte att vi skulle lämna afghanerna i sticket, men däremot skulle vi skifta från militärt till civilt.

I valrörelsen drev vi tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern ett tillbakadragande av svensk trupp under 2013. Som alla vet blev det dock ingen rödgrön regering, och därför slöt vi tillsammans med Socialdemokraterna och regeringen hösten 2010 en överenskommelse om den svenska fortsatta närvaron i Afghanistan. Vi valde att vara med och påverka och är hittills nöjda med de avtryck vi har gjort i den förda Afghanistanpolitiken.

Det är en överenskommelse som inte bara omfattar den militära närvaron utan också den civila. Det nya med överenskommelsen var att vi för första gången fick ett slutdatum för insatsen år 2014 och att vi fick ett starkt ökat civilt fokus på bistånd och andra civila insatser. En civil ledning för de samlade insatserna – de militära och de civila – var en annan viktig del i överenskommelsen. Jag kan villigt erkänna att jag det första året kände mig väldigt osäker på om ord skulle följas av handling. Årets betänkande är det dock tredje i ordningen sedan överenskommelsen slöts, och jag känner mig lugnare den här gången.

Sedan 2010 har Afghanistanpolitiken fått en helt ny inriktning, inte bara i Sverige. Afghanerna har beslutat att ISAF-styrkan ska avsluta sitt uppdrag och överlämna säkerhetsansvaret till afghanerna själva under 2014, vilket Urban Ahlin tidigare tog upp. De provinser där Sverige ansvarar för säkerheten är relativt lugna och blev därför också först ut att inleda den så kallade transitionen. Det ena landet efter det andra lämnar Afghanistan i takt med att den afghanska armén har vuxit, är bättre utbildad och själv leder det operativa arbetet. Sverige minskar successivt sin personal, och campen kommer att avvecklas för Sveriges del.

Samtidigt ökar vi biståndet, och från och med 2013 är Afghanistan Sveriges största biståndsland. Sverige har också utlovat att vara långsiktigt kvar med civila insatser även efter 2014. Det är vi i Miljöpartiet mycket nöjda med. Det duger inte att säga att vi nu tar våra soldater och ger oss av, och så lämnar vi ett sönderslaget land bakom oss. Då riskerar vi kaos och ett öppet fält för både talibaner och diverse kriminella grupper.

Det vore ansvarslost att inte bistå afghanerna även fortsättningsvis med det civila stöd som Sverige redan i dag ger. Inte minst har Svenska Afghanistankommitténs arbete gett Sverige ett mycket gott rykte. Jag skulle vilja påstå att Svenska Afghanistankommittén är en grundpelare i det stora förtroende man från afghanernas sida upplever gentemot Sverige. Att vi inte är i Afghanistan av ett egenintresse är en annan anledning.

Vi var några i utskottet som besökte Afghanistan i förra veckan, ett besök som inte kunde ha kommit lägligare med tanke på dagens debatt. Jag besökte också Afghanistan under våren 2011 och har därför en del intryck att jämföra med. Det är självklart alltid en fördel att få ta del av information, stämningar och känslor på plats framför att läsa sig till dem här hemma.

Det jag kan konstatera är att diskussionen nu skiljer sig från den jag hörde under våren 2011. Nu talas det om hemvändande trupper, inte om att afghanerna inte klarar säkerheten själva. En ISAF-general sade det väldigt tydligt: Säkerheten är inte problemet; det är utbildning som är problemet. Han menade utbildning på alla nivåer i samhället. Att utbildning är det mest grundläggande behovet uttrycktes av i princip alla vi talade med, inte minst civilsamhällets organisationer.

När talibaner med flera inte längre slåss mot utländska trupper utan mot den egna armén – mot afghaner – minskar det folkliga stödet för upprorsmakarna. Det var en annan uppfattning som framkom. Att polisen måste stärkas och brottslingar ställas inför rätta var ett lika starkt budskap nu som förra våren. Vilka poliser som behövs var däremot lite mer oklart – är det insatsstyrkor eller närpolis, eller kanske både och?

Även i dag bistår den svenska militära insatsen med att söka personer som till exempel lagt ut vägminor, för att få dem fällda i domstol. Rättsväsendet behöver dock stärkas i alla led. Inte minst det faktum att man först skaffar bevis mot någon för att sedan gå till domstol och få en fällande eller friande dom, i stället för att på obestämd tid fängsla en hel grupp där de flesta är oskyldiga, är viktigt.

För mig är det en självklarhet att polisarbete är något som framöver bör skötas av välutbildad afghansk polis – med betoning på välutbildad –

och det är just på polissidan jag både nu och förra våren ser enorma behov.

USA utbildar närpoliserna i en kort utbildning på åtta veckor med möjlighet till sex veckors förlängning. Det säger sig självt att man inte får en välutbildad polis på den korta tiden. Incidenterna har också varit många där poliser varit inblandade i skjutningar mot både afghansk och utländsk militär. EU:s polisinsats Eupol som Sverige bidrar genom jobbar också med polisutbildning – en bättre sådan, får man utgå från. I dag har Sverige 25 personer på plats i Eupol.

Herr talman! Även om ingen av de personer vi talade med uttryckligen sade att de ville ha de utländska trupperna kvar finns det en självklar oro över vad som kommer att hända när de försvinner. Inte minst kvinnorna ger uttryck för den oron.

Antalet fall av våldtäkter utanför hemmet har ökat, och de i hemmet går inte att mäta eftersom ingen anmäler. Kränkningar av mänskliga rättigheter, särskilt kvinnors, ökar. I många fall är gärningsmännen just de dåligt utbildade närpoliserna. Det visar med ännu större tydlighet att utbildning i alla led är nödvändig, inte minst inom polisen som tillsammans med den afghanska militären ska vara garanten för säkerheten i landet. Många poliser är i dag analfabeter, och det är naturligtvis svårt att vara en bra polis om man inte kan läsa och skriva. Det borde finnas någon form av lämplighetstest innan personer ges rätt att hantera vapen och utöva makt gentemot andra. Sist men inte minst måste det finnas en administration som fungerar hela vägen uppifrån och ned och nedifrån och upp. Poliser som våldtar och begår brott får inte accepteras på en högre nivå i hierarkin. Poliser som begår brott ska lagföras. Ska kvinnor och människorättsförsvarare våga anmäla våldtäkter eller andra brott är det av grundläggande betydelse att de kan lita på att polisen gör polisarbete och inte våldtar eller begår andra övergrepp.

Utbildning av polis, åklagare, advokater och andra i rättssystemet är nödvändig, men det måste vara bra utbildning. Det är viktigt att vi hittar en modell som vi kan stödja som inte utbildar brottslingar i stället. All utbildning är inte bra utbildning.

Herr talman! För att nå en bättre situation för kvinnorna i Afghanistan behövs inte bara utbildning; även möjlighet att försörja sig är något som efterfrågas. Det finns många starka kvinnor i Afghanistan, men de sätter många gånger sitt liv på spel i kampen för det som för oss är självklarheter. Så hur blir det då efter 2014? Kan kvinnorna känna sig säkra efter 2014? Få inom militären talade om kvinnornas säkerhet. Egentligen var det bara kvinnorna och civilsamhället som gjorde det.

Herr talman! En fråga som ofta ställs till oss är vad Sverige kommer att bidra med efter 2014. Det går inte att svara på det i dag, som Urban sade tidigare. Vi har en överenskommelse om att ta hem svensk trupp under 2014. Så som läget ser ut i dag är trupptillbakadragandena på gång. Den afghanska militären håller på att ta över säkerheten i hela landet – än så länge med stöd av ISAF dock. Att stärka polisen att göra rätt saker verkar uppfattas vara en fråga som man lägger större fokus på framöver.

Sverige har hittills lovat att vara kvar civilt även efter 2014, och det stöder Miljöpartiet. Sverige har också uttalat att vi eventuellt kan bidra med en ren utbildningsinsats på högst 200 man, som Hans tidigare tog upp, om vi får en sådan förfrågan. Men det är ingenting som vi tar beslut

om i dag. Det beslut vi fattar efter dagens debatt handlar om insatsen 2013. Vad den rent utbildande insatsen eventuellt kan komma att innefatta efter 2014 vet vi inte i dag. Någon form av deltagande i stridande verksamhet kan det inte bli tal om.

För Miljöpartiets del kan jag säga att vi inte vill köpa grisen i säcken och redan nu gå med på något inför framtiden som vi inte vet vad det består av. Det har varit vår ingång i årets upplaga av Afghanistanproposition och betänkande, och det är tydligt i både proposition och betänkande att det beslut som vi fattar handlar om 2013.

Med tanke på de spekulationer som förs om vad Sverige lovat delta med framöver utgår jag från att regeringen håller oss och Socialdemokraterna informerade om de diskussioner som förs och de eventuella förfrågningar Sverige får så att vi i god demokratisk ordning – och i god tid – kan ta ställning till om det finns behov av en utbildningsinsats för tiden efter att den nuvarande svenska styrkan planenligt dras tillbaka under sommaren 2014. En sådan förutsätter förstås i så fall också att det finns ett FN-mandat i botten.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Peter Rådberg (MP).

Anf. 164 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! I diskussionerna och debatterna om Afghanistan är många av positionerna givna. Det är ingen som förvånar sig över att Sverigedemokraterna helst vill att svenska soldater ska marschera på kaserngården i Skövde eller att Folkpartiet för den delen säger ja till varje möjlighet att dra till fält. Däremot är det lite mer diffust var Miljöpartiet ska hamna. Jag kan konstatera att Miljöpartiet lyckats hamna i alla möjliga positioner när det gäller Afghanistaninsatsen. Bara de senaste åren har vi kunnat konstatera att först var Miljöpartiet för insatsen i Afghanistan. Sedan ville de inför valet 2010 ha en avveckling av insatsen till våren 2013. Några månader senare under hösten 2010 sade de ja i riksdagen till att utöka den svenska insatsen för att bli större än någonsin tidigare i svensk, eller för delen afghansk, historia. Ett år senare, 2011, ville de avveckla insatsen till 2014, och i dag öppnar de upp för att Sverige ska ha soldater i Afghanistan även efter 2014. Det är inte helt lätt, Bodil Ceballos, att följa dagsnoteringarna i Miljöpartiets Afghanistanpolitik.

Jag tycker inte heller att det blev tydligare i Bodil Ceballos inlägg. Jag konstaterar att vi i dag behandlar en proposition från regeringen som Miljöpartiet har ställt sig bakom. I det betänkande som finns från det sammansatta utskottet finns det inga särskilda yttranden och inga brasklappar från Miljöpartiet. Jag konstaterar att i regeringens proposition, som Miljöpartiet ställer sig bakom, står det så här: ”Inriktningen är att Sverige från sommaren 2014, om så efterfrågas, bidrar i form av en ren utbildningsinsats om 200 personer – – –.”

Frågan blir till Bodil Ceballos: Står Miljöpartiet bakom också denna mening? Om ja, hur länge tänker sig Miljöpartiet i så fall att Sverige ska ha soldater i Afghanistan?

Anf. 165 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Jag börjar med frågan om eventuellt en rent utbildande insats efter 2014 och påminner Hans Linde om att det fanns med redan i förra årets proposition. Det fanns med i själva överenskommelsen att vi skulle gå från stridande till stödjande och till eventuellt rent utbildande insats. Med ”utbildande” ser vi inte en möjlighet att vi kommer att vara kvar i Afghanistan med stridande trupper på något sätt. Därför har vi inte heller öppnat för den möjligheten.

I årets propositionstext har vi dessutom lagt in en annan brasklapp, kan man väl kalla det för – jag tyckte att Hans Linde sade att den förra var en brasklapp. Vi tar nu ställning för insatsen 2013, och det av den anledningen att vi i dag inte vet vad det är som kommer att finnas i den eventuellt rent utbildande insatsen. Då kan vi inte heller ta ställning till den.

Att ge ett blankt mandat till regeringen att leda in oss i någonting som vi inte i övrigt har fått vara med och diskutera är inte någonting som vi och Socialdemokraterna står bakom. Vi vill naturligtvis att om vi ska vara där med en utbildande insats efter 2014 ska vi ta beslut om det gemensamt. Det måste vi diskutera gemensamt och bestämma vad det är för någonting. Men först måste vi få en fråga om vad detta ska omfatta.

Hans Linde vet precis som många andra att Afghanistanfrågan är en mycket känslig fråga i Miljöpartiet. Alla står inte bakom insatsen. Vi har haft en mycket bred och upphetsad diskussion i vårt parti många gånger på våra kongresser etcetera. Hittills har vi stått bakom den, men vi har visat klart och tydligt att det är ett tillbakadragande vi vill se därför att vi inte tror att våld löser problemen i Afghanistan.

I detta anförande instämde Urban Ahlin och Carina Hägg (båda S).

Anf. 166 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag kan inledningsvis säga att jag kommer att välkomna varje miljöpartist som i morgon väljer att rösta på Vänsterpartiets reservationer och stå upp för att Sverige ska vara en kraft för fred och civila lösningar i Afghanistan, på samma sätt som vi för ett år sedan välkomnade när flera miljöpartister valde att gå mot partilinjen på den här punkten.

Jag vill göra ett förtydligande. Det har framkommit flera gånger i debatten att man ska göra en stor skillnad mellan vad som är stridande och vad som är utbildande. Man har visat upp en bild att en utbildande insats i Afghanistan innebär att vi ska skicka lektorer i manchesterkavajer som ska sitta bakom kateder och undervisa i något slags gemytlighet. Så fungerar det inte. Vi har redan i dag rena utbildningsinsatser på plats i Afghanistan. Det innebär att man finns med i de afghanska trupperna, följer med dem även ute i fält när de deltar i striderna. Man är inte låst på några civila kaserngårdar eller liknande. Man är i högsta grad en del av den väpnade konflikt som pågår.

Jag blir ändå inte riktigt klok på vad som är Miljöpartiets linje. Står Miljöpartiet bakom den skrivning som finns i den här propositionen eller inte? Det är en ganska enkel fråga: Står man bakom den här skrivningen, eller gör man det inte?

Sedan blir det trots allt en fråga till Bodil Ceballos. Bodil Ceballos får då företräda bara Miljöpartiet och bara vara miljöpartist i den här debatten och blicka lite framåt. Miljöpartiet har tidigare inte haft några problem med att sätta något slutdatum för den svenska insatsen, när man vill se att de svenska soldaterna helt och hållet ska vara hemma. Hur länge tänker egentligen Miljöpartiet i dag att de svenska soldaterna ska vara kvar i Afghanistan? Är det till 2016, 2018, 2020 eller ännu längre?

Anf. 167 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet tänker att soldaterna ska vara kvar till 2014. Så långt har vi tänkt. Vad som kommer efter 2014 vet vi inte i dag, och det tar vi inte ställning till i dag. Vår tanke är att trupperna i Afghanistan ska vara hemma till 2014.

Miljöpartiets linje har hela tiden varit väldigt tydlig. Vi har stått bakom det afghanska folkets rätt till en bättre utveckling. När man en gång tog beslut om att gå med i Afghanistaninsatsen handlade det om väldigt få personer. Sedan har det, precis som du säger, utökats.

Det har alltid funnits miljöpartister som har varit skiljaktiga i den här frågan. Hade jag själv varit med vid det första tillfället hade jag inte röstat för trupp i Afghanistan, men jag var inte det.

Nu är vi i den situationen att vi har trupp i Afghanistan på grund av en massa beslut som har tagits tidigare. Vi menar att vi ska dra tillbaka den militära närvaron och öka den civila. Det är det som vårt inspel i de diskussioner som vi har fört med regeringen och Socialdemokraterna har utgått ifrån. Det handlar om att få ett slutdatum och att se till att vi drar tillbaka den militära närvaron samtidigt som vi får ett starkt ökat fokus på det civila, och också mer pengar till det civila.

Vi tror nämligen att man bygger säkerhet genom att stärka afghanernas egen förmåga att vara säkra. Då handlar det inte om den militära säkerheten i första hand, utan det handlar om att kunna försörja sig, att kunna gå i skola, att få hälsovård etcetera. I ett tryggare samhälle har man färre konflikter. Vi vill bygga på den delen, det som är det civila och det som är det trygga samhället. Vi tror att vi på det sättet kommer att ha lättare att nå fred i Afghanistan.

Anf. 168 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Sverige har under de senaste elva åren deltagit i den internationella säkerhetsstyrkan ISAF i Afghanistan. Vi har tagit ansvar. Vi har visat solidaritet med ett folk och ett land som alltför länge har plågats av krig och instabilitet. Det har varit och är ett viktigt uppdrag. Internationell militär närvaro i Afghanistan har varit nödvändig för att trygga såväl svenska som internationella bistånds- och utvecklingsinsatser.

Säkerhet uppnås och byggs i samverkan med andra. Det är därför viktigt att Sverige ställer upp internationellt och fortsätter att verka i samarbete med Nato inom ramen för partnerskapsprogrammet.

Globaliseringen ställer nya krav. I dag kan geografiskt avlägsna hot vara lika påtagliga som hot på nära håll. Terrorism, organiserad brottslighet, spridning av små och lätta vapen, spridning av massförstörelsevapen och så vidare hotar internationell säkerhet och därmed även vår säkerhet i Sverige. Insatsen i Afghanistan bör därför ses ur ett vidare per-

spektiv. Utveckling kräver säkerhet, men säkerhet kräver också utveckling.

När det svenska militära deltagandet nu börjar lida mot sitt slut är det av yttersta vikt att tillbakadragandet och överlämningen av säkerhetsansvaret sker på ett ansvarsfullt och välstrukturerat sätt. Förändringar och reduceringar bör föregås av konsultationer med Nato och övriga partner. Skulle säkerhetsläget försämrats är det viktigt att vi har möjlighet att tillfälligt förstärka de militära insatser som Sverige genomför, till exempel evakueringsinsatser.

Herr talman! Om omvärlden drar sig ur Afghanistan i förtid – Vänsterpartiet vill ju, så att säga, att alla västerlänningar ska åka hem och låsa dörren – skulle kvinnor utsättas för det djupaste förtryck igen. Jag tror att det skulle gå snabbt. Landet skulle återigen kunna bli en bas för internationell terrorism. Ingen betvivlar det faktum att det krävs en civil återuppbyggnad och en ekonomisk utveckling i Afghanistan. Men inget av detta är möjligt utan beskydd av säkerhetsstyrkor, så länge de afghanska säkerhetsstyrkorna inte har den kapaciteten.

På samma sätt som det i den här kammaren finns ett brett stöd för det svenska deltagandet i Afghanistan finns det även internationellt ett brett stöd för den insatsen. Insatsen, som delas av 50 truppbidragande länder, varav 22 inte är Natomedlemmar, har utifrån resolutioner från Förenta nationernas säkerhetsråd ett tydligt folkrättsligt mandat.

I mars i år övergick den samlade svenska insatsen i norra Afghanistan till civil ledning. De civila insatserna får en alltmer framträdande roll i takt med att det svenska militära bidraget minskar. Den övergripande civila ledningen är en viktig politisk signal till afghanerna om att säkerhetsansvaret nu gradvis övergår till dem och att Sveriges fortsatta närvaro inriktas på att stödja denna övergång med främst civila medel.

Det militära förbandets uppgifter syftar framför allt till att stödja uppbyggnaden av de afghanska säkerhetsstrukturernas förmåga, och före utgången av 2014 ska de afghanska säkerhetsstyrkorna ta fullt ansvar för säkerheten i landet.

Tyngdpunkten i den militära insatsen fortsätter därmed att förskjutas till stödjande och utbildande. Övergången till civil ledning är av stor betydelse för att signalera att Sveriges samlade insatser successivt får en starkare betoning på civila insatser.

Herr talman! Sedan talibanregimen störtades 2001 – eller sveptes bort, kan man väl säga, med bombmattor och Norra alliansens marktrupper – har förbättringar skett, särskilt på områdena hälsovård och utbildning.

Före 2001 hade endast 9 procent av afghanerna tillgång till någon form av sjukvård. I dag uppskattas den siffran till omkring 50 procent av befolkningen. Spädbarnsdödligheten har minskat, och nästan sju miljoner barn är i dag inskrivna i grundskolan. Av dessa är ca 30 procent flickor. Före 2001 gick färre än en miljon barn i skolan, och ytterst få flickor kunde få ordinarie undervisning. I dag tar kvinnorna mer plats i det offentliga rummet. Medieutbudet har ökat rejält.

Trots dessa förbättringar vet vi givetvis att enorma utmaningar alltjämt kvarstår. Korruptionen är omfattande. Det är ett stort hinder för utveckling. President Karzai har ett mycket omfattande arbete framför sig på detta område. Den illegala narkotikahandlingen är ett annat stort

Prot. 2012/13:46
18 december

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

problem, liksom de stora bristerna i rättssystemet. Utbredd fattigdom, arbetslöshet, kriminalitet samt upplevd osäkerhet hos stora delar av befolkningen ger fortsatt näring åt det väpnade motståndet.

Det finns också en oro hos befolkningen i Afghanistan för vad taliberna kommer att göra när de utländska styrkorna drar sig tillbaka, vilket vi måste vara medvetna om.

För att åstadkomma en förändring för en långsiktig positiv och stabil säkerhetsutveckling krävs ett fortsatt och förstärkt fokus på ett förbättrat samhällsstyre, en starkare rättsstat, jämställdhet och en socioekonomisk utveckling som kommer hela befolkningen till godo. Det skulle också motverka grogrunden för rekrytering till och stödet för talibanmilisen.

Det afghanska ägandet tillsammans med det internationella samfundets långsiktiga stöd för dessa processer är avgörande. Här ska vi vara medvetna om att det finns en viss, så att säga, komplikation med tanke på den utbredda korruptionen i landet samtidigt som vi vill se ett tydligt afghanskt ägande när det handlar om biståndsinsatserna. Det ska medges att detta inte är lätt. Men det betyder å andra sidan inte att vi kan vända Afghanistan ryggen.

Herr talman! Det internationella engagemanget i Afghanistan är långsiktigt och syftar till att möjliggöra stabilisering och utveckling av landet i demokratiska former. Det är av stor vikt att det internationella samfundet, inklusive Sverige, fortsatt stöder och bistår den afghanska regeringen i dess strävan efter ett stabilt och säkert samhälle. Säkerhetsläget i Afghanistan måste vidare betraktas ur ett regionalt perspektiv. En negativ utveckling i landet får konsekvenser för säkerheten i regionen och även globalt.

Europeiska unionens engagemang i Afghanistan är också långsiktigt. Förra året uppgick stödet från kommissionen till 200 miljoner euro.

Totalt från Europeiska unionen och medlemsländerna uppgick stödet till ca 1 miljard euro förra året. Europeiska unionen genomför sedan 2007 också en polisinsats i Afghanistan, där tyngdpunkten ligger på stöd till reformeringen och återuppbyggnaden av den afghanska polisen. På svenskt initiativ har också förhandlingar inletts angående ett långsiktigt och bindande samarbetsavtal mellan EU och Afghanistan, ett avtal som bekräftar EU:s långsiktiga engagemang.

Herr talman! Förutom att omvärlden och världssamfundet har ett långsiktigt engagemang och att Europeiska unionen har det har givetvis också Sverige det. I samband med givarkonferensen i Tokyo i juli i år gjorde Sverige ett omfattande åtagande för perioden efter 2014. I den tioåriga bistånds- och utvecklingsstrategin för perioden 2015–2024 kommer Sverige, precis som tidigare nämndes av Urban Ahlin från Socialdemokraterna, att bidra med över 8 miljarder kronor i bistånd till Afghanistan, vilket är viktigt.

Sverige kommer därutöver inom ramen för arbetet i Förenta nationerna och i Europeiska unionen samt som partner till Nato att fortsätta att vara aktivt och engagerat för fred och försoning, för utveckling och stabilitet och inte minst för ökad respekt för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter i Afghanistan och i den vidare regionen.

Herr talman! Fler barn, framför allt flickor, går i skolan, och tillgången till sjukvård ökar. Samtidigt får vi inte blunda för de enorma

utmaningar som alltjämt kvarstår för Afghanistan. Ytterst är det också anledningen till att vi är där nu.

Prot. 2012/13:46
18 december

Anf. 169 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Som framgått med all önskvärd tydlighet i den här debatten finns det en stor samsyn i denna kammare omkring vår insats i Afghanistan. Det är ett land som har ett långvarigt lidande bakom sig, vilket också flera har varit inne på. Det gäller naturligtvis särskilt kvinnor och barn som alltid drabbas hårt i konflikter, osäkerhet och krig.

Från svensk sida har vi sökt göra skillnad länge. Svenska Afghankommittén har tidigare nämnts. De har gjort ett omfattande och långvarigt arbete och ansågs under den tid när talibanerna styrde vara de som just stod för utbildning. Det är naturligtvis i grunden svenska folkets insatser som gjort detta möjligt.

Herr talman! Nu är det nästan på dagen elva år sedan FN:s säkerhetsråd i sin resolution 1386 markerade att en internationell säkerhetsstyrka skulle få ett kapitel 7-uppdrag för att bistå den afghanska regeringen i att upprätthålla säkerheten i Kabul och stödja övergången till demokratiskt styre. Detta är en bas för de insatser som vi har gjort. Vi har deltagit sedan start. Vi har haft årliga debatter och årliga beslut här i kammaren, eftersom FN varje år har haft beslut om mandat.

Det låter ibland som om det är vi i den här kammaren som dikterar ordningen. Det ena partiet efter det andra har föreslagit att man ska avsluta vid en tidpunkt så eller så. Det är lite spännande, för i grund och botten landade den afghanska regeringen vid Kabulkonferensen 2010 i att man vid utgången av 2014 skulle ha övertagit huvudansvaret för landets säkerhet. Det var den afghanska regeringens vilja, och vi har varit inbjudna av den afghanska regeringen och är där så länge den afghanska regeringen vill se oss närvarande. Det är klart att det är en ram för det arbete som sedan bedrivs.

Den här förändringen, transitionen, inleddes vid det afghanska nyåret i mars 2011 och ska genomföras i fem omgångar fram till slutet av 2014. Så här långt är tre beslut fattade som berör 75 procent av den afghanska befolkningen.

Den samlade svenska militära och civila insatsen i norra Afghanistan har sedan drygt sex månader en civil ledning. Det har varit viktigt och någonting som vi har markerat värdet av i flera debatter tidigare. Nu har FN:s 24 precis startat sitt arbete i Afghanistan. Det gör de naturligtvis med nya förutsättningar, i ett nytt läge.

Jag vill för Centerpartiets del tacka dem som så här långt har gjort stora insatser i arbetet i Afghanistan för att skapa de förutsättningar för utveckling som vi trots alla svårigheter har gjort. Ett stort tack till er som ställt er kraft till förfogande! Tack också till er som är där nu och som åker dit. Tack även till de familjer som drabbats till följd av någons beslut att närvara.

Alla ni ska veta att Sverige har ett långsiktigt perspektiv på Afghanistan, långt före 2011 och långt efter 2014. Vi bidrar och vill bidra till en demokratisk utveckling. Vi vill bidra till att bekämpa fattigdomen och ge människor möjligheter. Det är därför vi också har sökt skapa förutsättningar i form av säkerhet.

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Vi är alla medvetna om, och har varit från början, att det inte finns någon militär lösning på den här konflikten, lika lite som i andra konflikter. Det finns en politisk lösning om hörnet, får vi hoppas, och vi ska delta för att göra den möjlig.

Därför har vi också ställt upp på Kabulkonferensens perspektiv, det vill säga att 50 procent av vårt bistånd ska gå via den afghanska regeringen. Det finns de som tycker att detta inte ska ske. Men vi har faktiskt tagit på oss ett ansvar för att skapa förutsättningar för den afghanska regeringen att bygga säkerhet och utveckling. Då måste vi naturligtvis vara där. Vi ska inte vara där för att sabotera förutsättningarna genom att stödja andra och gå andra vägar.

Jag tycker därför att det är en viktig signal att vi lyssnar på den afghanska regeringen. Vi ska självklart inte vara blåögda. Vi ska försöka granska, och vi ska försöka följa upp och vara medvetna om att det är en oerhört tuff miljö, kanske en av de tuffaste miljöer där vi finns med bistånd. Men vi ska vara där långsiktigt och göra skillnad – militärt, civilt och med biståndet för att skapa förutsättningar för förändring.

Som tidigare sagts har vi nu perspektivet 2024 i biståndssammanhang. Det är indikationer på drygt 8 miljarder. Vi får väl se vad det slutligen summeras till.

Jag kan instämma i vad som har sagts tidigare från flera talare när det gäller utmaningarna, korruptionsrisker och risker för bakslag. Jag har naturligtvis mot den bakgrunden förvånats, herr talman, över dem som i reservationer säger: Låt oss lämna nu!

Det finns de som nästan har försökt att ta täten, rädda för att bli ensamma kvar. Det fanns en sådan tendens ett tag när alla såg ut som om man genast ville lämna. Det vore verkligen att svika det långsiktiga uppdrag som vi har tagit på oss.

Jag hoppas att den här övergången, transitionen, till det afghanska styret inte ska likna det ryska uttåget med en sådan efterbörd, utan att vi ska kunna göra det på ett konstruktivt, bra och ordnat sätt.

Jag hörde också vad Bodil Ceballos sade om kvinnor som känner oro för vad som ska hända. Jag hoppas, herr talman, inför presidentvalet 2014 och parlamentsvalet 2015 att kvinnor då ska våga ställa upp i valet, precis som de gjorde senast, många gånger tack vare vår närvaro och våra insatser.

Jag noterade att Afghanistans parlaments vice talman var en kvinna, Fawzia Koofi, som hoppades på att kunna utmana i presidentvalet 2014. Jag hoppas att hon vågar och att hon kan, och jag hoppas att vi kan bidra till att göra det möjligt, om inte annat så i parlamentsvalet året därefter.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 170 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik, för det är ju stora ord som Kerstin Lundgren tar till. Man sviker Afghanistan om man gör som till exempel Vänsterpartiet vill och avvecklar den militära insatsen under 2013.

Om jag hade varit i Kerstin Lundgrens kläder skulle jag ha varit lite mer försiktig i de där svängarna. Anser Kerstin Lundgren att det var ett svek av Holland att ta hem sina soldater 2010? Är det ett svek av Frank-

rike när de tar hem sina soldater vid årsskiftet? Är det ett svek av alla de andra länder som nu avvecklar sina militära insatser under det kommande året, precis på samma sätt som Vänsterpartiet vill att Sverige också ska göra? Är det länder som sviker befolkningen i Afghanistan, Kerstin Lundgren?

Anf. 171 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det finns ett klart inslag av svek. Om vi har varit i landet i elva år för att försöka bygga förutsättningar för utveckling, bygga förutsättningar för säkerhet gäller det att vi också orkar hålla i så att den afghanska regeringen klarar att ta över när vi lämnar, att vi har en ordnad överlämning av ansvaret.

Det måste naturligtvis ske på ett sätt som gör att man inte i princip känner att siste man släcker lyset, att de lämnas utan något ansvar, att det bara handlar om att inte vara sist kvar i Afghanistan. Det fanns tendenser till ett sådant race. Jag har hört det också i den svenska debatten. Jag tycker att det vore oansvarigt. Det vore oansvarigt mot de människor som vi har försökt att stödja under så lång tid. Vi måste kunna klara att vara kvar under ordnade former 2014 och från vår utgångspunkt också senare om det är så att den afghanska regeringen efterfrågar vår närvaro.

Anf. 172 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Vi kanske ska vara glada och tacksamma att läktaren är tom i dag. Jag tror att det skulle ha skadat våra förbindelser något till länder som just Frankrike och Holland om Kerstin Lundgren hade stått inför deras företrädare och sagt att deras länder sviker befolkningen i Afghanistan när nu Frankrike tar hem sina soldater från Afghanistan och Holland för den delen redan har gjort det.

Men om vi ska tala i termer av svek ska jag berätta vad jag anser är svek, Kerstin Lundgren. Jag anser att det är ett svek att blunda för elva års erfarenheter från Afghanistan, att inte se att för varje år vi har haft soldater i Afghanistan har antalet civila dödsoffer ökat, att inte se det misslyckandet och ta konsekvenserna av det är ett svek. Det är ett svek, skulle jag säga, att inte se att väldigt lite har hänt när det gäller de afghanska kvinnornas rättigheter och att vi nu i Afghanistan under flera år har sett bakslag, precis som Kvinna till Kvinna, Operation 1325 och Svenska Afghanistankommittén så tydligt har visat. Att inte se de utmaningarna och att inte säga att vi har misslyckats med att främja kvinnornas rättigheter är ett svek.

Det är också ett svek, skulle jag säga, att efter elva år och massiva biståndsinsatser inte se att biståndet inte har gjort mer nytta i Afghanistan. Trots elva år av militära insatser ser vi att 84 procent av afghanerna lever i fattigdom. Kanske så många som 20 000 afghanska kvinnor kommer att dö under 2012 i samband med graviditet.

Men Kerstin Lundgren säger: Låt oss fortsätta. Det skulle jag säga är det största svek vi kan göra i dag. Att inte ta intryck av misslyckandet på marken, Kerstin Lundgren, är ett svek och att inte sätta det afghanska folket och deras behov av en annan svensk Afghanistanpolitik främst.

Anf. 173 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Från min sida är det helt okej att utvärdera våra insatser. Jag tycker att vi måste lära av våra insatser vad som är rätt och vad som går fel. Jag hoppas att vi ska kunna få en sådan bild, även om det inte är helt enkelt.

Jag kan bara konstatera att det före 2001 inte heller var kvinnornas årtionde som hade passerat i Afghanistan, att situationen för människorna i Afghanistan då var ett under av framgång. Man led ju av det som hände och den interna konflikten. Man har lidit länge av krig och konflikter, och det är klart att i de situationerna drabbas kvinnor och barn. I de situationerna hindras utvecklingen. Vi ser det ju på andra ställen också. Vi ser det i Kongo. Vi ser det i Syrien tyvärr just nu, så fasansfullt. Det är klart att det i sådana sammanhang inte ges förutsättningar för utveckling och att ta vara på de möjligheter som landet har.

Jag hoppas dock, herr talman, att valen 2014 ska kunna genomföras på ett bra sätt, och jag hoppas att man därefter ska få se årtionden där människor får chansen att leva i fred och ha möjligheter till utveckling, kvinnor och barn också. Men jag är inte säker på att den ljusnande framtiden är så enkel som Hans Linde verkar föreställa sig, herr talman.

Med detta ber jag att få tacka för den sista debatten detta år och önska talmannen och även övriga deltagande i denna debatt en god jul.

Anf. 174 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet om fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan. Vi har hållit debatt i detta ämne under flera år, med början vid riksmötet 2001/02. Sverige deltar ju i ett stort antal internationella insatser, med officerare i Bosnien och Hercegovina, Indien och Pakistan, Korea, Kosovo, Sydsudan och Uganda – samt trupp i Kosovo. Vi tar också ett stort ansvar vad gäller den europeiska säkerheten. Men störst just nu är insatsen, som vi alla vet, i Afghanistan.

Det afghanska folket förtjänar fred, frihet och välgång. Det förtjänar att sägas ännu en gång. Därför är det viktigt att de svenska säkerhetsstyrkorna i Afghanistan fortsätter att finnas på plats och utbilda säkerhetspersonal, även om vår mission nu går mot sitt slut. Syftet är ju att på sikt bygga upp landet.

Insatsen i Afghanistan håller som sagt på att successivt omvandlas och reduceras. I dagarna har Fortsättningsstyrka 24 åkt ut, och insatsen består nu av ca 400 personer. Självt hade jag möjligheten för ett och ett halvt år sedan att besöka FS 20 och se den insats som våra soldater, våra tjejer och killar, gör ute i fält.

Min kollega Roland Utbult välkomnade Fortsättningsstyrka 23 hem vid det stora försvarsbeslutet förrförra veckan och skickade med en tanke om välgång och beskydd för FS 24. Även jag vill göra det i dag. Ni åker ut på ett farligt uppdrag, men ni gör det – som Kristdemokraternas principprogram uttrycker det – såsom varande i fredens och era medmänniskors tjänst.

Herr talman! Grundläggande för att vi ska kunna förstå detta engagemang är att vi har syftet klart för oss. Varför befinner sig den svenska försvarsmakten i Afghanistan? Som förut har påpekats här gör vi det för

att vi har ett FN-mandat och därför att det afghanska folket vill att vi ska vara där.

Herr talman! Visst går det att ta utgångspunkten i det globala säkerhetsläget och se frågan ur ett makroperspektiv. Men man kan också se på vår närvaro utifrån ett mikroperspektiv.

Vad betyder det för den enskilde afghanen att våra killar och tjejer är beredda att ge sig ut på ett många gånger riktigt farligt uppdrag? Och då är det inte till våra brödrafolk i Finland eller Norge utan till ett fjärran land som har få likheter med vårt – eller?

Nej, likheten är att Afghanistan bebos av människor. De är människor som du och jag. Det är ingen skillnad mellan en människa i Afghanistan och en människa i Sverige. Det är ingen skillnad mellan en liten flicka i Afghanistan och en liten flicka i Sverige. Det är ingen skillnad mellan en ung man som drömmer om framtiden i Sverige och en ung man som drömmer om framtiden i Afghanistan. Det är ingen skillnad mellan en mamma i Afghanistan och en mamma i Sverige – som båda hoppas på en framtid för sina barn.

Men, herr talman, det är stora skillnader på förutsättningar och villkor – stora skillnader. Hur ska det gå för flickan i Sayad? Ska hon få gå i skolan? Eller den unge mannen i Darzab – kommer han att kunna försörja sin familj? Eller mamman i Jowzjan – kommer hennes nyfödde att överleva sitt första år? Solidaritet i praktiken är att några åker ned till Afghanistan för deras säkerhet och för att hjälpa dem i övergången till ett styre präglad av mer medmänsklighet.

Lyckas vi då med detta? Ja, i motsats till vad många hävdar vill jag mena att vi gör det. Som tidigare talare har påpekat är det framför allt i sjukvården och skolan vi ser de stora framstegen. I dag går totalt sju miljoner barn i skolan, och 30 procent av dem är flickor. Det var ett helt annat läge 2001. Otroligt många fler har tillgång till sjukvård.

Med detta sagt kvarstår naturligtvis stora problem, inte minst är det problem med säkerheten. Vid utgången av 2014 ska Sverige ha lämnat över säkerheten helt och hållet till de inhemska styrkorna, och detta har till stor del redan skett. Vi har nu ansvar för bara tre distrikt där transitionen inte har ägt rum.

Genom att utbilda och utöva mentorskap har den svenska kontingenten bidragit till att förbättra de afghanska säkerhetsstyrkornas förmåga att initiera, planera, leda och genomföra operationer. Samtliga operationer som genomförs i det svensk-finska ansvarsområdet leds i dag av Afghanistans nationella säkerhetsstyrkor ANSF.

Herr talman! Hur hade situationen sett ut utan dessa insatser? Det vet vi inte, men vi vet att säkerhetsläget har förbättrats och att rörelsefriheten för det väpnade motståndet har minskat. Men, herr talman, vi ska inte sticka under stol med att säkerhetssituationen fortsätter att vara utmanande. Fram till det fullständiga överlämnandet av säkerhetsansvaret till afghanerna måste vi därför fortsätta att arbeta med förmåga och lojalitet.

Korruptionen är ett reellt problem som vi måste fortsätta att motverka. Det är glädjande att det är så centralt i den svenska insatsen och i det svenska biståndet.

Genom den militära närvaron möjliggörs insatser för demokrati och fattigdomsbekämpning. Särskilt fokus läggs på kvinnornas, barnens och de ungas situation. Människor som lever i fattigdom får nu förbättrade

levnadsvillkor. Sverige lägger ett viktigt jämställdhets- och barnperspektiv på sitt arbete. Allt detta är viktiga punkter vi Kristdemokrater har velat ha med.

Det är också välkommet att Sverige som partnerland till Nato var drivande bakom att Natotoppmötet i Chicago i våras betonade kvinnors rättigheter. Att militanta motståndare med en annan agenda trappar upp våldet är ju inte märkligt när människor nu kan börja leva ett mer fredligt liv utifrån sina goda värderingar.

Vi vet inte hur situationen hade varit om det inte vore för den internationella, däribland den svenska, insatsen. Men utan den svenska militära närvaron, fram tills de inhemska säkerhetsstyrkorna är färdigutbildade, vore det inte möjligt att ha en civil strategi. Dessa löper nu sida vid sida, där den ena förutsätter den andra. Något annat är naivt att tro.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 175 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Sveriges engagemang i Afghanistan är långsiktigt och åtnjuter starkt stöd. Under många år har ett stort antal svenskar gjort mycket fina insatser för att stödja det afghanska folkets rätt till frihet och trygghet. Nu inleds en ny fas då den militära ISAF-insatsen fñas ut fram till sommaren 2014, samtidigt som vårt civila utvecklingsamarbete fortsätter att öka.

I takt med den så kallade transitionen ökar afghanernas eget ansvar för säkerheten successivt. Men Afghanistan kommer att behöva vårt stöd i många år framöver. Det handlar om att bidra till utveckling genom att bygga institutioner och att utbilda och överföra kunskap så att afghanerna själva kan forma ett starkare samhälle där alla har möjlighet att ta del av sina rättigheter och skyldigheter.

Afghanistan står inför stora utmaningar politiskt, ekonomiskt och säkerhetsmässigt. De kommande åren utgör ett brytningsskede. President- och parlamentsvalen 2014 och 2015 är av mycket stor betydelse för det nya afghanska statsbygget med konstitutionen som grund. Ett fredligt och ordnat maktskifte skulle stärka tilltron till den afghanska staten inom och utanför landet och samtidigt slå vakt om de demokratiska landvinningar som skett det senaste decenniet.

Ökade statsinkomster, sysselsättning, inhemsk produktion och handel är avgörande för att Afghanistan ska kunna stå på egna ben ekonomiskt. Endast med uthållig ekonomisk tillväxt kan förutsättningarna för social utveckling och bekämpning av fattigdomen förbättras. Politisk och ekonomisk stabilitet är också förutsättningar för ökad säkerhet.

Uppbyggnaden av en fungerande rättsstat och en effektiv och enad nationell försvarsmakt kräver stora resurser som i ökad grad måste bekostas av afghanerna själva. I takt med att den internationella militära närvaron avvecklas de kommande två åren ställs stora krav på de afghanska säkerhetsstyrkorna att axla detta ansvar.

Säkerhetssituationen i Afghanistan ger dock alltför anledning till oro. Freden är långt ifrån vunnen. Det väpnade motståndet i landet uppvisar en betydande förmåga att utföra attacker mot den afghanska staten och mot de internationella trupperna. Civilbefolkningen lider som alltid värst av det fortsatta våldet. Vissa förbättringar har trots detta skett i

delar av landet, och de afghanska säkerhetsstyrkornas förmåga växer successivt.

Varaktig fred kan emellertid endast uppnås genom en politisk lösning. Den förutsätter deltagande eller acceptans hos alla grupper inom landet. Grannländerna måste också ge sitt stöd till en fredsprocess och agera konstruktivt. Olika initiativ till fredsdialog och försoning har tagits. Om de lyckas skulle förutsättningarna för fred förbättras. Det är angeläget att såväl grannländerna som det bredare världssamfundet bidrar konstruktivt till att lösa konflikten i Afghanistan. Alla parter måste ta sitt ansvar för freden.

Sverige har, som ni vet, ett långtgående engagemang i Afghanistan, inte minst tack vare Svenska Afghanistankommitténs unika och decennielånga erfarenheter som kommer Sverige till godo. Vi är en trovärdig och uppskattad aktör. Vi har byggt upp en omfattande kunskap om situationen i landet. Ett stort antal svenskar har tjänstgjort i Afghanistan och känner ett stort engagemang för det afghanska folkets framtid.

Vi har också stärkt Sveriges närvaro i Kabul, bland annat genom den nya ambassaden och ökade resurser. Detta ger oss möjlighet till en tätare dialog med den afghanska regeringen, som är viktig inte minst i uppföljningen av vårt stora biståndsenngagemang. Från att i ekonomiska termer ha varit mer inriktat på säkerhet och militärt stöd, kommer nu vårt engagemang i Afghanistan att få en allt tydligare civil prägel där afghanskt ägarskap och samverkan med andra aktörer är centrala delar.

Vi ser en rad positiva resultat och trender, bland annat när det gäller barns, inte minst flickors, skolgång, tillgång till hälsovård etcetera. De är – det vill jag medge – blygsamma steg på vägen mot ett bättre samhälle, men de väcker ändå hopp om en bättre framtid. Utveckling och fred kräver tålamod och ihärdighet. Vi måste därför vara uthålliga i våra ansträngningar och realistiska i våra förväntningar.

Fru talman! Under det gångna året har två viktiga internationella konferenser om situationen i Afghanistan ägt rum, i Tokyo och Chicago. Dessa konferenser har ånyo bekräftat omvärldens långsiktiga stöd till landet, och det är viktigt. Samtidigt har tydligare förväntningar och krav formulerats på den afghanska sidan att leva upp till åtaganden och att uppvisa tydliga resultat. Att ställa krav på och utkräva ansvar hos den afghanska regeringen är fundamentalt. Om ett nationellt ägarskap saknas kan en reell och positiv förändring inte ta vid.

Den afghanska regeringen och det internationella samfundet enades 2010 om att afghanerna vid utgången av 2014 ska ha övertagit ansvaret för landets säkerhet. Avsikten är att det internationella samfundets militära stöd gradvis ska ersättas av ett förstärkt civilt stöd. Överförandet av säkerhetsansvaret till afghanerna sker i flera faser. De provinser som Sverige har ansvarat för i norr har tillhört de första som överförts.

En successiv förändring från stridande trupp till stödjande säkerhetsinsatser har genomförts. Den huvudsakliga uppgiften för det svenska styrkebidraget är att stödja och utbilda de afghanska säkerhetsstyrkorna. I mars i år övergick den samlade svenska insatsen i norra Afghanistan till civil ledning. Vårt tidigare så kallade Provincial Reconstruction Team, PRT, har ersatts av en civilt ledd struktur som benämns Transition Support Team.

Prot. 2012/13:46
18 december

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Övergången till civil ledning har redan lett till goda resultat. En fokusering på respektive kärnuppgift har möjliggjorts där militären kan kraftsamla på att stödja de afghanska säkerhetsstyrkorna, samtidigt som den civila personalen på ett tydligare sätt kan ägna sig åt dialog med afghanska aktörer för att stödja långsiktig utveckling. Detta är den mycket tydliga erfarenheten hos de svenskar, både civila och militära, som i dagarna har återvänt från de fyra provinser där Sverige har haft ett särskilt ansvar, i norra Afghanistan. Det visar tydligt att riksdagens ambitioner och beslut har varit riktiga. Det gemensamma målet för den samlade svenska insatsen har på så sätt kunnat uppfyllas på ett bättre sätt.

Vi stärker nu detta arbete ytterligare fram till sommaren 2014, då den gemensamma insatsen i norra Afghanistan ska vara avslutad. Vi gör detta genom ökad nordisk och baltisk samverkan. Genom att samordna våra militära förband och utbildningsinsatser under gemensam ledning på samma plats möjliggörs bättre samlad effekt ända fram till sommaren 2014.

Samma år inleds en ny fas när vår ISAF-insats avslutas samtidigt som det civila biståndet fortsätter att öka men övergår i andra former. En ny strategi för vårt bistånd ska utarbetas under kommande år. Den ska bygga på den grund vi tillsammans lade fast inför Tokyokonferensen i somras med ett långsiktigt stöd om ca 8,5 miljarder kronor i ett tioårsperspektiv.

Regeringen tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet står enade i dessa frågor. Alliansregeringen värdesätter det goda samarbetet. Ett brett politiskt samförstånd är viktigt för vår personal i fält, gör Sverige till en starkare aktör och förbättrar våra möjligheter att verka långsiktigt. Det ger oss trovärdighet gentemot afghanerna och inflytande internationellt. Det breda stödet i utskott och kammare har medfört en bredd i kunskap och engagemang som jag hävdar ökar kvaliteten i de insatser som vi nu genomför och planerar. Det ligger i Sveriges intresse att upprätthålla detta samförstånd, och regeringen vill ta sin del av ansvaret för att det ska kunna fortsätta.

I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka om högst 785 personer till förfogande i ISAF till utgången av december månad 2013. Enligt förra årets beslut i riksdagen om fortsatt svenskt deltagande i ISAF reduceras den svenska militära insatsen nu med ca 100 personer, för att uppgå till ca 400 personer på plats i Afghanistan vid utgången av 2012. Under år 2013 sker en fortsatt anpassning av bidragets numerär och inriktning. Till sommaren 2013 ska vår militära insats ha minskat med ytterligare ca 100 personer, för att då uppgå till ca 300 personer på plats i Afghanistan. Därutöver tillkommer den svenska helikopterenheten samt personal till stöd för avveckling av baserna och hemtransport av utrustning och materiel.

Under 2013 kommer en fördjupad militär samverkan att etableras mellan Sverige, Finland, Norge och Lettland. Det nordisk-lettiska samarbetet planeras fortgå till sommaren 2014. Inriktningen är att Sverige från sommaren 2014, om så efterfrågas, ska kunna bidra i form av en ren utbildningsinsats om högst 200 personer, inklusive instruktörer och de stöd- och skyddsfunktioner som utbildningsinsatsen behöver. Annan militär verksamhet kommer då att vara avslutad.

Regeringen ser de stora behov som finns i Afghanistan. För att en långsiktig utveckling ska kunna ta vid krävs ekonomisk tillväxt, starkt

respekt för mänskliga rättigheter, en starkt rättsstat och förbättrad säkerhet. Den höga arbetslösheten, den utbredda fattigdomen och rättslösheten med omfattande korruption utgör alltså stora problem som också bidrar till att underblåsa konflikten. Ett ökat bistånd från Sverige, där fokus ligger på att långsiktigt stärka den afghanska ekonomin, är därmed motiverat.

Flickors och kvinnors situation är något som vi särskilt lägger tonvikt på i vårt samarbete med Afghanistan. Sverige har varit en av de starkaste rösterna för att värna kvinnors rättigheter och deras utsatta situation, och det kommer vi att fortsätta att vara. Utmaningarna på detta område är tyvärr alltså mycket stora.

Fru talman! Sveriges bistånd till Afghanistan ska ses på minst 10–15 års sikt, och med utgångspunkt från vår överenskommelse har regeringen fastställt volymerna till indikativt 8–8,5 miljarder kronor. Den samarbetsstrategi som ska utformas för perioden 2015–2024 inriktas på vad som kallas Five E's for Afghan Development, vilket återspeglar de behov som vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har identifierat. De fem E:na står för: Employment, Education, Empowerment – inte minst för flickor och kvinnor – Enterprise och Economic Integration.

Sverige meddelade detta långsiktiga stöd till Afghanistan under Tokyo-konferensen i somras. Vårt finansiella åtagande ligger väl i linje med Afghanistans och det internationella samfundets överenskommelse om att stödja ett "omställningens decennium" med start 2015. Den breda överenskommelse som finns har möjliggjort detta långsiktiga och för omvärlden rätt unika åtagande.

Vårt stöd är dock förknippat med tydliga villkor. Tonvikten ligger på ömsesidiga åtaganden. I Tokyo skapades förutsättningarna för detta långsiktiga engagemang, och nu utarbetas och genomförs handlingsplaner inom ramen för det som kallas Tokyo Mutual Accountability Framework. Centrala frågor inkluderar bland annat kvinnors situation, mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning och korruptionsbekämpning. Vi vill stödja det afghanska folket i att själva förbättra sin situation. Från afghansk sida handlar det parallellt om att ta sitt ansvar och leva upp till de åtaganden som har gjorts.

Fru talman! Förutom det stöd som avhandlas i utskottsbetänkandet kommer vi alltså att ha ett omfattande humanitärt stöd till landet. I Afghanistan är läget alltså osäkert och behoven omfattande. Sverige tar med det beslut som nu ligger framför riksdagen återigen sitt ansvar för att försöka påverka framtiden i positiv riktning. Sverige är och ska vara en trovärdig aktör i Afghanistan, inte minst för att landets barn, unga, kvinnor och män förtjänar det.

(Applåder)

Anf. 176 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet om just biståndet. Det står i propositionen att 50 procent ska gå via den afghanska regeringens system. Där finns stora problem med korruption. Bistandsprojekt bokförs inte rätt, så väldigt stora belopp försvinner. Är det verkligen försvarbart att låta Karzairégimen hantera våra biståndspengar?

Anf. 177 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Fru talman! Det stämmer. I enlighet med de överenskommelser som har gjorts ska mer av biståndet gå via de afghanska kanalerna för att just garantera afghanskt ägarskap och långsiktighet. Det handlar inte om att låta Karzai som person ta detta ansvar. Däremot är det väldigt viktigt att se till att vi både ställer tydliga krav på inte minst korruptionsbekämpning och transparens och bygger upp afghansk kapacitet att hantera medel, vare sig det är egna finansiella resurser eller bistånd under de kommande åren.

Anf. 178 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi har en stark och bra spelare i Svenska Afghanistankommittén, som lyckas väldigt bra och där korruption är knappt mätbar. Det står i propositionen att man ska motverka korruption framgent. Men hur kan vi mäta att det sker? Finns det någon planering som visar att man kommer att lyckas förhindra att våra biståndspengar går till korruption?

Anf. 179 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror att förmågan att mäta, rapportera, redovisa och tala om korruption bottnar i att vi har en tydlig uppfattning om och förståelse för att riskerna för korruption i detta land är mycket stora. Därför har vi på alla de sätt försökt stärka arbetet mot korruption i det afghanska biståndet. Det är förenat med mätmetoder och bristande statistik även från Sida, och mycket återstår att göra. Jag kan försäkra kammaren att vi gör vårt yttersta för att verkligen försöka göra allt vad som är möjligt för att se till att varenda biståndskrona når fram.

Riskerna i detta land är dock stora. Just därför tror jag att det är så viktigt att vi nu ser till att skapa förutsättningar för att kunna återrapportera och kunna lära oss ännu mer om hur vi ska kunna få biståndet att nå fram.

Varför är detta viktigt? Ja, korruption är att stjäla från den fattige. Korruption riskerar också att undergräva förtroendet för just rättsstatsbyggande och demokratisering. Därför är detta viktigt inte bara i sig, för att ta hand om de svenska skattebetalarnas pengar, utan också för att visa hur vi vill att samhällsutvecklingen i Afghanistan framöver ska se ut.

Utmaningarna i detta är betydande. Men eftersom vi ser problemen försöker vi också göra allt vad vi kan tillsammans med andra för att råda bot på den sjuka som breder ut sig.

Anf. 180 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Biståndsministern har lite grann profilerat sig som ett statsråd som gillar både resultat och kvinnors rättigheter. Då kan jag inte låta bli att ställa lite frågor om just den resultatundersökning som har gjorts av tre organisationer som sätter kvinnors rättigheter i centrum: Kvinna till Kvinna, Operation 1325 och Svenska Afghanistankommittén, som har låtit Ann Wilkens, som är tidigare svensk ambassadör för både Pakistan och Afghanistan, se på de svenska insatserna när det gäller just kvinnors rättigheter i Afghanistan.

Jag får erkänna att det i rapporten finns beröm på några punkter, till exempel om hur man utbildar de svenska soldaterna i FN-resolution 1325. Där är Sverige ett föredöme.

Men man påtalar också en ganska lång rad brister. Vi skulle kunna debattera det, men jag tycker att det viktigaste i rapporten egentligen är de rekommendationer som man kommer med. Jag skulle vilja veta hur biståndsministern och den svenska borgerliga regeringen ställer sig till de tydliga rekommendationer som nu kommer för att stärka Sveriges engagemang när det gäller kvinnors rättigheter i Afghanistan.

Man rekommenderar att Sverige tar fram en nationell handlingsplan för resolution 1325 som är specifikt framtagen och riktad till Afghanistan och de afghanska förhållandena. Man rekommenderar att UD tillsätter en specialrapportör som bara har till syfte att rapportera och följa arbetet med FN-resolution 1325. Man rekommenderar att Sverige ska föregå med gott exempel. När Sverige skickar högnivådelegationer till Afghanistan är det viktigt att de delegationerna är jämställda, att det finns med både män och kvinnor, att de träffar den kvinnorörelse som finns i Afghanistan och att man alltid ser till att kvinnor finns med på mötena.

Man efterfrågar också ett långsiktigt, förutsägbart stöd till den afghanska kvinnorörelsen, som självklart är helt central om vi ska lyckas bistå de afghanska kvinnorna i deras kamp. Man rekommenderar att det införs kärnstöd, som skulle kunna vara den svenska översättningen av core funding. Man pratar också om att det är viktigt att det finns ett långsiktigt arbete som inte bara fokuserar på kortsiktiga projekt.

Hur ställer sig Gunilla Carlsson till dessa rekommendationer?

Anf. 181 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan! Jag försökte just utreda om ledamoten Hans Linde var med i den riksdagsdelegation som alldeles nyligen besökte Afghanistan. Jag tror att män med starkt engagemang många gånger kan vara duktiga företrädare för att just hävda kvinnors rättigheter.

Den dag då vi säger att vi har gjort tillräckligt för kvinnor i Afghanistan, den dagen ska vi verkligen fira tillsammans. Om det är något som jag tycker har förenat oss är det att vi ser de problem som har funnits klassiskt i detta samhälle och som också mycket tydligt kom till uttryck under talibanskt valde, där inte minst kvinnor och flickor är de som har betalat det allra högsta priset.

Alla vi som är engagerade i att Sverige på bredden ska fortsätta engagera sig i Afghanistan långsiktigt gör det nog inte minst för att just de allra mest sårbara ska kunna ha en chans.

Hur jobbar vi då? Jo, inte minst genom idén om våra fem E:n, där Empowerment är en av de viktiga delarna för att just visa hur vi vill att utvecklingen i biståndet ska se ut framöver, där vi särskilt lägger fokus på flickor och kvinnor utifrån ett samlat perspektiv. Det är ett sätt att ytterligare visa ambitionshöjningen på det här området.

Men vi kan titta i historiken, vilket rapporten medger, kring just hur vi utbildar våra soldater, som Hans Linde nämnde, men också hur Sverige, inte minst genom Svenska Afghanistankommittén och på många andra sätt, har varit en av de absolut tydligaste aktörerna för att bekämpa den omfattande mödradödligheten i landet.

Jag tror att man ska se våra insatser samlad. Vi har inte minst det faktum att vi numera har en ambassad på plats i Kabul som gör att dialogen kan föras. Där var Sverige tillsammans med ett fåtal andra länder mycket

tydligt på att resa den här frågan i samband med Tokyokonferensen. Jag kan försäkra kammaren att vi gör allt vad vi kan på detta område. Men jag är inte förvånad över att en tydlig och duktig lobbygrupp säger att det finns ännu mer att göra. Ja, vi kommer att göra det. Men vi gör redan mycket.

Anf. 182 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Låt mig vara tydlig: Det är självklart att även män kan vara feminister. Jag är själv stolt feminist. Men det är också självklart att om vi ska ändra strukturerna i Afghanistan måste vi som land föregå med gott exempel.

Då kan vi inte ha högnivådelegationer från Sverige där den stora majoriteten är män eller består av bara män och där man träffar bara män i Afghanistan för att diskutera deras verklighet och deras perspektiv. Det är viktigt att vi har delegationer där det finns både män och kvinnor, där man träffas på specifika möten med det afghanska, civila samhället och de starka och modiga kvinnorörelser som finns.

Jag tycker det var lite synd i biståndsministerns svar att hon inte på något sätt kommenterade någon av alla de rekommendationer som Kvinna till Kvinna, Operation 1325 och Svenska Afghanistankommittén trots allt har presenterat.

Jag vill lyfta fram två som jag tycker det skulle vara synnerligen viktigt att få plats.

Det handlar om att ta fram en nationell handlingsplan för resolution 1325 specifikt för Afghanistan, nu när vi säger att vi ska arbeta för Afghanistan långsiktigt. Resolution 1325 är en bra och viktig FN-resolution. Kvinnor och kön spelar roll i alla väpnade konflikter, men kön spelar också väldigt olika roll. En kvinna som lider i Liberia under det inbördeskrig som har varit där eller i Palestina påverkas av konflikter på ett annat sätt och i olika grad än man gör i Afghanistan. Vi måste se att också konflikter påverkar män och kvinnor på olika sätt i olika sammanhang. Här behövs det en nationell handlingsplan för just resolution 1325 specifikt för Afghanistan.

Det andra är att jag tycker att det är viktigt, nu när vi säger att vi ska jobba långsiktigt i Afghanistan, att vi också har ett långsiktigt stöd till kvinnoorganisationerna på plats. Vi kan inte bara ha ett kortsiktigt stöd inriktat på projekt där man ska mäta resultat i slutet av året, utan vi behöver också ett långsiktigt stöd där vi är tydliga gentemot kvinnoorganisationerna: Vi står på er sida. Vi kommer att finansiera er verksamhet och kommer att finnas med under lång tid framöver.

Anf. 183 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för att den här sista replikväxlingen handlar om det jag tror är vad vi kommer att mätas utifrån i framtiden, nämligen om kvinnorna fick det bättre eller inte. Att vi nu har en bred uppslutning kring en samlad svensk Afghanistanpolitik är mycket viktigt.

Jag utesluter inte att vi gör nya svenska handlingsplaner. Men jag tror att det är oerhört viktigt att se att Sverige tar sin del av ansvaret på plats i Afghanistan, att vi i ord och handling på plats ser till att använda det nätverk som finns upparbetat och som absolut ytterligare kan ökas. Jag vet att våra hängivna diplomater och många andra, inte minst bistånds-

betare, har mycket fina kontaktnät och att vi är bra på att känna till de kvinnorörelser som finns och som verkar under rätt svåra omständigheter i Afghanistan och som just nu är rätt oroliga, med risken att det internationella samfundet drar sig tillbaka.

Det är därför beslutet här i kammaren blir så viktigt. Det är därför jag är så glad att vi har haft en så engagerad debatt. Vi ska absolut, Hans Linde, se till att jobba med kvinnor, fred, säkerhet och resolution 1325. Men det är inte bara där det sitter.

Det är därför jag igen vill understryka att vi också måste stärka kvinnors förmåga att få en rättsstat som fungerar, att kvinnor har förmåga att få egen försörjning och möjligheter att utveckla sig själva. Det är därför ekonomi och utbildningsfrågor är viktiga, parallellt med resolution 1325. Det var därför jag valde att inte svara på exakt den här rapporten utan valde att visa på helheten och komplexiteten i utmaningarna som det afghanska folket och inte minst kvinnorna står inför och där vi tillsammans bidrar.

Jag är glad över att det här replikskiftet, det sista vi har i den här debatten den här gången, handlade just om kvinnor. Jag vill tacka samtliga ledamöter för en mycket givande debatt och kunniga insatser som visar på både bredden och engagemanget och framför allt för att vi slutade med kvinnorna. Låt oss nu tillsammans se till att vi gör ännu mer under de kommande åren.

Resurserna från svensk sida finns. Nu hoppas jag bara att förutsättningarna blir ännu bättre i Afghanistan, för det kan kvinnorna, barnen och även männen behöva. Och god jul!

Anf. 184 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 2 och 4 i betänkandet.

Mikael Jansson har redogjort för vårt ställningstagande gällande tillbakadragande av svensk väpnad styrka i Afghanistan. Jag tänkte gå närmare in på biståndsinsatser som det också läggs fokus på i regeringens proposition gällande fortsatt svenskt deltagande i Afghanistan.

Som tidigare nämnts i debatten är Afghanistan ett av världens fattigaste länder med stora behov. Jag tror att en sak som förenar oss i debatten är synen på kvinnors och barns utsatta situation i Afghanistan. Spädbarns- och mödradödligheten är som sagt mycket hög. En stor del av befolkningen är analfabeter och många barn, i synnerhet flickor, saknar möjlighet att gå i skolan.

Därför är det vår starka förhoppning att viktiga biståndsinsatser ska kunna göra ett fortsatt betydelsefullt arbete till nytta för befolkningen i landet. Till exempel har Svenska Afghanistankommittén, som från många olika håll har hyllats här i dag, verkat i landet i 30 år och klarat av att genomföra insatser innan några västliga trupper fanns i landet.

Däremot ser vi kritiskt på den utveckling som framgår av propositionen och betänkandet vad gäller att det svenska biståndet ska anpassas efter åtaganden i givarsamfundet och kanalisera 50 procent av biståndet genom den afghanska regeringens system. Vi anser det vara väldigt mot-sägelsefullt att Sverige ska sträva efter att kanalisera en så stor del av biståndet till Afghanistan via afghanska myndigheter, när det samtidigt framgår av propositionen och betänkandet att väldigt få framsteg har

åstadkommit vad gäller den afghanska myndighetens kapacitet att hantera ökade resursflöden.

Fru talman! I betänkandet beskrivs även att korruptionen i Afghanistan är ett problem. Ja, jag skulle nog vilja uttrycka det kraftigare än så. Korruptionen i Afghanistan är mycket omfattande. I Transparency Index, som rankar länder efter problem med korruption, hamnar Afghanistan på delad sista plats.

I betänkandet framgår också att det saknas reella förbättringar vad gäller samhällsstyrning och att leva upp till sina åtaganden vad gäller demokratisk legitimitet och att bekämpa korruption. Här anser vi det vara kontraproduktivt att fortsätta ge stora biståndsmedel, trots avsaknad av eget ansvarstagande, och att den svenska regeringen borde tillämpa en skarpare konditionalitet i förhållande till afghanska myndigheter.

Att det finns en vilja att genom biståndet bekämpa korruption och att Gunilla Carlsson i ett replikskifte nu också nämnde att man i högre grad vill utvärdera om pengarna i den här delen av biståndet verkligen når fram och gör nytta är positivt. Men samtidigt anser vi att om man fortsätter att ge höga summor bistånd, trots brist på eget ansvarstagande i detta avseende, blir incitamenten till förbättring ganska små. Vi ifrågasätter inte behovet av biståndsinsatser i Afghanistan, men vi vill se en annan inriktning och ett bistånd som når fram till de fattigaste och mest utsatta i landet.

Afghanistan är, som tidigare sagts i debatten, numera Sveriges största biståndsland. Sverige ska fram till 2024 bidra med runt 8 miljarder kronor, så det är inte små pengar vi talar om. Det ligger ett stort ansvar gentemot både de hjälpbehövande i Afghanistan och våra svenska skattebetalare att våra biståndsmedel kan nå dit där de behövs som mest. Det tror vi inte uppnås genom att kanalisera en så stor del av biståndet via den afghanska regeringen.

Givetvis kan vi se det enorma behovet av en demokratisk och fungerande statsapparat. Frågan är dock hur vi når dit. Det afghanska nomad- och klansamhället är väldigt komplext, och vi menar att en hållbar förändring i första hand behöver komma inifrån och underifrån med bland annat utbildningsinsatser.

Fru talman! Kvinnor och barn hör som sagt till de mest utsatta grupperna i landet. Insatser inriktade på hälsa, skydd och utbildning för kvinnor och barn anser vi därför vara av vikt. Vi menar att regeringen i stället för att sträva efter att kanalisera en så stor del av biståndet via afghanska myndigheter bör prioritera humanitärt bistånd samt insatser via organisationer i det civila samhället som Svenska Afghanistankommittén, givetvis under förutsättning att säkerhetsläget tillåter det.

I vår biståndsbudget har vi föreslagit utökad stöd till just humanitära insatser och till organisationer i det civila samhället. Där är vår avsikt givetvis att en del av dessa ökningarna även ska gå till satsningar i Afghanistan.

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Anf. 185 PETER RÅDBERG (MP):

Fru talman! År 2010 hölls den så viktiga Kabulkonferensen. Det var på den konferensen som världens ledare beslutade att vi vid utgången av

2014 ska ha överlämnat ansvaret till de afghanska styrkorna. Om Miljöpartiet hade fått bestämma hade uttåget från Afghanistan gått lite fortare. De flesta av Europas länder har klarat av att lämna Afghanistan tidigare än 2014. Sverige hade också klarat detta om det hade funnits en vilja från regeringen.

När Miljöpartiet fick en förfrågan från regeringen om att vara en del av uttåget från Afghanistan med utgångspunkt från Kabulkonferensen tvekade vi aldrig. Miljöpartiet kommer att och vill vara med och säkra upp att våra svenska soldater drar sig ur Afghanistan, och jag beklagar att det inte finns en enig riksdag bakom ett sådant uppdrag. Miljöpartiet har också gjort skillnad och påverkat förhandlingarna i rätt riktning.

Fru talman! De flesta har sedan länge insett att den väg som USA, Nato och ISAF har slagit in på inte leder till fred i Afghanistan. Man kommer aldrig och har aldrig skapat en långvarig fred i en region genom väpnade konflikter. Det är endast genom politisk överenskommelse som fred kan skapas.

Huvudsyftet med att invadera Afghanistan var att tillfångata Usama bin Ladin och försöka krossa al-Qaida med anledning av händelsen i New York den 11 september 2001. Al-Qaida försvann från Afghanistan redan 2003, och Usama bin Ladin lämnade troligtvis Afghanistan vid ungefär samma tidpunkt, runt 2003.

Talibanernas syn på kvinnor, opiumhandel och deras kriminella verksamhet ska vi naturligtvis ha åsikter om och försöka stoppa. Men vad har talibanerna och deras kriminella verksamhet att göra med elfte september? Och har talibanerna utgjort något hot mot USA som land som motiverar en ockupation av landet efter 2003?

USA:s och ISAF:s motivering för att stanna kvar i Afghanistan efter 2003 går inte att försvara. Kritiken faller naturligtvis även tungt på Sverige. Vi har varit en del av krigföringen i Afghanistan under en tioårsperiod.

Fru talman! ISAF och även Sverige har alltså sedan 2010 ett slutdatum för vår verksamhet i Afghanistan. Miljöpartiet tar sitt ansvar genom att vara en del i den processen och påskynda uttåget ur Afghanistan.

Inför valet 2010 ville vi avsluta vårt militära uppdrag i Afghanistan redan 2013. Vi fick inte majoritet för detta. Nu blir det i stället sommaren 2014, och vi tycker att det halvår som det handlar om går att acceptera som politiker när vårt första alternativ har fallit.

Enligt propositionen om Afghanistan, som nu ligger på riksdagens bord, kommer den svenska nedtrappningen av våra soldater att fortsätta. Vi går nu från 400 ned till 300 för att sommaren 2014 vara helt borta vad gäller stridande verksamhet i Afghanistan. Däremot kommer vi att vara kvar där under överskådlig tid och hjälpa till att bygga upp det civila samhället. Hur det kommer att se ut efter 2014 kommer vi att besluta nästa år. Den här propositionen rör sig endast om 2013.

Strategin måste framledes fokusera på civilt stöd för upprättande och förstärkning av de institutioner och strukturer som är nödvändiga för att utveckla en rättstat som vilar på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Långsiktig och hållbar säkerhet skapas främst genom att landet får hjälp med att bygga upp och utbilda sin egen armé, polis, åklagare och domare samt ett fungerande rättssystem.

Kvinnors och barns rättigheter måste vara centralt när vi ska hjälpa till och bygga upp Afghanistan efter 2014. När det gäller kvinnors rättigheter är FN-resolution 1325 viktig.

Det är ytterst afghanerna själva som ska utveckla sitt land, men det internationella samfundet måste stödja denna utveckling avsevärt bättre än vad som sker i dag. Vi ska inte diktera vad afghanerna ska göra och inte göra. Vi ska vara en del i uppbyggandet av landet genom humanitära insatser.

Fru talman! Vägen till fred och stabilitet i landet kommer inte att bli lätt. Det kan till och med bli sämre när ISAF lämnar över till afghanerna efter 2014. Men vad är alternativet? Vi kan under inga omständigheter vara kvar i Afghanistan och föra ett krig mot en terroristgrupp som talibanerna.

Vägen till stabilitet och fred är mycket lång. Här kommer de länder som har varit i landet och krigat under drygt tio år att ha ett tungt ansvar för att återupprätta landet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Bodil Ceballos (MP).

Anf. 186 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag vill säga något om kvinnornas situation, men först vill jag tacka biståndsministern för att hon har deltagit i debatten under kvällen.

Jag står bakom betänkandet. Den svenska styrkan i Afghanistan gör en viktig insats. Det är modiga kvinnor och män som bidrar till en fredlig utveckling i Afghanistan.

I mitt inlägg kommer jag som sagt att sätta fokus på kvinnors situation.

Kriget mot terrorism har nu pågått i över ett decennium i Afghanistan, och kriget är dess värre inte över. Även om situationen har förbättrats finns stora oroshärdar kvar och en stat med enorma problem och utmaningar. Droghandel och korruption är några områden som gör att det är svårt att se hur Afghanistan ska kunna vända till full demokrati inom en snar framtid.

Samtidigt får vi inte ge upp vårt stöd till alla de vanliga människor som inte önskar annat än att leva i fred, frihet och demokrati och till alla de kvinnor som önskar få utöva sina mänskliga rättigheter genom skolgång, arbetsmöjligheter och deltagande i det politiska beslutsfattandet. Detta är några områden där de förväntar sig världssamfundets stöd. Många kvinnor är också oroliga för hur deras säkerhet ska se ut efter 2014 när trupperna dras tillbaka. Det är en oro som vi måste möta.

Som nämnts tidigare kom den svenska organisationen Operation 1325 i förra veckan med en utvärdering av den svenska nationella handlingsplanen för att implementera FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som antogs i FN år 2000. Jag hade möjlighet att vara med på det seminariet, och det var väldigt intressant.

Resolutionen slår fast att kvinnor har rätt att delta i fredsprocesser och säkerhetspolitiska beslut på alla samhällets nivåer. Sverige var bland de första länderna att utforma en egen nationell handlingsplan för att leva upp till resolutionens mål.

Den svenska handlingsplanen griper in i alla möjliga departement och ska bland annat stärka polis och försvar i arbetet för att genomföra resolutionen och för att få in fler kvinnor i fredsbevarande insatser.

Utvärderingen från Operation 1325 visar dock att vi fortfarande har en låg andel kvinnor i våra fredsbevarande insatser, endast 13,7 procent. För att ändra det krävs förstås att vi får in fler kvinnor i försvaret. Kvinnliga soldater har en särskilt viktig roll i länder som Afghanistan där kvinnornas värld är så skild från männens.

Prot. 2012/13:46
18 december

Utvärderingen visar också att högre befäl generellt sett fortfarande har begränsade kunskaper om genusfrågor och kvinnors behov i de konfliktområden där de för befäl. De anser vidare att Sverige kan satsa mer i biståndet på just området fred och säkerhet i konfliktområden och önskar specialdestinerade medel.

Den afghanska ekonomin är till stor del beroende av bistånd. Beroendet har tyvärr inte minskat utan snarare ökat. Trots det vet vi att många länder kommer att minska sitt stöd till Afghanistan när de drar tillbaka sina trupper 2014. Sverige har sagt att vi vill ha en långsiktig övergångsperiod mellan 2015 och 2024. Som tidigare nämnts av ministern kommer 8 miljarder att satsas.

Långsiktigheten är välkommen. De kvinnor som har stora förväntningar på världssamfundet kan nu känna att Sverige har långsiktighet i sitt samarbete och att vi förhoppningsvis också kommer att ställa krav på regimen.

Det är också viktigt att vi under denna tid fokuserar på kvinnors rättigheter och utvecklar deras möjlighet att delta i beslut om Afghanistans framtid. De utgör halva befolkningen och behövs för att få en hållbar utveckling.

Det finns ett stort motstånd i Afghanistan mot kvinnors rättigheter, men vi kan ställa tydliga krav på hur biståndet ska användas och kräva reformer och förändring. Det är bra om alla biståndsaktörer kan gå samman och har samma inriktning.

Ett sätt som kan vara effektivt är att stödja de kvinnoorganisationer som kan göra skillnad. De nordiska länderna skulle till exempel kunna gå samman och stödja sekretariatet för Afghan Women's Network. Vi skulle också, precis som i Sverige, kunna stödja kvinnoorganisationer. I Sverige är det ju 30 miljoner som går dit. Detsamma skulle man kunna göra i Afghanistan. Detta är frågor som Operation 1325 tar upp i sin utvärdering.

Sverige kan också ställa krav på att kvinnor ska delta i fredsprocessen och planeringen post 2014. Både EU och Sverige bör kunna göra framstötter på Nato att involvera kvinnor i resolutionsarbetet.

En annan sak som Operation 1325 föreslår är att regeringen tillsätter en särskild ambassadör för samordning av insatser för den nationella handlingsplanen. Det är en fråga som jag vill att ministern tar med sig tillbaka till UD. Är detta en möjlighet att lyfta fram Sveriges arbete internationellt?

Sverige satsar stora summor på bistånd till Afghanistan. Redan i dags satsar vi ungefär 700 miljoner kronor per år, och vi kommer att fortsätta med det efter 2014.

Då är det som sagt viktigt att vi ställer krav i vårt bistånd och att vi har fokus på kvinnor i fredsarbetet och i det civila arbetet så att kvinnor får en framtid med mänskliga rättigheter. Framför allt är det viktigt att de får politiska rättigheter. Många kvinnor känner sig i dag oroliga för att de inte ska få bidra i det arbete som pågår för att skapa fred, frihet och mänskliga rättigheter för kvinnor i Afghanistan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2012/13:MJU6
Tillträde till genetiska resurser m.m. (KOM(2012)576 slutlig).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

16 § Svar på interpellation 2012/13:146 om situationen i Somalia

*Svar på
interpellationer*

Anf. 187 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Carina Hägg har frågat utrikesministern om regeringen erkänner Somalias president, regering och parlament, om utrikesministern kommer att verka för att regeringen lägger fram någon strategi för politik i förhållande till Somalia och vad i så fall en handlingsplan ska innehålla och när den kan förväntas antas, om utrikesministern kommer att verka för att regeringen stöder Amisom och om utrikesministern kommer att verka för att regeringen bidrar till uppbyggnaden av Somali National Army.

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Somalia är ett land i förändring. Ett nytt, mer representativt, parlament har utsetts. Den åttaåriga övergångsperioden kunde avslutas i och med valet av Hassan Sheikh Mohamud som ny president den 10 september 2012. En ny regering har därefter utsetts.

Sverige erkänner normalt endast stater, inte regeringar. Sverige har inte haft en ambassadör ackrediterad till Somalia sedan 1992. En ny regering har emellertid tillträtt i Mogadishu, och regeringen avser att inom en snar framtid inlämna en begäran om agremang för en ny ambassadör till Somalia. EU:s särskilda sändebud för Somalia har nyligen ackrediterats som ambassadör till landet.

Det svenska utvecklingssamarbetet styrs för närvarande av *Förhållningssätt för svenskt utvecklingssamarbete med Somalia*. Regeringen har emellertid givit Sida i uppdrag att ta fram ett resultatförslag för Sveriges utvecklingssamarbete med Somalia. Resultatförslaget ska vara inriktat på millenniemål 3 – ökad jämställdhet, 4 – minskad barndödlighet och 5 – förbättrad mödr hälsa. Därutöver ska resultatförslaget fokusera på att stärka utsatta gruppers egenförsörjning liksom deras förmåga och motståndskraft att stå emot återkommande kriser. Dessutom ska förslaget inriktas på att utveckla ett författningsgrundat, demokratiskt samhällsstyre med tonvikt på mänskliga rättigheter, öppenhet och ansvarstagande. Sida ska inkomma med resultatförslaget till Utrikesdepartementet senast den 1 februari 2013, och regeringen avser därefter att fastställa den nya resultatstrategin under våren 2013.

Sveriges relation med Somalia är bred och baseras såväl på vårt bilaterala utvecklingssamarbete som vårt multilaterala engagemang. Sverige bidrar till exempel med stöd också från de tematiska anslag som vi har.

Vi ger även ett stort humanitärt bistånd. Flera svenska civilsamhällesorganisationer som erhåller ramanslag från biståndsbudgeten är verksamma i Somalia. Vidare kan diasporan spela en viktig roll i återuppbyggnadsarbetet. Konstruktiva utvecklings- och försoningsfrämjande insatser från den svensk-somaliska diasporan bör tillvaratas.

Den somaliska regeringens första prioritet är säkerheten i landet. Den somaliska förmågan att hantera säkerhetssituationen måste byggas ut. De nationella somaliska säkerhetsstyrkorna behöver följaktligen stärkas i flera avseenden.

I syfte att bidra till en stabilisering av Somalia genomför EU en utbildningsinsats i Uganda till stöd för den somaliska regeringens säkerhetsstyrkor. Sverige har under 2012 bidragit med personal till insatsen.

Vidare ger EU ett stöd till Afrikanska unionens fredsbevarande styrka, Amisom, som har spelat en mycket viktig roll för att förbättra säkerheten i Somalia. Även fortsättningsvis kommer Amisoms närvaro att vara av stor betydelse. Sverige verkar aktivt för att det internationella samfundet ska avsätta tillräckliga medel för att säkerställa en fortsatt närvaro av Amisom i Somalia.

Sverige ingår också i en kärngrupp av särskilt engagerade länder. Under det svenska EU-ordförandeskapet 2009 antogs slutsatser om Somalia och Afrikas horn som lade grunden för den höga ambition som vi i dag ser från EU, också i form av en särskild EU-representant för Afrikas horn. Sverige deltar även i Operation Atalanta för att skydda World food programs humanitära mattransporter till landet samt för att bemöta problematiken med sjöröveri. Sverige har också haft ledningsansvaret för operationen i fält.

Anf. 188 CARINA HÄGG (S):

Fru talman! Jag tyckte att det var intressant att lyssna på det svar som vi har fått från regeringen och biståndsminister Gunilla Carlsson. Jag vill påpeka för eventuella åhörare att man kan återfinna själva interpellationstexten, som ligger till grund för debatten, i protokollet.

Jag har haft möjligheten att själv besöka Mogadishu. Jag tycker att det är viktigt att ta vara på denna möjlighet och att peka på att trots alla stora utmaningar finns det möjlighet i dag att börja upprätta kontakter av olika slag och att besöka Mogadishu. Jag välkomnar också besök från de nu inrättade personer som finns i regering och riksdag, och även presidenten, till Sverige. Det är viktigt. Vi har en stor diaspora, och vi har många som är engagerade. Det är viktigt att detta kommer till uttryck i olika slags besök med syftet att kunna bidra till att utveckla landet.

Några faktorer som har varit överordnade är bristen på fred och demokrati, ansvarsutkrävande samt regionala spänningar och konflikter. Detta ligger delvis kvar. Säkerheten är det som är det tydligaste. Det var det som man talade om för mig; alla jag träffade talade om säkerheten. Man var också angelägen om att få klargöranden av hur regeringen i Sverige ser på den nya utvecklingen och på regeringens, riksdagens och presidentens roll. Det har vi fått svar på, och det välkomnar jag.

Då kommer man till nästa fråga, som gäller Sveriges representation. Man ska utse en ny ambassadör. Kommer denna att placeras i Nairobi? Finns det möjlighet till detta? Planerar man kanske att samordna sig med andra länder för att på sikt finnas placerad i Mogadishu, vilket är det

naturliga? Kommer regeringen att ta initiativ till att utse en honorärkonsul eller en konsul med placering i Mogadishu i avvaktan på att man kan lösa de praktiska arrangemangen där för att själv finnas i landet? Detta är några frågor som ligger i regeringens egen hand och där man ganska snabbt kan agera. Därför hoppas jag på ett svar i nästa inlägg.

Vi från Socialdemokraterna har krävt ett samlat anslag i politiken för Afrikas horn även om vi måste se till de olika delarna. Jag saknar lite tydlighet här. Vad är Sverige ambition i dag? Vad vill man? Vilka frågor driver man bilateralt? Vilka frågor driver man i EU? Vilka frågor driver man när det gäller det internationella samfundet? Vad säger man till Afrikanska unionen? Vad tar man upp i Igad?

Humanitärt bistånd har vi fått redovisat. Men de övriga delarna redovisas sällan samlat. Jag saknar detta i utrikesutskottet; vi borde få de olika säkerhetsdelarna redovisade samlat. Hur hänger de ihop? Vilka bidrar? Vilka kan bidra? Hur ser Burundi på detta i dag? Hur ser Afrikanska unionen på Amisom? Kommer Uganda att fortsätta ställa upp? Det är stora åtaganden för de här länderna. Kommer man att flytta den utbildning som finns i Uganda in i Mogadishu och in i Somalia? Kommer man att fatta det beslut som vi väntar på? Vad kommer regeringen att säga – för visst går mandatet ut vid nyår? Har man fattat ett beslut nyligen från regeringens sida, eller är man på väg att fatta ett nytt beslut? Vad säger man om säkerhetsstyrkorna? Där går mandatet ut om inte regeringen under de senaste dagarna har fattat ett beslut. Och som sagt var: Hur hänger detta ihop? Hur kommer verksamheten för säkerheten, som är en förutsättning för att bedriva annat nödvändigt utvecklingsarbete i Somalia, att kunna bedrivas? Vad är regeringens ambition, och hur vill man knyta diasporan till sig?

Ett av mina exempel och mina förslag går ut på att man har människor från diasporan som har möjlighet att vara experter och bidra själva till att bygga upp sitt land. Vi har mött flera som har denna ambition.

Anf. 189 LARS JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för det svar som statsrådet har lämnat på Carina Häggs interpellation. Jag har tidigare i höst lämnat in en motion som handlar om möjligheterna för det nya Somalia – så skulle jag vilja kalla det – och dess möjligheter till återuppbyggnadsarbete.

Jag tänker koncentrera mig på de delar av svaret som pekar på de möjligheter som finns för ett positivt utvecklingsarbete i Somalia. Det handlar om att ta vara på den kunskap som finns om det arbete som har lagts ned under ganska många år av diasporan i Sverige. Det handlar om de ca 50 000 svensk-somalier som många, men inte alla, har haft ett återkommande resande till Somalia för att medverka på olika sätt i återuppbyggnadsarbetet.

Jag menar att det är oerhört viktigt att vi tar till vara på de möjligheter som nu finns. Av svaret att döma uppfattar jag att regeringen är inne på den linjen; nu gäller det att se möjligheterna och att göra olika insatser. Då tycker jag att man ska ta till vara på den möjlighet som här finns och kanske inte vara riktigt så snål som jag har sett att man har varit hitintills med de Sidainsatser som görs av olika svensk-somalier.

Jag kan ta ett konkret exempel. Jag har tre vänner i Göteborg som nu åker tillbaka till Somalia. De ska genomföra olika former av studiecirkelar

i Galkayou, Brava och Mogadishu. Det handlar om demokratiutveckling – precis det som står i interpellationssvaret. Det är viktigt nu att Sida tar fram ett underlag för hur detta ska kunna utvecklas framöver.

De har vanliga jobb här hemma, men de får ingen ersättning för förlorad arbetsinkomst. De får resan, men de får i stort sett ingenting mer. De ska medverka på olika sätt. Jag tycker inte att vi kan överutnyttja våra vänner på det viset. Om jag jämför med andra som medverkar – tjänstemän inom Sida eller de som ska delta i den särskilda insatsstyrkan, Atalanta, som ska vara med under fyra månader nästa år igen – är det helt andra pengar och helt andra ersättningar vi talar om för de människor som medverkar.

Men här har vi en kulturkompetens som kan betyda mycket för återuppbyggnadsarbetet. Då måste man också skapa rimliga villkor för de människor som är beredda att lämna sin familj i Sverige för att återvända under en kortare eller en längre period för att medverka i återuppbyggnadsarbetet.

När man nu tittar på möjligheterna framöver förordar jag att man samlar representanter för diasporan i någon form av kommitté som ges möjlighet att diskutera på vilket sätt man ska kunna medverka i återuppbyggnadsarbetet i Somalia och framför allt i den södra delen där det har varit mest konflikter och störst problem för människor, alltså runt Mogadishuområdet.

Jag skulle vilja höra hur biståndsmministern ser på möjligheterna att använda sig av diasporan i ett mer direkt och organiserat arbete och inte via olika myndigheter. Det blir så komplicerat. Jag har erfarenhet av detta sedan tio år tillbaka. Jag vet att när man ska blanda in Sida, Migrationsverket och andra – när många ska delta – blir det inte riktigt som man har tänkt sig från början. Jag skulle vilja se ett mer konkret operativt arbete där man verkligen tar vara på den kunskap som nu finns och gör någonting positivt av den.

Jag väntar med spänning på vad biståndsmministern har att säga.

Anf. 190 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Jag tackar Carina Hägg för en mycket omfattande men också mycket insiktsfull interpellation. Jag tackar också för det engagemang som finns i denna kammare för det nya Somalia. Jag tror att vi just nu delar någon form av optimism för att vi i ett skede då det finns en ny regering och en ny president på ett konstruktivt sätt ska kunna bidra från svensk sida.

Vi har komparativa fördelar. Vi har inte bara engagerade riksdagsledamöter och tidigare kommunalpolitiker. I kammaren har vi även ledamöter med somaliskt ursprung. Vi har också en stor diaspora.

Frågan är hur vi på bästa sätt kan använda denna kompetensbas. Regeringen gav för länge sedan Sida uppdraget att återkomma och utveckla en så kallad diasporafacilitet. Jag ska medge att det har varit aningen på det sätt som beskrivs av ledamoten Lars Johansson, alltså lite byråkratiskt och lite trögt i starten för att just få fram någonting som är operativt och lättanvänt. Vi kanske skulle kunna hitta några andra möjligheter med göteborgskt engagemang kring Somalia, med mer vänortsutbyte och annat, för att hitta fler vägar till landet för att visa på vårt breda kunnande och engagemang.

Jag tackar för de frågor som också har väckts i samband med interpellationen.

Jag ser att engagemanget kring Somalia i första hand handlar om just säkerhet. Det hör man mycket tydligt när man är i landet. Både politiska företrädare och människor inte minst i Mogadishu säger att säkerheten först och främst måste garanteras.

Men jag tror inte att vi bara kan vänta på det. Vi måste också se till att återvändande kan ske för människor som är beredda, trots svåra initiala förutsättningar för handel och företagande, att också ekonomiskt börja verka och engagera sig och bidra till att fylla de behov som finns i landet.

Här tror regeringen att någon form av honorärkonsul kanske skulle vara till nytta, inte minst med tanke på att många nu tar tillfället i akt att återvända för att hälsa på släktingar och vänner och bedriva viss verksamhet. Jag tackar för frågan om detta. Då finns det en möjlighet eller en risk för att de konsulära fallen ökar, och då skulle detta kunna vara en smidig lösning. Vi ber att få återkomma i denna del.

När det gäller säkerheten, Amisom, mandat och annat är det FN:s säkerhetsråd som mandaterar. Vi ska tacka grannländerna för engagemanget men inse att läget också utifrån ett regionalt perspektiv är viktigt att hantera på ett seriöst sätt. Vi kan inte bara utgå från att grannländerna med välvilja fortsatt bara kommer att ställa upp eller att det är helt friktionsfritt.

Vi har en anledning att hantera Somalia utifrån Somalias egna uppfattningar och prioriteringar. I samband med hur vi väljer hur FN ska engagera sig i landet måste vi också inse och respektera att detta inte ska vara en givarledd utveckling. Vi måste se att den somaliska regering som nu finns på plats har egen kapacitet att formulera sina egna strategier för att också ta ägarskap och ansvar. Det är därför som jag i mitt arbete nu och under de kommande veckorna lägger mycket tid och arbete på att se till att vi designar våra insatser och vårt engagemang så att det passar just det somaliska ägarskapet. Jag tror att det är viktigt att göra detta redan från början. Därför finns det en hel del utmaningar kvar också i givarkretsen eftersom många nu vill vara med och spela en stor roll i ett land som är viktigt för fred och säkerhet på hela Hornet.

Anf. 191 CARINA HÄGG (S):

Fru talman! Först vill jag tacka biståndsministern för öppningen när det gäller en honorärkonsul. Jag tror att det skulle kunna vara ett viktigt steg som är möjligt rent praktiskt att ta. Mot bakgrund av den stora grupp som kan komma att behöva någon form av konsulära kontakter tror jag att det till och med skulle kunna underlätta för helheten inom UD:s värld att ha ett stöd i en sådan funktion även för den ambassadör som har huvudansvaret. Det skulle naturligtvis ske i samverkan med andra i diplomatikåren, med EU och kanske med den nordiska kretsen. Vi får se hur detta utvecklas.

Jag vill också understryka det som Lars Johansson har lyft fram. Vi diskuterar ju både biståndsdel och den säkerhetspolitiska delen. Man måste ta vara på de idéer, de förslag, den kreativitet och det engagemang som finns i diasporan. Man har visat att man konkret kan peka på många olika vägar. Jag tror att alla också är medvetna om att säkerheten är den

första prioritet. Men det betyder inte att det inte också är möjligt att ta andra steg i takt med att säkerhetssituationen gör det möjligt att utveckla landet. Landet är totalt sönderslaget, och det är mycket svårt att i denna kammare beskriva bristen på resurser och vad som har blivit eftersatt under dessa drygt 20 år som konflikten har pågått.

Samtidigt kan jag bekräfta den bild som Gunilla Carlsson här beskrev om att det i dag finns en optimism och en tilltro till de egna förmågorna. Man vill ha utvecklingen i sin egen hand, och man vill på sikt klara säkerheten. Samtidigt säger man att det inte är möjligt just nu. Men man strävar efter att själv ta ansvar. Nu behöver man Amisom och stöd till sina säkerhetsstyrkor. Men man behöver naturligtvis också hjälp med utvecklingen. Att skapa stabilitet på den politiska nivån kräver också att man kan peka på någon form av utveckling och att det händer någonting utifrån alla de drömmar och förväntningar som människor har från en mycket rimlig nivå. Regeringen måste kunna besöka valkretsar, resa i landet och kunna visa att man också kan leverera. Detta hänger ihop.

Man måste alltså koppla på diasporan på ett aktivt sätt, vilket jag tyckte att Gunilla Carlsson öppnade för i dialogen med Lars Johansson, men också se till att stödja de fortsatta säkerhetsstrukturerna. Här kände jag en viss osäkerhet om vad regeringen vill och på vilket sätt regeringen driver detta. Jag skulle också, som jag sade tidigare, gärna i den samlade redovisningen till riksdagens utrikesutskott se hur man avser att satsa på detta. Jag skulle också gärna vilja se relationen mellan de ekonomiska insatser som görs på den mer militära delen och säkerheten och på den mer traditionella biståndsutvecklingsdelen för att få en bild av vilka prioriteringar som vi gör tillsammans och vad regeringen gör.

Jag efterlyser i detta inlägg lite klarare besked om vad som är regeringens avsikt och hur man har tänkt stödja denna säkerhetsstruktur framgent. Vilka medel är man beredd att satsa? Vilka träningsinsatser är man beredd att stödja om man är beredd att göra denna insats? Då handlar det om Amisom, Atalanta, de egna säkerhetsstyrkorna och försvaret i landet. I ett sådant land kan gränsdragningen mellan polisen och militären se annorlunda ut. Men det finns ett brett engagemang för detta i det här landet, vilket jag välkomnar.

Anf. 192 LARS JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det var ett intressant svar biståndsministern gav tidigare. Jag håller med om att det finns ett väldigt stort engagemang i frågan, framför allt från diasporan, och det är, som sagt, viktigt att ta vara på den möjligheten.

Som jag pekade på tidigare finns det också erfarenheter av utbildningsfrågan, som är en av de frågor biståndsministern har bett Sida att ta fram uppgifter kring. Där är det väldigt viktigt att man jobbar med korta yrkesutbildningar. Det ska naturligtvis ske kombinerat med bekämpning av den analfabetism som finns, men de som har möjlighet ska ges korta utbildningar. Vi har erfarenhet av detta från en omfattande verksamhet i Galkayo under sju år, där vi utbildade ungefär 3 300 med hjälp av olika biståndsinsatser. Det var korta utbildningar – utbildningar i verkstadsteknik, vårdutbildningar, kontorsutbildningar och så vidare. 80 procent av deltagarna fick arbete. Det finns alltså goda möjligheter.

Jag tycker även att man ska titta på möjligheterna att samverka på plats med till exempel Norsk flyktinghjälp, som också har medverkat, och Diakonia. De har funnits inne i landet under hela den tjugoårsperiod då det har varit väldigt besvärligt, med olika framgångar. Därför tycker jag att man ska ta vara på det som finns och titta på möjligheterna framöver.

Jag noterar också att Försvarmakten när det gäller Atalanta nästa år, från april till augusti, ska presentera någonting som ska komma ganska snabbt. Det vore väldigt intressant att kunna göra detta parallellt. Det är ungefär som i Afghanistanfrågan, där vi successivt går över i ett civilt engagemang. Helst skulle man också i ökad utsträckning jobba med de civila insatserna, till exempel fiskeprojekt för människor vid Somalias kust som är jättelång. Det är ett enormt fiskevatten, och det finns enorma möjligheter om man ger människor som bor där möjlighet att verka inom denna näring.

Det finns förutsättningar, och jag vill verkligen medverka till att vi ska få till stånd ett konkret arbete.

Anf. 193 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med interpellantens fråga om säkerheten. EU är en central aktör i Somalia, den största biståndsgivaren till landet och även en finansär till AU:s fredsbevarande styrka Amisom genom den afrikanska fredsfaciliteten. Det är alltså genom EU vi bidrar till att främst bygga säkerhet och bidra till detta i landet.

Vår uppfattning är att Amisoms närvaro under de kommande åren kommer att vara helt nödvändig för att upprätthålla vad jag skulle kunna kalla en relativ stabilitet i Somalia. Tidpunkten för just Amisoms tillbakadragande är avhängig de nationella säkerhetsstyrkornas utveckling. Nya lokala och regionala administrationer som har folkets stöd måste kunna etableras i de områden al-Shabab lämnar, och det är viktigt att då se att vi samlat inte bara får utveckling utan också kan se till att fred och säkerhet därigenom stärks.

Sverige bidrar till Amisom, och vi bidrar till EU:s Training Mission som just nu finns i Uganda. Vi bidrar med personal, utbildare, stab och genderrådgivare samt stöder Operation Atalanta och den maritima kapacitetsuppbyggnadsinsatsen EUCAP Nestor.

Fram till i somras har Sverige deltagit i en säkerhetskommitté för Somalia med deltagare från Internationella samfundet och den tidigare övergångsregeringen om den somaliska säkerhetssektorn. Nu diskuteras i Mogadishu och Nairobi hur detta ska fortsätta, men det är mycket tydligt att förväntningarna på svenskt engagemang i denna del är stora. Vi ska respektera att det nu finns en ny politisk motsvarighet i Somalia som vi ska kunna arbeta tillsammans med och som måste få ägarskapet och känslan för sin egen säkerhet.

Ett sätt att se att det finns framtidshopp och möjligheter är att titta på jobb. Första gången jag var i Mogadishu träffade jag borgmästaren, som sade: Välkommen hit! Här har vi hundra procents ungdomsarbetslöshet.

Det handlar om att kunna hitta möjligheter och fylla de behov som naturligt finns i ett land som har varit ödelagt av krig och våldshandlingar under drygt två decennier. Det finns mängder av behov som måste tillgodoses men också många som måste komma i arbete, inte minst de

unga. Att här göra de rätta insatserna snabbt och flexibelt tror jag blir avgörande för att visa att vi verkligen bidrar på bästa sätt till somalisk återuppbyggnad.

När jag senast besökte Mogadishu, den 18 september, var jag faktiskt den första europeiska ministern där efter övergångsperiodens slut. Jag mötte bland annat presidenten och talmannen och talade om dessa saker, och jag utlovade då ett ökat svenskt engagemang med tydligt fokus på väl samordnat internationellt stöd för att det ska kunna göra skillnad. Det fanns en stor uppskattning för de svenska insatserna men också, tror jag, potential att jobba tillsammans nordiskt. Det handlar inte bara om att se de rätt så omfattande behoven i Mogadishu utan också om att se att vi har kommit en bit på väg i Puntland och Somaliland, bland annat med den typ av samarbetspartner som nämndes i debatten, alltså NRK och Diakonia.

Vi har anledning, fru talman, att ta det svenska samlade engagemanget för Somalia vidare. Även här, när vi nu för första gången efter att det nya parlamentet och den nya presidenten har utsetts i Somalia debatterar på djupet, tror jag dock att det är viktigt att vi utrustar oss med respekt för somaliskt ägarskap och även med tålmod med att detta kommer att ta tid.

Jag tror att det svensk-somaliska engagemanget är brett, inte bara i kammaren utan runt omkring i vårt land. Om vi använder den relation vi har tack vare de många somaliska människor som bor och lever i vårt land och använder de länkar som redan finns tror jag att vi på ett väldigt effektivt och bra sätt kan ta vårt ansvar för utvecklingen i Somalia.

Anf. 194 CARINA HÄGG (S):

Fru talman! Jag tackar, för jag tycker att jag fick en bättre bild av strukturen och hur man kommer att arbeta med och se på säkerhetsfrågorna framöver.

Det är klart att detta är väldigt komplicerade frågor, men bakgrunden till min fråga är att jag ser att det hänger ihop – vad man gör på ena sidan påverkar den andra delen av säkerhetsstrukturen. Detta är en så komplicerad miljö att det finns anledning att utvärdera och fundera på om detta var bra och om det fungerade bäst eller om man kan göra på ett annat sätt. Vi kommer nämligen också framdeles att befinna oss i komplicerade miljöer, och vi behöver dra dessa slutsatser.

Sverige har gjort ansträngningar på flera områden, och nu ser vi att vi har nätverk, erfarenheter och kontaktnät. Vi kan bidra på ett aktivt sätt och känna att vi har ett ansvar att involvera dem vi vet är engagerade både i Somalia och här.

Jag tyckte att det var spännande att höra så pass många svenska röster i Mogadishu, på samma sätt som vi tidigare har mött svenska röster när vi har kommit till Chile eller till andra länder. Man vänder tillbaka och vill göra en insats, och man söker efter förutsättningar. Man kanske kommer själv som man och försöker att ta med sig familjen när det blir möjligt och när man så småningom hittar skolor. Jag hittade även några kvinnor som hade vänt tillbaka från Sverige och som talade svenska. Det var någon från Göteborg som ville jobba med att utveckla kvinnorörelsen – skapa jobb och småföretagande för att kvinnor skulle ha en egen utkomst.

Det är trots den stora utmaningen viktigt att förmedla också det positiva, och det tycker jag att vi gemensamt har gjort här i dag. Det handlar om att se resurserna och möjligheterna i somalierna själva och i det somaliska samhället, trots alla stora svårigheter.

Den fråga som kanske är den viktigaste nu är att verkligen ta vara på denna kompetens och dessa nätverk så att vi kan bidra till utvecklingen. Jag ser att andra länder är där – Kina är där, och Turkiet är där. De uppger ha lovat att investera i parlamentet. Flera andra länder är alltså där; vi är inte ensamma. Jag tror dock att vi kan spela en väldigt avgörande roll, för vi har inga andra avsikter än att se till utvecklingen och säkerheten.

Anf. 195 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att diskutera Somalia, och jag tackar för interpellationen. Jag tror att vi har viktiga månader framför oss i Somalia för att nu snabbt etablera det nya ledarskapet.

När jag träffade presidenten sade han att säkerhet, säkerhet och säkerhet kommer i första hand. Sedan hade vi också ett möte med de nyutsedda kvinnliga parlamentarikerna samlade, och de sade: Jaså, sade han bara att det kommer på första, andra och tredje plats? Vi skulle vilja säga att frågan hur vi ska kunna få säkerhet i landet kommer på första till tionde plats.

Det förekommer ju en mängd övergrepp, och vi vet att läget just nu för bland annat journalister och andra är mycket svårt inte minst i Mogadishu.

Säkerhetsläget är ett bekymmer om vi vill ha utveckling och fred. Men jag tror att inom ramen för Europeiska unionen, med nordiskt samarbete på plats för att stötta utvecklingsinsatser och med FN som har en bra politik för landet finns det möjlighet att den optimism som vi har nämnt här i kammaren i dag kan hålla i sig. Ansvaret kommer att ligga på det somaliska ledarskapet. Just nu finns det all anledning för oss att noga kalibrera det fortsatta svenska utvecklingssamarbetet, som ju syftar till att öka säkerheten, ge en utvecklingspotential och i samverkan med andra använda våra samlade resurser så effektivt som det någonsin är möjligt.

Detta blir inte möjligt att genomföra såvida vi inte har en bra dialog med grannländerna och får en gemensam syn på vikten av fred och säkerhet i Somalia för att äntligen bryta årtal, ja, decennier, av krig och konflikter och råda bot på brist på utveckling. Jag hoppas att optimismen kan leva vidare. Vi gör allt för att stödja den utvecklingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2012/13:53 om skattediskriminering av hyresrätten

Anf. 196 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat civil- och bostadsministern om han har gjort det ställningstagandet att det är en rimlig ordning att hyresrätten är skattemässigt missgynnad jämfört med ägar rätt och om han

avser att ta några initiativ med anledning av en rapport från Fastighetsägarna, Sabo och Hyresgästföreningen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

En väl fungerande arbetsmarknad är en viktig förutsättning för en god ekonomisk tillväxt och en konkurrenskraftig ekonomi. Bostadsmarknaden måste präglas av mångfald för att möta både människors behov och behovet av rörlighet på arbetsmarknaden. Mångfalden bland upplåtelseformerna ökar tryggheten och tillgängligheten på bostadsmarknaden. Bostäder som upplåts med hyresrätt är alltså ett viktigt inslag på denna marknad.

Regeringen har den 12 april 2012 beslutat om kommittédirektiven *Översyn av beskattningen av hyresrätter och vissa andra boendeformer*. Av dessa direktiv framgår att kommittén ska lämna förslag på förbättring av den skattemässiga ställningen för hyresrätter i syfte att öka utbudet av sådana bostäder. Uppdraget ska redovisas senast den 15 oktober 2013. Det pågår således ett arbete med att se över beskattningen av hyresrätter. Jag avser inte att föregripa kommitténs arbete.

Anf. 197 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det var väldigt intressant att läsa den rapport som togs fram för ett par år sedan av Fastighetsägarna, Sabo och Hyresgästföreningen. De hade kommit fram till att den som bor i en hyresrätt betalar i genomsnitt 2 000 kronor mer per månad jämfört med en som bor i villa, radhus eller bostadsrätt. Det var den jämförelse som gjordes.

Jag tror att vi vill ha ett bostadsbestånd där man fritt kan välja om man vill bo i hyresrätt, bostadsrätt, villa, radhus, kooperativ hyresrätt eller någon annan boendeform. Den här snedfördelningen skattemässigt gör att hyresrätten blir missgynnad och att hyresgäster blir missgynnade jämfört med dem som äger sin bostad. Drivkraften att bygga hyresrätter blir lägre på grund av den skattemässiga diskrimineringen. Det kan vara kostnader som uppkommer i byggprocessen som man inte får ersättning för eller upplever att man inte får det på samma sätt som när det gäller egnahem. Den skattemässiga diskrimineringen påverkar såklart möjligheten att ta ut hyra.

Därför menar till exempel Hyresgästföreningen att det skulle vara ett mycket bra förslag att ta bort den skattemässiga diskrimineringen av hyresrätten. Det vore ett väldigt bra förslag även för att öka byggandet av hyresrätter.

Ett konkret förslag som läggs fram i denna rapport av Fastighetsägarna, Sabo och Hyresgästföreningen är slopad fastighetsskatt på hyresrätten – kanske ett djärvt förslag som naturligtvis måste vägas samman med den övriga fastighetsskatten. Man kan säga att förändringarna i fastighetsskatten, som nu kallas avgifter, har inneburit att de som äger gynnas, medan de som inte äger missgynnas. Någon form av balans bör man uppnå på det här området. Hur man sedan väljer att göra det är en annan fråga. Men det är helt uppenbart att balansen måste återställas.

Det andra förslaget är skattefria underhållsfonder. Det skulle ge möjlighet att spara för framtiden och underhålla hyresrättsbeståndet. Ett problem som vi har är att det finns väldigt många gamla lägenheter som behöver renoveras, men man har inte gjort det under åren. Nu är läget

katastrofalt på många håll, inte minst inom miljonprogrammen. Det här skulle öka drivkraften att ha underhållsfonder och spara för framtiden. I dag betalar man drygt 26 procent i skatt om man har en underhållsfond, men för dem som har egnahem kostar det ingenting att spara för framtiden, i skatteform i alla fall.

Det är ett intressant förslag som skulle minska den skattemässiga diskrimineringen av hyresrätten, skapa en drivkraft att ha underhållsfonder och göra att vi inte fick så nedgångna fastigheter som vi har i dag på många håll.

Det tredje förslaget är att sätta en mycket låg moms för hyresrätter, så låg som 6 procent.

Det här är bara några förslag, men det finns mycket annat man kan tänka sig. Man skulle kunna titta på den avdragsrätt som i dag finns för till exempel villaägare som kan dra av 30 procent av ränteutgifterna. Kanske kunde man göra något liknande med ränteutgifter kopplade till hyresrätt.

Anf. 198 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Hyresrätten är central för en väl fungerande bostadsmarknad. Vi vet att rörlighet på bostadsmarknaden är viktig därför att vi annars får bekymmer på arbetsmarknaden. Det är viktigt att det finns hyresrätter för dem som önskar det, att det är lönsamt att producera dem och äga dem och att det är rimligt att bo i dem. Det är centralt att vi fortsätter att utveckla hyresmarknaden åren framöver.

Vi har sagt väldigt tydligt att beskattningen bör ses över. Det är alldeles uppenbart att regeringen har noterat den här frågan. Vi får en skattesänkning av fastighetsskatten den 1 januari 2013 från 0,4 till 0,3 procent. Vi har i de här frågorna haft en bra dialog med både fastighetsägare och hyresgäster. Vi ska återkomma till frågan när utredningen kommer till nästa höst. Då kan vi se i vilken utsträckning vi har en missgynnad ställning för hyresrätterna och landa detta på ett bra sätt.

Anf. 199 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att regeringen har tillsatt den här utredningen i frågan, och jag hoppas verkligen att vi får ett bra förslag i oktober 2013. Framför allt hoppas jag att vi kan fatta beslut före valet så att det händer något i den här frågan. För varje dag som går är det mycket tråkigt för de hyresgäster som blir diskriminerade skattemässigt. Hyresrätten som sådan behöver verkligen stärkas. Vi kan se i dag att det just är hyresrätter som det på många håll råder brist på, inte minst i storstäderna. Allt vi kan göra för att underlätta byggandet av hyresrätter är positivt.

Det är också bra att bostadsministern rent ut har sagt att hyresrätten är skattediskriminerad. Det sade han i en debatt med Barbro Engman, ordförande för Hyresgästföreningen. Det är bra att man nu börjar tala klarspråk i frågan. Det gäller dock att det blir bra förslag. Det återstår att se.

Vi får väl se vad översynen utmynnar i. Det räcker inte att göra små saker på ytan, utan det är rejäla förändringar som krävs i och med att den här skattediskrimineringen har funnits redan tidigare. När man har infört reformer som framför allt har gynnat egnahemsägare har klyftan mellan hyresgästerna och dem som äger sin bostad förstärkts.

Jag var inne på fastighetsavgiften tidigare. Där har det varit en sådan förändring som har gynnat dem som äger, framför allt dem som äger mycket och högt taxerade villor. Men även ROT-avdraget har en konstruktion som gör att hyresgästerna och hyresrätten över huvud taget inte omfattas. Det är en rad reformer. Ägarlägenheter är också en reform som inte kan sägas gynna hyresgästerna, utan den gynnar det egna ägandet.

Man kan se att hyresrätten som sådan har varit klämd. Det har blivit lättare att ombilda från hyresrätt till bostadsrätt. Det är så klart gynnsamt för dem som äger en bostadsrätt och som har kunnat göra klipp, framför allt i innerstäderna i storstäderna.

Men det har också lett till att beståndet av hyresrätter minskar, speciellt på attraktiva platser, eftersom man ombildar. Man säljer ut allmännyttan på en hel del håll. Man har även tagit bort stödet för byggande av hyresrätter. Det är inte längre lika gynnsamt för bostadsbolagen.

Det är många bostadsbolag i dag som resonerar som så att det är en säkrare investering att bygga bostadsrätter, villor och radhus, för då får man tillbaka det man har lagt ned i byggkostnader direkt när man säljer. När det gäller hyresrätten ska man själv förvalta hyresbostäderna. Då kan det vara en återbetalningstid på 30–40 år. Hoppet är då att sälja till en hyresvärd, men där har reglerna varit sådana att de även slår mot hyresvärdar jämfört med egnahemsägare.

Att stärka hyresrätten som sådan och att framför allt stärka hyresgästernas ställning är det viktiga. En förhoppning, förutom att få i gång byggandet av hyresrätter, är att man skulle kunna få ned hyresnivåerna. En del av hyran man betalar gäller ju den här skattediskrimineringen, som man ersätter hyresvärderna för.

Anf. 200 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! I direktiven, som beslutades den 12 april 2012 av regeringen, fastslås utgångspunkten för arbetet:

”För att i högre grad uppnå en väl fungerande bostadsmarknad krävs att utbudet och mångfalden av bostäder ökar, framför allt i tillväxt- och storstadsområden.” Sedan kommer vi till nyckelorden: ”Kommittén ska lämna förslag på förbättring av den skattemässiga ställningen för bostäder som upplåts med hyresrätt i syfte att öka utbudet av hyresbostäder. Förändringarna i beskattningen ska i första hand, direkt eller indirekt, avse den kommunala fastighetsavgiften för hyresbostäder.”

Kommittén har naturligtvis också en lång rad andra uppdrag. Det gäller till exempel att se över de oäkta bostadsrätterna och ställningen för kooperativa hyresrätters beskattning etcetera. Det gäller för den delen också om skattereduktion för ROT-arbete bör utvidgas till att gälla hyresrätter.

Det här är naturligtvis utgångspunkten. Regeringen anser att det är viktigt och bra att vi får en väl fungerande hyresmarknad och att det finns en bra möjlighet att omsätta hyresrätter och att det finns en attraktivitet i att bygga nya hyresrätter.

Detta ska ses över. Och, som sagt, en tydlig inriktning från regeringens sida ligger i det faktum att från den 1 januari 2013 sänks fastighetsavgiften för hyresrätter till 0,3 procent. Och man ska ändå komma ihåg att vi under de senaste åren har genomfört rätt kraftiga sänkningar när det gäller hyresbeskattningen.

Anf. 201 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att man rent ut säger att man ska se över fastighetsavgiften för hyresrätten och även överväga ROT-avdraget. Jag tycker även att man borde se på de övriga förslagen, som har lagts fram av Sabo, Fastighetsägarna och Hyresgästföreningen. Jag tycker att där finns en del intressanta förslag.

Frågan om ränteavdragen bör man också titta på. Det är alltså 30 procents ränteavdrag som villaägare har medan man inte har någonting alls inom hyresrätten. Om man slår ut det på många år är det en enorm fördel för den som bor i ett eget hem jämfört med den som bor i hyresrätt. Jag tycker att man på något sätt borde titta på den frågan också.

Men det som ändå föreslås är positivt. Jag hoppas att man kommer en bra bit på vägen. Det räcker inte, tycker jag, att man minskar skattediskrimineringen lite grann, med tanke på hur stor den är. Det är i genomsnitt 2 000 kronor per månad. Det blir 24 000 per år. Och då ska man veta att många av dem som bor i hyresrätter har lägre inkomster än dem som bor i egnahem. Det finns undantag, såklart. Men många har lägre inkomster och osäkrare inkomster som kan innebära att de inte får lån för att köpa en bostad, utan de är hänvisade till att bo i hyresrätt.

Att då diskriminera just denna grupp så hårt blir uppochnedvända världen med tanke på att de har sämre och osäkrare inkomster. Att de då ska betala mer i skatt blir väldigt konstigt.

Och att man missgynnar hyresrätten slår hårt mot tillväxten och jobben. Det är nämligen avgörande för rörligheten på arbetsmarknaden att det finns ett bra bestånd av hyresrätter.

Det senaste förslaget om privatuthyrning, att man ska kunna höja hyrorna vid andrahandsuthyrning, riskerar att höja hyrorna ytterligare.

Anf. 202 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Regeringen har alltså tillsatt en utredning. Den ska arbeta fram till den 15 oktober. Man ska föreslå förbättringar när det gäller beskattningen av hyresfastigheter i syfte att helt enkelt få en bättre fungerande hyresmarknad dels för dem som är boende, dels för dem som bygger hyresrätter, så att vi får en större rörlighet på arbetsmarknaden.

Jag får tacka för denna interpellation, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellationerna 2012/13:80, 118 och 119 om personal- eller närvaroliggare, månadsvisa kontrolluppgifter och annan skattekontroll

Anf. 203 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Hans Olsson har frågat mig dels när närvaroliggare kommer i fler branscher och i synnerhet inom byggbranschen i kombination med krav på månadsvisa kontrolluppgifter, dels vilka andra initiativ jag tar mot den grova organiserade brottslighetens skattefusk och illojal konkurrens.

Raimo Pärssinen har frågat mig dels vilka initiativ jag avser att ta mot skattefusk, svartjobb och bidragsbrott inom taxibranschen, dels om jag avser att ta initiativ till redovisnings- eller tömningscentraler för taxi-branschen, dels vilka resurser jag avser att tillföra Skatteverket och andra myndigheter i syfte att bekämpa svarttaxi och oseriösa taxiföretagare.

Peter Persson har frågat dels mot bakgrund av vilka fakta och argument en proposition om månadsuppgifter har stoppats upp, dels efter vilka åtgärder jag avser att presentera en proposition i frågan, dels vilka ytterligare initiativ jag avser att ta mot det inhemska skattefusket.

Regeringen överlämnade den 31 oktober i år en proposition med förslag till personalliggare för tvätteribranschen. I propositionen gör regeringen bedömningen att utredningsförslagen när det gäller byggbranschen inte kan läggas till grund för lagstiftning. I stället anser regeringen att frågan om hur ett kontrollsystem för byggbranschen ska vara utformat ska utredas. Arbetet med att ta fram direktiv till en sådan utredning pågår. Den utredning som fått i uppdrag att ta fram ett förslag rörande redovisningscentraler för taxi ska lämna sitt förslag senast den 1 mars 2013. Månadsuppgiftsutredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen bedriver kampen mot skattefusket, bidragsfusket och den illojala konkurrensen på bred front. Det sker bland annat genom åtgärder som ökar effektiviteten i Skatteverkets kontrollarbete, som till exempel kassaregister och personalliggare. Här kan också nämnas det omfattande arbetet med att få till stånd informationsutbyte med skatteparadis och förslaget i budgetpropositionen för 2013 om omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt vid handel med avfall och skrot av vissa metaller.

Skattefusk genom oredovisat arbete motverkas också genom åtgärder som jobbskatteavdraget och avdragen för RUT- och ROT-arbete. Genom att sänka bolagsskatten minskas incitamenten för företagen att skatteplanera med hjälp av ränteavdrag. Utöver detta har regeringen i budgetpropositionen föreslagit att de befintliga ränteavdragsbegränsningar som trädde i kraft den 1 januari 2009 ska utvidgas.

Frågan om resurser till Skatteverket och andra myndigheter ska beslutas inom ramen för budgetprocessen.

Anf. 204 HANS OLSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret! Jag måste tyvärr säga att jag har märkt att det fanns en större ödmjukhet hos finansministern tidigare, om vi backar några år tillbaka. Vi har ju haft några interpellationsdebatter förut.

Nu säger finansministern med kraft att regeringen bedriver kampen mot skattefusket, bidragsfusket och den illojala konkurrensen på bred front. Det sker bland annat genom åtgärder som ökar effektiviteten. Det är kontrollarbete, kassaregister, personalliggare och så vidare.

Fru talman! För drygt fyra år sedan, den 11 november 2008, hade vi en liknande interpellationsdebatt där jag hade ställt ungefär samma frågor. Då sade finansministern, lite ödmjukare: "Låt mig inleda med att säga att vi har funnit att vissa förslag som den förra regeringen framförde var värda att fortsätta att driva."

Det var alltså den socialdemokratiska regeringen han pratade om.

”Det har vi också gjort med reglerna om personalliggare i restauranger och hos frisörer.” – – – ”Vidare har vi, efter en viss modifiering, gått vidare med idén om certifierade kassaregister i kontantbranschen.”

Finansministern tyckte då att det var läge att gå vidare med de socialdemokratiska förslagen. Nu säger han att man jobbar på bred front med de här sakerna.

Men för att gå in lite mer i detalj så ska jag citera från finansministerns svar när vi hade den här interpellationsdebatten 2008: ”När det gäller en eventuell utvidgning av systemet med personalliggare och oannonserade kontrollbesök har Finansdepartementet tillsatt en utredare för att utvärdera systemet och se om och i så fall hur det bör utvidgas. Uppdraget ska redovisas i september nästa år.”

För tre år sedan, 2009, skulle alltså den här utredningen redovisa hur det skulle gå till.

Det är tre år sedan denna utredning skulle vara klar. Byggbranschen, både arbetsgivarorganisationen och de fackliga organisationerna, ropar efter samhällets hjälp för att ta tag i dessa problem. De skriver tillsammans debattartiklar där de kräver att Skatteverket får göra oannonserade arbetsplatskontroller samt att skatter och arbetsgivaravgifter inte längre ska betalas i klumpsumma utan kopplas till den enskilda arbetstagaren.

För tre år sedan var alltså utredningen klar. Branschen ropar efter samhällets stöd, och jag anser, fru talman, att min fråga är väldigt berättigad: När kommer det närvaroliggare i fler branscher, i synnerhet inom byggbranschen, i kombination med krav på månadsvisa kontrolluppgifter?

För fyra år sedan lovade finansministern att det skulle tillsättas en utredning. För tre år sedan var utredningen klar. Branschen ropar efter hjälp. Svar, tack!

Anf. 205 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Interpellationsdebatterna är en del av riksdagens kontroll av regeringen. Jag har också gått tillbaka i tiden och tittat på interpellationsdebatter som jag hade med finansminister Borg 2008, 2009 och 2010, specifikt när det gäller fusket inom taxibranschen. Jag är lite nyfiken. Jag är i ett annat utskott nu, så det känns roligt att få ha den här debatten med Anders Borg.

Anders Borg har sina förtjänster. Men när jag går in och tittar efter vad som hänt och hur det stämmer med vad finansministern sade 2008, 2009 och 2010 måste jag tyvärr konstatera att när det gäller kampen mot fusket inom taxibranschen är han en stor pratbubbla.

Redan i september 2006 fanns det en lagrådsremiss framme som handlade om obligatoriska redovisningscentraler för taxi. Sedan dess har alltså Taxiförbundet och Transport idogt försökt arbeta fram att regeringen ska ta förslaget om redovisningscentraler. Men detta lade Anders Borg helt åt sidan.

I de interpellationsdebatter jag har haft med Anders Borg har han delat min problembeskrivning. Han har sagt sig vara uppriktigt glad över mitt engagemang i de här frågorna. Jag har högläst ur brev som Taxiförbundet har skrivit tillsammans med Transport om det angelägna i de här frågorna.

*Svar på
interpellationer*

Vi har också diskuterat storleken på fusket. Det fanns en beräkning som Taxiförbundet gjorde som handlade om 2 miljarder kronor – enorma summor. Ett annat sätt att beskriva det här på var att det kostar ungefär 40 000 kronor i timmen.

Nu skriver Anders Borg återigen att man bedriver kampen mot skattefusket på bred front. Då måste jag fråga vad det är han har gjort speciellt när det gäller fusket inom taxi. Jag får inte svar på den frågan.

Det blev ett tillkännagivande här i riksdagen om obligatoriska tömningscentraler. Tänker Anders Borg följa detta tillkännagivande och se till att det verkligen händer någonting? Det här är ingen fråga som Anders Borg kan vifta undan. Det har vi varit rörande överens om i tidigare debatter.

Det är en allvarlig fråga. Det handlar om att seriösa taxichaufförer får benen undanslagna av oseriösa som kapar åt sig upphandlingar på ett sätt som gör att det inte går att bedriva rörelsen på det sätt som det är tänkt. Det kallas för marknadsstörningar, och det borde väl vara någonting som finansministern är intresserad av.

Återigen: Varför har inte Anders Borg gjort någonting trots alla utfästelser som kom 2008, 2009 och 2010 utan negligerar detta? I svaret skriver han nu om en bred front och att han ska tillsätta en utredning om obligatoriska tömningscentraler. Finns det inget intresse i frågan, Anders Borg?

Jag har ställt den frågan förut, och i debatterna har Anders Borg betydlat att det finns det visst och han är glad över engagemanget. Då blir frågan: Varför inte ställa upp på Taxiförbundet och transportarbetarna och ha ordning och reda i den här frågan?

Anf. 206 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret som i sanning innehöll åtskilliga brister.

Skattefusk innehåller egentligen tre moment som alla är lika allvarliga. För det första: Skatteundandragandet, möjlig finansiering av välfärd och av investeringar i vårt land, är lågt räknat 133 miljarder. För det andra: Sönderslagningen av konkurrensneutralitet gynnar den som fuskar, myglar och undandrar och missgynnar den som är sjyst och skötsam. För det tredje: Det är ett element i förstörelsen av ett gott arbetsliv med lönedumpning och utnyttjande av sociala villkor.

Häromveckan var jag på en konferens om sociala villkor i arbetslivet där en byggmästare, Jens Hoffmann i Dipart, talade om osundheter i byggbranschen, om att man betalar arbetsgivaravgift för sju personer men sysselsätter fyrtio. Han vädjade om att politiskt gå in och göra det jag interpellerar om, det vill säga att månadsvis redovisa kontrollavgift för antalet anställda.

Johan Lindholm, Byggnads ordförande, talar om utnyttjande i byggsektorn där man betalar 16 kronor i timmen när det rätteligen skulle ha varit 158 kronor.

Ella Niia, ordförande i Hotell- och restaurang berättar om arbetskraft som rekryterades i vårt land.

För mig är man välkommen, men det som inte är välkommet är utnyttjandet, att få en månadslön på 4 000–5 000 kronor och betala en förmedlingsavgift på 8 000 för att komma hit och få jobb. Allt fler upp-

lever det stötande i ett arbetsliv som förflackas hur människor socialt undertrycks och hur skatteinkomster försvinner.

En bransch, Sveriges Möbeltransportörers Förbund och Sveriges Åkeriföretag skrev 2009 till finansministern och tog upp frågan om fusk och skatteundandragande i flyttbranschen. Något svar från statsrådet har över huvud taget inte getts, och man har ytterligare i två nya skrivelser påtalat frågan. Tre år har gått. Seriösa företagare vädjar om bidrag för att kunna upprätthålla seriositeten. Finansdepartementet med finansministern i spetsen har inte svarat.

Det tar oändlig tid att över huvud taget besvara en skrivelse eller få till stånd ett engagemang i de här frågorna. Men när det gällde sjukförsäkringen och arbetslöshetskassan kunde ni slå till direkt, med förödande konsekvenser för många människor. Det är också politik och skildrar Anders Borg.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 207 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Fru talman! Jag skulle vilja påminna mina socialdemokratiska bröder om den här. Har ni läst den? Det är en departementspromemoria med förslag om närvaroliggare och kontrollbesök. Det är den promemoria som sågades av remissinstanserna. Såväl LO som Byggnads, Svenskt Näringsliv och många andra sågade den rakt av.

Det är den här skriften som ni tycker ska ligga till grund för lagstiftning. Det är den här, som ni stressar i skatteutskottet, som ska leda till lagstiftning nästa år. Någon gång under 2013 ska detta ligga på bordet, den lagstiftning som är underkänd.

Jag tycker att det är ansvarslost, och jag vill här också ge lite tid. Vi har justerat betänkandet i skatteutskottet, där ni är i majoritet tillsammans med Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern, och där vidhåller ni att det är det här förslaget som ska upp på bordet.

Då kan jag bara säga vad Byggnads sade om detta. De tyckte att det var ganska märkligt att utredaren hade fokuserat på tillämpningsproblem i stället för att lösa problemen så att man kunde utsträcka reformen till att gälla även byggbranschen. LO i sin tur var missnöjt med att ROT-verksamheten undantogs helt och hållet från kravet på närvaroliggare. Svenskt Näringsliv konstaterade att utredarens slutsatser saknade stöd i utredningens egen utvärdering av de tidigare genomförda reformerna när det gällde frisörer och krogar.

Det är klart att man skulle kunna säga att det ytterst är regeringens fel, att tillsätta en sådan rent ut sagt sopig utredare som inte klarade av det uppdrag han fick. Men den invändningen har jag inte hört från er, inte alls.

När regeringen nu rättar till de misstag som har begåtts, den utredning som inte funkar, när man aviserar och tillsätter en ny utredning som ska ta tag i det här för att vi ska få en sjyst lagstiftning som kan vara effektiv på det här området är ni emot det. Ni vill inte ha det. Fram med det här skräpet! Fram med promemorian!

Det här skulle jag gärna vilja ha lite kommenterat om tillfälle finns.

Jag tycker också att ni verkade förvånade när jag visade upp den här produkten. Läs den! Ni hinner göra det till den 23 januari när vi har debatten i kammaren.

Anf. 208 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Skatteundandragande och skattefusk är mycket allvarligt. Det är en central uppgift för Finansdepartementet och regeringen att åtgärda det så att vi har möjligheter att få in skatteintäkter med lägsta möjliga skattesatser för att täcka de utgifter vi har så att vi har stabilitet i våra offentliga finanser.

Här har regeringen varit väldigt aktiv. Vi har förändrat regelverken när det gäller handelsbolagens möjligheter att göra transaktioner med fastigheter. Vi har begränsat räntesnurrorna. Vi har i den här budgetpropositionen lagt fram en mycket kraftig begränsning av möjligheten att föra över vinster som ska beskattas i Sverige till så kallade skatteparadis. Vi har, som påpekats, gått vidare med ett par förslag som den förra regeringen tog fram när det gällde personalliggare och på ett antal andra områden.

Det här är viktigt arbete, och det ska naturligtvis bedrivas och föras framåt, men man måste alltid prioritera utifrån hur man bedömer att det är mest akut. Det har till exempel gjorts att räntebegränsningarna har varit prioriterade, därför att vi har haft en ökning av dem från nära noll i skatteutflöden till strax under 40 miljarder på en tioårsperiod. Det har därför varit oerhört centralt att snabbt komma framåt där.

Sedan har vi ett antal olika förslag, och jag ska försöka kommentera vart och ett av dem.

När det gäller byggsektorn är ju, precis som Maria Abrahamsson påpekar, problemet att den utredning som gjordes har mötts av väldigt hård kritik. Man kan se argumenten för att införa personalliggare i byggsektorn och man kan definitivt se skäl att gå vidare med andra kontrollåtgärder. Men just de här förslagen underkändes väldigt tydligt av remissinstanserna därför att de skulle vara mycket svåra att tillämpa.

Därför har vi ett nytt uppdrag på väg kring byggsektorn för att försöka få fram väl fungerande kontrollmekanismer. Jag hade förhoppningen att detta uppdrag skulle vara klargjort redan till årsskiftet. Det är nu så nära slutet av året att vi förmodligen inte kommer att lyckas med det, men mycket tidigt under nästa år kommer vi att kunna sätta ett sådant uppdrag på plats.

När det gäller taxi påpekar ju Raimo Pärssinen ett antal andra allvarliga svårigheter som man bör åtgärda. Där har vi tillsatt en utredare, Christer Sjödin, som är en mycket duktig utredare. Jag ska bara notera vad hans uppdrag är så att vi har det klart för oss. Han har bland annat fått i uppdrag att analysera och föreslå vilka krav som ska ställas på taxi-verksamhet för att förbättra näringsens redovisning av inkomster. Utredaren ska också föreslå krav på att obligatoriska redovisningscentraler för taxameter ska säkerställas. Det här uppdraget ska redovisas till den 1 mars 2013, alltså en bit in på våren. Det är naturligtvis centralt att vi då kommer fram med ett fungerande förslag som vi kan få en bred politisk acceptans för.

Månadsuppgiftsutredningen har ju varit ute på remiss, och vi har fått blandade remisskommentarer där, får man faktiskt säga. Det har varit rätt hård kritik från näringslivsorganisationerna. Både Statskontoret och Datainspektionen har lyft fram en del svårigheter. Samtidigt kan man se, som många remissinstanser gör, uppenbara fördelar med förslaget. Skulle jag lyfta fram två är det klart att ett månadsuppgiftssystem både skulle

underlätta kontrollen av skattefusk och kontrollen av bidragsfusk. Det skulle alltså öka möjligheterna för myndigheter, till exempel Kronofogdemyndigheten och Skatteverket, att fullgöra sina uppgifter på ett bra sätt. I det förslaget pågår fortfarande beredning i Regeringskansliet.

Summa summarum är det naturligtvis så att bekämpandet av både skatteundandragande och skattefusk är centralt. Det är viktigt för Finansdepartementet att människor betalar in sina skatter och att vi har ett väl fungerande system för detta. På några av de här områdena, byggsektorn och taxisidan, ser vi klara vägar framåt, och där har vi utredningar som ska jobba med detta. När det gäller månadsuppgifterna är det en fortsatt beredning i Regeringskansliet.

Anf. 209 HANS OLSSON (S):

Fru talman! Det är en kväll som denna, Maria Abrahamsson, som man faktiskt känner lite sorg över att ens mamma har kommit till ett demensboende. Tänk så stolt hon skulle ha varit över att pojken hennes hade en debatt med Sveriges finansminister och att han blev så skärrad att han blev tvungen att kalla in hjälp. Men nu är det som det är.

För att bemöta det Maria Abrahamsson sade har jag ett pressmeddelande från Byggbranschen i samverkan. Byggbranschen välkomnar initiativ från riksdagen om personalliggare. ”Vi välkomnar Skatteutskottets tillkännagivande om att regeringen nu ska ta fram förslag på personalliggare och månadsuppgifter.” De har länge kämpat själva med frivilliga saker och är nu tacksamma för att det kommer att bli så här. Byggbranschen är tacksam för att vi har tagit detta utskottsinitiativ.

Jag återgår till Anders Borg och den interpellation debatten handlar om. Det är klart att det är skillnad på hur man ser på tidsperspektiv, men jag tycker ibland att när det är stora saker på spel, dels pengar, dels företag som konkurreras ut, måste man vara lite snabbare. Jag har många exempel där regeringen har varit snabb fast folk har tyckt att det har varit fråga om dåliga grejer.

Jag har här ett pressmeddelande från 2007. Där framgår hur Borg ska stoppa fusk. Det framgår vidare att oannonserade kontrollbesök ska kunna göras i bygg-, tvätter- och taxibranschen. System med personalliggare ska undersökas för bygg- och tvätterbranscherna, liknande det som nu finns inom restaurangbranschen. År på år läggs på utan att något händer.

Jag har fler bilder med texter om finansministern. Det är åtgärder mot skattefusk, från den 29 januari 2008 och finansminister Anders Borg. Vidare står det att man nu går vidare med åtgärds paket mot skattefusk. Det handlar om möjligheten till oannonserade kontrollbesök inom bygg-, tvätter- och taxibranschen. Ett utvidgat system med personalliggare inom bygg- och tvätterbranschen undersöks. Skatteverket ser över möjligheterna till lönecentral på internet. Det är förslag om att införa en gräns på 10 000 för kontrolluppgifter, och så vidare.

Åren går och branscherna ropar efter åtgärder. Det är det här, finansministern, som gör att jag måste erkänna att jag känner en viss frustration. Jag vet inte riktigt vad som sätter stopp. Det måste ändå finnas en vilja från finansministern att se till att seriösa företagare kan fortsätta att driva sina företag, se till att vi får in pengar till välfärdsbygget och så vidare. Åren går, och jag hoppas av hela mitt hjärta att jag inte behöver

stå här om ett eller två år och ställa samma frågor igen. Då har det gått fem, sex, sju år sedan finansministern avgav sitt löfte. Då börjar det bli riktigt pinsamt.

Anf. 210 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag är tvungen att upprepa att Anders Borg är en pratbubbla när vi talar om taxifusket. Han säger att han har tillsatt en utredning om obligatoriska tömningscentraler som ska vara klar i mars 2013. Varför gjorde Anders Borg så? Det är kanske så att Anders Borgs kompisar inte nådde ända riktigt fram i voteringen i riksdagen. Då fanns det ingen vilja från vare sig Anders Borg eller hans kamrater i moderata partiet att genomföra detta. De var emot. Nu kan han stoltsera med att det blir en utredning.

Jag är inte nöjd med det. Vad kommer Anders Borg att säga när utredningen är klar? Kommer han då att genomföra förslagen? Frågan är varför. Jag har ställt frågan många gånger, Anders Borg. Varför är finansministern emot obligatoriska tömningscentraler?

Skatteverket har själv räknat ut att de kommer att ge intäkter på minst 400 miljoner kronor. Branschen själv säger att fusket omfattar 2 miljarder kronor. Det är 40 000 kronor i timmen. Det är fråga om marknadsstörningar där de seriösa slås ut.

Anders Borg utsätts för trycket från en majoritet i riksdagen att tillsätta en utredning. Men det fanns ett förslag färdigt i september 2006. Det är något som branschen verkligen har ropat efter. Då blir frågan: Varför, Anders Borg, är det så svårt? Vilka är hindren? Tekniskt har man gått igenom denna fråga vid ett flertal tillfällen och sagt att det går att genomföra detta fort.

Titta på hur det ser ut i Gävle där jag bor. Där har de berättat om ett enkelt och genomförbart system för att hindra fusket, för att få bort rufflarna, för att få bort de som slår ut de som vill göra rätt för sig. Då sitter Anders Borg i Finansdepartementet och vill inte göra något. Jag kommer förmodligen aldrig att få svar på frågan varför han inte är intresserad av att skapa en ren marknad inom taxibranschen.

Se bara på den fria prissättningen i Stockholm. Jag såg själv en taxibil när jag hämtade min dotter på Gröna Lund med prisangivelsen 5 050 kronor. Turister blir lurade. Hotell ordnar egna taxirörelser för att deras kunder ska slippa bli lurade av oseriösa taxiförare.

Transportarbetarna ställer berättigade krav. Skatteverket ställer berättigade krav. Ekobrottsmyndigheten ställer samma krav. Alla är helt överens, utom Anders Borg. Så står han här i denna kammare och säger att det är en central uppgift för Finansdepartementet att bekämpa skatteunddragande. Men svara på frågan: Varför är han ovillig att göra detta?

Jag är ledsen, fru talman, jag gillar Anders Borg som person, men i den här frågan är han tyvärr en fullständig pratbubbla.

Anf. 211 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Säg, är det inte en märklig värld vi lever i? På området skattefusk säger regeringens företrädare att vi måste utreda, utreda och utreda, göra det noga, lyssna på expertmyndigheterna.

För 14 dagar sedan diskuterade jag läxhjälps-RUT i kammaren. Sju dagar fick Sveriges Kommuner och Landsting, huvudmannen för Sveri-

ges skolor, på sig att utforma ett remissvar. För övriga remissinstanser fick skatteutskottet ordna fram en hearing för att få lyssna på dem. Skolverket avstyrker. Skatteverket avstyrker. Läraryggen avstyrker. De enda som tillstyrker åtgärden är de som skulle tjäna pengar på den.

Då gick det snabbt. Då behövdes inga noggranna överväganden, och redan ser vi effekterna. De ideella läxhjälsorganisationerna i Stockholm mister sina bidrag från kommunen. De kan konkurrera med de privata företagen.

Där ser vi den verkliga inriktningen på politiken. Moderaterna pratar men döljer att de har en helt annan dagordning och inriktning.

Den andra angreppspunkten mot oss som vill ha ordning och reda och förhindra fusk, och vädjar om att ta fram de olika instrument som finns, är att det blir krångel, det blir besvärligt, det måste ännu noggrannare analyseras.

Man kan utan eftertanke lägga fram ett förslag att om barnet blir sjukt när det går på förskolan ska personalen skriva ett intyg om att barnet är sjukt och att det berättigar föräldrarna till att anmäla vård av barn. Då är det inget krångel. Då går det att pressa på.

Arbetslöshetskassan gjordes så krånglig att det var få som kunde fylla i blanketten. Likadant var det för arbetsgivare när man var i arbete.

Med detta vill jag illustrera att man anpassar argumentationen efter eget intresse. Skattefusk kallas skattefel och dras i långbänk. Det är fråga om 133 miljarder årligen.

Bidragsfusk, som jag och socialdemokrater avskyr, ligger på 10 miljarder. Det kallas inte bidragsfel, utan bidragsfusk, och bekämpas obarmhärtigt. Det krävs inga utredningar.

Eller när det gäller att försämra människors sociala villkor, att du blir sjuk men således frisk efter 365 dagar: Oj, det var en skavank i systemet! Eller en arbetslöshetsförsäkring som plågar dig ut i försörjningsstöd och du blir av med dina tillgångar: Oj, det var ju tråkigt! Det där måste vi väl titta på. Det måste vi väl överväga.

Men i fråga om skattefusk: utreda, utreda, utreda, belysa om det kan bli krångel och komplikationer.

Vad det i själva verket avslöjar är att ni drivs av ett tydligt intresse, ett klassintresse som jag tycker är avskyvärt.

Anf. 212 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Fru talman! Till Hans Olsson skulle jag vilja säga att han läser pressmeddelanden väldigt slarvigt. Jag fick nämligen också pressmeddelandet från Byggbranschen i samverkan.

Om Hans Olsson tittar i ingressen ser han att det mycket riktigt står det han läste upp, att man välkomnar skatteutskottets tillkännagivande om att regeringen ska ta fram förslag på personalliggare och månadsuppgifter om anställdas löner.

Går man ned i stycket där vd:n uttalar sig står det: ”Men vi konstaterar samtidigt att dagens beslut i Skatteutskottet om personalliggare kan innebära en rättsosäkerhet om man inte tar fasta på de remissynpunkter som branschen tidigare lämnat.” Han syftar alltså på den promemoria jag viftade med förut.

”Det är nu av yttersta vikt att beslutet från Skatteutskottet samordnas”, fortsätter vd:n, ”med den utredning som Finansdepartementet har

startat". Det är alltså den utredning som finansminister Anders Borg flaggade för här. Det är av yttersta vikt att man samordnar med den som ännu inte är klar.

Då undrar jag såklart: Hur ska man kunna göra detta, Hans Olsson? Hur ska man kunna samordna något innan man vet hur det ser ut och innan det är klart? Man välkomnar förslaget och välkomnar skatteutskottets enighet, men man har samtidigt en brasklapp. Glöm inte bort den! Det är det ni har gjort i det här ärendet.

Jag diskuterar gärna läx-RUT med dig, Peter Persson. Men precis som jag sade för någon vecka sedan är det en glödande klasskampsrhetorik som du ägnar dig åt. Jag kan lova dig att den lagstiftning som du säger dig redan se effekterna av ännu inte har trätt i kraft.

Anf. 213 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå in i debatten, för den här frågan har debatterats ett flertal gånger i riksdagens kammare. En av mina partikamrater som satt här fram till 2010, Sylvia Lindgren från Stockholm, också medlem i Transportarbetareförbundet, var en av dem som drev frågan med oförtruten energi.

Då kan jag påminna finansministern men också Maria Abrahamsson om vad trafikutskottet sade när man behandlade frågan: Utskottet utgår från att branschens synpunkter blir väl omhändertagna i det pågående utredningsarbetet. Det skulle vara slutfört den 4 januari 2010.

Min fråga till finansministern är: Kommer branschen att tillgodoses i den utredning som presenteras nästa år? Eller ska vi förvänta oss att frågan dyker upp om tre år igen?

Anf. 214 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det är centralt att bekämpa skatteundandragande och skattefusk. Det är en central del av en fungerande finanspolitik att vi får in våra skatteintäkter. Erfarenheterna från andra länder – det må vara Spanien eller Grekland – är förskräckande. Bristande skattemoral gör att man förlorar stora skatteintäkter.

Genomgående är det svenska skattesystemet ett av de skattesystem som klarar sig väldigt bra i internationella jämförelser. När EU-kommissionen och andra gör bedömningar landar vi bland de skattesystem som har minst momsfusk och minst fusk på en hel del andra, liknande områden.

Det är alltså centralt att vi jobbar med de här frågorna. Det är på intet sätt så att regeringen är passiv. Det är uppenbart att så inte är fallet, eftersom det största och kanske mest omfattande förslag vi har sett i Sveriges riksdag på många år för närvarande ligger under behandling och ska beslutas här i Sveriges riksdag för att träda kraft den 1 januari 2013, nämligen de mycket kraftiga begränsningar på räntesnurror som regeringen har lagt fast. Där begränsar vi kraftigt möjligheterna att föra ut vinster från Sverige till skatteparadis eller lågskatteområden. Det inbringar skattebetalarna i runda slängar 8,8 miljarder som då kan användas till att finansiera bland annat den lättnad vi gör på bolagsskatten.

Den här typen av förändringar har vi gjort genom åren. Det var mycket omfattande förslag som lades fram när det gällde handelsbolagen och tidigare räntesnurrorna. Det uppgick till sammanlagt 16 miljarder i

åtstramningar som gjordes på det området. Under mina år som finansminister är det alltså uppemot 25 miljarder i ökade skatteintäkter bara på förändringar för att motverka skatteundandragande. Jag är lite osäker på hur mycket de fantastiska arbetena för att motverka bidragsfusk har inbringat, men jag är relativt säker på att det inte är i närheten av de 25 miljarder som vi talar om i detta fall.

Regeringen har varit väldigt aktiv. Sedan har vi återfört de här åtstramningarna i form av sänkta arbetsgivaravgifter och sänkta bolags-skatter för att just gynna de företag som är hederliga och gör rätt för sig, för det är centralt.

Jag har nu gett besked till taxibranschen att vi våren 2013 ska få se ett utredningsförslag. Christer Sjödin är en av våra bästa utredare. Han har till och med klarat av att lämna ett förslag kring nystartszoner, vilket man får betrakta som en svåröverträffad bedrift.

Vi har frågeställningen om byggbranschen. Det är, som Maria Abrahamsson också har redovisat, naturligtvis remissinstanserna som har avgjort. Vi hade föreställningen att vi skulle landa i ett förslag som fungerade. Remissinstanserna säger att det leder till rättsosäkerhet, och då har vi följaktligen dragit slutsatsen att vi på det området måste lägga fram ett ytterligare förslag. Från januari 2013 får vi lagstiftning om personalliggare i tvätteribranschen.

Det här är bra förslag som vi ska jobba vidare med.

Jag vill också påpeka att vi har haft en kraftigt ökad legitimitet för skattesystemet under senare år. Både RUT- och ROT-avdrag och jobb-skatteavdrag har bidragit till det. Det är en kraftig minskning av antalet som är beredda att jobba svart enligt de mätningar som Skatteverket har gjort, och det är en kraftig minskning av dem som anser sig vara beredda att betala svart. Regeringen har gjort ett bra och viktigt arbete på det här området, och det kommer vi att fortsätta att göra.

Anf. 215 HANS OLSSON (S):

Herr talman! Nu ska vi inte hitta krångel, Maria Abrahamsson. Nu ska vi vara glada för att byggbranschen är tacksam för att vi kommer med det här. Om man vill hitta krångel är det klart att man ska fortsätta – det är det vi har pratat om hela tiden. Krångla inte till det, utan gör det! Nu är de tacksamma och glada, och så är det inte ofta när vi fattar beslut här.

RUT-avdraget har stoppat skattefusket, säger Anders Borg. Låt mig bara snabbt säga att Kristianstads högskola har gjort en undersökning om hur det är i Skåne. Man skriver: Skattelättnader för hushållsnära tjänster, så kallat RUT-avdrag, har inte fått skåningar som tidigare städade svart att börja jobba vitt. Skåningar är troligtvis som vi. Undersökningen är gjord av en organisation som inte har något eget intresse i detta. Jag tror på den.

När det gäller räntesnurrorna var det faktiskt så, apropå att lyssna på vad folk säger, att Lagrådet avrådde från att göra den modell av räntesnurrorna som infördes i slutet av 2008. Man trodde att man skulle kunna gå förbi dem. Det kunde man, och därför fick man ta ett nytt beslut. Det är många miljarder som har försvunnit ut därför att man inte lyssnade på Lagrådet den gången. Regeringen lyssnar inte alltid på vad experter säger när det ligger i regeringens intresse.

Nu vill jag säga följande: Tack för debatten! Finansministern ska inte vara ledsen om jag har låtit arg någon gång. Jag tillönskar finansministern en riktigt god jul och ett gott nytt år. Jag ser fram mot nästa års alla förslag och att vi tillsammans ska ta kamp för den svenska välfärden och låta seriösa företagare leva vidare i detta land.

Anf. 216 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag vill till protokollet notera att Maria Abrahamsson inte alls kommenterade fusket inom taxibranschen. Det kanske beror på att det inte finns tillräckligt med intresse.

Anders Borg! Vi har haft den här debatten så många gånger, men jag får inte svar på frågan varför det finns ett så enormt motstånd och ointresse för frågan att kunna reglera och få ordning inom taxibranschen.

Nu får vi höra om räntesnurror och annat. Det är bra. Alla åtgärder mot skattefusk är bra. Men det är inte minsta intresse när det gäller taxibranschen. Det är fullständigt orimligt.

Det är därför jag har ställt de här frågorna. Jag har följt upp detta sedan 2008. Vi delar problemanalysen. Vi säger båda att det är ett stort bekymmer för samhället, att det är mycket pengar som rinner undan och att det är oseriösa företagare som slår ut seriösa inom personaltransporter. Men ändå finns detta kompakta motstånd.

Nu när det blev en majoritet i riksdagen som sade att vi ska ha obligatoriska tömningscentraler inom taxibranschen, då är han tvungen att ta steget.

Men vi har sett andra statsråd som också har fått en majoritet mot sig men som trots detta inte vill göra någonting, så det väger inte så tungt för mig, Anders Borg. Jag kommer att fortsätta att följa frågan.

Tyvär återigen: Anders Borg är en hygglig kille – det vet jag – men i den här frågan är han en tom pratbubbla. Med det vill jag inte vara alltför oförsämd, utan även tomma pratbubblor vill jag önska en god jul.

Anf. 217 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag diskuterade läxhjälps-RUT med Anders Borg förra fredagen i en interpellationsdebatt. Han vägrade över huvud taget att svara på frågor om den mycket slarviga och slafsiga beredningen, som han alltid återkommer till när det gäller skattefusket.

Jag tror inte, herr talman, att det var så många illegala invandrare som har svårt att få fäste på arbetsmarknaden eller annat eller personer som är ute i orätta ärenden som driver omkring bland villorna i Djursholm och erbjuder sig att komma in och jobba svart för att hjälpa barnen att göra läxor. Det var ett struntargument att omvandla svarta jobb till vita. Jag tror i stället att det handlar om en helt annan sak: Man vill täcka upp för regeringen. Olika röster talar olika.

Maud Olofssons tidigare sakkunniga i Näringsdepartementet Elisabeth Thand Ringqvist säger tydligt: Sluta krångla med företagarna, Borg!

När regeringen planerar att ta fram Månadsuppgiftsutredningen, som nu har legat i tre år, innebär det att motsvarande 600 företagare under ett år ska ägna sig åt att fylla i blanketter. Där satt den!

Olika röster från en regering som försöker locka olika intressen är precis vad det handlar om. Anders Borg talar välvilligt mot skattefusk, men andra bekämpar ordning för att åstadkomma det.

Anf. 218 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag hade en ganska kort fråga till Anders Borg, utifrån det utskottsbetänkande som trafikutskottet hade skrivit där man avstyrkte motioner från Socialdemokraterna som berörde just tömningscentraler därför att den borgerliga majoriteten sade att ”det är viktigt att effektiva åtgärder vidtas av såväl regeringen som berörda myndigheter” och att man trodde att detta skulle ske, utifrån en utredning som då var tillsatt och som skulle presentera resultat i januari.

Min fråga var: Varför ska vi lita på att regeringen genomför något nu? Hur kan vi vara så säkra på att det verkligen kommer att åstadkommas något?

I interpellationsdebatten från riksmötet 2008/09 i januari 2009 säger den dåvarande kommunikationsministern: ”Jag säger nej till tömningscentraler.”

Min fråga till finansministern – förutom om vi verkligen kan lita på att finansministern kommer tillbaka med ett förslag nästa år – är: Kan vi vara säkra på att verkligen händer något i frågan? Det verkar ju som om man inte lyssnar på branschen i den här frågan. Är det någon annan i regeringen som blockerar frågan?

Det Åsa Torstensson sade då var ju att detta skulle krångla till det för företagarna. Är det därför ni inte inför tömningscentraler? Är det därför ni har dragit ut på tiden? Är det någon annan än Anders Borg som blockerar, eller är det Anders Borg själv som schabblar och inte lyckas åstadkomma resultat?

Jag skulle gärna vilja ha svar på de frågorna.

Anf. 219 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig börja med att önska alla interpellationsdebattörer en riktigt god jul. Det är alltid trevligt att mötas så här i kammaren.

Jag tycker att debatten tydligt har visat att det finns en stark uppbackning hos regeringen och också hos oppositionen för att vi ska jobba med de viktiga frågorna kring skatteundandraganden och skattefusk. Det gäller naturligtvis både taxibransch, byggbransch, tvätterier och andra näringar. Regeringen har dock varit tydlig med att vi måste ta störst först, och då har de mest centrala frågorna varit att begränsa möjligheterna till ränteavdrag och annat skatteundandragande som har omfattat mycket stora belopp. Vi är naturligtvis mycket glada att vi nu till årsskiftet kan få ett sådant förslag på plats.

Sedan tycker jag faktiskt att vi gemensamt ska vara glada åt en sak, fast vi kanske har lite olika syn på RUT, ROT och jobbskatteavdrag. Det är ändå väldigt positivt att regeringens politik har lett till att den andel i Sverige som är beredd att jobba svart har minskat och den andel i Sverige som är beredd att anlita människor som jobbar svart har minskat kraftigt.

Därmed vill jag passa på att önska herrarna samt Maria Abrahamsson och Eva-Lena Jansson god jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 220 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat mig om jag kommer att agera för att säkerställa att åtgärder, såsom klimatkompensation, som syftar till att minska eller avhjälpa miljöförstöring inom ett företag eller dess leverantörskedja, i fortsättningen ska betraktas som avdragsgilla inom verksamheten. I bakgrunden till sin interpellation nämner Mats Pertoft att Skatteverket har nekat ett enskilt företag avdrag för miljökompensation eftersom det har bedömts vara fråga om en gåva.

Jag har den 24 oktober 2012 svarat på en liknande fråga (2012/13:61) från Mats Pertoft. Som jag nämnde i mitt frågesvar gäller vid företagsbeskattningen att företag beskattas för sina inkomster efter avdrag för utgifter för inkomsternas förvärvande och bibehållande.

Det är givetvis vällovligt med allmännyttig verksamhet. Generellt sett gäller dock att företag inte får göra avdrag för gåvor. Detta gäller även gåvor som går till allmännyttig verksamhet. Vilka utgifter som betraktas som gåvor och därför inte får dras av måste prövas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet.

Jag ser ingen anledning att ändra dessa grundläggande regler. Hur reglerna tillämpas i det enskilda fallet kan jag inte kommentera.

Anf. 221 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag får väl tacka finansministern för svaret, även om jag tror att jag är lika frågande inför detta svar som inför det förra svaret.

Jag vill betona att jag inte avser att försöka locka finansministern att klaga på Skatteverket – det är inte alls min avsikt.

Förutom i det enskilda fallet är det en väldigt viktig fråga om vi i Sverige ska klassa klimatkompensation som gåva eller inte. Rent principiellt undrar jag, helt oberoende av detta fall, hur ett företag kan ta ansvar för sina klimatrelaterade utsläpp. Sverige har inte tillräckligt med beskattningsinstrument, till exempel en långtgående koldioxidbeskattning som vi i Miljöpartiet gärna skulle vilja ha och som jag vet att finansministern har talat om väldigt lovvärt, ibland utifrån en teoretisk bas.

I dag finns det ungefär 500 företag i Sverige som klimatkompenserar. Det rör sig om summor mellan 75 och 100 miljoner kronor. Frågan är om detta är gåvor eller om det är en kostnad.

Gåvor är något som man ger utan krav på att få någonting tillbaka. Vi ska ju inte vara som barn som blir sura på den som fick julklappen, börja springa efter och säga: Jag vill ha tillbaka min present, för nu var du dum.

Här handlar det om att dessa företag betalar för att mottagaren ska utföra en tjänst, en verksamhet. Det ska kompensera klimatutsläpp, det ska binda koldioxid på ett eller annat sätt. Det handlar också om en marknadsmässig kostnad eftersom det här är en del av företagets koncept. Men framför allt handlar det om att ta ett helhetsansvar för den kostnad som produktion och produkter orsakar. Att då mena att det vore gåvor är en väldigt märklig inställning. Det vänder nästan upp och ned på hela Sveriges klimatpolitik om man säger att detta är gåvor, att det bara är att skänka bort och att det inte finns några klimatutsläpp. Man skulle till och

med kunna undra om de som påstår att klimatkompensation är gåvor kanske borde sälla sig till klimatskeptikerna som påstår att det inte finns någon växthuseffekt, att klimatförändringarna inte har med utsläppen att göra.

Utifrån det perspektivet undrar jag om finansministern rent teoretiskt menar att klimatkompensation är en gåva eller en kostnad. Enligt min åsikt borde det vara en kostnad. För många av de 500 företagen i Sverige är det helt klart en kostnad, för företag brukar inte bara skänka bort saker och ting. De skänker i alla fall inte bort 75–100 miljoner. Det vore visserligen en väldigt vällovlig verksamhet ibland att skänka bort så mycket pengar om det är till bra ändamål. Men det här är kostnader som de tar för att de vill ha en effekt.

Min fråga till finansministern är: Är klimatkompensation en gåva eller är det en kostnad? Är det någonting som man bara skänker bort eller är det någonting som ger något tillbaka, nämligen att man kompenserar för klimatutsläpp?

Anf. 222 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Klimatfrågan är viktig och avgörande. Sverige har en ledande ställning på området tack vare höga CO₂-skatter, gröna certifikat och ett aktivt arbete internationellt. Det tycker jag naturligtvis är väldigt bra och stöder.

Nu handlar den här diskussionen om ett ärende som rör Saltå Kvarn. Saltå Kvarn har valt att överklaga Skatteverkets beslut i frågan. Detta fall är alltså ett enskilt ärende som inte är avgjort i högre rätt. Svårigheten är att i högre instans finns det inga rättsfall på det här området. Det här är en gråzonsfrågeställning, och man kan utifrån ett skatteperspektiv se det som en gåva.

Vi kan till exempel notera att PLM tidigare har fått göra avdrag för indirekta omkostnader för kampanjen Håll sundet rent därför att det ansågs ha en direkt koppling till verksamheten, eller för den delen Falcon AB som fått avdrag för sponsring av Naturskyddsföreningen därför att det funnits en direkt koppling till projektet Pilgrimsfalk.

Huruvida man i det här fallet ska landa på den ena eller andra foten ska naturligtvis avgöras i domstol som får göra en uttolkning av gällande rätt och landa i de överväganden som domstolen gör.

Det vore naturligtvis orimligt att jag som statsråd i ett pågående rättsfall skulle ha långtgående synpunkter. Nu får det här prövas noggrant av högre rätter, och så får vi se vad som läggs fast där. Om man därefter vill föra en diskussion om det här ärendet och se var det landar kan man naturligtvis göra det. Men att jag skulle gå in i ett ärende som har överklagats för att Skatteverkets beslut ska prövas i högre instans blir, givet att det inte finns klara rättsfall på området, väldigt märkligt. Jag måste därför avstå från att överträda den gränsen och helt enkelt inte kommentera det enskilda ärendet.

Anf. 223 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Som jag sade inledningsvis står jag inte här för att diskutera Saltå Kvarn. De gav mig inspiration till frågeställningen och gjorde mig upprörd över Skatteverkets tolkning, men det är inte det som är det intressanta här. Det intressanta är den principiella frågan.

*Svar på
interpellationer*

Det är ett företag nu som har fått sina avdrag underkända. 499 företag är kvar. Vi kan då diskutera de 499 företagen i stället.

I Kyotoprotokollet räknar man klimatkompensation, enligt CDM-systemet, som likvärdig med andra sätt att begränsa koldioxidutsläppen. Kyotoprotokollet är ju någonting som Sverige försöker följa, och det här räknas som en kostnad även där.

Själva principen att betala för att kompensera sitt koldioxidutsläpp måste ändå vara möjligt att diskutera. Eller vi kan ta något annat, något lite närmare finansministern. Regeringskansliet köper utsläppsrätter. Riksdagen köper utsläppsrätter. Är det gåvor? Jag tror att det skulle bryta mot en hel del av både Regeringskansliets och riksdagens regelverk om det skulle ses som gåvor, eftersom det är ganska stora belopp som alla ledamöters och ministrars utsläpp klimatkompenseras med. Energimyndigheten köper utsläppsrätter. Man kan köpa utsläppsrätter på statliga verks hemsidor. Arlanda flygplats har länkar direkt där man erbjuds att köpa utsläppsrätter när man ska resa någonstans.

Det här är som sagt en verksamhet som i Sverige omsätter 75–100 miljoner kronor per år. Den principiella frågan, helt oberoende av vilket svar Saltå Kvarn får på sitt överklagande, måste vara: Anser vi i Sverige att utsläppsrätter är en gåva som inte har några effekter, förutom lite goodwill? Eller är det en praktisk sak där jag köper en sak och får en annan tjänst tillbaka? I så fall är det någonting annat än en gåva. Då är det en kostnad. Det är detta min fråga handlar om.

Det måste ändå vara möjligt även för finansministern att diskutera principer för klimatkompensation även om det gäller ett företag i Sverige som har överklagat Skatteverkets beslut. Det må vara hänt, och jag har största respekt för Skatteverkets kompetens och även för domstolen som säkert kommer fram till ett klokt beslut.

Ett alternativ kanske är att jag ber några journalister att ställa frågan till finansministern och se om man får något bättre svar då. Jag menar att här i kammaren måste vi kunna diskutera principer. Därför fortsätter jag envist att ställa frågan till finansministern: Är klimatkompensation en kostnad eller inte?

Anf. 224 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Klimatfrågan är naturligtvis central och avgörande för vår långsiktiga hållbarhet i tillväxten. Sverige har tack vare långt arbete på området kunnat förena tillväxt, utveckling, stigande välbästand, bra industriell utveckling med en bra utveckling på miljösidan. Det är naturligtvis väldigt positivt. Som framgår av interpellationen kompliceras denna inriktning av att Skatteverket nyligen har beslutat att Saltå Kvarn inte får ta upp klimatkompensation som avdragsgill kostnad.

Interpellationen gäller Saltå Kvarn, och Saltå Kvarn har meddelat att man avser att överklaga Skatteverkets beslut. Det finns inget beslut från högre instans i denna fråga, utan det är en fråga som ska avgöras utifrån hur stark koppling det har till verksamheten.

Jag kan inte se något annat förfarande än att rättsprocessen får ha sin gilla gång. När man har prövat frågan noggrant i domstol får vi i regering respektive riksdag ta en diskussion om vi tycker att det är ett rimligt förhållningssätt utifrån den lagstiftning vi har.

Det är dock inte lämpligt att jag som ansvarig för myndigheten Skatteverket och dess rättstillämpning i en riksdagsdebatt har omfattande synpunkter på ett fall som ska prövas i domstol.

Prot. 2012/13:46
18 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 225 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag verkar inte få något svar av finansministern på mina frågor, och det är ganska oroväckande. Det finns som sagt 500 företag i Sverige i dag som klimatkompenserar. Det finns ett regeringskansli, en riksdag, en energimyndighet etcetera. Man klimatkompenserar för 75–100 miljoner kronor per år, och det är ganska mycket pengar.

Ska man vänta tills rättsväsendet är färdigt undrar jag hur mycket klimatkompensation som till slut finns kvar. Det är det allvarliga i detta. Det skulle därför vara bra att få veta vad regeringen tänker i denna fråga.

Domstolen kanske kommer fram till att det är en kostnad, och det är i så fall jättebra. Den kanske kommer fram till att det är en gåva, och då får man acceptera det och kanske ändra lagar och förordningar på något sätt så att det blir tydligare.

Regeringen måste väl ändå ha en åsikt om huruvida klimatkompensation är en kostnad rent principiellt eller om det är något man bara skänker bort.

Vad ska de 500 företagen göra under tiden? Vad ska de företag göra som arbetar med klimatkompensation? Ska de läggas ned under tiden? Ska Sverige sluta klimatkompensera för nästan 100 miljoner kronor om året?

Den här frågan är alltför viktig för att finansministern bara ska kunna avvakta domstolens beslut och ett överklagande.

Anf. 226 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Först vill jag tacka Mats Pertoft för interpellationen och önska god jul och gott nytt år.

Klimatfrågan är central. Låt mig bara påpeka att allt här i världen som är värt att sätta in pengar till, sponsra eller stödja inte behöver vara skattefritt. Jag har själv i många år stött Plan International, och det gör jag gladeligen utan några skatteavdrag. Det kan vara en poäng att hjälpa till med saker och ting även om de inte är avdragsgilla.

Den principiella frågan ska i detta fall avgöras i domstol. Är det en kostnad så nära kopplad till verksamheten så att den är avdragsgill? Då är det inte ett bidrag i största allmänhet till allmännyttig verksamhet, utan man gör bedömningen att det har en sådan koppling till verksamheten. Det är just den principiella fråga som jag föreställer mig att Saltå Kvarn kommer att argumentera för i domstolen.

Min principiella uppfattning är klar: Rättsväsendets kvarnar ska mala ostörda av politiska debatter.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 227 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat vad jag avser att göra för att förhindra uppsägningar i kommuner och landsting. Han har också frågat vilka långsiktiga åtgärder jag avser att vidta för att säkra en god sjukvård och äldreomsorg i kommunsektorn trots en förändrad demografisituation.

Jag vill framhålla att regeringen tar ett stort ansvar för kommunernas ekonomi och värnar uthålliga offentliga finanser med trygga säkerhetsmarginaler. Under krisen tillfördes kommunerna 20 miljarder kronor i tillfälliga stöd, och förra året höjde regeringen statsbidragen permanent med 5 miljarder kronor årligen.

Regeringen har de senaste åren dessutom bedrivit ett aktivt utrednings- och analysarbete för att förbättra beredskapen i händelse av en försämrad konjunktur. En följd av detta är propositionen om resultatutjämningsreserver som ger kommunerna förstärkt möjlighet att själva kunna utjämna intäkter över tid. Detta kommer att leda till en mer stabil utveckling av konsumtion och sysselsättning i kommunerna.

Kommunsektorn har under de senaste åren uppvisat stabila finanser. Regeringen följer noga utvecklingen i kommunsektorn och återkommer kontinuerligt med nya bedömningar av kommunsektorns ekonomi.

Det som har störst betydelse för möjligheterna att skattefinansiera kommunala verksamheter, nu och i framtiden, är ett ökat antal arbetade timmar i näringslivet. Att öka såväl arbetskraftsutbudet som efterfrågan på arbetskraft är därför en viktig fråga och regeringens främsta mål för den ekonomiska politiken.

Anf. 228 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag har i många debatter här i kammaren sagt att vi har en moderatledd regering som har en retorik, en vältalighet, och en annan praktisk politik. Till skillnad från Bo Lundgrens moderater talar Reinheldts moderater om välfärd, men de gör mer dramatiska skattesänkningar än man gjorde då.

Nu gör man på ett annorlunda sätt. Jag ska berätta hur Kommunsverige i dag utvecklas och varför kommunerna börjar digna under bördor som gör att nedskärningar faller ut och människor köper alternativ.

Det stora systemskiftet i regeringens politik var när man sade: Jobbskatteavdragen ska skapa nya jobb.

Tillsammans med en annan hållning i socialförsäkringsfrågorna har arbetslöshetsförsäkringens demontering, kraftiga försämring, lett till att försörjningsstödet exploderar i landets kommuner.

Genom den misslyckade jobbpolitiken och överförandet av ansvar till kommunsektorn exploderar försörjningsstödet. I Värnamo i mitt hemlän hade man budgeterat 13 miljoner och får ett utfall, beräknat innevarande år, på 21 miljoner kronor, vilket är nästan en fördubbling av försörjningsstödet. I min gamla hemkommun Jönköping får man en lika stor budgetavvikelse som Värnamo, 21 miljoner kronor.

Det handlar om att påföra kommunerna ett medfinansieringsansvar för infrastruktur. Ställer man inte upp med egna resurser blir det inget. Det är en utpressningssituation från statens sida.

Det handlar om de stora neddragningarna i arbetsmarknadsåtgärder, vilket har gjort att kommunerna har fått starta egen arbetsmarknadsenhet av stor omfattning.

Det handlar om de dramatiska neddragningarna i arbetsmarknadsutbildning.

Anders Borg står i kammaren och säger: Vår politik ligger fast. Ett femte jobbskatteavdrag är vår inriktning.

Det gör han i en situation då 8 av 21 landsting och 46 av de 290 primärkommunerna höjer skatten innevarande år.

Kommer du, Anders Borg, trots denna omfördelning från stat till kommun att hålla fast vid en politik där ett femte jobbskatteavdrag anses vara allas lycka?

Vi ser ett dramatiskt fall i kommunernas resultat. Sveriges Kommuner och Landsting säger att en tredjedel av kommunerna kommer att visa negativa resultat nästkommande år på grund av minskade statsbidrag och ökade kostnader för det jag har beskrivit.

Kommer du trots det inte att se till att kommunsektorn får mer resurser, Anders Borg? Tänker du låta nedskärningarna slå igenom i kommunsektorn så att du slipper ta dem?

Anf. 229 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Hur ser Socialdemokraternas affärsplan ut? Det är en intressant fråga. Utöver denna ideologiska fråga som Peter Persson har ställt har han tidigare ställt en annan fråga till statsrådet Borg, nämligen: Vad gör regeringen för företagsamheten för att undvika uppsägningar i Jönköpings län? Det är en oerhört väsentlig skillnad mellan den frågan och denna, för det handlar om olika syn på vad som är ägget och vad som är hönan.

Jag tror att vi var många som tyckte att den socialdemokratiska partiledningens artikel om affärsplanen var bra. Den tog sikte på att skapa förutsättningar för att vi skulle ha välfärd i kommunerna, nämligen att säkra skattebasen genom starka och vinstgivande företag.

Peter Persson ställer nu en helt annan fråga, nämligen: Hur mycket bidrag ska man ge till kommunerna? Den väsentliga frågan, Peter Persson, är alltid denna: Hur klarar sig företagen i Jönköpings län? Hur klarar sig Munksjö? Hur klarar sig alla svenska företag så att vi kan ha någon välfärd att ta av? Det är det som är frågan.

För några år sedan fick jag höra andra socialdemokrater diskutera hur man skulle anslå. Det var under den våldsamma krisen 2009–2010. Då skulle man anslå såväl 14 miljarder som 12 miljarder och 7 miljarder extra till kommunsektorn. Men aldrig hörde vi talas om hur man skulle klara att finansiera detta. Det är det som är det väsentliga. Jag välkomnar Peter Perssons tidigare fråga, nämligen hur man klarar företagsamheten i Jönköpings län. Det är den viktiga frågan.

Herr talman! Under senare tid har varslen stått som spön i backen i det här landet. Tiotusentals personer har varslats. Har någon hört att vi har varslat någon enda i någon kommun eller något landsting? Det är möjligt att det har förekommit någonstans, men jag har i alla fall inte hört att det är det som är problemet. Problemet är de konkurrensutsatta företagen, som har stora problem att klara sin lönsamhet. Det är där problemet ligger.

*Svar på
interpellationer*

Vad vill då Socialdemokraterna att vi ska göra med den offentliga sektorn? De säger inte någonting annat om det än att vi ska kompensera den offentliga sektorn genom att höja ungdomsarbetsgivaravgiften till det dubbla. Den vill man kompensera för. Men de andra tolv miljarder som man vill lägga på företagsamheten i höjda socialavgifter ska man inte kompensera för. Vad är det för politik? Om man lägger ytterligare 30 miljarder under 2013 på svensk företagsamhet, som ni har föreslagit och som denna riksdag dess bättre har avslagit, är det klart att den kommunala sektorn hamnar i en jättesvårighet så småningom om vi inte kan klara sysselsättningen i den andra sektorn. Det är nämligen den som står för basen i beskattningen.

Herr talman! Jag tycker att den socialdemokratiska affärsplanen var bra. Men det som föredras här är ingen affärsplan. Det är en tom pratbubbla, för att citera en tidigare talare.

Anf. 230 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det var bra att Gunnar Andrén gillade vår affärsplan. Då kan han också rösta för våra budgetförslag när de kommer upp i morgon.

Jag har några frågor till finansministern. Han skriver i svaret att en möjlighet att skattefinansiera kommunal verksamhet är ett ökat antal arbetade timmar i näringslivet. Det håller jag med om.

Just nu har man problem. Vi har ökade varsel. Vi fick 602 varsel bara i Örebro län under november månad. Under augusti, september och oktober var det 755. Det blir alltså totalt drygt 1 350 varsel bara i mitt län.

I går träffade jag Arbetsförmedlingen, som meddelade att man i Örebro län kommer att lämna tillbaka 37 miljoner kronor trots att Örebro län ligger på en arbetslöshet på 10 procent. Ungdomsarbetslösheten är hög, så också i till exempel Karlskoga. Där rapporterar man nu att socialbidragskostnaderna skenar bland de unga. Flera av länets kommuner höjer skatten. Karlskoga kommer att ligga bland de kommuner som har högst skatteuttag därför att man vill säkerställa att man ska klara av att ha de personer som är anställda kvar i anställning.

Jag får inte riktigt ihop det här. Ser Anders Borg det Kommunsverige som jag och Peter Persson ser? Jag tyckte att Anders Borg åtminstone i söndagens *Agenda* verkade förstå att han hade haft fel i sina prognoser. Om vi nu ser effekterna i kommunerna – borde då inte Anders Borg vara intresserad av att göra någonting åt sina felaktiga prognoser? Dessutom har vi en sådan stel arbetsmarknadspolitik från regeringen att Arbetsförmedlingen skickar tillbaka pengarna samtidigt som kommunerna står med unga arbetssökande som inte kan få jobb därför att de inte får rätt utbildning och i stället lever på socialbidrag. Varför gillar Anders Borg att ungdomar går på socialbidrag? Jag skulle vilja ha reda på det, herr talman.

Anf. 231 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Finansministern har här sagt att man ökar bidragen till kommunerna permanent med 5 miljarder årligen. Då tryckte jag på knappen och begärde ordet.

Finansministern står här och slår sig för bröstet och säger: 5 miljarder till landets 290 kommuner och dessutom alla landsting! Jag undrar: Varför har kommunerna börjat höja skatten? Jo, därför att finansministern

har flyttat kostnader till kommunerna. Han har sänkt a-kassan, och han har sänkt sjukförsäkringen. Han har tagit från alla dessa avgifter som löntagare betalar in och dragit in 70–80 miljarder årligen till sin skatte- kista.

Finansministern har smyghöjt inkomstskatten med 5,5 procent. Det är denna skillnad, herr talman, som finns i den allmänna löneavgiften från den tid som finansministern tillträdde till det vi kommer att ha nästa år. Det är 5,5 procent, det vill säga i runda tal 70–80 miljarder som han har tagit från löntagarnas löneutrymme och den försäkring som alla löntagare betalar till och satt in dem i sin skatte- kista.

Vad har hänt? En del av dem som har betalat i åratals för sina sociala avgifter för att kunna ha en arbetsmarknadsavgift och en sjukförsäkrings- avgift är nu arbetslösa eller sjukskrivna. De har inte möjlighet att försörja sig själva, och de går till kommunens socialkontor och söker socialbi- drag, herr talman.

Samtidigt plockar finansministern in 70–80 miljarder i en skatte- kista. Det skulle vara intressant, herr talman, om finansministern kunde ge svar. Varför tvinga kommunerna att höja skatten? Varför tvinga kommu- nerna att prioritera bort en hel del saker när det gäller skolan och försko- lan? De har inte tillräckligt många lärare och alltför stora grupper i sko- lan samtidigt som han själv plockar in 70–80 miljarder till Finansdepar- tementet från den allmänna löneavgiften. Vad har man använt dessa 70– 80 miljarder till? Det skulle vara intressant att få höra av finansministern här.

Anf. 232 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt mig göra en genomgång av det läge vi har här. Vi har alltså månadsvis varselstatistik från Arbetsförmedlingen. Där kan man ta fram statistik för kommuner och landsting. Av den framgår det att vi i november hade 393 varsel. Det är naturligtvis i en mening en hög siffra. Men givet att vi hade 10 000 varsel generellt och att vi under 2009, en mer bekymmersam period, hade mellan 1 400 och 1 700 varsel per månad i kommunsektorn får detta betraktas som en förhållandevis normal siffra, fullt jämförbar med dem som vi hade under 2010 och 2011.

Vi har samtidigt nyanmällda lediga platser. Den senaste statistiken för kommunsektorn är för november. Då hade vi 15 477 lediga platser att jämföra med 13 495 förra året eller för den delen 7 900 år 2009. Vi har alltså ett stort antal lediga platser i kommunsektorn.

Låt mig också redovisa att kommunsektorns skatteintäkter 2006 låg på 656 miljarder kronor. De kommer 2012 att uppgå till 841 miljarder kronor. Det är alltså en ökning med nära nog 200 miljarder kronor. Och mellan 2012 och 2013 ökar kommunernas intäkter till 862 miljarder kronor, eller med nära nog 20 miljarder.

Detta återspeglas av en utgiftssida som har ökat från 653 miljarder kronor 2006 till 842 miljarder kronor i år för att till nästa år stiga till 868 miljarder, det vill säga 26 miljarder ytterligare.

Det är alltså en ökning av skatteintäkterna mellan 2012 och 2013 på 20 miljarder och en ökning av utgifterna på 26 miljarder.

*Svar på
interpellationer*

Låt mig också redovisa de kommunala skattesatserna eftersom det här har förekommit en diskussion om att det nu sker en kraftig höjning av de kommunala skattesatserna, om jag förstod argumentationen från Peter Persson rätt.

År 2006 uppgick den kommunala skattesatsen till 31:60 kronor. År 2012 uppgår den till 31:60 kronor. Det är lite svårt att uppfatta 31:60 kronor som något annat än likvärdigt med de 31:60 kronor som vi hade 2006. Den stiger nästa år – det kan man naturligtvis vara bekymrad över – till 31:73 kronor. Om det ska betraktas som en skattechock eller inte låter jag Peter Persson svara på själv. Givet Socialdemokraternas skatteförslag får man nog betrakta detta som en mycket modest förskjutning av de kommunala skattesatserna.

Vi har alltså inte någon bred varselvåg i kommunsektorn. Vi har alltså en ökning av antalet lediga platser i kommunsektorn. Vi har alltså en ökning av skatteintäkterna i kommunerna. Vi har alltså en ökning av utgifterna i kommunsektorn. Och vi har alltså inte någon höjning av skattesatserna i kommunsektorn.

Anf. 233 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Finansministern har en vana att han i princip i alla interpellationsdebatter talar utan att beröra det som interpellationen handlar om. Min interpellation handlar om den dramatiska utvecklingen i kommunsektorn, bland annat på grund av överföring av kostnader men också på grund av jobbkrisen där regeringens totala misslyckande i jobbfrågan med en kraftig ökning av varsel nu och utfall i arbetslöshet tynger kommunerna med kostnader och minskar intäkterna. Det gör att ett fyrtiotal kommuner nu höjer skatten.

Men Anders Borg är obekymrad. Han kommenterar över huvud taget inte det faktum att jag beskriver att Sveriges Kommuner och Landsting säger att resultaten 2013 – vi är på tröskeln till 2013 – kommer att falla i kommunsektorn, vilket gör att en tredjedel av kommunerna får minusresultat.

Det är nu som en ansvarsfull regering skulle agera och säga att man kommer att säkra kommunernas intäkter så att krisen inte rullar vidare från industrin, in i handeln och in i kommunsektorn. Att komma i slutet av nästa år och utlova ett antal miljarder som man inte vet om de är varaktiga kommer inte att leda till några effekter. Det är nu som man skulle vidta åtgärder.

Regeringens totala misslyckande i jobbfrågan tillsammans med neddragningar i kommunsektorn illustreras väl av Dagens Nyheter i lördags i Maria Crofts lördagskrönika. Hon redogör för neddragningar i hemtjänsten, där var fjärde plats har försvunnit. Andelen äldreboenden har kraftigt slagits ut, och hemmaboende äldre som får hjälp av anhöriga ökar från 48 till 63 procent. Hon gör ungefär den analys som också andra har gjort.

Regeringens jobbpolitik är närmast ett hån mot dem som måste engagera sig i hemtjänst och äldreomsorg som deras föräldrar inte längre får av samhället av ekonomiska skäl.

Detta är en effekt av neddragningarna i kommunsektorn som jag vill påstå kommenderas fram av att staten inte vågar ta en öppen strid om systemskiftet från den moderatledda regeringen utan låter detta falla ut på kommunsektorn.

Jag är övertygad om att Anders Borg och Moderaterna snart kommer att tala om så kallad medfinansiering som en lockelse, nämligen att den som har en tjockare plånbok ska kunna köpa sig undan och komplettera välfärden, medan andra får stå utan, ty det blir konsekvensen av ytterligare neddragningar i kommunsektorn.

Anders Borg, jag väntar på ditt svar. Kommer du att acceptera att en tredjedel av landets kommuner gör förluster under nästa år i nuvarande ekonomiska situation?

Anf. 234 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! När man spelar en fotbollsmatch är det inte bara att lägga sig i försvar från början till slut. Man måste ändå se till att man har någon form av anfall. Och anfallet i detta läge är att se till att huvuddelen handlar om att producera någonting framåt. Det går inte bara att säga: Vi ligger under med 0–5, och det avgörande är vem som gör sista målet. Men så är det inte.

Peter Perssons tidigare interpellationer har varit mycket insiktsfulla, nämligen: Hur klarar vi den svenska välfärden genom att se till att de många företagen får goda förutsättningar i detta land att producera i Jönköping i Småland och i resten av Sverige.

Det är alldeles riktigt att om det skulle vara på det sättet att vi precis som 2009 får mycket stora fall i fråga om skatteintäkterna, då måste staten gå in. Men det har vi ännu inte sett. Vi har bara sett en del kostnader som en följd där.

Men försvarslinjen från varje regering måste vara att se till att företagsamheten i detta land klarar sig.

Det är en mycket konstig affärsplan som jag nu hör från Socialdemokraternas Peter Persson. Den affärsplan som ni hade tidigare var mycket bra, nämligen att se till att företagsamheten klarar sig.

Jag har tidigare försökt få svar från de tidigare vice ordförandena i skatteutskottet Lars Johansson, Veronica Palm och Jennie Nilsson, men jag har ännu inte hunnit fråga Leif Jakobsson. De säger att skatteavdraget på 80 miljarder om året har åstadkommit bara elände. Men nu säger Peter Persson att ett stort antal landsting och ett stort antal kommuner ska höja skatten. Tänk om vi inte hade haft jobbskatteavdraget. Vad skulle folk ha handlat för i detta land? Vilken försvarslinje skulle vi ha haft för att hålla företagsamheten uppe? Det hade blivit massor av varsel i hela kommunsektorn och i hela landstingssektorn.

Anf. 235 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag uppfattade det som att Gunnar Andrén inte var så nöjd med offensiven hos Anders Borg. Det kanske beror på att han inte svarade på våra frågor. Vi får väl se om han blir mer offensiv.

Jag, Peter Persson och Jasenko Omanovic har ställt några frågor. Jag hoppas att statsrådet gör sig tid att besvara åtminstone en fråga i sitt sista inlägg: Varför tycker finansministern att det är bättre att ungdomar går på socialbidrag i stället för att få en utbildning via Arbetsförmedlingen?

Jag tog ett exempel, nämligen Karlskoga kommun där socialbidragen ökar bland de unga. Deras arbetsförmedling kommer tillsammans med övriga arbetsförmedlingar i Örebro län att skicka tillbaka 37 miljoner till Anders Borg. Det är pengar man inte har använt och som man hade kun-

nat investera i dessa unga i ett län där arbetslösheten ligger på 10 procent och varslen bara denna höst, från och med augusti, har varit 1 357 i antal. Då talar vi inte om dem som redan har fått gå från visstidsanställningar, timanställningar eller bemanningsföretag.

Vad är det som gör att Anders Borg prioriterar socialbidrag framför utbildning för unga?

Anf. 236 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Arbetslösheten är 8 procent. Kommunsektorn har fått betala kostnaden för den höga arbetslösheten, för inte ens 10 procent av de arbetslösa får 80 procent av sin tidigare inkomst. När det gäller sjukförsäkringen har vi 65 000 personer som är utförsäkrade. Det finns många som numera kallas ”nollklassade” inom sjukförsäkringen. Det innebär att de inte har någon inkomst. Den inkomst de kan få, det kan de förlita sig på för att få bröd för dagen, är kommunens socialbidrag. Det är sista utvägen för många av dessa människor.

Samtidigt plockar finansministern in 5,5 procent från löntagarnas utrymme. Det är ungefär 70–80 miljarder mer än det var när han tillträdde – och vi får inte svar här. Var fjärde ungdom mellan 20 och 25 år är arbetslös, och regeringen får tillbaka pengar från Arbetsförmedlingen. Man har ju bundit händerna på Arbetsförmedlingen och tillåter inte att unga människor får utbildning och möjlighet att komma närmare arbetsmarknaden. Då sitter finansministern och plockar in 70–80 miljarder från löntagarnas löneutrymme, vilket skulle ha gått till dessa åtgärder och skapat möjligheter.

Detta får vi inte svar på från finansministern. Jag hoppas faktiskt att han svarar nu.

Anf. 237 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jag har fått en interpellation av Peter Persson. Den handlar om en varselvåg som nu sveper över Sverige och drabbar Sveriges kommuner, om att Stockholms kommun och andra kommuner nu kraftigt höjer sina skatter och om att kommunernas ekonomi utarmas.

Jag har då redovisat att vi enligt de senaste siffrorna har varsel på strax under 400 personer i kommunsektorn. Det sveper alltså ingen varselvåg över Sveriges kommunsektor, vilket är en allvarlig invändning mot interpellationen. Vi har 15 000 lediga platser som kommunerna har anmält till Arbetsförmedlingen, att jämföra med de 13 000 vi hade förra året. Det är alltså en ökning av antalet lediga platser. Det sker ingen kraftig minskning av kommunsysselsättningen.

Jag har redovisat att inkomsterna för kommunsektorn mellan detta år och nästa ökar med 20 miljarder och att utgifterna ökar med 26 miljarder. Det finns på denna punkt inga skillnader mellan SKL:s och Finansdepartementets prognoser, utan alla förutser en kraftig ökning av kommunernas skatteintäkter. Jag redovisade också att det inte sker någon kraftig ökning av kommunalskatten, utan den låg på 31,60 när regeringen tillträdde och ligger i år på 31,60. Det sker en marginell förskjutning nästa år.

Följaktligen har jag på ett rätt nogsamt sätt besvarat de frågeställningar som fanns i interpellationen: Det finns ingen varselvåg, och kommunernas ekonomi är stark. Det borgar för att vi kommer att ha bra välfärd också nästa år.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 238 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Anders Borg leker således svensklärare. En varselvåg sveper över Sverige, och han borde väl veta att det geografiska territoriet i Sverige utgörs av kommuner. Det är de som får ta smällarna – i Småland, i Västernorrland, i Dalarna. Det går in i den kommunala ekonomin tillsammans med de överföringar ni har medfört.

Jag konstaterar att du är obekymrad över vad Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sin senaste ekonomirapport, nämligen att en tredjedel av landets kommuner beräknas ha förlust under 2013. Trots uppräknade statsbidrag, som vi ännu inte vet någonting om, och trots skatthöjningar på 40 öre kommer sektorns resultat successivt att falla till minus 10 miljarder till 2016 om ingenting görs. Sveriges finansminister borde vara medveten om detta, och djupt bekymrad. Han borde inte försöka försköna den verklighet vi lever i.

Ändock vill jag nu på tröskeln till skinka, glögg och annat tillönska finansministern en god jul. Jag önskar att han får vila. Det tänker jag göra, till annandagen då det är dags att börja fila på nya interpellationer så att det blir någonting gjort här i kammaren under nästa år. Jag vill också erinra finansministern om att alla längtar efter tomten – och tomten är röd.

Anf. 239 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jag vill också passa på att önska mina meddebattörer god jul, även om jag för protokollets skull vill påpeka att tomten må vara röd – men han finns inte. Det är ett allvarligt problem för oss alla.

Låt mig igen bara påpeka att vi inte har ett akut problem med en varselvåg i kommunsektorn. Vi följer utvecklingen noga. Vi går igenom detta månad för månad, vecka för vecka. Skulle vi se att bilden ändras får vi naturligtvis titta över det, men vi har inte sett det. Vi har inte heller någon kraftig minskning av kommunernas skatteintäkter. Det beror på att den del av skatteintäkterna som nu minskar när vi får en avmattning framför allt är moms- och kapitalinkomstskatter. Det är en mindre del som ligger på arbetsskatteintäkterna, och den delen går bara till viss del till kommunsektorn. Det är alltså framför allt statens intäkter som påverkas, snarare än kommunsektorns.

Samtidigt ser vi att vi har haft en kraftig uppbyggnad av kommunernas utgifter under senare år, vilket nu fortsätter mellan 2012 och 2013. Det är för att det finns en solid ekonomisk position i kommunsektorn, därför att regeringen har valt att prioritera välfärden eftersom det är viktigt för människor att de kan känna trygghet i att vård, skola och omsorg är prioriterad i den politiska debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 240 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att ta några initiativ på EU-nivå för att lyfta upp frågan om minoriteters ställning i unionen och därmed stärka arbetet för mänskliga rättigheter på EU-nivå. Eva-Lena Jansson har också frågat om jag planerar att vidta några åtgärder för att säkerställa att kvinnors rättigheter stärks inom EU.

Jag vill börja med att säga att jag delar Eva-Lena Janssons oro. EU:s fundament är människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekten för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Det är gemensamma värderingar för alla medlemsstater utan undantag, och de är dessutom inskrivna i Lissabonfördragets artikel 2.

Trots det kan vi i kölvattnet av den ekonomiska krisen se hur intoleransen jäser på sina håll i Europa. Fundamentalister hotar det fria ordet med våld. Främlingsfientliga partier vinner mark, och etablerade politiker kommer med förslag om att kartlägga judar.

För att bli medlem i EU i dag ställs det tuffa krav på efterlevnad av mänskliga rättigheter enligt fördraget. När man sedan blivit medlem saknas det effektiva verktyg i EU för att kontrollera hur de grundläggande rättigheterna efterlevs. Kraven att upprätthålla EU:s grundläggande värderingar ska naturligtvis bestå även när ett land blivit medlem.

Redan förra året i juni lyfte jag på GAC, allmänna rådet, behovet av en granskning av medlemsstaterna för att fastställa hur intentionerna i artikel 2 i Lissabonfördraget uppfylls. För mig är denna fråga oerhört angelägen. Jag och svenska regeringen kommer att arbeta aktivt inom EU för att få till stånd en effektiv granskning för att syna hur medlemsländer respekterar de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen.

EU-kommissionens ordförande Barroso betonade i sitt tal Tillståndet i unionen 2012 att EU ska stå upp för mänskliga rättigheter och att unionen behöver bättre utvecklade instrument för att slå vakt om de grundläggande rättigheterna, rättsstatsprincipen och demokratin. Jag kommer att arbeta aktivt för en fortsatt diskussion i EU om hur dessa förutsättningar kan förbättras. I sammanhanget bör även nämnas Europarådets roll och dess granskning av sina medlemsländer, där som bekant samtliga EU-länder ingår.

Herr talman! När det gäller frågan om att stärka kvinnors rättigheter inom EU vill jag framhålla att jag arbetar mycket målmedvetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla EU-processer. Det är det mest effektiva sättet i dag att tillgodose kvinnors rättigheter. Som ett exempel vill jag peka på att vi lyckats väl i ambitionen att ge jämställdhet en betydligt mer framskjuten plats i EU-programmet som heter Rättigheter, medborgarskap och jämlikhet än vad som var fallet i kommissionens ursprungliga förslag. Jag kommer förstås att driva arbetet med jämställdhetsintegrering inom alla EU:s processer. Ett exempel är inte minst tillväxtdiskussionerna inom ramen för Europa 2020. Där saknar vi ett tydligt budskap om främjandet av lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden.

Beträffande frågan om minoriteters ställning vill jag peka på att Sverige har ratificerat två Europarådskonventioner som syftar till att säkra rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Det är dels ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, dels europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Arbetet kring minoriteter, speciellt romerna som Eva-Lena Jansson nämner, har på EU-nivå handlat om att utarbeta nationella strategier för romers integrering, vilket Sverige också gjort. Kommissionen kommer årligen att se över genomförandet av de nationella strategierna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis återigen peka på behovet av att EU agerar snabbt, effektivt och juridiskt välgrundat när en medlemsstat inte uppfyller sina rättsliga MR-åtaganden. Behovet av en granskning är tydligt. Vilka åtgärder som är påkallade för att åstadkomma en effektiv granskning är för tidigt att säga, men frågan är angelägen och står högt upp på min agenda som EU-minister.

Anf. 241 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Birgitta Ohlsson för ett utförligt svar, ett ganska bra svar. Det kanske ministrar inte är så vana vid att höra, men i det här fallet måste jag säga att ministern har ansträngt sig och skrivit ett riktigt bra svar.

Bakgrunden till min interpellation om mänskliga rättigheter på EU-nivå är att i det av många kriser pågående EU ökar främlingsfientligheten. Vi ser det dagligen. Vi har sett hur en ungersk politiker i helgen deltog i en antijudisk demonstration. En romsk kvinna, konsthistoriker i Budapest, vill inte att hennes dotter går ut på kvällen, för hon ser mer romsk ut än sina bröder. Nyligen dömdes en man som hade hotat två personer. Orsaken till att han hade hotat och varit våldsam mot dem var att de är muslimer; det här var i Sverige.

Söndagens inslag i *Agenda* om hot och trakasserier mot judar i Malmö var mycket skrämmande. I Sverige har medlemmar i judiska församlingar utsatts för angrepp. I samhället Forserum har en av den somaliska föreningens medlemmar utsatts för glåpord, hot om våld och stenkastning. I Arboga attackerades en flyktingförläggning, och flera boende blev misshandlade.

Som jag beskriver i min interpellation är det som händer i Sverige och i Ungern inte isolerat. Vi ser den här utvecklingen, och det verkar som att man inte lär sig av historien. Går historien i repris med ekonomiska kriser, höjd arbetslöshet, främlingsfientlighet, antiziganism, antisemitism, islamofobi, homofobi och rasism? Kvinnors rättigheter är på tillbakagång. Kvinnans rätt till sin egen kropp beskärs eller till och med förvägras. I dag kom det nyheter om att man i Ryssland – det är naturligtvis inte i EU, men det påverkar närområdet – lagstiftar om information om hbt-personer. Det är fruktansvärt.

Jag tror att EU kan vara en hävstång i de här frågorna om man jobbar bra. Därför har jag några frågor till statsrådet med anledning av hennes svar. Det står så här: ”Jag och svenska regeringen kommer att arbeta aktivt inom EU för att få till stånd en effektiv granskning för att syna hur medlemsländer respekterar de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen.” Då undrar jag: Hur kommer regeringen att agera?

Ministern nämner att sedan man blivit medlem saknas det effektiva verktyg för kontroll. Är det detta ministern avser att försöka åstadkomma? Jag vill gärna få reda på det.

Här i Sverige har vi haft olika kampanjer. Det som statsminister Göran Persson drog i gång, Levande historia, är viktigt. Men det är också viktigt att hela Europa håller historien levande. Kan det finnas sådana initiativ även på Europainivå? Hur gör man för att stärka kvinnors rätt till sin egen kropp? Vi ser att den frågan är högt upp på dagordningen, inte bara i Europa utan också i USA. Vi vet att det hänger ihop med att när kvinnor hindras från att komma in på arbetsplatser beskärs även andra rättigheter. De frågorna skulle jag gärna se att statsrådet utvecklade.

Anf. 242 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Som Eva-Lena Jansson mycket riktigt sade är inte Europa en isolerad ö, och Sverige är inte en isolerad ö i Europa, utan vi påverkas såklart. Den ekonomiska kris som pågår just nu är den värsta sedan 1930-talets dagar. I skuggan av den har vi en tydlig värderingskris. Jag kan hålla med om vartenda ord du sade när du beskrev hur fältet ser ut i dag. Vi ser en öppen registrering av judar från högerextrema partier i Ungern, som Jobbik. Vi ser hur länder i Öst- och Centraleuropa behandlar romer som skräp. Vi ser hur minoriteter är rädda för sin egen säkerhet. Det är fullkomligt oacceptabelt med tanke på att EU:s grund handlar om frihet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Jag tycker att det är ganska mäktigt att denna dag diskutera mänskliga rättigheter i och med att det faktiskt är årsdagen av då en av de största på det här fältet i Europa avled, nämligen Tjeckoslovakiens sista president och Tjeckiens första president Václav Havel. Han sade någonting väldigt starkt och kraftfullt om kampen för de mänskliga rättigheterna. Han sade att i vår värld angår allt alla just för att visa på att vi måste engagera oss.

Vad specifikt kan vi göra? EU-kommissionen lovade i ett meddelande redan 2003 att ta fram en mer stram syn på hur respekten för mänskliga rättigheter efterlevs i unionens 27 länder. Det har hänt alldeles för lite. Där måste vi få tydlighet. Jag tror att det första steget är att få fram en årlig granskning av läget för de mänskliga fri- och rättigheterna i unionens 27 länder. Jag tror att det är ett bra första steg. Sedan får vi diskutera vidare hur vi ska göra.

Jag är glad över att den här debatten, som var död för bara ett år sedan, åter har blivit levande. Tysklands utrikesminister Guido Westerwelle har varit tydlig, och kommissionens ordförande Barroso har diskuterat frågan. Kommissionärerna Cecilia Malmström och Viviane Reding är väldigt engagerade i frågan. Det kan vara ett första verktyg.

Under EU-kommissionären Cecilia Malmströms ledning har det startats ett nätverk som jobbar med antiradikalisering. När högerextrema partier växer och när totalitära rörelser blir starka har det en extremistisk grund. Där måste vi jobba mer på EU-nivå. Därför är jag väldigt glad över att Sverige har fått i uppdrag – det lanserades den 10 december i London – att leda ett projekt för att kartlägga högerextremismen i ett antal EU-länder. Det är ett exempel på hur vi kan samarbeta mer.

Vi vet att den fråga som rör kvinnors rätt till fria, lagliga och säkra aborter, som jag tror att både jag och Eva-Lena Jansson tycker är en

självklar mänsklig fri- och rättighet, inte hör till EU:s kompetens, utan det ska bestämmas i denna kammare av riksdagsledamöter.

Vi vet också att det inte är säkert att det skulle vara en liberal lagstiftning som vann om det kom upp på EU-nivå. Men där tror jag att det viktigaste man kan göra är att stödja de kvinnorrättsaktivister som finns på plats i länder som exempelvis Polen, Irland eller Malta, där det finns en väldigt sträng lagstiftning. Det handlar om att ge dem sitt fulla stöd. Det gör jag ofta när jag åker till Polen. Jag träffar motsvarigheten till RFSU med flera och ger dem det stöd som behövs. Det är väldigt viktigt.

Vi kan dock notera något i dag. Även om det var en marginell, mycket liten, förändring aviserade den irländska regeringen ett par lättnader i sin mycket stränga abortlagstiftning. Det är alldeles för lite. De borde göra mycket mer. Jag skulle önska att lagstiftningen var lika liberal som den är i Sverige. Men det var ändå ett par steg i rätt riktning, och det tycker jag att vi ska uppmärksamma.

När det gäller homo- och bisexuella och transpersoners rättigheter är det en skandal och en sorg att Prideparader fortfarande år 2012 förbjuds och stoppas i EU-huvudstäder. Det är oacceptabelt, för rätten till mötesfrihet och yttrandefrihet är EU:s grund.

Jag träffade i förra veckan, på ILGA Worlds möte i Stockholm, flera aktivister inom ILGA Europe som jobbar med just hbt-frågor i EU. Och jag tänker fortsätta det samarbetet.

Anf. 243 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för ytterligare information om hur regeringen jobbar!

Man kan titta på EU och på de senaste mötena, som jag och Birgitta Ohlsson följer via EU-nämnden, bland annat. Fokus är på den ekonomiska krisen. Det jag försöker säga är att när vi ser den ekonomiska krisen och när vi ser att arbetslösheten ökar är det viktigt att få till en bra politik som gör att människor tror på politiken. När människor tappar tron på politiken växer extrema rörelser fram. Vi har sett det i till exempel Grekland, där nazistpartiet har kommit in i parlamentet. Man agerar också hotfullt och med våld mot andra människor i landet.

Jag är rädd för den här utvecklingen, om man inte kan få stopp på det och om inte EU nu kan visa att man är en kraft som kan ha en politik för en bra ekonomi men också för ett bra samhälle där människor kan få jobb och känna trygghet. Det handlar om att det finns en välfärd. Därför är det viktigt att lyfta upp de demokratiska värderingarna om mänskliga rättigheter, så att det inte bara handlar om nedskärningar och kris.

Vi måste kunna göra båda sakerna samtidigt. Jag känner att allt fokus i EU har legat på den ekonomiska krisen, av självklara orsaker. Men därför är det viktigt, tycker jag, att regeringen, via Birgitta Ohlsson men även andra statsråd, lyfter fram de här frågorna tydligt. Jag tycker, som sagt, att utvecklingen förskräcker.

Jag ställde en fråga. Jag uppfattade inte om jag fick ett svar. Statsrådet skriver att hon och regeringen kommer att arbeta aktivt för att få till stånd en effektiv granskning. Tänker man sig att det är EU som ska stå för den granskningen, eller kan man tänka sig att NGO:er, det vill säga icke-regeringsorganisationer, skulle kunna stå för den för att på så sätt kunna få en effektiv granskning? Det finns ju redan i dag organisationer

*Svar på
interpellationer*

som gör den typen av granskningar av stater för att se hur de lyckas uppfylla vissa rättigheter. Bland annat kvinnors rättigheter har granskats av många NGO:er, kvinnoorganisationer.

Med det, herr talman, hoppas jag kunna få några svar till från statsrådet.

Anf. 244 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Det som Eva-Lena Jansson säger är korrekt när det gäller hur extremistiska, främlingsfientliga och populistiska partier har vunnit kraft under den ekonomiska krisen.

Finanskrisen slog till på allvar 2008. Vi kan se hur många partier i dessa länder nästan har fördubblats och fått oerhört stark kraft. Vi ser också hur de pekar ut redan sårbara grupper. I den ekonomiska krisens kölvatten växer antiziganismen, antisemitismen och islamofobin, och redan sårbara minoriteter blir mer utsatta. Det är otroligt viktigt att ta det på absolut största allvar.

Sedan var det frågan om vad vi menar mer specifikt när det gäller just att få ett mer robust system för att se till att man lever upp till mänskliga rättigheter i unionen. Jag tycker att det är intressant att titta på de krav som ställs på länder som vill bli medlemmar. Jag tror starkt på utvidgningen. Jag tror att ett EU-medlemskap är den bästa motor vi har för att västra Balkan ska demokratiseras och för att mänskliga rättigheter ska bli stärkta i den regionen. Det hör jag varje gång jag besöker Kosovo, Bosnien, Serbien och Montenegro. Det är väldigt viktigt. Men vi måste få samma robusta system.

Hur det här exakt kommer att se ut, vem som ska leda granskningen och vilket upplägg det ska vara är kanske lite för tidigt att säga. Jag är glad över en sak. När jag lyfte frågan för ett och ett halvt år sedan var jag ganska ensam. Nu är det fler, både kommissionärer och ministrar i andra länder, som har tagit frågan på allvar. Det tycker jag är väldigt positivt. Men det är för tidigt att säga hur det kommer att bli.

Redan i dag sker det en granskning inom unionen när det gäller specifika projekt. Just nu har man ett omfattande projekt hos Fundamental Rights Agency, där man studerar antisemitismen i flera EU-länder, nio medlemsstater.

Man granskar också hur man ska se till att romers mänskliga fri- och rättigheter inte kränks. Och under det ungerska ordförandeskapet tog alla länder fram en romastrategi. Nu måste man se till att den implementeras, så att det inte bara blir tomma ord och vackra fraser utan också verklighet.

Det är viktigt att se, att komma tillbaka och att få ett robust system. Hur exakta detaljer kommer att se ut får vi nog återkomma till lite längre fram, men det här är en synnerligen prioriterad fråga.

Det är egentligen ganska märkligt. Vi har ett Lissabonfördrag som har en artikel 2 som är jättetydlig. Vi har ett Lissabonfördrag med en artikel 7 som också är tydlig med vad som händer när man inte lever upp till artikel 2. Ändå har vi inte arbetat fram ett tillräckligt bra system.

Det här visar på att ingen, inte ens i denna kammare, någonsin kan ta de mänskliga fri- och rättigheterna för givna. De måste återerövas av varje generation. Och man måste hela tiden kämpa för dem. Det visar inte minst den situation som vi bägge har beskrivit under debatten.

Anf. 245 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Regler och artiklar är bra. Fördomar är starka, och vi måste bekämpa dem. Alla människors lika rätt och lika värde är någonting som vi socialdemokrater står för. För mig är det viktigt att jag som riksdagsledamot tar mitt ansvar. Men det är också viktigt att landstingspolitiker, kommunpolitiker och EU-politiker tar sitt ansvar i den här frågan, på alla nivåer, och bekämpar rasism och främlingsfientlighet överallt.

Människor med olika religioner och olika etniska ursprung ska kunna röra sig fritt i Sverige utan att känna hot och utan att behöva dölja vilken religion man tillhör eller om man inte är född i Sverige utan kommer från en annan etnisk grupp.

Det är bra att statsrådet Birgitta Ohlsson tar frågorna på allvar. Jag uppfattar att statsrådet har ett genuint intresse och ett engagemang i de här frågorna. Jag tycker att det känns bra.

Jag vill skicka med att det inte bara är Birgitta Ohlsson som har ett ansvar. Alla statschefer, alla premiärministrar och framför allt Sveriges statsminister har naturligtvis ett mycket stort ansvar för att lyfta fram frågorna. Det kan inte lämnas över till en enskild minister, utan det måste vara hela regeringen som sätter ned foten och i alla avseenden, i alla frågor, betonar människors lika rätt och värde och mänskliga rättigheter. Det handlar också om att betona kvinnors rättigheter, för vi ser att de beskärs i dag.

Med det, herr talman, önskar jag Birgitta Ohlsson lycka till med sitt arbete i Europa. God jul och gott nytt år!

Anf. 246 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Denna höst har Europeiska unionen tilldelats Nobels fredspris. Jag tror att det är viktigt att vi verkligen ser det priset som en väckarkloka. Det handlar om att EU minns sina rötter, att den här unionen bildades för att man aldrig mer ville se blodiga krig på europeisk mark. Man ville aldrig se Auschwitz igen. Man ville se ett Europa där konflikter inte var norm, utan där man levde tillsammans i fred och frihet.

Det tror jag är viktigt. Jag tror att vi faktiskt kan använda fredspriset för att få mer fokus på detta, så att toppmötena inte bara kommer att handla om den ekonomiska akuta krisen utan också om Europas grund. Det är nog ett budskap som vi båda två kan skriva under på.

Jag skulle vilja avsluta med att citera Václav Havel som var en väldigt klok och stark europeisk politiker som verkligen förstod vad som händer i ett Europa där man inte står upp för solidariteten, mänskliga rättigheter och öppenhet.

Han visade just EU:s kraft genom att säga: Vi lever i ett system där ord kan skaka en hel regering, där ord kan bevisa sig mäktigare än tio militära divisioner.

Det är det som är Europas kraft. Det är en värderingsbärare.

Det handlar inte bara om kränkningar av mänskliga rättigheter på hemmaplan, i de 27 länderna. Det handlar också om vilken förebild man blir gentemot resten av världen.

Om man slarvar med mänskliga rättigheter i medlemsstater kan man aldrig få ett globalt förtroende när det gäller att vara den starka frihetsrörelse som vi vill att EU ska vara. Det är väldigt viktigt.

Jag hoppas att debatten kommer att fortsätta. Vi kommer säkerligen att diskutera mer i denna kammare och i EU-nämnden. Och jag kommer att komma tillbaka när vi vet mer om hur ett sådant här system kan byggas upp.

Jag vill också passa på att önska Eva-Lena Jansson, de ledamöter som är kvar i kammaren och presidiet god jul och gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på interpellation 2012/13:154 om kostnader för myndigheters lokaler

Anf. 247 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jasenko Omanovic har frågat mig om jag är beredd att sänka statens hyreskostnader genom att omlokalisera myndigheter ut till landet.

Myndigheterna styr över sin egen lokalförsörjning. Regeringen är endast inblandad i de fall där en myndighet av något skäl vill teckna långa hyreskontrakt. Det innebär att myndigheten inom sina ekonomiska ramar får välja var man vill hyra lokaler för sin verksamhet.

Uppdraget till Ekonomistyrningsverket innebär bland annat att regeringen får en kartläggning av myndigheternas förhyrningar i Stockholms innerstad. Regeringen har i dag inte en klar bild över vilka skäl myndigheter anger för att motivera att lägga mer resurser på lokaler än om de hyrde lokaler en bit utanför Stockholms innerstad.

Ekonomistyrningsverket ska också redovisa metoder som regeringen skulle kunna använda för att vid behov begränsa myndigheternas lokalisering i innerstaden. Uppdraget tar sikte på att myndigheter självmant ska göra valet att välja mer effektiva lokaler utanför Sveriges dyraste område för lokaler.

Interpellanten tar särskilt upp frågan om att utlokalisera fler myndigheter ut till landet. Det är enligt regeringens mening viktigt att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om nya myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller andra större orter. En utgångspunkt vid ett sådant övervägande ska vara att myndigheterna ska ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

När en myndighet bildas genom överföring eller sammanslagning av uppgifter från andra myndigheter måste regeringen naturligtvis ta hänsyn till befintliga verksamheter när man beslutar var myndigheten ska lokaliseras. Det handlar bland annat om att ta till vara den befintliga personalens kompetens och erfarenhet så att myndighetens kompetensförsörjning inte äventyras.

Anf. 248 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag skrev förstås inte den här interpellationen så att vi skulle stå här i kammaren vid denna sena timme strax före jul för att jag trodde att ministern hade möjlighet att säga till myndigheterna vilka fastigheter de ska hyra.

Det handlar förstås inte om det, herr talman, utan det handlar om att myndigheterna numera mer och mer är centraliserade till Stockholm och att det försvinner arbetstillfällena runt om i landet.

Vi hade debatter här för ett halvår eller ett år sedan – tiden går så fort – om lokaliseringen av Kustbevakningen där det bara fanns ett alternativ: att lägga ned kontoren i Karlskrona och Härnösand och flytta regionalkontoren till Stockholm och Göteborg.

Nu har det visat sig att hyreskostnaden har ökat för myndigheten och att man inte har råd att åka ut till havs eftersom man har för stor kostym. Alternativet att ha Karlskrona och Härnösand som regionalkontor och Stockholm och Göteborg som samordningskontor fanns aldrig, men hur mycket skulle man ha sparat på det? Det handlar faktiskt om att kunna se att det finns möjligheter.

Statsrådet påpekar att man måste ta hänsyn till befintlig verksamhet och kompetens, och det fanns kompetens i Karlskrona och Härnösand just i det här enskilda fallet. Men man flyttade myndigheterna för att det finns ett mode med att flytta och att myndigheternas huvudkontor ska vara på armlängds avstånd från varandra.

Herr talman! Det finns en myndighet här i centrala Stockholm som betalar nästan 100 miljoner för den lokal de hyr för huvudkontoret. Samtidigt försvinner arbetstillfällena på andra ställen.

I mitt län, i Ånge kommun, har det de senaste fem sex åren försvunnit 250 statliga arbetstillfällena. Det är en liten kommun med 10 000 invånare. Det är som att arbetslösheten i Sverige skulle ha ökat med 2,5 procent. Det får motsvarande effekt för kommunen. Jag har papper från länsstyrelsens samordnare här. Där kan man se att min egen hemkommun har förlorat 560 statliga arbetstillfällena. År 2007 var det 2 022 statliga arbetstillfällena i Härnösand. År 2012 var det 1 461. 560 arbetstillfällena har alltså försvunnit.

Tar man inte hänsyn till organisation och kompetens hos befintlig personal om myndigheten finns utanför storstäderna? Är det bara när myndigheterna finns i storstäderna som man tar hänsyn? Man måste vilja någonting som minister.

Anf. 249 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Självklart ska man ta hänsyn till kompetens och befintliga verksamheter. Jag tror att alla förstår att jag inte kan diskutera enskilda myndigheter som inte ens ligger under mitt ansvarsområde. Jag har ansvar för den generella förvaltningspolitiken.

Då kan vi börja med att diskutera hur ordningen är i Sverige, en ordning som har omhuldats väl av både alliansregeringen och socialdemokratiska regeringar. Myndigheterna har en långtgående delegering att själva bestämma hur många anställda man ska ha, hur man ska organisera sin verksamhet och hur man ska bedriva sin verksamhet för att uppfylla de mål och regler som har uppställts av regering och riksdag.

*Svar på
interpellationer*

Den ordningen gör att vi inte detaljstyr enskilda myndigheter. Är man själv inte ansvarig för myndigheten har man också mycket små möjligheter att följa utvecklingen. Det är det första. Då måste man fundera på hur man i övrigt kan styra.

Det ena är att vi har ett antal förvaltningspolitiska riktlinjer som vi har slagit fast i riksdagen och som vi jobbar efter. Det andra är att vi vid nya myndigheter försöker fundera över vad som är den bästa lokaliseringen. Då ska vi enligt riksdagsbeslut och de riktlinjer vi har i första hand pröva en annan lokalisering, men vi måste också utgå från den befintliga verksamheten.

Problemet är att nya myndigheter många gånger är en sammanslagning av andra myndigheter eller en ihopföring av olika myndigheter som har funnits på en viss ort. Detta påverkar självklart också lokaliseringen av den nya myndigheten.

Vi vet också av erfarenhet, bland annat Riksrevisionens utvärdering, att den utlokalisering som bland annat skedde efter ett försvarsbeslut för ett antal år sedan under en socialdemokratisk regering kostade mer än man trodde. Det skapade stora kompetensförluster när man flyttade befintlig verksamhet, och det tog ganska lång tid innan man var tillbaka i gamla spår. Frågan man kan ställa sig är om det är rätt sätt att använda skattebetalarnas pengar, eller om det finns andra sätt som är mer effektiva.

Vad vi också har sett är att de myndigheter som finns exempelvis i Stockholm koncentreras till innerstaden. Det är därför vi har gett ESV det uppdrag som jag refererar till i mitt interpellationssvar: att kartlägga skälen till lokalisering, att analysera kostnadsstrukturen men också fundera över och ge oss i regeringen förslag på vad kan vi göra generellt för att i ökad grad styra myndigheterna att i ännu högre grad överväga om de verkligen har rätt lokalisering för pengarna.

Jag brukar säga halvt på skämt, halvt på allvar att om man förlägger myndigheters verksamhet till så exotiska orter som Liljeholmen, Globen, Sollentuna och Sundbyberg kan hyreskostnaderna sjunka med 25 procent. Läger man verksamheten i Sundsvall kan man självklart få ännu lägre hyror. Jag vet också att i Sundsvalls- och i Härnösandsregionen finns det ett kluster av många kompetenta och duktiga myndigheter.

För att vi ska få hyfs i den här diskussionen måste vi titta på andelen statsanställda av befolkningen. Då ser vi att det inte är Stockholm som har flest statsanställda som andel av befolkningen utan Uppsala län. På andra plats kommer Västerbottens län och på tredje plats Norrbottens län. På femte plats kommer Stockholms län, och på åttonde plats kommer Västernorrlands län.

Självklart är det i antal människor flest i Stockholms län, men det är inte där den stora dominansen finns i relation till befolkningmängden.

Det är län som Uppsala, Västerbotten och Norrbotten som har en högre andel statsanställda av befolkningen än övriga län. Halland, Kalmar, Sörmland, Västmanland och Jönköping ligger däremot i botten på den här listan.

Jag tycker att vi ska ha med den bilden också för att få perspektiv på det hela.

Anf. 250 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Jag vill ta upp två saker. Den första beror på att ministern försökte förklara vilken ordning som gäller för hur regeringen och myndigheterna styr. Jag har inte på något sätt försökt uppmana ministern att utöva ministerstyre. Det vill jag klargöra här.

Den andra gäller andelen statsanställda. Statsrådet säger att Stockholm kommer först på femte plats. Det är ju bara i sådana länder som är kommuniststater som huvudstaden har så många statsanställda, för alla är ju i princip statsanställda. Det är kanske så i Minsk i Vitryssland. Det skulle vara konstigt annars. Det här är en region med två miljoner invånare. Det skulle vara jättekonstigt om vi hade högst andel statsanställda i landet. Den matematiken köper inte jag faktiskt. Det är missvisande.

Däremot kan vi se att man flyttar många myndigheter hit. Jag tog Kustbevakningen som ett exempel. Det är ett solklart exempel där man faktiskt kunde ha prioriterat. Det fanns kompetens. Det fanns redan verksamhet. Man kunde ha prioriterat Karlskrona och Härnösand före Stockholm och Göteborg, för det fanns inte ens tekniska problem i det här fallet. Men man hade bara ett alternativ som förslag, och man köpte det. Man frågade inte, man visade inte ens politisk vilja att göra något annorlunda än att samla allt i Stockholm.

Med den utvecklingen är jag rädd att Stockholm kommer att klättra uppåt, och vi kommer att påminna om andra länder när det gäller just den utvecklingen.

Jag tycker att man någonstans måste titta på vad det är som är viktigt. Ska vi ha möjligheten att låta hela landet leva? Ska vi ha den möjligheten? Jag nämnde nyss Ånge. Där har man inte längre ens Försäkringskassan kvar. De har inget skattekontor. De har i princip ingenting, på en yta som om man ska jämföra med Stockholm är minst tio gånger större.

Någonstans måste man ju politiskt vilja någonting. Det är det jag frågar efter. Är det så att vi ska ha statlig verksamhet i hela landet?

Det finns ytterligare ett förslag apropå omorganisering, som vi fick höra i går. Det förslag som vi fick höra i går gäller länsstyrelserna i Östersund och Härnösand. Då är det så att det finns en länsstyrelse som är en A-länsstyrelse och det finns en B-länsstyrelse. Det hette så tidigare. Nu heter det något annat. Nu byter man ju från år till år, men det är fråga om en prioriterad länsstyrelse och en mindre prioriterad länsstyrelse. En länsstyrelse där det finns en större befolkningsmassa – närhetsprincipen finns med – väljer man i förslaget att flytta till den prioriterade länsstyrelsen, där det finns en mindre befolkning och där det inte finns en prioriterad länsstyrelse i dag. Nu är det långt ifrån beslutat, det förstår jag, men sådana förslag dyker upp hela tiden utan att man har ett alternativ.

Anf. 251 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Först och främst ska vi ha klart för oss att vi minskar det totala antalet statsanställda successivt i hela Sverige, därför att vi har ett effektivitetskrav på statsförvaltningen, och vi försöker använda skattebetalarnas pengar på ett så noggrant sätt som det bara är möjligt. Det gör att det blir ett något lägre antal statsanställda totalt sett år från år. Även där vi har ökat resurserna, exempelvis till polisen och därmed fått fler poliser, har vi en viss minskning över åren.

Vi är överens om ordningen, att det är myndigheterna som ansvarar för att bestämma hur man ska organisera sin verksamhet. Jag föreslår, om det är Kustbevakningens specifika frågeställningar som Omanovic är intresserad av, att han interPELLERAR ansvarigt statsråd för just Kustbevakningens arbetsätt. Jag kan inte kommentera det närmare.

Men jag vet att jag strävar efter att vi vid varje ny lokalisering och vid omlokalisering ska pröva hur vi kan förlägga verksamheten på annat ställe än i Stockholmsregionen. Får jag bara ge några exempel för att belysa att det också är så.

Vi har sedan 2009 fått Myndigheten för yrkeshögskolan. Den har hamnat i Västerås. Vatten- och havsmyndigheten hamnade i Göteborg, Tillväxtanalys i Östersund 2010, Energimarknadsinspektionen i Eskilstuna 2008 och Patientombudsmännen i Sundsvall 2010, för att ta några exempel. Och det som jag själv ansvarar för, Statens servicecenter, har byggts upp kring den verksamhet som myndigheten har bedrivit i Östersund och Gävle. Det är en verksamhet som redan nu har genererat ett tiotal nya arbetstillfällen per ort och som troligtvis kommer att växa mer i takt med att vi effektiviserar statens löneadministration. Då blir effekten den att en del administrativ personal successivt avvecklas på myndigheten, exempelvis i Stockholm, och man lägger verksamheten i Gävle och Östersund. Netto blir det färre människor som jobbar, men det blir netto också fler personer på just orterna Östersund och Gävle på området.

Dessutom tror jag på att vi ska fundera över metoden att styra myndigheterna mer på ett generellt plan, mer beakta hyreskostnader. Då blir andra orters hyreskostnader också mer konkurrenskraftiga och attraktiva för myndigheter. Det handlar inte bara om att flytta till Härnösand eller Sundsvall. Det kan också handla om att flytta i Stockholmsregionen, till mindre heta områden där det behövs arbetstillfällen.

Jag tror på en sådan politik, att pröva från fall till fall och inte försöka ge sig in och detaljstyra eller göra ett alexanderhugg som ofta innebär att vi tappar kompetens och tappar tempo till stora kostnader. Jag tror att den strategin är verkningsfull, men jag tror också att vi måste vara realistiska och inse att staten inte kommer att vara organiserad och uttrycka sig på exakt samma sätt som man gjorde i går, i dag och i morgon. Ny teknik skapar nya möjligheter att öka servicen till medborgarna utan att det för den skull alltid finns människor fysiskt på alla orter och på alla platser. Det är en utveckling vi får vara realistiska och inse om vi ska hushålla med skattebetalarnas pengar, om vi ska öka servicen till medborgarna och om vi ska se till att vi bedriver en effektiv och bra verksamhet.

Anf. 252 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Jag håller med. Vi ska ha en professionell statsförvaltning. Vi har ju här i kammaren en del tjänstemän som är väldigt professionella, och så ska det vara. Vi ska ha hög kvalitet på de tjänster som staten erbjuder medborgarna.

Därför är det jätteviktigt också vid omorganisation att det inte är ett självändamål att ha anställda inom staten. Vi ska ju generera en tjänst till medborgarna. Därför är det viktigt, för i en sådan omställning köper staten mer och mer varor och tjänster. Om man återigen gör en centralisering till några få orter i landet är det bara företagen som verkar på de orterna som får möjlighet att vara med på anbud och kan erbjuda sina

tjänster till de statliga myndigheterna. Det påverkar alltså småföretagare i hela landet om vi har en statsförvaltning som är centraliserad till bara få ställen. Det är också minst lika viktigt ur ett regionalpolitiskt perspektiv.

Det här är en väldigt komplex fråga. Jag håller med om det. Det finns många exempel. Jag har nämnt Kustbevakningen, inte för att statsrådet ska ge mig ett konkret svar utan som ett exempel på hur det fungerar, att man bara har ett alternativ. Man har inte flera alternativ för att testa när man omorganiserar. Lika väl som det finns gott om kompetens här i Stockholm och i stora städer finns det kompetens ute i hela landet. Vi ska värna också om den kompetensen som kan ge kvalitet till medborgarna.

Jag vill bara, herr talman, önska god jul och gott nytt år till statsrådet och personalen här i kammaren.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 253 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag säger tack detsamma till den julhälsningen!

Jag kan hålla med om att det ibland finns en kultur i tänkandet som gör att man lätt ser storstaden som det enda alternativet. Den kulturen finns på många ställen. Jag själv som har rötterna i Västerbotten har upptäckt den i många olika sammanhang. På den punkten kan vi vara överens. Vi är också överens om många andra saker i detta avseende.

Den bild jag beskriver är inte så ensidig som man gör gällande, det vill säga att alla myndigheter hamnar i Stockholm. Mina beskrivningar av hur många statsanställda som finns som andel av befolkningen visar att spridningen faktiskt är större än vad många gör gällande i debatten. Jag vet själv utifrån mina erfarenheter från Västerbottens län att man gärna målar upp bilden att allt hamnar i Stockholm. Så enkel är inte bilden, och det är viktigt att belysa den.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 2012/13:172 om hyresgästernas rättigheter vid renovering

Anf. 254 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Eva Olofsson har frågat mig vad jag avser att göra dels för att hyresgästernas ställning vid ombyggnad ska stärkas, dels för att människor inte ska tvingas flytta på grund av höga hyreshöjningar vid ombyggnad av deras hem.

Frågan om upprustning och renovering av miljonprogrammets bostäder är högaktuell för många bostadsföretag, inte minst de kommunala. De fastigheter som byggdes under 60- och 70-talen har varit uppförda i 40–50 år och behöver därför, i många fall, omfattande renoveringar för att de ska kunna fortsätta bebos och brukas. Ombyggnationer i form av renoveringar är således nödvändiga för fastigheternas fortlevnad och går inte att undvika.

För att få en bild av upprustningsbehovet i miljonprogrammets fastigheter har jag besökt ett flertal bostadsområden i bland annat Malmö, Landskrona, Uppsala, Norrköping och Stockholmsområdet. Det finns goda exempel på åtgärder som har vidtagits för att involvera och värna

hyresgästerna. Svenska Bostäder och Hyresgästföreningen har till exempel i Stockholm arbetat fram en modell i form av ett ramavtal som reglerar hyressättningen efter ombyggnation som skulle kunna spridas och användas på flera håll i landet. Boendeinflytandet är viktigt vid större renoveringar.

Hyressättningen regleras i hyreslagen, och i enlighet med lagen ska hyran för en lägenhet vara skälig med beaktande av bruksvärdet. En ombyggnation kan innebära att hyresgästen får en bättre standard och därmed också en högre hyra. Bruksvärdessystemet innebär ett skydd mot hyreshöjningar som inte är standardförbättringar. De nya hyrorna är vanligtvis framförhandlade med Hyresgästföreningen, men om hyresgästen anser att hyreshöjningen är oskälig kan han eller hon vända sig till hyresnämnden för prövning.

I enlighet med hyreslagen anses hyresvärden ha ett beaktansvärt intresse av att till exempel vid en stamrenovering göra om badrummet så att det får en normal standard, det vill säga en standard som de flesta hyresgäster förväntar sig av en modern lägenhet. Mot hyresvärdens intresse vägs de skilda intressen som hyresgästerna kan ha. Det kan röra sig om en vilja att bevara äldre fungerande inredning eller att undvika en alltför stor hyreshöjning. Det är dock viktigt att ha i minnet att det normalt inte är den enskilde hyresgästens intresse som ska beaktas utan ett mer allmänt hyresgästintresse. En ombyggnadsåtgärd berör i regel flera generationer av hyresgäster. Det är därför angeläget att ombyggnadsåtgärder utförs så att de kan tilltala breda grupper av hyresgäster. Hänsyn måste också tas till fastighetsägarens intresse av att i ett längre perspektiv bedriva en rimlig fastighetsförvaltning.

Jag vill slutligen vara tydlig med att ansvaret för att fastigheter tas om hand och underhålls primärt ligger på fastighetsägarna, som också ansvarar för finansieringen av sådana åtgärder. Det ingår inte i ett statligt åtagande att subventionera de fastighetsägare som av något skäl inte har tagit sitt ägaransvar och därigenom missgynna de fastighetsägare som skött sig. Regeringen har i stället, bland annat för att underlätta för de hyresgäster som har svårt att klara av att betala sin hyra, höjt bostadsbidraget för barnfamiljer och unga, sänkt skatten för pensionärer och höjt pensionärernas bostadstillägg.

Anf. 255 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Det känns roligt att debatten blir av trots att timmen är sen. Frågan är aktuell. Den finns med på TV4-nyheterna i kväll, och i morgon kommer ett avgörande i hyresnämnden i Göteborg om lägenheterna på Pennygången – bakgrunden till min interpellation.

Jag vill tacka för svaret, men jag kan konstatera att bostadsminister Stefan Attefall tycker att det är bra som det är. Ministern verkar inte bekymrad över att människor tvingas flytta från sina hem vid fastighetsbolagens stora omfattande renoveringar och när hyran höjs rejält. I Pennygångens fall är det fråga om hyreshöjningar på upp till 60 procent, från 6 000 till 10 000 kronor i månaden.

Skattemedel satsas på dem som bor i villa eller är bostadsrättsinnehavare som vill göra något med sina hus eller lägenheter. Där satsas 13,5 miljarder, och där säger man inte att det är deras eget ansvar. Men när det gäller upprustning av hyresrätter blir det inga bidrag alls.

Jag lämnade in interpellationen den 5 december, och då började hyresförhandlingarna i Göteborg om Pennygången. Det är fråga om 771 lägenheter och 1 500 hyresgäster. Det här gäller de hyresgäster som i första etappen inte har gjort något medgivande till renoveringar. Hyresgästföreningen skickade ut en enkät. 40 procent av hyresgästerna svarade på den, och 80 procent av dem sade att de inte kommer att ha råd att bo kvar. Nästan alla sade att de inte hade varit delaktiga alls i på vilket sätt fastighetsbolaget bygger om.

Jag funderade lite över frågan om rättigheterna för hyresgäster. Statsrådets svar var att Hyresgästföreningen kan förhandla. Det har man gjort här, men Stena Fastigheter är inte villigt att göra upp i en förhandling med Hyresgästföreningen. Frågan har då hamnat i hyresnämnden. Hyresgästernas ställning är ganska svag lagstiftningsmässigt. I stort sett alla mål bakåt i tiden som har hamnat i hyresnämnden när det gäller upprustningar har vunnits av fastighetsägarna. För många innebär det faktiskt en katastrof att lämna det bostadsområde där de trivs, känner sina grannar, där barnen går i förskolan och skolan och har sina kompisar. Sociala nätverk som har byggts upp under flera år raderas. På en samhällelig nivå ökar segregationen. Människor med lägre inkomster är mest sårbara. Det kan handla om pensionärer med låga inkomster, som kan ha bott länge, 30–40 år, i området. Det kan handla om ensamstående mammor med barn och låga inkomster. Det kan vara låginkomsttagare, arbetslösa, långtidssjuka och ungdomar som studerar.

Frågan om ombyggnationer och upprustningar som ger så stora hyreshöjningar att många hyresgäster tvingas flytta handlar inte bara om Pennygångens 771 lägenheter. Det finns ungefär 300 000 lägenheter i miljonprogrammet som behöver rustas upp. De hyresgästerna riskerar att hamna i samma läge, och de barnen riskerar att ryckas upp från sina hem, kompisar och grannar i området. Segregationen ökar, och människor med låga inkomster trycks allt längre ut.

Vad jag förstår tycker inte bostadsministern att detta är något problem. Är det inte en mer rättvis bostadspolitik att satsa de 13,5 miljarderna på nybyggnation av hyresrätter och där det är brist på upprustade miljonprogramslägenheter än att fortsätta att lägga dem på att villaägare och bostadsrättsinnehavare ska rusta upp sina bostäder?

Anf. 256 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag vet inte om jag har sagt något utanför manus, men när har jag sagt att det här är problemfritt? Jag har stor respekt för människor som upplever förslag om hyreshöjningar på 60 procent som bekymmersamma.

Vad jag som statsråd måste fundera över är hur vi ska tackla problemet. Först och främst kan vi se att de 60-procentiga höjningarna som nu diskuteras för Pennygången inte är den vanliga bilden. Då är det betydligt lägre siffror.

Vi har en lag som säger att det måste vara en dialog med hyresgästerna. Man måste förhandla med Hyresgästföreningen, och man kan få frågorna prövade i hyresnämnden – två gånger. Dels kan man få prövat om det går att göra den typen av omfattande renoveringar som en fastighetsägare vill göra som hyresgästen motsätter sig. Dels är nästa steg att förhandla om hyressättningen och hur hyran ska tas ut. Vi vet att de

första signalerna om omfattning och hyreskrav inte alltid blir verklighet i slutändan. Trots det kan det vara bekymmersamt.

Min erfarenhet efter att ha rest runt i många miljonprogramområden är att utmaningen är stor men också att det finns många positiva exempel på hur man har hanterat situationen på ett ganska klokt sätt. Det har ofta skett en mycket bra dialog med de boende. Då menar jag inte bara formella möten, utan just mycket spring i trapporna, som någon uttryckte det, det vill säga mycket samtal, återkommande samtal, med hyresgäster. Man har haft olika typer av avtal om intrapningshyror. Man har försökt hjälpa de hyresgäster som tycker att hyran blir för hög att hitta en annan bostad i området som kanske är något mindre eller mer anpassad för de behov man har.

I sista hand har vi förstärkt bostadsbidragen. Det har gjorts nyligen av denna regering, för första gången sedan 1997. Jag kan inom parentes notera att Vänsterpartiet hade makten över svensk ekonomisk politik och svensk regeringspolitik under många år, men då höjdes aldrig bostadsbidragen. Det har gjorts av denna regering, för såväl pensionärer som unga och framför allt barnfamiljer.

Då är frågan: Vad gör du åt situationen?

Vi kan inte ha en lagstiftning som förbjuder upprustningar, utan vi måste rimligtvis tillåta ett gott underhåll av fastigheterna. Sedan vet vi att husens standard är lite olika. En del är i bättre skick, och andra är i sämre skick, delvis beroende på hur underhållet har skötts tidigare. En del fastighetsägare har skött underhållet successivt och behöver inte göra så radikala upprustningar. Andra har inte skött sig lika bra, och det är ett problem.

Jag vill påstå att Hyresgästföreningen har ett ganska stort ansvar att agera på ett klokt sätt i de här förhandlingarna. Där finns det många bra exempel på ansvarsfulla och bra ageranden från Hyresgästföreningen. Men det finns också exempel på att Hyresgästföreningen kanske inte har varit lika mycket på hugget.

Framför allt tror jag att man måste ha en dialog i de enskilda fallen. Det finns inte exakt samma villkor i alla områden.

Jag kan som exempel nämna Svenska Bostäder, som har ett omfattande avtal med Hyresgästföreningen, som jag nämnde i mitt svar. I exempelvis Rinkebyområdet talar man om hyreshöjningar på 20 procent i samband med renoveringarna. Vi har Skövdebostäder som talar om 10-procentiga höjningar i samband med totalrenoveringarna. Vi har Jönköpings Vätterhem som också har genomfört renoveringar i alla sina fastigheter och gjort det med ganska måttliga hyreshöjningar.

Att sprida de goda exemplen är nog så viktigt som att svartmåla och påstå att exemplet Pennygången är illustrativt för hur det fungerar i hela Sverige.

Trots detta inser jag bekymret, men jag inser också att vi måste rusta upp fastigheterna. Frågan är hur ekvationen ser ut som gör att vi aldrig behöver höja en hyra och samtidigt får moderna och välanpassade lägenheter som har bra förvaltning och är bra skötta.

Anf. 257 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Problemet är ju att det finns fastighetsägare som inte alls vill ha en dialog, och då har inte hyresgästerna så mycket på fötterna.

För de fall som hyresnämnden ska beakta finns det lagstiftning som gör att tyngdpunkten ligger mer på fastighetsägarnas än på hyresgästernas intresse. Det finns konkreta förslag som har förts fram. Det är till exempel lagstadgat samrådsförfarande. Det är att ändra tyngdpunkten så att den är mer till hyresgästernas fördel när avvägningen ska göras mellan fastighetsägarnas upprustningsintresse och hyresgästernas intresse.

Vad jag förstår är bostadsministern inte alls inne på de lösningarna för att stärka hyresgästernas intresse.

Den andra frågan som man kan diskutera är varför det är så omöjligt att ta ett samhälleligt ansvar. Sabo och olika kommunala bostadsbolag har lyft fram att det är ett problem att kostnaden för upprustningen av miljonprogrammet är oerhört stor. Allt byggdes ju i bostadsbristens tidevarv med en social bostadspolitik. Nu står man i ett läge där de behöver rustas upp ganska rejält.

Jag har fortfarande inte förstått varför man kan lägga 13 ½ miljard på upprustning av villor. Om jag har en bostadsrättslägenhet får jag också utnyttja det, men bostadsrättsföreningen kan inte göra det. Men det är helt omöjligt att satsa pengar på att göra upprustningar med mindre hyreshöjningar för hyresgäster. Det är ju det frågan handlar om.

För mig handlar det mycket om att bostaden inte bara är en marknadsfråga. Bostaden är oerhört viktig för människor. Där har jag mitt liv och min trygghet. Om jag inte har en bra bostad fungerar inte livet alls, vare sig jag är vuxen, barn eller pensionär.

Att vi har bostadsområden som är socialt blandade är också oerhört viktigt. Vi ska kunna träffas både om vi tjänar lite mer och om vi tjänar lite mindre, både om vi är pensionärer och barnfamiljer, så att vi inte får städer som blir ännu mer segregerade än de är i dag.

Vi kan ta Pennygången i Högsbo, som inte alls ligger mitt i Göteborg utan lite halvcentralt. Där bygger man om till nybyggnadsstandard. Då gäller det, precis som ministern sade, att man kan höja hyran. I bostadsbristens tecken satsar man på att få hyresgäster som är tillräckligt köpstarka. Ett av alternativen man erbjuder sina hyresgäster är att flytta till andra lägenheter som ska renoveras om 5–7 år. Ska man då tvingas flytta ännu en gång och bryta upp ännu en gång?

Jag tycker att det är ganska tydligt att vi behöver en social bostadspolitik som ser till att vi kan göra de här ombyggnationerna utan att hyrorna behöver höjas så mycket. Går det i den ena ändan borde det gå i den andra ändan.

Vänsterpartiet föreslår att vi fasar ut ROT och att de pengarna i stället används till hyresrätterna. Det vore mycket mer rättvist och en fördelningspolitiskt bra social bostadspolitik. Men jag har inte fått någon reaktion på varför det är så omöjligt att göra det. Om jag är villaägare har jag mitt eget ansvar för att rusta upp min villa eller min bostadsrätt, men om jag bor i en hyresrätt ska ingenting gälla.

Det blir väldigt orättvisa villkor. Hyresrätterna är oerhört viktiga för många människor som inte har råd att köpa hus eller bostadsrätter, för att arbetsmarknaden ska fungera, för att ungdomar ska kunna flytta hemifrån, för att människor som är äldre och vill ha en hyresrätt ska kunna flytta dit.

Därför behöver vi hyresrätter, och hyresrätter med rimliga hyror. Vi behöver också en upprustning som gör att människor kan bo kvar.

Anf. 258 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Först vill jag reda ut några saker.

Vi har ett bruksvärdessystem som innebär att den standard det är på lägenheten ska avspeglas i vilken hyra det är. Om man slopar ROT, som går till villaägare, blir det dyrare upprustningskostnad enligt Eva Olofssons logik. Då lägger man de pengarna i stället på Stena Fastigheter. Då får Stena Fastigheter en större vinst. Det innebär att privatpersoner som bor i en villa får högre kostnader medan Stena får lägre kostnader. Men bruksvärdet ligger ju fast. Vi har inga kostnadshyror i Sverige längre. Det är en uppgörelse vi har med Hyresgästföreningen och med Socialdemokraterna och andra att vi har en modell där bruksvärdet är utifrån lägenhetens standard, funktion och läge. Det innebär att du bara ger pengar till Stena Fastigheter. Var det syftet med dina reformer?

Jag försöker förklara i interpellationsdebatter och i andra sammanhang att en privatperson som har beskattade pengar får göra en nedsättning på sin skatt för att renovera, för arbetskraften, för att vi ska få bort svart arbetskraft. Ett privat företag, som Stena Fastigheter i det här exemplet, har obeskattade pengar som de rustar upp fastigheterna för. Att jämföra de två sakerna – en skattenedsättning av inkomster som är högt beskattade med ett bolag som har noll kronor i skatt när man börjar renovera – är som att jämföra äpplen med päron. Men det kanske är en skattediskussion som får anstå till ett annat sammanhang.

Jag vill också upplysa Eva Olofsson om något annat. Sedan den här regeringen tillträdde har vi sänkt skatten för hyresfastigheter två gånger, senast nu genom budgetpropositionen. Vi har en utredning på gång som tittar just på frågorna om hur vi ytterligare ska skapa en bra skattesituation för hyresrätten. Vi jobbar just med skattefrågorna för att sänka kostnaderna och öka attraktiviteten i hyresbostäder. Det är klart att det också underlättar i samband med renoveringar.

Om man köper Eva Olofssons och Vänsterpartiets retorik och förslag – trots alla invändningar man kan ha mot snedvridningar och märkliga effekter som subventioner får och trots de finansieringar som Eva Olofsson har, med kraftigt höjda skatter på arbete och företagande, som jag tror är förödande för svensk ekonomi – vad ska jag då säga till Skövdebostäder?

– Ni har genomfört omfattande renoveringar av era fastigheter, samtliga miljonprogramsområden. Ni har klarat detta med mindre än 10-procentiga hyreshöjningar.

Det är Skövdebostäder. Vätterhem i Jönköping har renoverat alla sina 60- och 70-talshus. Till dem ska jag alltså – är det så? – säga:

– Ni får inte ett öre av skattebetalarnas pengar. Men Stena, ett privatägt fastighetsföretag som är ganska rikt och välmående, ska få skattebetalarnas pengar, för de har skött sig så dåligt att de är värda skattebetalarnas pengar.

Hur ska jag förklara det här för Skövdebostäders hyresgäster? Hur ska jag förklara det för Vätterhems hyresgäster? Hur ska jag få dem att förstå logiken i den politiken? Hjälp mig att åtminstone hitta en logik i Vänsterpartiets politik! Men jag har lite svårt att klara den diskussionen i Skövde, Jönköping och på andra orter där man har skött sig och gjort ett bra jobb.

Anf. 259 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Jag tycker att bostadsministern skulle ha betydligt svårare att ge en förklaring till hyresgästerna som behöver flytta, för Ellen som bor på Pennygången och som vi fick ett brev från, åtminstone vi västsvenska riksdagsledamöter. Hon bor där med tre barn som hon har med sin man, och han har ett tidigare. Hon studerar. De får hyran höjd från 6 000 till 10 000. Hon fick panik bara hon tittade på kuvertet och funderade: Vad ska vi göra? Här trivs vi, här känner vi grannar, här har vi omgivningen där ungarna leker. Ska vi behöva flytta härifrån? Jag undrar mer vilket svar bostadsministern ska ge till dem, måste jag säga. Är det marknaden som ska lösa detta? Eller ska fastighetsägaren ha rätten att göra så här?

Visst förstår också vi att det behöver rustas upp. Det är därför som vi har ett upprustningsbidrag. Vad det handlar om är att fördela om till en ny gynnsam politik för hyresgäster, för dem som vill bo i hyresfastigheter, för att man både ska kunna bygga mer hyresrätter till vettiga hyror och klara upprustningarna med mindre hyreshöjningar än vad man skulle ha gjort annars.

Jag tror att Skövdes hyresgäster skulle tycka att det vore rätt bra om vi fick en politik som gynnar hyresrätterna framöver, för det är en politik som skulle gynna väldigt många människor. I stället har vi nu en politik som gynnar dem som har egen villa eller bostadsrätt medan hyresgästerna missgynnas. Vi vet också att många människor som inte har så stora inkomster i dag bor i hyresrätter, så det är väldigt skevt fördelningsmässigt.

Varje krona som går till ROT är faktiskt en skattekrona som kunde ha gått till något annat, till en mycket rättvisare och mer social bostadspolitik.

Anf. 260 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Till fastighetsägare som har skött sig i Skövde, Jönköping, Stockholm, Norrköping och andra orter som jag har besökt ska vi alltså säga: Bra att ni gjorde ett bra jobb, men skattebetalarnas pengar går till de fastighetsägare som inte har skött om sina fastigheter.

Bruksvärdessystemet gör att hyressättningen inte blir speciellt mycket annorlunda, för vi har inte kostnadshyror i Sverige längre. Det är inte så att man tittar på kostnaderna för att sköta om ett hus och sedan sätter hyran utifrån det, utan man sätter hyran utifrån lägenhetens kvalitet, standard, service och läge. De faktorerna spelar roll.

Vänsterpartiets politik innebär med stor sannolikhet höjda skatter totalt och bidrag till Stena Fastigheters vinster, medan man däremot inte ger någonting till Vätterhems och Skövdebostädernas hyresgäster.

Jag tror mer på att försöka använda det laginstrument som vi redan har i dag.

Jag vet att en hel del av de olika siffror som ofta nämns i debatterna inte alltid blir den praktiska verkligheten. Jag vet också att vi ska skapa ett tryck på fastighetsägare att verkligen sköta om sina hus och göra de renoveringar som verkligen behövs och inte mer än så. Jag tror också på att använda bostadsbidrag och en jobbpolitik för att se till att hyresgästerna kan bära de hyror som blir.

Jag tror att vi måste jobba på det sättet i stället för att flytta pengar rakt ned i byggherrars fickor, som ofta blir effekten i praktiken av den politik som Vänsterpartiet står för.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades
Proposition
2012/13:49 Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2013*.

25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 december

2012/13:213 Samhällskostnader för vårdskador

av *Hans Hoff* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:214 Statligt stöd till kommunerna för de äldres trygghet

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:215 Lagstiftning och resurser mot rasistiska uttalanden

av *Peter Persson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2012/13:216 Ekobrottsmyndigheten

av tredje vice talman *Jan Ertsborn* (FP)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2012/13:217 Sveriges miljardärer och välfärdens finansiering

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 december

2012/13:183 Postutdelning på landsbygden

av *Gunnar Sandberg* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:187 Situationen för kristna i Syrien

av *Yilmaz Kerimo* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

27 § Kammaren åtskildes kl. 23.14.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 43,

av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 77,

av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 131 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 149 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 175 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 212 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ny riksdagsledamot	1
3 § Anmälan om ersättare för statsråd	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Regional tillväxt.....	2
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU2	2
Anf. 1 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	2
Anf. 2 JONAS ERIKSSON (MP)	4
Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD)	6
Anf. 4 KENT PERSSON (V)	7
Anf. 5 ERIK A ERIKSSON (C).....	9
Anf. 6 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	11
Anf. 7 ERIK A ERIKSSON (C) replik	11
Anf. 8 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	11
Anf. 9 ERIK A ERIKSSON (C) replik	12
Anf. 10 KENT PERSSON (V) replik.....	12
Anf. 11 ERIK A ERIKSSON (C) replik	13
Anf. 12 KENT PERSSON (V) replik.....	13
Anf. 13 ERIK A ERIKSSON (C) replik	14
Anf. 14 BORIANA ÅBERG (M).....	14
Anf. 15 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	16
Anf. 16 BORIANA ÅBERG (M) replik	16
Anf. 17 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	17
Anf. 18 BORIANA ÅBERG (M) replik	17
Anf. 19 ANNA STEELE (FP).....	17
Anf. 20 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	19
Anf. 21 ANNA STEELE (FP) replik	19
Anf. 22 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	19
Anf. 23 ANNA STEELE (FP) replik	19
Anf. 24 TREDJE VICE TALMANNEN	20
Anf. 25 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	20
Anf. 26 ANNA STEELE (FP) replik	20
Anf. 27 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	20
Anf. 28 ANNA STEELE (FP) replik	21
Anf. 29 PENILLA GUNTHER (KD).....	21
Anf. 30 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	24
Anf. 31 PENILLA GUNTHER (KD) replik	24
Anf. 32 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	25
Anf. 33 PENILLA GUNTHER (KD) replik	25
Anf. 34 KENT PERSSON (V) replik.....	25
Anf. 35 PENILLA GUNTHER (KD) replik	26
Anf. 36 KENT PERSSON (V) replik.....	26
Anf. 37 PENILLA GUNTHER (KD) replik	27
Anf. 38 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	27

Anf. 39 BÖRJE VESTLUND (S).....	28
Anf. 40 ERIK A ERIKSSON (C) replik.....	28
Anf. 41 BÖRJE VESTLUND (S) replik.....	29
Anf. 42 ERIK A ERIKSSON (C) replik.....	29
Anf. 43 BÖRJE VESTLUND (S) replik.....	30
Anf. 44 JOHAN JOHANSSON (M)	31
Anf. 45 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	31
Anf. 46 JOHAN JOHANSSON (M) replik	32
Anf. 47 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	32
Anf. 48 JOHAN JOHANSSON (M) replik	33
(Beslut fattades under 12 §.).....	33
7 § Energi.....	33
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU3	33
Anf. 49 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S).....	33
Anf. 50 LISE NORDIN (MP).....	36
Anf. 51 JOSEF FRANSSON (SD).....	39
Anf. 52 LISE NORDIN (MP) replik	42
Anf. 53 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	42
Anf. 54 LISE NORDIN (MP) replik	43
Anf. 55 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	44
Anf. 56 KENT PERSSON (V).....	44
Anf. 57 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	46
Anf. 58 KENT PERSSON (V) replik	46
Anf. 59 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	47
Anf. 60 KENT PERSSON (V) replik	47
Anf. 61 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	48
Anf. 62 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	51
Anf. 63 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	52
Anf. 64 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	52
Anf. 65 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	53
Anf. 66 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	53
Anf. 67 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	53
Anf. 68 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	54
Anf. 69 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	54
Anf. 70 LISE NORDIN (MP) replik	54
Anf. 71 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	55
Anf. 72 LISE NORDIN (MP) replik	55
Anf. 73 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	56
Anf. 74 KENT PERSSON (V) replik.....	57
Anf. 75 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	57
Anf. 76 KENT PERSSON (V) replik.....	57
Anf. 77 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	58
(forts. 9 §).....	58
Ajournering.....	59
Återupptagna förhandlingar	59
8 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte den 13 och 14 december.....	59
Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	59

Anf. 79	MARIE GRANLUND (S)	62
Anf. 80	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	62
Anf. 81	MARIE GRANLUND (S)	63
Anf. 82	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	63
Anf. 83	NILS BROWN (M)	63
Anf. 84	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	64
Anf. 85	NILS BROWN (M)	64
Anf. 86	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	64
Anf. 87	Andre vice talman ULF HOLM (MP)	64
Anf. 88	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	65
Anf. 89	Andre vice talman ULF HOLM (MP)	66
Anf. 90	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	66
Anf. 91	ALLAN WIDMAN (FP)	66
Anf. 92	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	67
Anf. 93	STAFFAN DANIELSSON (C)	68
Anf. 94	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	68
Anf. 95	STAFFAN DANIELSSON (C)	69
Anf. 96	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	69
Anf. 97	JOHNNY SKALIN (SD)	70
Anf. 98	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	70
Anf. 99	JOHNNY SKALIN (SD)	71
Anf. 100	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	71
Anf. 101	JONAS SJÖSTEDT (V)	71
Anf. 102	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	72
Anf. 103	JONAS SJÖSTEDT (V)	73
Anf. 104	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	73
Anf. 105	ROBERT HALEF (KD)	74
Anf. 106	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	74
Anf. 107	ROBERT HALEF (KD)	75
Anf. 108	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	75
Anf. 109	ANNA-LENA SÖRENSON (S)	75
Anf. 110	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	76
Anf. 111	KARL SIGFRID (M)	77
Anf. 112	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	77
Anf. 113	CARL B HAMILTON (FP)	78
Anf. 114	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	78
Anf. 115	JOHAN HEDIN (C)	79
Anf. 116	Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	79
9 §	(forts. från 7 §) Energi (forts. NU3)	80
Anf. 117	EVA FLYBORG (FP)	80
Anf. 118	KENT PERSSON (V) replik	83
Anf. 119	EVA FLYBORG (FP) replik	84
Anf. 120	KENT PERSSON (V) replik	84
Anf. 121	EVA FLYBORG (FP) replik	85
Anf. 122	HELENA LINDAHL (C)	85
Anf. 123	LISE NORDIN (MP) replik	88
Anf. 124	HELENA LINDAHL (C) replik	89
Anf. 125	LISE NORDIN (MP) replik	89
Anf. 126	HELENA LINDAHL (C) replik	90

Anf. 127 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	90
Anf. 128 HELENA LINDAHL (C) replik.....	90
Anf. 129 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	91
Anf. 130 HELENA LINDAHL (C) replik.....	91
Anf. 131 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	92
Anf. 132 HELENA LINDAHL (C) replik.....	92
Anf. 133 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	93
Anf. 134 HELENA LINDAHL (C) replik.....	93
Anf. 135 PENILLA GUNTHER (KD).....	93
Anf. 136 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	95
(forts. 13 §).....	97
Ajournering.....	97
Återupptagna förhandlingar	97
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december.....	98
TU2 Transportsystemets inriktning	98
MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	101
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 december.....	101
AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	101
AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.....	103
JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	104
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	108
CU3 Privatuthyrning av bostäder	108
MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	108
12 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	109
NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt.....	109
13 § (forts. från 9 §) Energi (forts. NU3).....	112
Anf. 137 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	112
Anf. 138 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik.....	112
Anf. 139 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	113
Anf. 140 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik.....	114
Anf. 141 LISE NORDIN (MP) replik	114
Anf. 142 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik.....	115
Anf. 143 LISE NORDIN (MP) replik	115
Anf. 144 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik.....	116
Anf. 145 KENT PERSSON (V) replik.....	117
Anf. 146 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik.....	117
Anf. 147 KENT PERSSON (V) replik.....	118
Anf. 148 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik.....	118
Anf. 149 INGEMAR NILSSON (S).....	119
Anf. 150 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	120
Anf. 151 LISE NORDIN (MP) replik	122
Anf. 152 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	123
Anf. 153 LISE NORDIN (MP) replik	124
Anf. 154 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	124
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	125

14 § Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)	125
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2012/13:UFöU1.....	125
Anf. 155 MIKAEL JANSSON (SD).....	125
Anf. 156 HANS LINDE (V).....	128
Anf. 157 URBAN AHLIN (S).....	130
Anf. 158 CECILIA WIDEGREN (M).....	132
Anf. 159 HANS LINDE (V) replik.....	134
Anf. 160 CECILIA WIDEGREN (M) replik.....	135
Anf. 161 HANS LINDE (V) replik.....	135
Anf. 162 CECILIA WIDEGREN (M) replik.....	136
Anf. 163 BODIL CEBALLOS (MP).....	137
Anf. 164 HANS LINDE (V) replik.....	140
Anf. 165 BODIL CEBALLOS (MP) replik.....	140
Anf. 166 HANS LINDE (V) replik.....	141
Anf. 167 BODIL CEBALLOS (MP) replik.....	142
Anf. 168 FREDRIK MALM (FP).....	142
Anf. 169 KERSTIN LUNDGREN (C).....	144
Anf. 170 HANS LINDE (V) replik.....	146
Anf. 171 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	147
Anf. 172 HANS LINDE (V) replik.....	147
Anf. 173 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	147
Anf. 174 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	148
Anf. 175 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	150
Anf. 176 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	153
Anf. 177 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik.....	153
Anf. 178 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	154
Anf. 179 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik.....	154
Anf. 180 HANS LINDE (V) replik.....	154
Anf. 181 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik.....	155
Anf. 182 HANS LINDE (V) replik.....	155
Anf. 183 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik.....	156
Anf. 184 JULIA KRONLID (SD).....	157
Anf. 185 PETER RÅDBERG (MP).....	158
Anf. 186 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	160
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	161
15 § Tillträde till genetiska resurser m.m.....	162
Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2012/13:MJU6.....	162
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	162
16 § Svar på interpellation 2012/13:146 om situationen i Somalia	162
Anf. 187 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	162
Anf. 188 CARINA HÄGG (S).....	163
Anf. 189 LARS JOHANSSON (S).....	164
Anf. 190 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	165
Anf. 191 CARINA HÄGG (S).....	166
Anf. 192 LARS JOHANSSON (S).....	167

Anf. 193 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	168
Anf. 194 CARINA HÄGG (S).....	169
Anf. 195 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	170
17 § Svar på interpellation 2012/13:53 om skattediskriminering av hyresrätten	170
Anf. 196 Finansminister ANDERS BORG (M).....	170
Anf. 197 HILLEVI LARSSON (S).....	171
Anf. 198 Finansminister ANDERS BORG (M).....	172
Anf. 199 HILLEVI LARSSON (S).....	172
Anf. 200 Finansminister ANDERS BORG (M).....	173
Anf. 201 HILLEVI LARSSON (S).....	174
Anf. 202 Finansminister ANDERS BORG (M).....	174
18 § Svar på interpellationerna 2012/13:80, 118 och 119 om personal- eller närvaroliggare, månadsvisa kontrolluppgifter och annan skattekontroll	174
Anf. 203 Finansminister ANDERS BORG (M).....	174
Anf. 204 HANS OLSSON (S).....	175
Anf. 205 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	176
Anf. 206 PETER PERSSON (S).....	177
Anf. 207 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	178
Anf. 208 Finansminister ANDERS BORG (M).....	179
Anf. 209 HANS OLSSON (S).....	180
Anf. 210 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	181
Anf. 211 PETER PERSSON (S).....	181
Anf. 212 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	182
Anf. 213 EVA-LENA JANSSON (S).....	183
Anf. 214 Finansminister ANDERS BORG (M).....	183
Anf. 215 HANS OLSSON (S).....	184
Anf. 216 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	185
Anf. 217 PETER PERSSON (S).....	185
Anf. 218 EVA-LENA JANSSON (S).....	186
Anf. 219 Finansminister ANDERS BORG (M).....	186
19 § Svar på interpellation 2012/13:97 om klimatkompensation som kostnad i verksamhet	187
Anf. 220 Finansminister ANDERS BORG (M).....	187
Anf. 221 MATS PERTOFT (MP).....	187
Anf. 222 Finansminister ANDERS BORG (M).....	188
Anf. 223 MATS PERTOFT (MP).....	188
Anf. 224 Finansminister ANDERS BORG (M).....	189
Anf. 225 MATS PERTOFT (MP).....	190
Anf. 226 Finansminister ANDERS BORG (M).....	190
20 § Svar på interpellation 2012/13:105 om kommunerna och välfärden	191
Anf. 227 Finansminister ANDERS BORG (M).....	191
Anf. 228 PETER PERSSON (S).....	191
Anf. 229 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	192
Anf. 230 EVA-LENA JANSSON (S).....	193
Anf. 231 JASENKO OMANOVIC (S).....	193

Anf. 232	Finansminister ANDERS BORG (M)	194
Anf. 233	PETER PERSSON (S)	195
Anf. 234	GUNNAR ANDRÉN (FP)	196
Anf. 235	EVA-LENA JANSSON (S)	196
Anf. 236	JASENKO OMANOVIC (S)	197
Anf. 237	Finansminister ANDERS BORG (M)	197
Anf. 238	PETER PERSSON (S)	198
Anf. 239	Finansminister ANDERS BORG (M)	198
21 §	Svar på interpellation 2012/13:160 om mänskliga rättigheter på EU-nivå	199
Anf. 240	Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	199
Anf. 241	EVA-LENA JANSSON (S)	200
Anf. 242	Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	201
Anf. 243	EVA-LENA JANSSON (S)	202
Anf. 244	Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	203
Anf. 245	EVA-LENA JANSSON (S)	204
Anf. 246	Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	204
22 §	Svar på interpellation 2012/13:154 om kostnader för myndigheters lokaler	205
Anf. 247	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	205
Anf. 248	JASENKO OMANOVIC (S)	206
Anf. 249	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	206
Anf. 250	JASENKO OMANOVIC (S)	208
Anf. 251	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	208
Anf. 252	JASENKO OMANOVIC (S)	209
Anf. 253	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	210
23 §	Svar på interpellation 2012/13:172 om hyresgästernas rättigheter vid renovering	210
Anf. 254	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	210
Anf. 255	EVA OLOFSSON (V)	211
Anf. 256	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	212
Anf. 257	EVA OLOFSSON (V)	213
Anf. 258	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	215
Anf. 259	EVA OLOFSSON (V)	216
Anf. 260	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	216
24 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	217
25 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	217
26 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	218
27 §	Kammaren åtskildes kl. 23.14.	218

Tryck: Elanders, Vällingby 2013